

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697

ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור
ו/או אריאל ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי
גוטוירט ו/או רחלי אל-שי רוזנפלד ו/או רותם
בבלי דביר ו/או תמר באום ו/או אורי הס ו/או
דנה פרימור אזר
מרחוב יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054, 9136001
טל': 02-5000073 ; פקס': 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. הכנסת

ע"י ב"כ עוה"ד מהלשכה המשפטית בכנסת
ממשכן הכנסת, ירושלים
טל': 02-6408636 ; פקס: 02-6753495

2. חה"כ אריה מכלוף דרעי

ע"י ב"כ עוה"ד נבות תל צור ממשרד תל צור
ממגדל ב.ס.ר 4, רח' מצדה 7, בני ברק
טל': 03-7177700 ; פקס': 03-7177711

3. היועצת המשפטית לממשלה

ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה
מרחוב צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 02-6467011 ; פקס: 073-3925590

4. חה"כ בנימין נתניהו

ע"י ב"כ עוה"ד מיכאל ראבילו ו/או אופק ברוק
הגן הטכנולוגי, מלחה, מנחת בנין מס' 1, ירושלים
טל': 02-6490649 ; פקס: 02-6490659

המשיבים

עתירה למתן צו הצהרתי,

צו על תנאי, צווי ביניים,

בקשה לקיום דיון דחוף

ובקשה לאיחוד דיון

מוגשת בזאת עתירה לבית משפט נכבד זה, למתן צווים הצהרתיים, צווים על תנאי וצווי ביניים כנגד המשיבים 1-3 וכן ובקשה לקיום דיון דחוף בעתירה, והכל כלהלן:

א. צו הצהרתי

1.א. צו הצהרתי הקובע כי תיקון חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים) (להלן: "התיקון"), אשר עבר בקריאה שלישית ונתקבל, הוא בטל מיסודו, וזאת לנוכח התגבשות הסיבות שלהלן, במצטבר ובנפרד:

1.א.א. התיקון הוא תיקון חוקתי שנתקבל תוך שימוש לרעה בסמכות המכוננת, הפוגע בשיטת המשטר הישראלית, באשר הוא נועד לפגוע בטוהר המידות ובסטנדרט הערכי שנקבע במסגרת הלכת "דרעי-פנחסי"; התיקון כונן בתחולה מיידית שלא "מאחורי מסך הבערות" לשם אינטרסים קואליציוניים כשחברי הכנסת מצויים בניגוד עניינים מוסדי; והכל על רקע שיקולים פרסונליים אסורים, צרכי שעה קואליציוניים, ובאמצעות הוראות הנעדרות כל תכלית ראויה עצמאית מהקשר פוליטי חולף – ולפיכך אין מקומו בין הנורמות החוקתיות במדינת ישראל;

1.א.ב. לנוכח התחולה המידית שבכינון התיקון, כשחברי הכנסת מצויים בניגוד עניינים מוסדי חריף כאשר הם מכוונים תיקון שיחול עליהם באופן רטרופקטיבי ה"משנה את הכללים תוך כדי המשחק", ומתוך מטרה מובהקת לסטות מדרך המלך להסרת הקלון בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001;

1.א.ג. לנוכח הפגמים הקשים שנפלו בהליך חקיקת התיקון לחוק יסוד, ובהם הפגיעה בעקרון השתתפות חברי הכנסת בהליך החקיקה, העדרו של פרק זמן ראוי לדיון בשינוי ובהשלכותיו – עקב הצמדתו לסד הזמנים של כינון הממשלה, העדר תשתית עובדתית ומשפטית ראויה ומלאה, ובאופן החורג מן הדרך בה יש לכוון תיקונים חוקתיים ומהדרך בה התקבלו חוקי יסוד בעבר.

ב. צו על תנאי

1.ב. צו על תנאי נגד הכנסת, היא המשיבה 1 לעתירה, המורה לה לבוא ולנמק מדוע לא יבוטל תיקון חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים) (להלן: "התיקון"), וזאת לנוכח התגבשות הסיבות שלהלן, במצטבר ובנפרד:

1.א. התיקון הוא תיקון חוקתי שנתקבל תוך שימוש לרעה בסמכות המכוננת, הפוגע בשיטת המשטר הישראלית, באשר הוא נועד לפגוע בטוהר המידות ובסטנדרט הערכי שנקבע במסגרת הלכת "דרעי-פנחסי"; התיקון כונן בתחולה מיידית שלא "מאחורי מסך הבערות" לשם אינטרסים קואליציוניים כשחברי הכנסת מהקואליציה מצויים בניגוד עניינים מוסדי; והכל על רקע שיקולים פרסונליים אסורים, צרכי שעה קואליציוניים, ובאמצעות הוראות הנעדרות כל תכלית

ראויה עצמאית מהקשר פוליטי חולף – ולפיכך אין מקומו בין הנורמות החוקתיות במדינת ישראל;

ב.1.1. **לנוכח התחולה המיידית שבכינון התיקון**, כשחברי הכנסת מצויים בניגוד עניינים מוסדי חריף כאשר הם מכווננים תיקון שיחול עליהם באופן רטרוספקטיבי ה"משנה את הכללים תוך כדי המשחק", ומתוך מטרה מובהקת לסטות מדרך המלך להסרת הקלון בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001;

ב.1.1.ג. **לנוכח הפגמים הקשים שנפלו בהליך חקיקת התיקון לחוק יסוד**, ובהם הפגיעה בעקרון השתתפות חברי הכנסת בהליך החקיקה, העדרו של פרק זמן ראוי לדיון בשינוי ובהשלכותיו – עקב הצמדתו לסד הזמנים של כינון הממשלה, העדר תשתית עובדתית ומשפטית ראויה ומלאה, ובאופן החורג מן הדרך בה יש לכוון תיקונים חוקתיים ומהדרך בה התקבלו חוקי יסוד בעבר.

ג. צווי הביניים

1.ג. כמו כן, מתבקש בית משפט נכבד זה להוציא **צו ביניים** המקפיא ומשהה את כניסת התיקון לתוקף, עד להחלטה אחרת שתתקבל לאחר הדיון בעתירה זו. ראו לעניין זה, את צו הביניים שהוציא בית משפט נכבד זה ביום 14.5.2017 בבג"ץ 2996/17 **ארגון העיתונאים בישראל נ' ראש הממשלה** (ארי"ש 23.1.2019), פסקה 22 לפסק דינו של כב' המשנה לנשיאה (בדימוס) ח' מלצר.

2.ג. בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא **צו ביניים** כנגד הכנסת, המורה לה שלא לדון באישור מינויו של חה"כ אריה דרעי לתפקיד שר בממשלת ישראל עד להחלטה אחרת שתתקבל לאחר הדיון בעתירה זו.

3.ג. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא **צו ביניים** כנגד חה"כ נתניהו, מי שהוטלה עליו מלאכת הרכבת הממשלה, המורה לו שלא להביא את מינויו של חה"כ אריה דרעי לתפקיד שר בממשלת ישראל עד להחלטה אחרת שתתקבל לאחר הדיון בעתירה זו.

הכלל הוא כי צו ביניים נועד לשמר את המצב הקיים ולמנוע נזקים בלתי-הפיכים [ר'] לעניין זה למשל ספרו של א' סאמרלי **סעדים זמניים**, כרך א', 3 (אוצר המשפט 2005).

מטרתה של הבקשה למתן צו הביניים היא למנוע מצב בו ייכנסו לתקפם תיקוני חוק יסוד שאינם חוקתיים ואשר התקבלו בהליך שאינו תקין, ואשר כניסתם לתוקף עשויה להוביל לפגיעה חמורה במרקם הדמוקרטי הישראלי, ולקבוע עובדות בלתי הפיכות בשטח.

כידוע, בבואו לבחון את השאלה האם להעניק צו ביניים אם לאו, מאזן בית המשפט הנכבד בין שני שיקולים עיקריים - מאזן הנוחות, וסיכויי העתירה, כאשר למאזן הנוחות מעמד בכורה ברור בין שני אלה. כך נקבע בבר"מ 8777/06 **מפעלי תחנות בע"מ ואח' נ' הועדה המקומית לתכנון ובניה טבריה ואח'** (נבו 19.11.2006): **"על בית**

המשפט לשקול בבואו להכריע בבקשה למתן צו ביניים את סיכויי העתירה ואת "מאזן הנוחות"... שני השיקולים משפיעים האחד על השני... ואולם, אבן הבוחן העיקרית בסופו של יום היא בשיקולי "מאזן הנוחות".

העותרת סבורה כי נסיבות העניין, לרבות כינון הממשלה וההשבעה לכהונת חה"כ דרעי לתפקיד שר, מחייבות מתן צו הביניים המבוקש, וזאת על מנת למנוע פגיעה קשה אף יותר בכנסת, בממשלה ה-37, בשלטון החוק ובשיטת המשטר הישראלית. בקשה זו עומדת בכפיפה אחת עם הבקשה לקיום דיון בהול, אשר קיומו יבטיח כי צו ביניים, ככל שיינתן, יעמוד לזמן קצר בלבד.

ד. בקשה לקיום דיון דחוף

כן מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון בהול בעתירה, על רקע הצורך לברר בהקדם האפשרי את השאלות העומדות בבסיס העתירה, ונוכח העובדה כי ההכנות להשבעת הממשלה – שם צפוי להתמנות המשיב 2 לשר הפנים והבריאות - ואלה צפויות להסתיים בתוך פרק זמן קצר ביותר, וכן צפויה השבעת הממשלה על בסיס אותו שינוי פסול מן היסוד הקבוע בהוראות החקיקה, מושא העתירה הנוכחית.

ה. בקשה לאיחוד הדיון בעתירה בבג"ץ 8879/22

כן מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על איחוד הדיון בעתירה הזו, עם העתירה בבג"ץ 8879/22 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' חה"כ בנימין נתניהו**, שהגישה העותרת ביום 25.12.2022 ועוסקת בסוגיית כשירותו וסבירותו של מינוי המשיב 2 לתפקידי שר.

העתירה דנו, כוללת תשתית עובדתית דומה, ועוסקת באותו הנושא עם אותם המשיבים, אך עניינה בצורך בבטלותו של התיקון לחוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים) (לעיל ולהלן: "התיקון"), שכל מטרתו המוצהרת, הפרסונאלית והפסולה למנות את המשיב 2 לתפקידי שר.

טיעוני העותרת שם (בבג"ץ 8879/22), בדבר חוסר הסבירות והמידתיות הקיצוני שבמינוי; הפגיעה בשלטון החוק ובטוהר המידות; המרמה וחוסר תום הלב במינוי; הפגיעה בעקרון הנאמנות; הפגיעה באמון הציבור; חזקת הקלון שחלה; הפרת הסדר הטיעון והצורך בביטול פסק הדין שהושג במרמה – **כל אלה נכונים לעמדת העותרת גם לאחר כינון התיקון, ויתר המשיבים שם זהים למשיבים שבכותרת**. מכאן, תבקש העותרת לאחד את הדיונים בשתי העתירות.

א. הצדדים לעתירה

העותרת:

1. העותרת היא עמותה, רשומה כדין, תנועה עצמאית ולא מפלגתית, המונה כ-55,000 חברים ופעילים ומציינת בימים אלו 33 שנים של עשייה ציבורית ומשפטית בהן חרטה על דיגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירוש נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והשרשת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין.

המשיבים:

2. המשיבה 1 היא **הכנסת**, בית המחוקקים של מדינת ישראל. חברי הכנסת חוקקו את התיקון לסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, אשר עומד בבסיס עתירה זו. כמו כן, לפי סעיף 13 לחוק יסוד: הממשלה, על הכנסת לקיים ישיבה לצורך כינון הממשלה, וזו תיכון רק משהביעה בה הכנסת אמון, ומאותה שעה ייכנסו השרים לכהונתם.

3. המשיב 2 הוא **חה"כ אריה דרעי**, המבקש להתמנות לתפקיד שר לאחר שביום 1.2.2022 הורשע בהסדר טיעון בעבירות מס חמורות בשתי פרשות שונות ונידון לעונש של 12 חודשים מאסר על תנאי וקנס בסך 180,000 ש"ח, או שנת מאסר תמורתו. כמו כן, חה"כ דרעי הוא בעל רישום פלילי כבד לאחר שביום 17.3.1999 הורשע בעבירות חמורות של לקיחת שוחד, מרמה והפרת אמונים, וקבלת דבר במרמה, בעודו מכהן בתפקידים בכירים שונים במשרד הפנים, ונגזר עליו תקופת מאסר בת שלוש שנים, מתוכה ריצה בפועל שנתיים.

4. המשיבה 3 היא **היועצת המשפטית לממשלה** (להלן: "**היועמ"ש**"), אשר מתפקדה ומסמכותה היא העומדת בראש התביעה הכללית, והיא שאמונה על ייצוג האינטרס הציבורי ושמירה על קיום החוק. ביום 26.12.2021 נחתם הסדר טיעון בין היועמ"ש למר דרעי ולפיו יודה האחרון בביצוען של עבירות מס חמורות, ויתפטר מתפקידו בכנסת, ואילו המדינה תדרוש עונש של מאסר על תנאי לתקופה של 12 חודשים, וקנס בסך 180,000 ₪ או שנת מאסר בפועל תחתיו, וכן במידה ויתפטר – לא יתבקש להטיל קלון. בחוות דעתה מיום 17.11.2022 שנמסרה לחה"כ נתניהו היא הבהירה כי חה"כ דרעי אינו כשיר להתמנות לשר, והנחתה אותו לפנות ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית בבקשה שיסיר את חזקת הקלון.

5. המשיב 4 הוא **חה"כ בנימין נתניהו**, מי שהטיל עליו נשיא המדינה את מלאכת הרכבת הממשלה עד ליום 21.12.2022 והוא שחתם על הסכם קואליציוני עם המשיב 2 לפיו הוא ימונה לתפקיד שר הפנים והבריאות של הממשלה ה-37 ולאחר מחצית כהונתה יתמנה לתפקיד שר האוצר, והוא אשר כעת מבקש את אמון הכנסת בממשלה שהרכיב לפי סעיף 3 לחוק יסוד: הממשלה.

ב. מבוא

6. העותרת תבקש את התערבותו של בית המשפט הנכבד בביטול תיקון חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים) (להלן: "**התיקון**") – שכל מטרתו לאפשר לעברייני מורשע שגזר דינו ניתן רק לפני כמה חודשים, רצדיבסט שנגזרו עליו כבר שלוש שנות מאסר עקב

מעשיו בשתי פרשות קודמות, להתמנות פעם נוספת לתפקיד שר בישראל, והכל תוך ניגוד עניינים מוסדי של חברי הכנסת המחוקקים מטעם הקואליציה המגבשת.

7. בפסיקתו רבת השנים – אשר עברה כחוט השני עם מעשיו הפליליים של חה"כ דרעי – הניח בית המשפט הזה תשתית נרחבת לצורך העז בהתערבותו, לשם הגנה על טוהר המידות בשירות הציבורי, חובת הנאמנות הציבורית ואמון הציבור אצל נבחר הציבור. אבל כדי להתגבר על הגנה זו ולמנות את חה"כ אריה דרעי לשר, תיקנה הכנסת את סעיף 6(ג) בחוק יסוד: הממשלה בהליך חקיקת בזק אשר מתחילתו ועד סופו עמוס בפגמים פרוצדוראליים; באופן פרסונאלי; בתחולה רטרוספקטיבית; בניגוד עניינים מוסדי; והכל תוך שימוש לרעה בסמכות המכוננת.

8. העותרת תבקש להביא תשתית עובדתית נרחבת ותשתית משפטית המראה באופן ברור כי בתיקון לסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, נפלו פגמים היורדים לשורשו של הליך, ובאופן העולה בבירור מכל מעשה החקיקה נעשה בכנסת שימוש לרעה בסמכות המכוננת.

9. כמו כן, תטען העותרת כי התיקון – בעל התחולה המיידית – משנה את כללי המשחק תוך כדי תנועה ובניגוד עניינים מוסדי של חברי הכנסת המחוקקים. כך, על אף הדברים הברורים שנקבעו בגזר דינו של חה"כ דרעי רק לפני כמה חודשים בת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' אריה דרעי (אר"ש 1.2.2022), היו צריכים המשיבים 1-3 לפעול בהתאם לדרך שהתווה סעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001, ולפנות ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית ולבקש את הסרת הקלון.

10. העותרת תביא מתוך גזר דינו האחרון של חה"כ דרעי, את דבריו הברורים של כב' הנשיא הרבסט בדבר החשש "מפגיעתו בקופה הציבורית" ו"התרחקותו מהזירה הציבורית", המלמדים על הקלון שחל בעניינו של חה"כ דרעי:

"הודעת ההסדר מלמדת כי הנאשם החליט להתפטר מכנסת ישראל. על פניו, מדובר בהודעה אשר אינה קשורה להליך הפלילי, אין בה כדי ללמד על סנקציה פלילית כזו או אחרת המהווה חלק מהסדר הטיעון ועניין זה מעלה תמיהה – מדוע אם כן, נכתב סעיף זה ומה הוא בא ללמדנו? אלא, שמדובר בנסיבה חשובה הבאה ללמד שתי נקודות חשובות אודות הנאשם.

הראשונה, הנאשם, איש ציבור מזה כשנים רבות, מdir עצמו מעתה מרצון מעיסוק בצרכי ציבור. שיקוליו הרחבים אינם פרושים בפניי, אך נדמה כי תולדות חייו מלמדים כי הוא ראה בהיותו נבחר ציבור ייעוד ודרך חיים, וכעת נוכח התיק דן ואישומיו – הרי שהוא מוותר על כך, וזאת מרצונו. אין זה קורבן קל למי שמיצב עצמו כשליח ציבור בעשורים האחרונים ונדמה כי המאשימה עצמה רומזת על כי היא רואה בכך חלק מן העונש אשר אותו הטיל הנאשם על עצמו.

הנקודה השנייה, הינה מניעתית בטיבה. כל החושש מן הנאשם ומפגיעתו בקופה הציבורית ויטען כי קיימת בו מסוכנות בכל הכרוך במשאו ובמתנו בענייני ממון הרבים או היחיד - יוכל למצוא מנוח לחשש זה ולומר בוודאות כי הנאשם לא ייגע עוד בצרכי ציבור הכורכים בתוכם עיסוק כלכלי, וזאת בשל התרחקותו מהזירה הציבורית." (עמ' 7 לגזר הדין מיום 1.2.2022, ההדגשות במקור).

העתק גזר הדין בת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' אריה דרעי (אר"ש 1.2.2022), מצורף ומסומן כנספח 1/ע.

11. כלומר, על אף הדברים הברורים שנקבעו בגזר דינו של חה"כ דרעי רק לפני כמה חודשים – עולה כי התיקון מבקש לשנות את הכללים באופן פרסונאלי ותוך ניגוד עניינים מוסדי וחריף של חברי הכנסת המחוקקים, כדי לאפשר לחה"כ אריה דרעי להתמנות לשר.

12. אשר על כן, תבקש העותרת להוציא את הצווים המבוקשים ברישא, לרבות צווי הביניים, ולבטל את התיקון.

ג. רקע עובדתי

13. לאור ריבוי מעלליו הפליליים של המשיב 2 חה"כ דרעי ההופכים אותו לעבריין סדרתי רצידיביסטי, תביא העותרת בתמציתיות ככל הניתן את מעלליו של הלה, אשר מתחילים עוד בסוף שנות ה-80 ומלווים, שלא לומר שזורים, בדרכו ועשייתו הציבורית של לאורך שלושים השנים האחרונות.
14. אשר על כן, סדר הצגת הדברים יהא כדלהלן: ראשית תעמוד העותרת על מעשיו הפליליים של חה"כ דרעי בפרשות אשר זכו לכינוי "התיק האישי" ו-"התיק הציבורי"; לאחר מכן תעמוד העותרת על התנהלותו של הנאשם בפרשת בר און חברון, בה אמור היה לעמוד לדין פלילי גם כן; כן תפרט העותרת אודות חזרתו של חה"כ דרעי לזירה הציבורית, ולרבות אמירותיו של בית המשפט העליון בשתי עתירות שהוגשו עת מונה לתפקיד נוסף של שר הכלכלה ושר הפנים; ולבסוף תרחיב העותרת על ה"תרגיל" שרקם דרעי כחלק מהפרשה האחרונה, שסופה בגזר דינו של בית משפט השלום בירושלים שם הוא מתחייב לעזוב הציבורית, אך חוזר מיד לאחר מכן.

1.ג. ההליכים הפליליים של חה"כ דרעי בין השנים 1990 – 2016

15. בראשית חודש יוני, שנת 1990, סערה מדינת ישראל - אשר זה עתה התאוששה ממשבר קואליציוני סוער, שלימים יכונה "התרגיל המסריח" - כאשר הכריזה משטרת ישראל על פתיחה בחקירה כנגד שר הפנים המכהן דאז, חה"כ דרעי.
16. בתום 3 שנות חקירה סוערות המליצה משטרת ישראל על הגשת כתב אישום חמור כנגד חה"כ דרעי. לבסוף הוחלט על הגשת שני כתבי אישום כנגד חה"כ דרעי, בשני תיקים נפרדים, אשר זכו לכינוי "התיק האישי", ו"התיק הציבורי". התיק הציבורי התייחס לחשדות לפיהם עשה חה"כ דרעי שימוש לרעה בסמכויותיו כשר הפנים על מנת להעביר כספים ושווה כספים למוסדות וגופים (לעתים פיקטיביים), מכספי הציבור, על ידי שימוש במסגרת "מתן תמיכות למוסדות על ידי רשויות מקומיות".
17. התיק האישי, לצדו, התייחס לשורה של עבירות אותן ביצע חה"כ דרעי במישור האישי, וביניהן נטילת כספי שוחד לטובתו ורווחתו האישית, בעבור קידום מטרות ואינטרסים של משלמי השוחד, אשר ברובם היו מקורביו.
18. לראשונה בתולדות מדינת ישראל, הוגש כתב אישום חמור ביותר כנגד שר מכהן - בשורת עבירות קשות אשר בראשן עבירת השוחד - אותן ביצע חה"כ דרעי בעודו מכהן על כס הציבור, וכאשר הוא מנצל את מעמדו הרם על מנת לבצע עבירות קשות אלו.
19. על אף עמדת היועץ המשפטי לממשלה דאז, יוסף חריש, אשר ייעץ לראש הממשלה דאז, רבין ז"ל, כי יש להפסיק את כהונתו של חה"כ דרעי כשר בממשלה, ולמרות הקריאה הציבורית, סירב ראש הממשלה דאז להפעיל סמכותו ולהעביר את חה"כ דרעי מכהונתו.
20. נוכח סירוב זה, עתרה העותרת בבג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, מז(5) 404 (1993) (להלן: "עניין דרעי") בבקשה כי בית משפט נכבד זה יורה לראש הממשלה להפעיל סמכותו על פי חוק יסוד: הממשלה, ויעביר את שר הפנים דאז, חה"כ דרעי בעתירה דנן, מתפקידו.
21. בעתירה טענה העותרת כי הנורמות המשפטיות והציבוריות הראויות מחייבות את הפסקת כהונתו

של השר דרעי דאז. עוד טענה העותרת כי על ראש הממשלה לעשות שימוש בסמכות הקנויה לו בסעיף 22(ב) לחוק יסוד: הממשלה ולהעביר את השר דרעי מתפקידו (יצוין כי העתירה הוגשה לפני תיקון מספר 2 לחוק ובו שונה הסעיף מסעיף 21א לסעיף המוזכר לעיל).

22. לאור חומרת **החשדות** לעבירות אשר יוחסו דאז למר דרעי, הורה בית המשפט הנכבד לראש הממשלה להעביר את חה"כ דרעי מתפקידו כשר הפנים, חשדות אשר לימים יבשילו ברובם להרשעה במסגרת "התיק האישי". ביום 17.3.1999 הורשע חה"כ דרעי על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים בקבלת שוחד, בשלוש עבירות מרמה והפרת אמונים, ובעבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ת"פ (י-ם) 305/93 **מדינת ישראל נ' דרעי** (נבו 17.03.1999)). לאחר ההרשעה ערער חה"כ דרעי לבית המשפט העליון על גזר הדין. בית המשפט העליון קיבל את הערעור בחלקו וביטל חלק מהמרכיבים בגזר הדין של בית משפט קמא ותוך התחשבות בזמן שחלף, קיצר בית המשפט העליון את עונשו של חה"כ דרעי, **והעמידו על משך 3 שנים** (ע"פ 3575/99 **דרעי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(2), 721 (2000) (להלן: "**פסק הדין בערעור**")). ברם, לא חסך בית המשפט בביקורת כלפי חה"כ דרעי והדגיש את "ייחודה" של הפרשייה:

"האפשרות כי תת-תרבות השוחד, האופיינית למדינות נחשלות ולמשטרים מושחתים, תפגע במי שנמצא ראוי לשבת על כיסאו של שר, או של מנכ"ל, בישראל, הייתה רחוקה מן הדעת. באה פרשתו של דרעי וטפחה על פני כולנו."
(פסק הדין בערעור, פס' 154).

ג.1.א. הרשעת חה"כ דרעי ב"תיק הציבורי"

23. ביום 9.4.1999, לאחר חקירת המשטרה שהניבה גם את "התיק האישי", הוגש כתב אישום נוסף כנגד חה"כ דרעי. לאחר ריצוי עונשו ושחרורו מן הכלא, ניתנה הכרעת הדין נוספת בעניינו (ת"פ (י-ם) 1875/99 **מדינת ישראל נ' דרעי** (להלן: "**הכרעת הדין השניה**")). במוקד הכרעת הדין, שניתנה ביום 24.9.2003 עומד נוהל התמיכות של הרשויות המקומיות בארגונים פרטיים - "נוהל מתן תמיכות של רשויות מקומיות" (פורסם ברשומות: ילקוט פרסומים 3197, התשמ"ה, עמ' 2275) (להלן: "**הנוהל**").

24. מר דרעי נאשם בכך שבין השנים 1986-1990, מרגע שנכנס לתפקיד מנכ"ל משרד הפנים ובהמשך שר הפנים, חרג הוא מכללי הנוהל, בכך שייחד כספים מתקציב האיזון (היינו מכספי הציבור) ישירות למוסדות, תוך עקיפת שיקול הדעת שהוענק לרשויות המקומיות במסגרת הנוהל. **כספי תמיכה אלו הועברו למוסדות המקורבים למר דרעי ולמפלגתו ש"ס, והקרובים לליבו** (עמ' 18-19 להכרעת הדין השניה).

25. מר דרעי הורשע באחת מתוך שבע העבירות, בחמישה אישומים, שהוגשו נגדו בכתב האישום ב"תיק הציבורי", ונמצא כי הוא עשה מעשה של הפרת אמונים.

26. בית המשפט קבע כי חה"כ דרעי שלל במידה מסוימת את שיקול הדעת של העירייה, עת "צבע" את סכום הכסף ויעד אותו לעמותה, עובר להחלטת המוסדות המוסמכים בעירייה. **אולם חמורה מכך, לפי קביעת בית המשפט, העובדה כי חה"כ דרעי העמיד עצמו בניגוד עניינים "חד, בולט וחמור"** (עמ' 118 להכרעת הדין השניה), עת הורה על מתן הקצבה לעמותה המנוהלת על ידי משפחתו הקרובה. כן קבע בית המשפט, כי אין במטרות ההחלטה, רצויות וראויות ככל שיהיו, כדי לתקן את הפגיעה בטוהר המידות.

27. בהתנהלותו של חה"כ דרעי, כך קבע בית המשפט, יש יסוד של שחיתות, שבוצע על ידי שר הפנים של מדינת ישראל. בהכרעת הדין ציין בית המשפט כי במתן העונש לקח בחשבון של ההרשעה של חה"כ דרעי בתיק הפרטי שם נידון לשלול שנות מאסר, וגזר על חה"כ דרעי **מאסר על תנאי ותשלום קנס**.

ג.1.ב. מעורבותו בפרשת בר-און - חברון

28. ביום 10.1.1997 הביא ראש הממשלה דאז, בנימין נתניהו, את מינויו של עו"ד רוני בר-און לתפקיד היועמ"ש לאישור הממשלה, שם אישר את המינוי ברוב קולות. המינוי עורר הדים רבים, אשר עיקרם נוגעים לכך שעו"ד בר-און פעיל פוליטי בעל קשרים עמוקים למפלגת הליכוד ולאור כך שלא היה עו"ד בר-און משפטן בעל הישגים התואמים את רום התפקיד.

29. מעל הכל, חששם הגדול של אנשי ציבור ותקשורת רבים, כי מינוי זה הגיע במסגרת "דיל" סודי בין חה"כ דרעי, יו"ר מפלגת ש"ס דאז, לבין ראש הממשלה ושר המשפטים, לפיו יקדמו את מועמדותו של עו"ד בר-און, אשר נתפס בעיני חה"כ דרעי כיועמ"ש עימו יוכל לחתום על הסכם טיעון נוח בעניין "התיק האישי" ובתמורה תתמוך מפלגתו של דרעי בהצעות אותן ניסה לקדם ראש הממשלה, בנימין נתניהו. יומיים לאחר מינויו, התפטר עו"ד בר-און מתפקידו. ברקע ההתפטרות, החלטת בית המשפט העליון בבג"ץ 234/97 **פינס נ' ראש ממשלת ישראל** (נבו 13.3.1997) לפיה על המדינה להביא בפני בית המשפט את כלל מערך השיקולים הכרוכים במינויו של בר-און.

30. לאור פרסומים בתקשורת, הורה ראש הממשלה דאז על חקירת משטרה בעניין המינוי של בר-און. בפרסומים נטען כי חה"כ דרעי עמד כל העת מאחורי קידומו של בר-און לתפקיד היועמ"ש תוך שהוא טוען בפני מקורבים לו כי ברשותו נמצאות הקלטות של בר-און המתחייב בפניו כי באם יפעל לקידומו, יעניק לו האחרון עסקת טיעון שאינה כוללת קלון - זאת על מנת שיוכל להמשיך בקריירה הפוליטית שלו.

31. לאחר חקירת המשטרה, שנערכה בליווי הפרקליטות, המליצה המשטרה להעמיד לדין את חה"כ דרעי בעבירה של סחיטה באיומים ובעבירה של מרמה והפרת אמונים (ראו זאב סגל בעמוד 602).

32. בסמוך לכך פרסם היועמ"ש רובינשטיין את החלטתו בעניין, בה המליץ כי בכל הנוגע למר דרעי, יוגש נגדו כתב אישום, בעבירות של מרמה והפרת אמונים, סחיטה באיומים ושיבוש מהלכי משפט, בכפוף לשימוע ולהסרת חסינותו על ידי הכנסת (זאב סגל, בעמוד 610).

33. סוף דבר, בחודש דצמבר 2001, הורה ברחמי הרבים היועמ"ש רובינשטיין לסגור את התיק נגד דרעי בפרשה זו, בנימוק כי אין מקום לנהל תיק נוסף נגד חה"כ דרעי לאור התיקים אשר נוהלו מולו בתקווה שהלקח נלמד.

ג.1.ג. שובו של חה"כ דרעי אל החיים הפוליטיים ומינויו לשר בממשלה

34. ביום 17.3.2015 נערכו הבחירות לכנסת ה-20. בראשית חודש מאי, נחתמו ההסכמים הקואליציוניים בין הליכוד לבין ש"ס, והוכרז כי חה"כ דרעי – עבריין מורשע אשר ריצה עונש מאסר ומעולם לא הביע חרטה על מעשיו – ישוב לכהן כשר בממשלת ישראל.

35. לנוכח כך, הגישה אז העותרת עתירה לבית המשפט, כנגד מינויו של עבריין מורשע לשר בממשלת ישראל, בבג"ץ 3095/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (נבו 13.08.2015) (להלן: "פרשת שר הכלכלה"). בעתירתה זו, עתירה העותרת מבית המשפט כי יקבע כי מינוי זה, של עבריין מורשע אשר עבר על החוק בהיותו שר – בחזרה לתפקיד שר בממשלה, אינו

סביר באופן קיצוני.

36. בפסק הדין שניתן בהליך, קבעה כבוד השופטת (כתוארה אז) חיות ביחס להרשעותיו של חה"כ דרעי כי העבירות שבוצעו עלידי דרעי הן **"עבירות מובהקות של שחיתות שלטונית המטילות על איש הציבור החוטא בהן כתם מוסרי כבד"**. (פרשת שר הכלכלה, פסקה 17 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות).

37. סוף דבר, בית המשפט דחה את העתירה, אך ביקר את המינוי בקבעו כי מינויו של דרעי לתפקיד שר מצוי על גבול מתחם הסבירות (פסקה 23 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות).

38. יצוין, כי בעקבות פסק דין בפרשת שר הכלכלה פנתה העותרת לבית משפט הנכבד בבקשה לקיים דיון נוסף (דנג"ץ 5806/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (נבו 28.10.2015)), משום שלטענתה בג"ץ סטה מההלכה הידועה בכך שצמצם את 12 השיקולים שעל בעל סמכות לבחון בטרם מינוי מועמד שהורשע בפלילים, לשתי מערכות שיקולים מרכזיות. כבי' השופט הנדל דחה את הבקשה.

ג.1.ד. מינויו של חה"כ דרעי לתפקיד שר הפנים

39. בראשית חודש ינואר 2016, מונה חה"כ דרעי ללא אחר מאשר שר הפנים של מדינת ישראל – אותו תפקיד בו ביצע את פשעיו בראשית שנות ה-90. בכך הושלם המעגל, וישראל הפכה למדינה הראשונה והיחידה בעולם בה עבריין מורשע חוזר לאותו משרד שבו ביצע את פשעיו.

40. לנוכח מינויו זה, הגישה העותרת דכאן עתירה לבג"ץ, ובה טענה כי מקום בו קבע בית המשפט כי מינויו של עבריין מורשע לתפקיד שר נמצא על גבול מתחם הסבירות, הרי שברגע בו מונה לתפקיד השר בו עבר על החוק – נחצה מתחם זה ואין לאפשרו (בג"ץ 232/16 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (נבו 8.5.2016) (להלן: "בג"ץ שר הפנים")).

41. בבד בבד עם דחיית העתירה, הדגישו השופטים ג'ובראן ודנציגר, את הפגיעה של המינוי באמון הציבור:

"סבורני, כי קושי זה אכן מגביר במידה מסוימת את הפגיעה אשר נוצרה באמון הציבור כתוצאה ממינויו של דרעי לתפקיד שר הכלכלה ואשר נדונה בבג"ץ דרעי"
(בג"ץ שר הפנים, פסקה 38 לפסק דינו של כבי' השופט ג'ובראן).

42. אל מול עמדת הרוב, עמדה עמדת המיעוט של כבי' השופט הנדל, בקבעו כי מתקיימת "זיקה ישירה וברורה בין תפקיד שר הפנים לבין העבירות בהן חטא דרעי בעבר" (פסקה 14 לפסק דינו). כבי' השופט הנדל סבר כי אין להסכין עם מינויו זה של דרעי לשר הפנים, וזאת לנוכח:

"אופי העבירות שבהן הורשע דרעי – ובפרט שוחד והפרת אמונים – חותר באופן המובהק והבולט ביותר תחת ערכים אלה ממש". (בג"ץ שר הפנים, פסקה 1 לפסק דינו של כבוד השופט הנדל).

43. כאמור, עתירה זו נדחתה לבסוף, ואולם יש לציין את פסקת הסיום בפסק דינו של כבי' השופט ג'ובראן, אשר הוסיף לאחר הדברים כי "יצוין, כי לאחר שמיעת טענות הצדדים בפנינו, ובטרם הושלמה כתיבת פסק הדין, עדכנו אותנו באי-כוח הצדדים ביום 3.4.2016 בדבר חקירה המתנהלת נגד דרעי בגין חשדות שונים".

44. יצוין, כי בעקבות פסק הדין בבג"ץ שר הפנים, הגישה העותרת בקשה לדיון חוזר, דנג"ץ 4145/16 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (נבו 07.08.2016), לאור קביעותיו של כבי' השופט ג'ובראן. העותרת עמדה על כך שקביעותיו של השופט ג'ובראן וצמצומו של מבחן

"ייעודיות הזיקה" מהוות סתירה להלכה הקיימת. בקשה זו נדחתה על ידי כב' השופט פוגלמן.

ג.2. ההליכים הפליליים הנוכחיים בין השנים 2016 - 2022

45. ביום 29.3.2016 פורסמו בכלי התקשורת ידיעות לפיהן היועמ"ש הורה לפתוח בבדיקה מקדימה בטרם חקירה כנגד חה"כ דרעי, על מנת לבחון האם יש מקום לפתוח בחקירה פלילית בחשד לביצוע עבירות מתחום טוהר המידות. ביום 1.4.2016 הורה היועמ"ש על מעבר משלב של בדיקה מקדימה לחקירה פלילית.

46. על פי החשדות שנחקרו, חה"כ דרעי קיבל הלוואה על סך 200,000 ₪ מאיש העסקים אילן שרעבי, הלוואה שלמעשה לא הוחזרה עד שמר דרעי נשאל על כך במהלך חקירתו. ואולם, לאחר שנשאל על כך בחקירתו והובהר לו כי העברת הכסף לאחר מכן עשויה להוות שיבוש מהלכי משפט, החזיר חה"כ דרעי את הכסף.

47. כמו כן נחקר חה"כ דרעי בחשד כי בתפקידו כשר הפנים התערב לטובת מר שרעבי בסכסוך משפטי שבין עיריית רמת השרון לבין "הכפר הירוק", בו ישבה חברה בבעלותו של מר שרעבי; וכן נחקר בחשד לגבי עבירות מס שביצע, באמצעות עסקאות נדל"ן שנעשו בינו ובין בני משפחתו, ועל כך שלא דיווח למבקר המדינה בהצהרות ההון על כספים שקיבל מאנשי עסקים ועל חלק מרכושו, בניגוד לדין.

48. נוסף על חשדות אלו, נחקר דרעי בחשד כי בנה בית בישוב ספסופה בכסף שלא דווח כיאות לרשויות המס. על פי החשדות, חוזה מכירת הקרקע לא נחתם על שם הבעלים האמיתיים אלא על שם בתו של חה"כ דרעי וחתנו וחלק מהכסף לא דווח לרשויות המס.

49. ביום 20.11.2018 התפרסמו המלצות המשטרה ורשות המיסים, לפיהן נמצאה תשתית ראייתית להעמדתו לדין של חה"כ דרעי בגין ביצוע עבירות מרמה והפרת אמונים באשר להתנהלותו בעניינו של איש העסקים אילן שרעבי בעת שכיהן כשר. כן התגבשה תשתית ראייתית, על פי המלצות המשטרה ורשות המיסים, להעמדתו דין של חה"כ דרעי בגין ביצוע עבירות מס בסכומים משמעותיים של מיליוני שקלים, הלבנת הון, שיבוש מהלכי משפט ומסירת תצהיר כוזב למבקר המדינה וליו"ר הכנסת בנוגע לנכסיו ולהכנסותיו.

50. ביום 8.1.2021 פרסם היועמ"ש את החלטתו ביחס לחשדות הפליליים נגד חה"כ דרעי. בהחלטתו מסביר היועמ"ש כי לא מצא בסיס ראייתי מספק להוכחת החשד המשמעותי - הוא החשד לביצוע עבירות של שחיתות שלטונית והלבנת הון. יחד עם זאת, ביחס לחשדות לעבירות המס הרחיב היועמ"ש כי יש בסיס ראייתי מספק בשתי פרשות נפרדות וכי הוא מתכוון להעמיד לדין את חה"כ דרעי, בכפוף לשימוע, במספר עבירות מס בשל מכירת נכס בגבעת שאול ושני מקרים של קבלת הכנסות ללא דיווח.

51. כמו כן, בהחלטה הנ"ל פורסם, כי החלטתו הזאת של היועמ"ש התקבלה בניגוד לעמדתו של פרקליט המדינה דאז, אשר המליץ ליועמ"ש, בין היתר, לאור המלצות הגורמים המקצועיים בפרקליטות, על הגשת כתב אישום נגד חה"כ דרעי גם בשל עבירה של קבלת דבר במרמה ועבירות נוספות של הלבנת הון.

העתק החלטת היועץ המשפטי לממשלה מיום 8.1.2021 בתיק החקירה של חה"כ דרעי מצורפת ומסומנת כנספח ע/2.

ג.3. הסדר הטיעון שנרקם עם חה"כ דרעי – התפטרות מהכנסת בתמורה לאי-הטלת

הקלון

52. ביום 23.12.2021, פורסם הסדר הטיעון שנחתם בין היועמ"ש לבין חה"כ דרעי (להלן: "הסדר הטיעון") – שכיחן אז כחבר הכנסת. על פי סעיף 2 להסדר הטיעון, הצדדים יעתרו במשותף ויבקשו מבית משפט השלום להטיל על חה"כ דרעי את העונשים הבאים:

א. מאסר על תנאי למשך 12 חודשים, לתקופה של 3 שנים והתנאי שהנאשם לא יעבור עבירה על פי פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: "פקודת מס הכנסה"), או חוק מיסוי מקרקעין (שבת, מכירה ורכישה), התשכ"ג-1963 (להלן: "חוק מיסוי מקרקעין").

ב. קנס כספי בגובה 180 אלף ₪ או שנת מאסר בפועל תמורתו, אשר ישולם בתשלומים לפי שיקול דעת בית המשפט הנכבד.

53. סעיף 4 להסדר הטיעון משקף בצורה חריפה ביותר את השימוש במוסד הקלון כמטבע עובר לסוחר, וזאת כאשר דרעי עודו מכהן כחבר הכנסת. וזאת לשונו:

"רשמנו בפנינו את הודעת הנאשם בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית."

54. ביום 26.12.2021 הוגש לבית משפט השלום בירושלים כתב האישום במסגרת ת"פ (י-ם) 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי (אר"ש, 1.2.2022), כתב האישום עוסק בשני אישומים:

א. **האישום הראשון** עניינו בחוזה מכירה בין חה"כ דרעי לבין אחיו, שלמה דרעי, שעסק במכירת נכס בגבעת שאול לאחיו של חה"כ דרעי. על-פי עובדות כתב האישום, חוזה המכירה, אשר על בסיסו הוגש לרשויות מיסוי מקרקעין טופס דיווח בדבר עסקה, לא שיקף את פרטי העסקה, בין היתר משום שתמורת העסקה שצוינה הייתה נמוכה משווי התמורה שהתקבלה. על כן על-פי כתב האישום, סייע דרעי לערוך הצהרה למיסוי מקרקעין שלא צוינה בה תמורת העסקה המלאה, ובשל הדיווח הכוזב מס הרכישה הופחת שלא כדין. על-פי עובדות אלו, הואשם חה"כ דרעי בעבירה לפי סעיף 98(ג1) לחוק מיסוי מקרקעין - סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה;

ב. **האישום השני** עניינו בהעלמת הכנסה על-ידי חה"כ דרעי. חה"כ דרעי לא כלל הכנסות שהשתלמו לחברה שבבעלותו (חברת "דראר") מקרן "גרין אושן" בגין עמלת גיוס משקיעים בדוח השנתי של "דראר", וכן לא ניהל פנקסי חשבונות ולא הגיש את דוחות רדאר לרשויות המס לשנים 2014 – 2015. בכך, נמנע חה"כ דרעי על-פי עובדות כתב האישום מלדווח בפני פקיד השומה על הכנסות בגובה מאות אלפי שקלים. על פי עובדות אלו, הואשם מר בעבירה אחת לפי סעיף 217 לפקודת מס הכנסה – דוח וידיעות לא נכונים ללא הצדק סביר; בשתי עבירות לפי סעיף 216(4) לפקודת מס הכנסה – אי הגשת דו"ח; ושתי עבירות לפי סעיף 216(5) לפקודת מס הכנסה – אי ניהול פנקסי חשבונות.

העתק הודעה על הסדר הטיעון ועתירה לקבוע דיון בעניינו של חה"כ דרעי מיום 26.12.2021 והעתק כתב האישום אשר הוגשו לבית משפט השלום בירושלים מצורפים ומסומנים כנספחים ע/3.

55. בעקבות החתימה על הסדר הטיעון והגשת כתב האישום בעניינו של חה"כ דרעי לבית משפט השלום

בירושלים, ולאחר שלא קיבלה אף מענה למכתביה בעניין ההשלכות על אי-הטלת הקלון על חה"כ דרעי - עתרה העותרת ביום 29.9.2021 לבית המשפט העליון במסגרת בג"ץ 8954/21 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה** (נבו 17.01.2022) (להלן "**העתירה נגד הסדר הטיעון**"), וביקשה את התערבותו בהסדר טיעון החורג באופן קיצוני ממתחם הסבירות ומאפשר לעברין הנאשם בעודו מכהן כחבר הכנסת לחמוק מהאפשרות לדון בנושא הקלון.

56. בעתירתה לבג"ץ טענה העותרת כי הסדר הטיעון פוגע באמון הציבור בנבחרי ובמערכת אכיפת החוק. עוד טענה העותרת, כי להחלטה שלא-לדון בסוגיית הקלון תחת כתב האישום החמור שהוגש נגדו, תהיינה השלכות מרחיקות לכת על נבחרי ציבור נוספים, על הגשמת המטרות של ההליך הפלילי ואפקט ההרתעה בראשם. וכן כי הטלת הקלון על חה"כ דרעי הוא צעד נדרש והכרחי גם לאור פרשנותו של סעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת.

57. בתגובה לעתירה מטעם היועמ"ש שהוגשה ביום 6.1.2022 מתואר הלכה למעשה, מדוע מחזיק היועמ"ש בעמדה לפיה חל על דרעי קלון אך הוא אינו יוזם ומבקש מבית המשפט הן בערכאה הדיונית – כי הדבר התייתר בשעה שדרעי יתפטר מחברותו בכנסת:

" היועץ המשפטי לממשלה הודיע, כי אין בכוונתו לטעון לעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית, בשל הודעת ח"כ דרעי על התפטרותו והפיכת עניין הקלון ללא אקטואלי בעת הזו. [...] כאמור, ככל שח"כ דרעי לא יתפטר מהכנסת עד למועד הדיון במשפטו הפלילי, וסוגיית הקלון תהיה רלוונטית, תובא עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין הקלון לפני הערכאה הדיונית, כמצוות המחוקק, בהתאם לאמות המידה שגובשו בפסיקה, ובשים לב לחומרה היחסית של המעשים שמיוחסים לח"כ דרעי וליתר הנסיבות הרלוונטיות."

העתק התגובה מטעם היועמ"ש בעתירה נגד הסדר הטיעון, כפי שהוגשה ביום 6.1.2022, מצורף כנספח ע/4.

58. אם כן, היועמ"ש, המשיב אף לעתירה זו, הבהיר לבית המשפט העליון כי ככל שמר דרעי אכן יתפטר מחברותו בכנסת הוא אינו מתכוון מיוזמתו לבקש להטיל קלון על חה"כ דרעי.

59. ביום 16.1.2022 התקיים דיון בעתירה נגד הסדר הטיעון בבית המשפט העליון (בפני כב' השופטים עמית, סולברג, שטיין), ושם נתקפה עמדת היועמ"ש ביחס לשאלת תחולתו של הקלון על חה"כ דרעי והוזכר הצורך בהעלאת שאלת הקלון כבר בערכאה הדיונית (ראו עמוד 5 לפרוטוקול הדיון):

"עו"ד שרגא: [...] לא קיבלנו נימוקים למה הוא הגיע לעסקת הטיעון וזה לדעתנו בניגוד להנחיות פרקליט המדינה ולתקשי"ר. היה חייב לנמק למה הוא מגיע לעסקה כזו ולמה הוא לא מתייחס לשאלת הקלון. אז מה צריך להמתין לבחירות עוד שנתיים?"

כבוד השופט א' שטיין: כן."

העתק פרוטוקול הדיון בעתירה נגד הסדר הטיעון, מיום 16.1.2022, מצורף כנספח ע/5.

60. בסופו של הדיון המליצו השופטים לעותרת לחזור בה מן העתירה, מאחר והם סברו כי כאשר יבקש דרעי להתפטר – סעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת לא יחול עליו ולכן היועמ"ש לא יכול לבקש את הטלת הקלון כי הנ"ל כבר לא יהיה חבר הכנסת.

61. יחד עם זאת, ביקשה העותרת לדבוק בעמדתה בעתירה – כי התפטרותו מהכנסת אינה משנה את הצורך בדיון בשאלת הקלון כאשר ישוב דרעי וירצה לשוב לחיים הפוליטיים:

”עו”ד שרגא: מאחר וקלון זה לא או דה קולון שמתנדף אחרי חמש דקות, קלון לשיטתנו זה לדראון עולם ולשיטת המחוקק זה רק לשבע שנים, **לא נוכל למשוך את העתירה אלא אם יכתב כי היועץ המשפטי לממשלה ידון בסוגיית דרעי אם ירצה לשוב לחיים הפוליטיים.**

כבוד השופט י’ עמית: אז, אם וכאשר.

עו”ד שרגא: אנחנו כבר בוגרים כל הקורסים כאן בבית המשפט ואנו כבר יודעים, אם הסוגיה לא תידון על ידי היועץ המשפטי לממשלה, **כאשר חה”כ דרעי ירצה לחזור לחיים הפוליטיים, בעוד חצי שנה בערך, הוא יגיד שבית משפט העליון לא אמר.”**
(ראו עמ’ 14-15 בפרוטוקול הדיון בעתירה נגד הסדר הטיעון).

62. בית המשפט ביקש מהעותרת למשוך את העתירה, אך העותרת סרבה לעשות כך, לאור היכרותה העמוקה עם המשיב 2, עם נכלוליותו, עם שקריו, ועם אופיו העברייני!!!, בפסק דינו מיום 17.1.2022, דחה בית המשפט העליון את העתירה נגד הסדר הטיעון. כב’ השופט י’ עמית קבע אז בפסקה 6 לפסק דינו בעתירה נגד הסדר הטיעון:

”העותרת טענה כי התפטרותו של ח”כ דרעי היא בבחינת ”קונץ-פטנט” שנועד לסלול את דרכו חזרה לכנסת, כשר או כחבר כנסת, לבחירות הבאות. אך שנינו ולמדנו כי ”לכל, זמן; ועת לכל-חפץ, תחת השמים” (קהלת ג, א.) אם וכאשר כך ייעשה, הרי שהעותרת מכירה היטב את הדרך לבית משפט זה ושערי בית המשפט נותרו פתוחים.”

4. גזר דינו של חה”כ דרעי מיום 1.2.2022

63. לאחר שביקש חה”כ דרעי לדחות את הדיון בהכרעת דינו, עד לאחר פסק הדין בבג”ץ בעתירה נגד הסדר הטיעון ביום 17.1.2022 – נקבע מועד הדיון להכרעת הדין בת”פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ’ דרעי** ליום 25.1.2022.

64. ביום 23.1.2022 בשעה 10:00 התפטר חה”כ דרעי מחברותו בכנסת – כך שתיכנס לתוקפה 48 לאחר מכן (זמן קצר מאוד לפני הדיון בהליך הפלילי). בהתפטרותו ביקש דרעי לוותר על כל תשלום המגיע לו לפי החלטת גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (שרים ושאייריהם), התשמ”א-1981.

העתק מכתב התפטרותו של חה”כ דרעי מהכנסת, מיום 23.1.2022 בשעה 10:00, מצורף כנספח ע/6.

65. ביום 25.1.2022 התקיים כאמור דיון בהליך הפלילי של חה”כ דרעי, בדיון הציגה המדינה את האישומים בשתי פרשות שונות נגד חה”כ דרעי ואת הסדר הטיעון שהוסכם. גם בא כוחו של הנאשם הציג את עמדתו ביחס להסדר הטיעון, קבלת האחריות והתפטרותו מהכנסת לאחר תשע שנים:

”יש פה הסדר מאוזן, ראוי, שבהחלט נותן ביטוי לכך שנעברו עבירות מצד אחד אבל גם נותן ביטוי לנסיבות העבירות ויתר השיקולים. הקנס שניתן, הוא קנס גבוה, גם בפסיקה שחברי הגיש, האיש התפטר מהכנסת וזה מטה לחמו לאחר 9 שנים כח”כ וכשר, הוויתור שלו יכול להיות במיליוני שקלים צריך לחפש מאיפה להביא פרנסה עכשיו.” (עמ’ 11 בפרוטוקול הדיון, ההדגשות ע”י הח”מ).

66. באותו הדיון גם הנאשם, חה”כ דרעי, התבקש להביא עמדתו ביחס להסדר הטיעון והאחריות שהוא מקבל על עצמו והדגיש כי התפטרותו מהכנסת לא הייתה קלה וכי הוא מעוניין להמשיך ולייצג את הציבור “בצורה אחרת גם אם לא מהכנסת”:

”לצערי אני אומר אני לא בא בטענות לאף אחד, הבנתי שמגישים כתב אישום ועורך הדין שלי הסביר לי את האפשרויות, נטיית ליבי הייתה לא להסכים, חשבתי שאני בכל זאת איש ציבור, יש ציבור גדול שאני מייצג, שנתן לי אמון ב-4

מערכות בחירות האחרונות למרות כל החשדות בכל זאת האמינו בי והתייעצתי עם רבותי אם מותר לי על פי דין לעשות מה שאני עושה ולהתפטר מהכנסת ולהגיד לציבור שבחר בי אני בוחר בחיים הקלים ועוזב את הכנסת, הייתה לי התלבטות קשה מאוד, אני חייב לומר, מה שהביא אותי בסוף להחליט, ולא שמישהו שם לי חלילה אקדח לראש, קיבלתי את זה, גם היום עד חמישה ל-10 יכולתי לחזור בי, קיבלתי את זה במודעות ובלב לא קל. [...] לא רוצה לחזור למה שהיה לפני 20 ו-30 שנה ורוצה להמשיך עם הזמן שנשאר לי להשקיע בצרכי ציבור בלי לערב את המלחמות הללו ולהמשיך לייצג את השכבות והציבור שאני מייצג בצורה אחרת גם אם לא מהכנסת." (עמ' 13 בפרוטוקול הדיון, ההדגשות ע"י הח"מ).

העתק פרוטוקול הדיון בהליך הפלילי של חה"כ דרעי, מיום 25.1.2022, מצורף כנספח ע/7.

67. הנה כי כן, לאחר האמירות הללו ביחס להסדר הטיעון ניתן גזר הדין ביום 1.2.2022 בעניינו של חה"כ דרעי (צורף כנספח ע/1). כב' הנשיא הרבסט הרחיב ועמד גם על עברו של חה"כ דרעי ועל הודעת היועץ המשפטי לממשלה שלא לדרוש קלון:

"הודעת ההסדר מלמדת כי הנאשם החליט להתפטר מכנסת ישראל. על פניו, מדובר בהודעה אשר אינה קשורה להליך הפלילי, אין בה כדי ללמד על סנקציה פלילית כזו או אחרת המהווה חלק מהסדר הטיעון ועניין זה מעלה תמיהה – מדוע אם כן, נכתב סעיף זה ומה הוא בא ללמדנו?

אלא, שמדובר בנסיבה חשובה הבאה ללמד שתי נקודות חשובות אודות הנאשם. הראשונה, הנאשם, איש ציבור מזה כשנים רבות, מדיר עצמו מעתה מרצון מעיסוק בצרכי ציבור. שיקוליו הרחבים אינם פרושים בפניו, אך נדמה כי תולדות חייו מלמדים כי הוא ראה בהיותו נבחר ציבור ייעוד ודרך חיים, וכעת נוכח התיק דנו ואישומיו – הרי שהוא מוותר על כך, וזאת מרצונו.

הנקודה השנייה, הינה מניעתית בטיבה.

כל החושש מן הנאשם ומפגיעתו בקופה הציבורית ויטען כי קיימת בו מסוכנות בכל הכרוך במשאו ובמתנו בענייני ממון הרבים או היחיד - יוכל למצוא מנוח לחשש זה ולומר בוודאות כי הנאשם לא ייגע עוד בצרכי ציבור הכורכים בתוכם עיסוק כלכלי, וזאת בשל התרחקותו מהזירה הציבורית.

(עמ' 7 לגזר הדין, ההדגשות ע"י הח"מ).

68. כלומר, כב' הנשיא הרבסט מנמק כי אחד מן השיקולים העיקריים שעמדו בהחלטתו לאשר את בהסדר הטיעון שהוגש היה את כוונתו הברורה – שהשתקפה גם בדיון בהכרעת הדין – להתרחק מן הזירה הציבורית.

5.ג. הפרת הסדר הטיעון ומיצוי הליכים מטעם העותרת

69. טרם יבש הדיו על גזר הדין, וביום 2.2.2022, פחות מיממה לאחר שניתן גזר דינו כינס חה"כ דרעי מסיבת עיתונאים בה הצהיר כי אינו מתכוון לעזוב את הזירה הציבורית, באלו הדברים:

"אני לא הולך לשום מקום, אני ניצב על משמרתי כיושב ראש תנועת ש"ס וממשיך לנהל את ענייני הציבור בכל מקום, מהכנסת, ממשרדי התנועה, מספורים בשטח ומכל מקום שארגיש צורך להיות בו. אמשיך להשתתף בישיבות ראשי מפלגות האופוזיציה, לנהל את ישיבות סיעת ש"ס אני וחברי ממוקדים במטרה להפיל את הממשלה הרעה הזו."

העתק כתבתו של אריק בנדר "דרעי יתמנה לתפקיד חדש ומפתיע בש"ס; על הסדר הטיעון: "שפכו את דמי" מיום 2.2.2022 באתר "מעריב" מצורף ומסומן כנספח ע/8.

70. לא זו אף זו, במהלך במסיבת העיתונאים הנ"ל, השתלח חה"כ דרעי במערכת אכיפת החוק, התנער מכל אחריות שלקח למעשיו הפליליים וטען כי למעשה הוא נרדף על ידי המשטרה והפרקליטות – אך ורק בשל מוצאו הספרדי:

"כל אדם בישראל יודע שאם לא היו קוראים לי מכלוף אריה דרעי, הנושא היה נפתר מול פקיד השומה"

העתק כתבתם של קובי נחשוני ומורן אזולאי, "דרעי: "שפכו את דמי, אם לא היו קוראים לי מכלוף זה היה נפתר מול פקיד השומה" מיום 2.2.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/9.

71. כך בהתאם להצהרתו יממה לאחר מתן גזר הדין, המש"כ דרעי לפקוד את הכנסת ולנהל את ענייני תנועת ש"ס מתוך הכנסת.

העתק כתבתו של מיכאל שמש, "אחרי שהתפטר מהכנסת: דרעי ביקש לשכח במשכן – וסורב" מיום 25.1.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/10.

72. על בסיס התבטאויותיו של חה"כ דרעי על חזרתו לכנסת וההודעה הבלתי-אותנטית שנתן בבית המשפט, פנתה העותרת ביום 2.2.2022 אל פרקליט המדינה ושוב ביום 14.2.2022 גם אל היועמ"ש וביקשה שישקלו לערער על עונשו של חה"כ דרעי – במסגרת 45 הימים שלאחר גזר הדין.

73. העותרת טענה כי על היועמ"ש ופרקליט המדינה מוטל התפקיד לפעול למיצוי הדין עם נאשם שהפר את הסדר הטיעון. העותרת אף הביאה לידיעתם פסיקה התומכת בצורך להשתחררות התביעה מהסדר הטיעון ובערעור על גזר הדין (ע"פ 532/71 בחמוצקי נ' מדינת ישראל כו(1) 543 (1972)). זאת, בוודאי לאחר שנשיא בית משפט השלום בירושלים הסתמך על פרישתו של הנאשם "מן הזירה הציבורית" בבואו לכבד את הסדר הטיעון ולאשרו.

74. כמו כן, העותרת עמדה על כך שחזרתו – באופן פומבי ומוצהר מהודאתו בבית המשפט השלום – מבהירה כי הוא לא קיבל על עצמו את הדין; כי הוא אינו לוקח אחריות על מעשיו ואינו מביע הפנמה שלהם או חרטה עליהם; הוא מטיל דופי במהימנות ההליך שהתנהל כנגדו, וטוען כי תוצאותיו הן פרי של כשלים מערכתיים והפליה. בכך, דה-פקטו, חוזר בו מחוץ לכותלי בית המשפט חה"כ דרעי מהודאתו, ויש בכך משום הצדקה נוספת לערעור התביעה המתבקש.

העתק פניותה של העותרת אל היועמ"ש ולפרקליט המדינה, מיום 2.2.2022 ומיום 14.2.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/11.

75. ביום 23.3.2022 התקבל מענה מטעם פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), בו נמסר לעותרת כי נכון לזמן המענה דרעי הוא אזרח פרטי – אשר "לא הודיע על התמודדותו לתפקיד חבר כנסת, בנסיבות אלו, טרם נולדה העילה לשקול את סוגיית הקלון בעניינו":

"בהתאם לדין המורה כי התביעה תטען לקלון בעניינו של חה"כ מכהן, ולא בעניינו של מי שהוא אזרח פרטי. נכון לשעה זו, דרעי לא הודיע על התמודדות לתפקיד חבר כנסת, ובנסיבות אלו, טרם נולדה עילה לשקול את סוגיית הקלון בעניינו."

העתק המענה מטעם פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), מיום 23.3.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/12.

76. ביום 30.6.2022 הצביעה הכנסת על פיזור וביום 15.9.2022, הוגשה רשימת מפלגת ש"ס לכנסת ובראש הרשימה ניצב חה"כ דרעי. לאור הצהרותיו החוזרות ונשנות כי הוא מתכוון להתמנות לתפקיד שר והצורך בהחירות המצב החוקי השורר בעניינו – עוד לפני הבחירות לכנסת ה-25 – הגישה העותרת ביום 20.9.2022 בקשה ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית שיחליט החלטה מקדימה בשאלת הקלון שחל בעניינו של חה"כ דרעי והאם הוא כשיר לכהן כשר.

פניית העותרת ליו"ר ועדת הבחירות

77. עוד באותו יום 20.9.2022 דחה יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, השופט יי עמית, במסגרת פ"מ 3/25 התנועה לאיכות השלטון נ' דרעי (20.9.2022) (להלן: "פרשת חזקת הקלון"), את בקשת העותרת לקבוע החלטה מקדמית לאור הנימוק שטרם בשלה העת לדון בסוגיה:

"משהבחירות עדיין לא התקיימו; משתפקיד הרכבת הממשלה טרם הוטל על מי מחברי הכנסת; משהרכב הסיעות אשר ירכיבו את הממשלה אינו ידוע לאיש (לרבות המבקשת); ומשחלוקת תפקידי השרים עדיין לא החלה ומועד השבעתם מעל בימת הכנסת לא נקבע – ברור שטרם בשלה העת לדון בסוגיית כשירותו של המשיב להתמנות לשר".

78. על אף זאת, בפרשת חזקת הקלון הבהיר יו"ר ועדת הבחירות, השופט יי עמית, את המצב המשפטי השורר ביחס לפרשנות סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה על שאלת כשירותו של חה"כ דרעי לכהן כחבר בממשלה:

"המכונן קבע מעין "חזקת קלון" לפיה אדם שהורשע ונידון לעונש מאסר על פי התנאים המנויים בחוק היסוד לא יהיה כשיר לכהן כשר בממשלת ישראל, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין בעבירה שבה הורשע אותו אדם משום קלון" (ראו פסקה 6 להחלטתו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, כב' השופט יי עמית, בפרשת חזקת הקלון).

79. כלומר, יו"ר ועדת הבחירות עמד על כך שחזקת הקלון – המונעת מאדם לכהן כשר – חלה על כל העת על אדם שהורשע והוטל עליו עונש מאסר.

80. יתרה מכך, הובהר בפרשת חזקת הקלון כי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה מסמיך את יו"ר הוועדה המרכזית לדון רק בבקשות להסרת הקלון ולא "בבקשות לקביעת קיומו של קלון".

81. עוד הבהיר יו"ר ועדת הבחירות המרכזית בפרשת חזקת הקלון, כי לא כל אדם רשאי להגיש בקשה להסרת קלון. אלא בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001 (להלן: "חוק הממשלה"), את הבקשה להסרת הקלון המאפשרת למי שהורשע במאסר וחלה עליו חזקת הקלון, כמו חה"כ דרעי - לכהן כשר, יכול להגיש רק ראש הממשלה או חבר הכנסת שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה.

הבחירות לכנסת ה-25

82. ביום 1.11.2022 התקיימו הבחירות לכנסת ה-25. מפלגת ש"ס בראשותו של חה"כ דרעי זכתה ב-11 מנדטים לכנסת. לאור ההצהרות החוזרות ונשנות כי חה"כ דרעי מתכוון לכהן כשר בממשלה ה-37, פנתה העותרת עוד ביום 7.11.2022 אל היועמ"ש בבקשה שתבהיר את המצב המשפטי שחל בענייניו של חה"כ אריה דרעי ותנחה את המועמדים ליטול את תפקיד הרכבת הממשלה כי חה"כ דרעי אינו כשיר להתמנות לשר - ובמידה והם מעוניינים למנותו עליהם לפנות ליו"ר הוועדה המרכזית לכנסת בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, בבקשה שיסיר את קלונו.

העתק מכתבה של העותרת אל היועמ"ש מיום 7.11.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/13.

83. ביום 13.11.2022 הטיל נשיא המדינה את תפקיד הרכבת הממשלה על חה"כ בנימין נתניהו. לאור ההצהרות החוזרות ונשנות כי חה"כ דרעי מתכוון לכהן כשר, פנתה העותרת ביום 14.11.2022, אל חה"כ נתניהו בבקשה שלא יביא למינויו של חה"כ דרעי לתפקיד שר בממשלה ה-37 בשל חזקת הקלון שחלה בענייניו.

84. בפנייתה עמדה העותרת על המצב המשפטי ביחס להרשעותיו של חה"כ דרעי ולחזקת הקלון שחלה עליו ומונעת ממנו להתמנות לשר. העותרת הפנתה את חה"כ נתניהו לסעיף 3 לחוק הממשלה וקראה לו לפנות ליו"ר ועדת הבחירות - במידה והוא אכן מעוניין למנות את חה"כ דרעי לשר.

העתק מכתבה של העותרת אל חה"כ בנימין נתניהו מיום 14.11.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/14.

85. כמו כן, בהתאם להטלת התפקיד להרכבת הממשלה על חה"כ נתניהו, פנתה העותרת שוב ביום 17.11.2022, במכתב תזכורת, אל היועצת המשפטית לממשלה וביקשה ממנה שתוציא את חוות דעתה המנחה בעניין מניעותו של חה"כ דרעי לכהן כשר בממשלה ה-37 בשל חזקת הקלון שחלה בעניינו.

העתק מכתבה של העותרת אל היועמ"ש מיום 17.11.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/15.

86. בערב יום 17.11.2022 פורסם מכתבה של היועצת המשפטית לממשלה שממוען אל חה"כ נתניהו, ובו חוות דעתה ביחס לתחולת סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה על כשירותו של חה"כ דרעי לכהן כשר בממשלה ה-37.

87. יתרה מכך, בחוות דעתה קבעה היועצת המשפטית לממשלה כי:

"בחינה של חקיקת היסוד בעניין כשירות נורמטיבית של חברי כנסת ושל שרים, ושל דיוני הכנסת בהקשר זה מעלה, כי הרשות המכוננת קבעה הוראות כשירות נפרדות ושוונות לחבר כנסת בחוק יסוד: הכנסת ולשר בממשלה בחוק יסוד: הממשלה, תוך שהכריעה כי ביחס לכהונת שרים יחול רף מחמיר יותר של כשירות נורמטיבית."

העתק מכתבה של היועמ"ש אל חה"כ בנימין נתניהו, מיום 17.11.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/16.

88. ביום 17.11.2022 פורסם בתקשורת כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק פרטית שעיקרה תיקון סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, כך שתשונה התיבה "מאסר" ל"מאסר בפועל", במטרה שחה"כ דרעי יוכל להתמנות לשר אם הורשע וחלפו שבע שנים או יותר מיום סיום ריצוי המאסר בפועל.

89. לאור הפרסום הנ"ל, פנתה העותרת ביום 20.11.2022 אל היועצת המשפטית לממשלה ואל היועצת המשפטית לכנסת בבקשה שיביאו את עמדתם נגד חקיקה פרסונאלית מעין זו, שכל תכליתה שימוש לרעה בסמכות המכוננת. העותרת ציינה כי מדובר בהורדת רף הכשירות הנורמטיבית לכהונת שרים שכל מטרתה להפר את גזר דינו של בית משפט השלום. מכאן, ביקשה העותרת שהייעוץ המשפטי, הן לממשלה והן לכנסת יחוה את דעתו ביחס לשימוש לרעה מעין זה בסמכות המכוננת ויודיע לחה"כ משה ארבל – יוזם הצעת החוק הפרטית שדינה הוא בטלות.

העתק מכתבה של העותרת אל היועצות המשפטיות לממשלה ולכנסת, מיום 20.11.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/17.

90. באותו יום 20.11.2022 התקבל מענה תמציתי מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת, כי הצעת החוק של התיקון, רק הועברה לכנסת וכי עמדת הייעוץ המשפטי לכנסת תגובש "ככל שהיא תקודם".

העתק המענה התמציתי מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת, מיום 20.11.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/18.

91. נוכח היעדר תגובה נוספת מטעם המשיבים לפניית העותרת, ונוכח סד הזמנים להצבעה בכנסת על אמון בחה"כ דרעי כשר, לא נותרה בידי העותרת כל ברירה, אלא לפנות אל בית המשפט הנכבד בעתירה זו ולבקש כי יורה על מתן הצווים המופיעים ברישא לעתירה. זאת מתוך הטעמים שלהלן, אשר יפורטו במורד הטיעון המשפטי.

ג.6. הליך חקיקת התיקון בכנסת

92. ביום 7.12.2022 חתם חה"כ דרעי עם חה"כ נתניהו על ההסכם הקואליציוני, בו הוא עתיד להתמנות לתפקידי שר הפנים ושר הבריאות למשנה לראש הממשלה במחצית הראשונה לכהונת הממשלה ה-37; במחצית השנייה לכהונת הממשלה הוא ימונה לתפקיד שר האוצר והמשנה לראש הממשלה.

ההסכם בדבר תפקידי חה"כ אריה דרעי בממשלה ה-37 כפי שנחתם ביום 7.12.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/19.

93. ביום 9.12.2022 נעתר נשיא המדינה לבקשתו של חה"כ נתניהו והאריך המנדט להרכבת הממשלה ניתן לאחרון, בעשרה ימים בלבד, עד ליום 21.12.2022. מכאן נפתח "מירוץ עכברים" להעברת החקיקה הנחוצה לענייני הקואליציה, כדי שניתן יהיה לכוון את הממשלה.

94. בתוך החקיקה הנחוצה נדרש כאמור כינון התיקון – **והכל רק כדי שחה"כ דרעי יתמנה לשר הפנים והבריאות, ואף לאחר מכן, שר האוצר – בהתאם להסכמים הקואליציוניים** (לפיהם לראשונה הוא יכהן בראש שני משרדים ולאחר רוטציה עם חה"כ בצלאל סמוטריץ' עתיד להתמנות גם לשר האוצר).

95. ביום 12.12.2022 הוקמה הוועדה בראשות חה"כ שלמה קרעי – שכל מטרתה להעביר לשנות את חוקי היסוד כפלסטלינה שתתאים לצרכיה הפוליטיים של הקואליציה הנוכחית – והכל לפני מועד פקיעת המנדט להרכבת הממשלה. בהתאם, כך נוסחה שמה של הוועדה בכנסת שהוקמה ביום 12.12.2022 על ידי הוועדה המסדרת של הכנסת: "הקמת ועדות מיוחדות לדיון בחקיקה לקראת כינון הממשלה".

96. כלומר, משמה של הוועדה הזמנית ברורה היה כבר בתחילה כל תכלית התיקון לחוק יסוד: הממשלה – מינויו של חה"כ דרעי לשר.

97. יצוין, כי באותו יום 12.12.2022 הונחה לראשונה על שולחן הכנסת הצעת חוק יסוד: הממשלה (כשירותם של שרים) – הצעת חוק פרטית של חה"כ משה ארבל.

העתק הצעת חוק יסוד: הממשלה (כשירותם של שרים) (פ/91/25), כפי שהונחה, מצורף ומסומן כנספח ע/20.

98. ביום 13.12.2022 החליטה הוועדה המסדרת בכנסת על הקדמת הדיון בכל הקריאות לפי סעיף 98 לתקנון הכנסת – המייחד זאת רק למקרים חריגים "יוצאים מן הכלל" ועל קיצור תקופת ההנחה לפי סעיף 88(ב) לתקנון הכנסת. כך, גם הוקדם הדיון לפי אותו הסעיף לשלוש הצעות חוק פרטיות נוספות המבקשות לבצע שינויים חוקתיים וחקיקתיים נרחבים לפני הקמת הממשלה ובסד זמנים לא אפשרי [הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (סמכויות), התשפ"ג-2022; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון - שר נוסף במשרד); הצעת חוק הכנסת (תיקון - מספר חברי הכנסת להתפלגות סיעה), התשפ"ג-2022].

99. כמו כן, ביום 13.12.2022 הצביעה הוועדה המסדרת על הקמת ועדה לעניין מסוים – וכך קמה באותו היום הוועדה המיוחדת לדיון בהצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון - שר נוסף במשרד) (פ/81/25) ובהצעת חוק יסוד: הממשלה (כשירותם של שרים) (פ/91/25) (להלן: "הוועדה המיוחדת").

100. בערב יום 13.12.2022 נפתח "בליץ" החקיקה כאמור והכנסת הצביעה על העברת התיקון בקריאה

טרומית.

101. ביום 14.12.2022 התקיים בוועדה המיוחדת דיון ראשון בהכנה לקריאה ראשונה של הצעת חוק יסוד הממשלה: כשירותם של שרים), ביחד עם הצעת חוק יסוד: הממשלה (שר נוסף במשרד) שהציע חה"כ שמחה רוטמן.

102. חוות דעת הייעוץ המשפטי לכנסת שהוצגה בנושא הביאה את ההיסטוריה החקיקתית של סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, ועמדה על כך שבניגוד לאמור בדברי ההסבר לתיקון – שהוגש כהצעת חוק פרטית כאמור – לא מדובר בתיקון "מבהיר", אלא בתיקון מתקן של חוק יסוד: הממשלה המשנה מושכלות יסוד ביחד לכשירות לכהונת שרים.

103. כמו כן, חוות דעת הייעוץ המשפטי לכנסת ביקשה לעמוד על הזהירות הנדרשת בכל הנוגע לתיקונים לחוקי יסוד, וקבעה כי:

"במקרה שלפנינו, מדובר בתיקון חוקתי שמבקש לצמצם מגבלה חוקתית הנוגעת לרף הנדרש מבחינת טוהר המידות של חלק מ"השחקנים" במערכת הפוליטית עצמם, ולא מוצע להחילו באופן עתידי, על הכנסות הבאות למשל, אלא באופן מיידי. על כן, יש בו היבט "פרסונלי" משמעותי המקשה על הוועדה לדון בו "מאחורי מסך בערות" ומטבע הדברים הדיון יושפע מזהות הגורמים שהתיקון משליך עליהם [...]. בכל מקרה, נוכח אופיו הקבוע של התיקון מוצע לוועדה לבחון במבט כללי את התיקון ואת ההצדקות לו ואת התאמתם למארג החוקתי הקיים." (ההדגשות במקור).

104. עוד צוין בחוות דעת הייעוץ המשפטי לכנסת, כי בכל הנוגע להקלה בתנאי הכשירות של שרים: "התיקון המוצע מבטא הסטה של נקודת האיזון תוך הרחבת שיקול הדעת של ראש הממשלה שהוא הגורם הממנה והדגשת האינטרס בתקנת השבים והפחתה ברף הנדרש לעניין טוהר המידות ממי שמתמנה לתפקיד של שר". בהשוואה בין תנאי הכשירות של שרים לתנאי הכשירות של חברי הכנסת נקבע בחוות דעת כי:

"מצד אחד, יש טעמים ברורים לקבוע תנאי כשירות מחמירים יותר לשרים ביחס לחברי כנסת. ראשית, מכיוון שהזכות להיבחר כחבר הכנסת היא זכות יסוד חוקתית, לעומת מינוי לתפקיד שר שאינו זכות קנויה, יש הצדקה לקבוע כי ההגבלה על הזכות להיבחר לכנסת תהיה מצומצמת יותר; שנית, חבר כנסת נבחר ישירות על-ידי העם והפונקציה העיקרית שהוא ממלא היא פוליטית כמייצג של הציבור שבחר בו. לעומת זאת, שר מקבל לידיו סמכויות ביצוע שלטוניות – הוא מופקד על משרד ממשלתי ומכוון את עשייתו, ובתפקידו זה יש צורך רב יותר להבטיח את אמון הציבור בטוהר המידות שלו.

מצד שני, ניתן לגרוס שיש הצדקה ליצור האחדה בין תנאי הכשירות של חברי כנסת לבין אלו של שרי הממשלה כדי למנוע מצב שבו אדם זוכה לתמיכה ציבורית גדולה ונבחר לכנסת, אך תנאי הכשירות הסטטוטוריים יימנעו ממנו להתמנות לתפקיד של שר במטרה להגשים את רצון הציבור שבחר בו." (ההדגשות במקור).

העתק חוות דעת הייעוץ המשפטי לכנסת, הכנה לדיון הראשון ביום 14.12.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/21.

105. ביום 14.12.2022, בשעה 12:00 התכנסה הוועדה המיוחדת לדיון ראשון בו היא מינתה ליושב הראש את חה"כ שלמה קרעי. כך, ומבלי שפורסם סדר היום לדיוני הוועדה – התקיים הדיון הראשון בתיקון. במהלך הדיון הביעו חברי הכנסת מהאופוזיציה תרעומת על אופן החקיקה החפוז של התיקונים החוקתיים לפי סד הזמנים - הבלתי מאפשר דיון מעמיק - לכינון הממשלה.

106. ב"כ העותרת, הח"מ עו"ד תומר נאור, אשר נכח במשכן הכנסת לרגל כנס לציון היום הבין-לאומי למאבק בשחיתות שהתקיים באותו היום בכנסת, זכה להיות בין ברי המזל אשר הצליחו לקחת חלק

בדיון, שם עמד על הבעייתיות הרבה הקבועה בסד הזמנים המהיר של כינון התיקון והצמדתו הבעייתית לכינון הממשלה ה-37:

"אני יוצא מנקודת הנחה, ואני מתחבר לדברים שאמר יושב-ראש הוועדה בתחילת הכינוס, שהליך החקיקה הוא הליך אפילו מקודש. הוא ההליך הטבעי, היסודי ביותר בדמוקרטיה, הוא צריך להיות נקי, טהור, מנותק מכל שיקול פרסונלי. **הליך חקיקה בוודאי שהוא בבחינת כינון חוקה, ופתח פה היושב-ראש ואמר: אנחנו היום אסיפה מכוננת, הוא חייב להיות מאחורי מסך בערות, הוא חייב להתבסס על נתונים מקצועיים, על תשתית עובדתית מוצקה, והוא גם חייב לכלול דיונים בנוגע להשלכות העתידיות שלו.** [...] זה לא משנה מה הפוזיציה שכל אחד ואחת מחברי וחברות הכנסת מביאים לדיון הזה, אין פה אף אחד בחדר שלא נפגע פוליטית בצורה כזאת או אחרת מהאדוות של כל מיני חוקים שמיהרו לחוקק פה בהליכי בזק לפני שקמה הממשלה, ואני מדבר גם על ממשלת השינוי וגם על ממשלת האחדות והרוטציה. מה שקרה פה בשנים האחרונות גרם במורד הדרך לנזקים ולכל מיני באגים חקיקתיים, וכולם פה נפגעו בזה. (עמ' 62 לפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

107. ביחס להליך החקיקה החפוז ציין גם ד"ר גור בליי, היועץ המשפטי לוועדת חוקה בכנסת, כי נוכח מעמדם של חוקי היסוד המשטרניים הקובעים את חוקי המשחק הדמוקרטי, ברור שצריך לדון בחוקי היסוד בזהירות ובצורה רצינית ושקולה. עוד הוא ציין, כי על הכנסת להימנע משינויים תכופים בחוק היסוד, מאחר ואנחנו רוצים שיהיו יציבות בכללים והם יקבעו בצורה צופה פני עתיד כמה שיותר ושהם לא יחולו על אירועים נתונים בזמן מסוים. במקרה שלפנינו זה לא מה שקרה.

108. ביחס לתחולת התיקון המיידית והפרסונאלית, הבהיר בדיון בוועדה ד"ר גור בליי, כי אם הכנסת הייתה סבורה שמגבלת הכשירות לכהונת שר לא מוצלחת, אפשר היה להחיל אותה באופן עתידי החל מהכנסות הבאות ואז אנחנו ב"סיטואציה הכי נקיה", אבל הבהיר ד"ר בליי "אנחנו לא בסיטואציה כזו". על כן, הייעוץ המשפטי סבור שיש כאן **היבט פרסונלי משמעותי שמונע מהדיון להתקיים מאחורי מסך הבערות.** (עמ' 17 לפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

109. עוד הוא הבהיר כי הדבר משפיע על שיקול הדעת של חברי הכנסת ולפיו מדובר ב"תיקון לא פשוט בכלל". כשיש תחולה מיידית וכשברור על איזה שחקן זה חל, קשה מאוד להתרחק ולקבוע מהי הנורמה החוקתית הכי טובה למדינת ישראל. הדיון מושפע מהזהות הפרסונלית. (עמ' 17 לפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

110. עו"ד אביטל סומפולינסקי המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, הבהירה בדיון כי, לא ניתן להתעלם מחריגות הצעת החוק לא רק בעיתוי של עריכת התיקון ערב הקמת הממשלה, אלא במטריה החוקתית שבה היא עוסקת – טוהר המידות של שרי הממשלה וההבנה הברורה של על מי היא נועדה לחול. (עמ' 27 לפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

111. בהתייחסה לדרך המלך להסרת הקלון – בקשה ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית, וההצדקות להורדת רף הכשירות לשרים, אמרה המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, עו"ד סומפולינסקי כי: ההסדר קובע שבהקשר מי שהוטל עליו מאסר על תנאי תיבחן שאלת הקלון ע"י יו"ר ועדת הבחירות והצעת החוק הזו מבקשת להסיר את המגבלה הזו **ויש לשאול מהותית מה ההצדקות לשינוי בקונספציה שליוותה את הכנסת עד כה בהבחנות בין שרים לח"כים.** (עמ' 28 לפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

112. עוד המשיכה עו"ד אביטל סומפולינסקי וביקשה לעמוד על לוח הזמנים הבלתי אפשרי לחקיקה זו ועל העיתוי הספציפי של התיקון – לפני כינון הממשלה:

"האם יש באמת הצדקות לעשות שינוי בקונספציה שליוותה את הכנסת עד כה מתוך הבנה של ההבחנות בין שרים לח"כים. זה בהקשר המהותי וזה בהחלט עומד לפתחה של הוועדה להכרעה. זו הכרעה מהותית מאוד. צר לי שאנו נמצאים בלוחות זמנים קצרים מאוד לדון בתיקון מסוג זה. [...] כאשר מביאים תיקון לחוק יסוד עובר להקמת ממשלה זה מעמיד את התיקון כולו בסדר זמנים שהוא לא מאפשר לקיים את הדיון הזה, כפי שנעשה אגב בכל אחת מהפעמים שבהן הכנסת דנה בהקשרים הללו. הם היו הקשרים מנותקים מהזמן והמקום. זה כפי שאמר היועץ המשפטי לוועדה, דרך מתאימה יותר לבחון הסדרים מסוג זה". (עמ' 28-29 בפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

113. עוד הוסיפה המשנה ליועצת המשפטית לממשלה עו"ד סומפולינסקי, ביחס לטענה כי מדובר בתיקון שתכליתו לסייע בהקמת הממשלה, כי:

"יש הרבה מאוד מקרים שמביאים, עובר להקמת ממשלה, תיקונים שונים לחוק יסוד: הממשלה, כאלה ואחרים שנועדו לסייע בהקמת ממשלה [...] **בכל מקרה אנו לא מדברים פה על הצעת החוק שמבקשת להסדיר את מערכות היחסים בתוך הרוב. אנו מדברים פה על הצעת חוק שיש לשים אותה על השולחן שמדברת בסוגיה מאוד רגישה של טוהר המידות של שרי הממשלה**. זה לא מסוג ההצעות שאנחנו רגילים לערוך בהן שינויים, ודאי לא שינויים לצורך הקמת הממשלה או עובר להקמת הממשלה. אלה תיקונים שגם כשאנו בוחנים אותם בצורה נייטרלית לחלוטין בלי שאנו מסתכלים על מי השחקנים שהדבר הזה יחול עליהם, שאלת התחולה המיידית שלהם עולה לדיון. כך למשל בשנת 2014 אותה הצעת החוק שדיבר עליה היועץ המשפטי לוועדה כאשר חבר הכנסת מזרחי ז"ל העלה את ההצעה שלו להחמיר ל-14 שנים את תקופת הצינון בעבירות מסוימות עלה לדיון פה בוועדת חוקה, האם נכון שהתיקון הזה יחוקק רטרואקטיבית. **כלומר, זה מסוג ההוראות שהתחולה המיידית שלהן היא מטרידה אותנו בלי קשר לשאלה, אם אנו יודעים על מי תחול או לא. פה הקושי הנוסף לא רק בזה. לא רק שאנו עוסקים בסוג ההוראות של חוק יסוד שלא נהוג לערוך בהן בסוג תכופים, ודאי לא ערב הקמת ממשלה, ודאי לא בסוגיה שעוסקת בטוהר המידות של שרי הממשלה. פה אנו עוסקים בהצעת החוק כפי שאנו יודעים, כפי שאמר חבר הכנסת ארבל בכנות, אנו יודעים מיהו השחקן שהצעת החוק הזו תשפיע עליו, תסיר לו מגבלה שקיימת ותמנע או תייתר לו את הצורך לבחון את ההרשעה שלו אל מול יו"ר ועדת הבחירות. אלה לא נסיבות שאפשר להתעלם מהן כאשר הכנסת באה להפעיל את הסמכות המכוננת שלה לצרכים שאנו יודעים בדיוק מי השחקן שהדבר הזה ישפיע עליו מיידית**". (עמ' 29 בפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

114. ד"ר עמיר פוקס, מהמכון הישראלי לדמוקרטיה, הוסיף ביחס לאפקט הפרסונאלי של התיקון, כי הלכה למעשה הוא מביא לתוצאה שאין שום משמעות לחוק היסוד:

"המשמעות של תיקון כזה, היא שכללי הכשירות לא באמת חלים, כי אם ברגע שמגיע מקרה שכללי הכשירות פוסלים מישהו להתמנות כשר, ואז משנים את הכללים הללו, זה אומר שהכללים הללו לא באמת קיימים. זה קצת היה נשמע בדברים של חברי פה. הכללים הללו הם בדיחה. זה מה שהכנסת תשדר, את המסר, שהכללים הללו המלצה. ואם הציבור רוצה להתגבר עליהם, הוא יעשה זאת. לכן למשל כשבאה סוגית ראש הממשלה, וכולם אמרו: אבל הכללים אומרים שצריך רק כשמורשע לסיים תפקידו וכו'. בעצם זה לא אומר כלום – גם כשיורשע ולא משנה מה, הכנסת תוכל או לבטל בדיעבד את ההרשעה או לבטל את חוק יסוד: הממשלה שאומר שחייב להתפטר גם אחרי ההרשעה". (עמ' 39 בפרוטוקול הדיון מיום 14.12.2022).

העתק העמ' הרלוונטיים מתוך פרוטוקול הדיון בוועדה המיוחדת מיום 14.12.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/22.

115. העותרת תבקש לציין, כי הדיון בישיבה המיוחדת וגם הדיונים בתיקון שלאחר מכן, התקיימו בתוך מתח בלתי פוסק בין חברי הקואליציה לחברי האופוזיציה, כזה שאינו מאפשר דיון מעמיק וממשי בסוגיה. במהלך כל הדיונים בתיקון, חברי הכנסת מטעם האופוזיציה ביקשו להצביע על חקיקה פרסונאלית בעלת תחולה מיידית הקשורה באופן מהותי לחה"כ אריה דרעי המבקש להתנות לשר

הבריאות והפנים, ומעלה בעייתיות גדולה ביחס לערכים עליהם מבוסס השירות הציבורי במדינה ואופי מנהיגיה. מנגד, חברי הכנסת מהקואליציה ביקשו להצביע על הזכות לבחור כזכות בסיסית גם לכהונת שר וככזו גם לכהונתו של חה"כ אריה דרעי בפרט.

116. ביום 15.12.2022, התקיים דיון נוסף בוועדה המיוחדת שם מוזגו שתי הצעות החוק לתיקון חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים) (לעיל ולהלן: "התיקון"), ובאותו ביום בשעה 16:33 פורסם נוסח של התיקון לקראת קריאה ראשונה.

העתק הצעת החוק לתיקון חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים), כפי שפורסם לקראת קריאה ראשונה, מצורף ומסומן כנספח ע/23.

117. בערב יום 15.12.2022, התקיים דיון במליאה לקראת הצבעה לקריאה ראשונה. שר המשפטים, חה"כ גדעון סער, יצא כנגד הדיון "החטוף והחפוז" בחקיקת התיקון: "זו חקיקה שיש עמה קלון [...] החלטתם לצערי ללכת בדרך הרסנית וחסרת מעצורים. בחרתם בדיון חטוף וחפוז כדי להוריד את הרף הנדרש מחברי ממשלה בכל הנוגע לטוהר המידות לצורך הכשרת כהונה של אדם מסוים לתפקיד שר."

118. חה"כ משה ארבל, יוזם התיקון, הגן על התיקון שביקש לחוקק, ואמר במליאה כי: "אין המדובר בבקשה לתיקון חוק לראייתנו, אלא באימוץ נוסח שיבהיר את כוונת המחוקק המקורית ויקדם בכך גם זכויות חוקתיות חשובות שעלולות להיפגע חלילה מפרשנות שגויה – הזכות לבחור ולהיבחר – מזכויות הבסיס במשטרנו הדמוקרטי."

119. לבסוף עבר התיקון בקריאה ראשונה ברוב של 63 חברי הכנסת שתמכו בהצעה, אל מול 52 שהתנגדו.

120. ביום 18.12.2022 התחדשו הדיונים בוועדה המיוחדת לקראת קריאה שנייה ושלישית של התיקון. במהלך הדיון ביקש לשאול חה"כ אלעזר שטרן, שר המודיעין, האם התפקיד של המחוקק הוא לברר את החוק ולפרש אותו, כפי שהדיונים בחקיקת התיקון מבקשים להתמקד בשאלת חזקת הקלון החלה על חה"כ דרעי, או לחוקק לפי סט הערכים שכל אחד מהמחוקקים נבחר כדי להוביל. מכאן, עמד חה"כ שטרן, על כך שנושא הדיון של התיקון, האם שר בישראל צריך להיות עם עונש של מאסר בפועל או מאסר על תנאי, הוא דיון עצוב.

121. עוד עמד חה"כ שטרן, ביחס לתגובה כי חברי הכנסת מטעם גוש הימין נבחרו כדי שחה"כ דרעי יתמנה לתפקיד שר - הוא שגוי. הוא עמד על כך, שלפי מצב הדברים כאשר התקיימו הבחירות לב השאלה הייתה אם יש קלון, ולפי דרך המלך ניתן היה להסיר אותו אצל יו"ר הוועדה המרכזית. מכאן, הוא התייחס לכך ששינוי הכליים תוך כדי המשחק – הוא שגוי ולא על בסיס כללים אלה התקיימו הבחירות – ולא רוב הציבור אכן הצביע לשינוי חוקתי זה, כפי שמבקשים לטעון אלה התומכים בכינון התיקון.

כמו כן, במהלך הדיון לקראת קריאה שנייה ושלישית של התיקון, חה"כ ארנה ברביבאי, שרת הכלכלה, טענה כי ביחס להסדר שנחתם עם חה"כ דרעי – עלה באופן ברור – לפי חוק היסוד הקודם – כי אינו יכול לחזור לתפקיד שר, ומסיבה זו גם הגיעה התביעה להסדר הטיעון עם הנאשם. כעת, עם התיקון המתגבש טענה חה"כ ברביבאי, כי התביעה והשופטים ייאלצו להחמיר בעונשם של נבחר הציבור ואף לדון אותם למאסר בפועל כדי שלא יחזרו שוב לתפקיד שר. בכך, היא ביקשה להראות כי השיבוש המוצע בתיקון ביחס לחוק הפלילי עלול לשנות את כלל מתווה הענישה של נבחר הציבור וישנם עוד סוגיות אחרות שדיון קצר כל כך בסד הזמנים להעברת התיקון אינו

מאפשר.

**** לאור סד הזמנים בחקיקת התיקון טרם פורסמו יתר הפרוטוקולים של הוועדה המיוחדת בדיוני חקיקת התיקון, ולכן לא צורפו כנספחים, אלא תומללו על ידי העותרת מתוך צפייה בשידורי הוועדה כפי שעלו לאתר הכנסת. מטבע הדברים יכול ויימצאו טעויות מינוריות בציטוטי הדברים בשם אומרים.**

122. ביום 19.12.2022 התקיים דיון בוועדה המיוחדת ביחס להסתייגויות להצעת החוק לפני קריאה שנייה ושלישית. במהלך הדיון החליט יו"ר הוועדה המיוחדת על הוספת נוסח מעודכן לאישור חברי הוועדה, ובו הוסיף סעיף 8 אשר נוסף לתיקון וקובע: "תחילתו של חוק-יסוד זה ביום קבלתו בכנסת", וזאת מפני החשש שהובא כי שר המשפטים ידחה את פרסומו של החוק ברשומות לפני שתתקיים.

123. ד"ר גור בלי היועץ המשפטי של הוועדה המיוחדת הסביר ביחס לשינוי הנוסח, כי: "משמעות התיקון היא שלא יחכו את עשרת הימים הניתנים בד"כ לפרסום ברשומות [...] בשל הבהירות וכלפי הציבור דרך המלך היא לחכות לפרסום ברשומות, אך בעיקר בחוקים המופנים כלפי אזרחים ומכווין התנהגותם, אך זה אינו המקרה. הסיכום שנעשה על דעת יועמ"שית הכנסת הוא שמחר יוצגו ההסתייגויות כולל הנמקה והצבעה עליהן".

העתק נוסח התיקון הכולל את סעיף התחולה המיידית, כפי שהובא להצבעה לקראת קריאה שנייה ושלישית, מצורף ומסומן כנספח ע/24.

124. לאחר הוספת התיקון טענה חה"כ יוליה טענת נושא חדש לפי סעיף 85(ב) לתקנון הכנסת וביקשה לעצור את הדיון בוועדה המיוחדת – עד להכרעת ועדת הכנסת בעניין. על אף הטענה לנושא חדש והאמור בתקנון הכנסת, החליט חה"כ שלמה קרעי יו"ר הוועדה המיוחדת להמשיך את הדיון בעניין הוספת סעיף התחולה המיידית לנוסח התיקון לקריאה שנייה ושלישית (ומבלי שאושר בקריאה הראשונה). לאור החלטתו הנ"ל, יצאו חברי הכנסת מסיעות האופוזיציה את הוועדה המיוחדת ולא שבו להמשך הדיון בתיקון.

125. בבוקר יום 20.12.2022 התכנסה הוועדה המסדרת לדון בטענת נושא חדש – הוספת סעיף התחולה המיידית לתיקון, והכריעה כי אין המדובר בנושא חדש המצריך הליך חקיקה חדש או נפרד. מיד לאחר הכרעתה, חזרה הוועדה המיוחדת לדון בהסתייגויות חברי הכנסת לתיקון.

126. בבוקר יום 21.12.2022 התקיים דיון נוסף בהנמקת הסתייגויות והוועדה המיוחדת הצביעה ואישרה את הנוסח לקריאה שנייה ושלישית. לאחר אישור נוסח התיקון – הכולל גם את הסעיף החדש המחיל את התיקון באופן מידי ומבלי שפורסם ברשומות. על האישור הוגשה רביזיה ובבוקר יום 22.12.2022 קיימה הוועדה המיוחדת דיון נוסף ברביזיה ודחתה אותה.

127. ביום 26.12.2022 התכנסה הוועדה המסדרת לקבוע סדרי דיון מיוחדים בקריאה השנייה והשלישית ועשתה שימוש נוסף בסעיף 98 לתקנון הכנסת, השמור ל"מקרה יוצא מן הכלל", מתוך מטרה לצמצם את הדיון בהסתייגויות שהגישו חברי הכנסת המתנגדים לתיקון.

העתק החלטת הוועדה המסדרת בדבר סדרי דיון מיוחדים בקריאה שנייה ושלישית, מיום 26.12.2022 מצורף ומסומן כנספח ע/25.

128. לפני זמן קצר התקבל, עבר וכוון התיקון בקריאה שנייה ושלישית ברוב של חברי הכנסת, בהתאם לסעיף 44 לחוק יסוד: הממשלה.

129. מכאן, ולאור העובדה שנוסח התיקון הפרסונאלי ותחולתו המיידית על כהונת חה"כ דרעי, לא שונה מאום במהלך הדיונים בוועדה המיוחדת. מתבקש בית המשפט ליתן את הצווים המבוקשים ברישא, לרבות צו הביניים לעצירת כניסתו לתוקף של התיקון – אשר תוך פחות מ-48 שעות יכול לכאורה באמצעות חה"כ דרעי לקבל את אמון הכנסת ולהתמנות לשר הבריאות והפנים של מדינת ישראל.

130. יצוין, כי לאור העובדה שלתיקון התווסף לקראת קריאה שנייה ושלישית סעיף הקובע, כי תחילתו של חוק-יסוד זה ביום קבלתו בכנסת, וזאת מפני החשש שהובא כי שר המשפטים ידחה את פרסומו של החוק ברשומות לפני שתתקיים – העותרת סבורה שאין די הזמן, או הצורך בקיום של מיצוי הליכים נוסף לאחר קבלת התיקון בכנסת ובהתאם להלכה שנקבעה בדנג"ץ 912/21 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר האוצר** (אר"ש 21.4.2021) (פסקה 7 להחלטתה של הנשיאה חיות).

ד. הטיעון המשפטי

1.ד. התשתית הנורמטיבית

131. לעניין עונש המאסר קובע סעיף 52(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**") כי:

"הטיל בית המשפט עונש מאסר, רשאי הוא להורות בגזר הדין שהעונש, כולו או מקצתו, יהיה על תנאי."

132. כלומר, התבנית 'מאסר' פירושה לפי הדין: גם כמאסר בפועל וגם כמאסר על תנאי.

133. סעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה שכותרתו "**כשירותם של השרים**", מפרט קריטריונים המונעים מאדם להתמנות לתפקיד שר. **לפני התיקון**, סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה קבע את תנאי הכשירות לעניין אדם אשר הורשע בפלילים, כדלקמן:

"(1) לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.
(2) יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לא יקבע כאמור בפסקה (1), אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון."

134. דהיינו, לפי לשונו הקודמת של הסעיף: **מי שנידון לעונש מאסר חלה עליו חזקת הקלון** – ולכן הוא לא יוכל לכהן כשר אם טרם חלפו שבע שנים מיום סיום ריצוי עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר **מביניהם**.

135. כך, ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית ניתנת הסמכות לקבוע – במידה ובית המשפט לא קבע לפי הדין – כי "אין עם העבירה שבה הורשע בנסיבות העניין משום קלון". כלומר, שלא חלה חזקת הקלון בענייננו של אדם. בהתאם קובע סעיף 3 לחוק הממשלה הוראות להגשת בקשה לפי סעיף 6(ג) לחוק – הממשלה:

"3. בקשה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לפי סעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה (להלן – חוק היסוד), תוגש בידי ראש הממשלה, או חבר הכנסת שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה, לגבי מי שמועמד להיות שר."

136. לכן, אם עולה שאלת הקלון ביחס למועמד לתפקיד שר – על מי שהוטל עליו תפקיד הרכבת הממשלה לפנות ליו"ר הוועדה המרכזית ולבקש שיקבע כי "אין עם העבירה שבה הורשע בנסיבות העניין משום קלון".

137. לאחר התיקון סעיף 6(ג) שכונן זה עתה, במהלך בזק, מגדיר כי רק מאסר מותנה אינו פוסל מועמד להתמנות לשר, ולפי התיקון:

"בחוק-יסוד: הממשלה¹, בסעיף 6 –

(1) בסעיף קטן (ג)1, אחרי "לעונש מאסר" יבוא "בפועל" ובמקום "או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר" יבוא "בפועל";

(2) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ו) לעניין סעיף זה –

"מאסר בפועל" – לרבות מאסר על תנאי שהופעל;

"עבירה" – כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל."

138. כלומר, רף הכשירות לשרים לפי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, בהתאם לתיקון שכונן זה עתה, קובע, כי רק מועמד לכהונת שר שנידון לעונש מאסר בפועל לא יוכל לכהן כשר, בניגוד ללשון הסעיף הקודמת שהובאה לעיל. תחולתו של הסעיף היא מיידית. זה התיקון כאמור הנתקף בעתירה זו.

2.ד. פרשנותו הקודמת של סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה

139. ראשית, תבקש העותרת להביא את פרשנותו הקודמת של חוק יסוד: הממשלה, ביחס לכשירות השרים לפני כינון התיקון. פרשנות זו עשויה ללמד על הצורך בכינון התיקון ועל המימד הפרסונאלי החמור בעת חקיקתו.

140. העותרת טוען כי מקום בו נידון חה"כ דרעי למאסר על תנאי בן 12 חודשים חלה עליו חזקת קלון והוא אינו כשיר להתמנות לתפקיד שר, זאת בהתאם לסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה הקודם – אשר היה בתוקפו בעת עריכת הסדר הטיעון עימו, כך נקבע בחוק היסוד לפני שתוקן: כי "לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר". התבנית הלשונית המצביעה על מאסר בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה – כוללת גם מאסר על-תנאי – כפי שמלמד אותנו סעיף 52(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

141. לכן, לאחר שנגזר על חה"כ דרעי 12 חודשי מאסר על-תנאי ביום 1.2.2022, לפי פרשנות הסעיף – לפני שתוקן – חלה עליו חזקת קלון באופן "אוטומטי". חזקה זו הייתה נכונה בעת חתימת הסדר הטיעון ולכן תהיה נכונה וצודקת גם כיום.

142. חזקת הקלון חלה גם בשל מאסר על תנאי עולה מלשונו הברורה של סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, כאשר תקופת המאסר נמדדת מסיום ריצוי המאסר בפועל, או מיום מתן פסק הדין. כלומר, גם לשון הסעיף מתייחסת למצב בו עונש המאסר אינו ריצוי בפועל, ומתייחסת גם לאפשרות של תחילת תקופת הקלון מיום מתן פסק הדין.

143. אם כן, בשימוש בתיבה האפשרית 'לפי המאוחר' בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, לשון המכוון

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158.

התייחסה לפני התיקון לאדם אשר נידון רק בפסק הדין לעונש מאסר (מבלי שהוא מרצה בפועל), ומונעת גם ממנו לכהן בתפקיד שר.

144. יצוין, כי גם ההלכה הפסוקה קבעה כי חזקת הקלון לפי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הכנסת, חלה גם על מי שנידון לעונש מאסר על תנאי. כך, בבג"ץ 5853/07 **אמונה תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה** (נבו 6.12.2007) (להלן: "**עניין אמונה**"), עלתה שאלת מינויו של מר לשעבר חיים רמון לשר בממשלה לאור עברו הפלילי. כבי השופטת פרוקצ'יה (בדעת הרוב בפסק הדין) קבעה כי השר רמון כשיר לכהן כשר מבחינת תנאי הכשירות הסטטוטוריים הקבועים בחוק יסוד: הממשלה, בין היתר משום שבית המשפט בהליך הפלילי לא נגזר עליו **עונש מאסר בפועל או מאסר על תנאי**, כאמור בפסקה 12 לפסק דינה:

"חבר הכנסת רמון הורשע בעבירה של מעשה מגונה. בית המשפט בהליך הפלילי גזר עליו עונש שאינו כולל מאסר בפועל או מאסר מותנה. [..] בעת שניתן פסק הדין בהליך הפלילי, לא כיהן מר רמון כשר בממשלה. לפיכך, בית המשפט לא התייחס במפורש בפסק דינו להוראות סעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה, העוסקות בתנאי הכשירות של מועמד שהורשע בפלילים להתמנות לשר. עם זאת, ניתן להניח, ולו במשתמע, כי בגזרו את העונש, ובהתייחסו לשאלת הקלון שבעבירה, התכוון בית המשפט להביא לתוצאה כי, מצד אחד, הרשעתו של רמון בעבירה של מעשה מגונה תשאר על כנה ולא תבוטל וכי ייגזר עונש בצידה. מצד שני, עם ריצוי עונשו, יוכל ח"כ רמון לחזור לפעילות ציבורית, בין בכנסת ובין בממשלה, ובין בכל מישור ציבורי אחר. בגישה זו, ביקש בית המשפט להפריד בין ההליך הפלילי ותוצאותיו בתחום העונשי, לבין פעילותו של ח"כ רמון בתחום החיים הציבוריים." (הדגשות ע"י ח"מ).

145. בנוסף, מביאה כבי השופט פרוקצ'יה בפסקה 10 לפסק דינה בעניין אמונה את עמדה המדינה לעניין שאלת הפרשנות של "מאסר". אף לעמדת המדינה קיימת **חזקת קלון** הנובעת מהצטברות שני תנאים המנויים בסעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה. התנאים הם: **הרשעה פלילית ועונש מאסר, לרבות מאסר מותנה.**

146. לפיכך, תטען העותרת כי בהתאם להלכה בעניין אמונה ולעמדת המדינה, יש לפרש לפני התיקון כאמור, את התיבה "מאסר" בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, ולהחיל את חזקת הקלון גם על אדם שנגזר עליו מאסר על תנאי (ובהרחבה על כשירות לכהונת שר ראו: מנחם מאוטנר "בין כשירות לסבירות בעקבות בג"ץ 5853/07 אמונה – תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה, אהוד אולמרט" המשפט יד 403 (התשע"א)).

147. יצוין, כי השאלה האם יש לכלול במסגרת פרשנות המונח "מאסר" בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה גם מאסר על תנאי, התעוררה בת"פ (שלום י-ם) 4063/06 **מדינת ישראל נ' הנגבי** (נבו 09.11.2010) (להלן: "**עניין הנגבי**"). שם, לא נדרשו לסעיף 6(ג), שכן לא נטען לעונש מאסר ואף לעונש מאסר על תנאי, אך השופטים חתמו את גזר הדין באמירה כי: "כיוון שלא הטלנו על הנגבי עונש מאסר, אפילו על תנאי, הרי שמבחינת תנאי הכשירות הקבועים בסעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה, אין גם מניעה חוקית לכך שהנגבי ישוב וישמש כשר.". יחד עם זאת יצוין, כי גם עמדת המדינה דאז אשר הובאה בפסק הדין, הייתה כי את תיבת "מאסר" בסעיף 6(ג) כפי שנוסח אז, כי יש לקרוא גם כמאסר על תנאי (פסקה 60 לפסק דינם של השופטים רומנוב ושחם, עניין הנגבי).

148. הנה כי כן, הדין ביחס לתנאי הכשירות החלים לפי הנוסח הקודם של סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, חל על מאסר מותנה – בודעו שזהו הדין החליט חה"כ דרעי לחתום על הסדר הטיעון מול התביעה. לכן, משעה שנידון חה"כ דרעי לעונש של 12 חודשי מאסר מותנה, חלה עליו חזקת הקלון והוא מנוע מלשמש כשר בממשלה ה-37.

ד.2.א. עונש מאסר בראי חוק העונשין – הוא גם מאסר על תנאי

149. חוק העונשין והוראותיו באשר לדרכי הענישה, הן ההוראות המרכזיות המסדירות את הדין הפלילי המהותי בישראל. פרק ו' לחוק העונשין הוא הפרק אשר מסדיר את דרכי הענישה בישראל, ובסעיף 52 כאמור מוסדר כלי הענישה של "מאסר על תנאי" אשר נעשה בו שימוש בעניינו של ח"כ דרעי.

150. נוסח סעיף 52(א) לחוק העונשין שהובא לעיל, מדגים כי השופט היושב בדין יכול להורות על ריצוי עונש מאסר על תנאי, בחלק מזמן המאסר או בכלו. למעשה, נוסח הסעיף מורה על הליך חשיבה דו-שלבי: מעת שביית המשפט החליט על הטלת עונש מאסר, השלב השני הוא מתן הוראה לפיה חלק מן המאסר ירוצה על תנאי, כאשר מבחינה מהותית, התבנית "מאסר" מגלמת בתוכה את האפשרות להטיל מאסר על-תנאי.

151. בהתאם, פסיקת בית המשפט הנכבד הבחינה בעונש המאסר, ככזה שמשעה שהטיל בית המשפט עונש המאסר רשאי הוא לאחר מכן להורות אם כולו, או מקצתו על תנאי. לעניין זה, ראו סעיף 6 לפסק דינה של כב' השופטת (כתוארה אז) בייניש ברע"פ 5798/00 סעיף ריזי נ' מדינת ישראל, נה(3) 1 (2001) (להלן: "עניין ריזי"):

"המאסר בפועל והמאסר על-תנאי הם שני חלקים של אותו עונש, ועל שניהם חלים אותם כללים. על-פי גישה זו, נאמר, כי כאשר גוזר בית-המשפט עונש מאסר על-תנאי, גוזר בית-המשפט להלכה עונש מאסר על הנאשם, אלא שביצוע המאסר נדחה עד לזמן שבו יתמלא התנאי – והוא תנאי "מוקדם" שהנידון ביצע פשע או עבירה מסוימת אחרת בתקופה שהוזכרה בגזר-הדין."

152. אם כן, התבנית 'מאסר' מגלמת שני חלקים של אותו העונש – ומכאן שגם בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה היא מגלמת גם עונש מאסר מותנה. יצוין כי גם לפי הבניית שיקול הענישה במקום שנקבע בחוק העונשין כי העונש הנלווה הוא מאסר חובה, לא נשללה האפשרות להמירו במאסר על תנאי:

"גישת החקיקה המבקשת להפקיד בידי בית-המשפט את שיקול-הדעת אילו אמצעי ענישה לנקוט בעניין הבא לפניו, ובכלל זה איזה סוג מאסר להטיל על נאשם, עוברת כחוט השני בחקיקה ובהלכה הפסוקה. וכך, גם מקום שנקבע בסעיף עבירה כי העונש הנלווה לה הוא מאסר חובה, לא נשללה האפשרות להמירו במאסר על-תנאי בהיעדר הוראה מפורשת לסתור [...] אין החוק מדבר על עונש מינימום שעניינו מאסר בפועל דווקא. גם העונש המרבי הקבוע לצד העבירה בסעיף העבירה מדבר במאסר, וכאמור קביעה זו מאפשרת גם היא הן הטלת מאסר בפועל והן הטלת מאסר על-תנאי על-פי שיקול-דעת בית-המשפט הדין בעניין". [סעיף 4 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה שניתן בע"פ 1867/00 מדינת ישראל נ' גוטמן, נד(3) 145 (2000)].

153. הנה כי כן, לעניינו, המונח "מאסר" משמש בחוק העונשין גם כ"מאסר על תנאי" – כך מורה סעיף 52(א) לחוק העונשין וכך מורה הפסיקה. משכך, 12 חודשי מאסר על תנאי שנידון ח"כ דרעי מונעים ממנו לפי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה להתמנות לשר.

ד.2.ב. ההבדל בין תנאי הכשירות השונים בסעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת, אל מול סעיף 6(ג) לחוק

יסוד: הממשלה

154. סעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת קובע את הכשירות הסטטוטורית לכהונה של חבר כנסת. לעניין הרשעה בפלילים קובע סעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת ומגדיר בפירוש רב, כי מי שנדון "לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים" ונקבע כי יש עם העבירה שביצע קלון אינו יוכל להיבחר לכנסת.

155. בעוד שבחוק יסוד: הכנסת, קבע המכונן כי חלק מתנאי הסף היא הרשעה בפלילים הכוללת מאסר

בפועל לתקופה העולה על 3 חודשים, אל מול תנאים אלה הציב נוסחו הקודם של חוק יסוד: הממשלה רף גבוה יותר לתפקיד שר בקובעו כי כל מי אשר נידון לעונש מאסר, מנוע מלכהן כשר.

156. בעשותו כן, שירטט המכוון את המדרג הנורמטיבי בין התפקידים השונים בקרב נבחר ציבור. בבחירה ליצור תנאי סף מחמירים יותר לתפקיד שר מאשר לתפקיד חבר כנסת, קבע המכוון כי הדרישות והציפיות משר גבוהות יותר מאשר חבר כנסת, ולכן נדרשים תנאי כשירות גבוהים יותר.

157. העותרת תזכיר, כי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה נחקק במסגרת החלפת חוק-יסוד הממשלה, בעקבות החזרה משיטת הבחירה הישירה (בשנת 1992) אל שיטת הבחירה הרגילה. כלומר, סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, נחקק לאחר שהיה ידוע המנגנון המפורט בחוק יסוד: הכנסת ועלה הצורך ליצור מנגנון שונה כלפי השרים. כך נאמר בפרוטוקול מס' 266 בישיבת ועדת החוקה חוק ומשפט מיום 26 בפברואר 2001, בעת ההכנה של הצעת החוק לקראת קריאה שנייה ושלישית:

"סיגל קוגוט:

... התיקון השני הוא בסעיף 6 - ראינו שאי-אפשר סתם לומר "כשיר להיות מועמד לכנסת", כיוון שהיו כל מיני שינויים. לכן בסעיף קטן (ב), בעקבות מה ששאלו יהלום ביקש, עשינו הסמכה, שאפשר יהיה אחר כך, בחוק רגיל, לקבוע תקופות צינון.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יהיה חוק ממשלה רגיל?

סיגל קוגוט:

כן. הצעתי כבר כמה סעיפים, ואפשר יהיה להכניס שם גם תקופת צינון לשרים. בחוק-היסוד כתבנו: "לא יתמנה לשר - - - אלא אם כן חדל לכהן באותם משרה או תפקיד עובר למינויו או במועד מוקדם יותר, כפי שייקבע בחוק". כאן נתנו את ההסמכה.

שלמה שהם:

למה שיניתם את סעיף קטן (א) והעברתם לסעיף קטן (ג)?

סיגל קוגוט:

כשאומרים "כשיר להיות מועמד לכנסת", תקופות הצינון הן אחרות, ולכן צריך לסייג גם את סעיף קטן (ב) וגם את סעיף קטן (ג). עדיף כבר לכתוב מהם התנאים עצמם. סעיף קטן (ג) זה עניין הקלון. הוחלט כאן על שבע שנים במקום עשר שנים. לפי חוק-היסוד הנוכחי אי-אפשר עשר שנים, אבל בכנסת יש מנגנונים של השעיה אחרי ערכאה ראשונה, דבר שלא מתאים לשר. לא מתאים ששר יתמנה אחרי שהוא הורשע בבית-המשפט המחוזי ומיד הוא יושעה, לכן כתבנו סעיף שדומה למנגנון בכנסת. מיד אומר מה השינויים, אבל קודם אקרא את הסעיף.

"(ג) לא יתמנה לשר מי שהורשע ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון."

זה דומה, אבל לא זהה, כי כאן פסק-דין לא חייב להיות פסק-דין סופי. לכנסת מישהו יכול להיבחר, אבל אם הוא מורשע בפסק-דין בערכאה ראשונה אפשר להשעות אותו, ואם הוא יושב-ראש הכנסת אפשר להדיח אותו. כאן אין השעיה, לכן אני צריכה כבר כאן להגיד שמי שמורשע במחוזי, הוא גם לא ראוי להיות שר. בחוק הממשלה, שתראו אחר כך, עשיתי פרוצדורה איך מבקשים מיושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית להחליט שאין עם העבירה משום קלון."

העתק העמ' הרלוונטיים בפרוטוקול מס' 266 בישיבת ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת, מיום 26.2.2001 מצורף ומסומן כנספח ע/26.

158. אם כן, המכוון ביקש בעבר באופן מכוון, לקיים מנגנון שונה של תנאי כשירות לשר ולהקשיח את התנאים במינוי שר אל מול חה"כ.

159. העותרת תציין כי גם באופן מהותי תפקיד השר הוא תפקיד שונה במהותו, בעל השפעה נרחבת על כספים ציבוריים ועיצוב מדיניות, עומד בראש מערכת היררכית שמתחתיו עובדים רבים ובעל סמכות תחיקתית עצמאית. ככזה, תנאי הכשירות הנדרשים ממועמד לתפקיד שר גבוהים יותר

מאשר תנאי הכשירות הנדרשים מחבר הכנסת – אשר אינו עומד בראש מערכת ואינו קובע מדיניות או תקציבים ואין לו סמכות עצמאית לקבוע תקנות.

160. יפים לעניין זה דבריו של הנשיא בדימי' גרוניס בבג"ץ 3997/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ** (נבו 12.02.2015), שם עמד על ההבדלים בכשרות הסטטוטורית הנדרשת מסגני שר לשרים:

"נמצא, כי ההסדר העוסק בשרים מחמיר יותר מזה שעוסק בסגני שרים, במובן זה שאדם לא יהיה זכאי להיבחר לכנסת (וכתוצאה מכך, לא כשיר לשמש סגן שר), אם עונש המאסר בפועל שהוטל עליו יהיה לתקופה העולה על שלושה חודשים. דרישה זו לתקופת מאסר מינימלית אינה מופיעה בסעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה, העוסק בשרים. מובן שהתוצאה שלפיה ההסדר הנוגע לשרים הוא מחמיר יותר בהיבט זה מההסדר הנוגע לסגני שרים, היא הגיונית".

161. כלומר, הנשיא בדימי' גרוניס מצביע על כך שדרישת הכשירות הסטטוטורית מאדם הרוצה לכהן בתפקיד שר גבוהה מתפקיד סגן שר, אשר דרישות הכשרות הסטטוטוריות לתפקיד הן כשל חבר כנסת מן המניין ומדייק את ההבדל בין סעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת, לבין סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה.

162. עוד יצוין, כי הזכות לבחור ולהיבחר מוכרת כזכות חוקתית בשיטת המשטר שלנו. בהתאם, דרישת הכשירות העולה מחוק יסוד: הכנסת הינה נמוכה. תנאי כשירות המכוונים לרף נמוך של דרישה מבכרים את הזכות להיבחר בכך שמצמצמים את עילות המניעה מאדם להיבחר.

163. לא כך הדבר כאמור עבור מינוי שרים. כב' השופט ד' לויין בבג"ץ 3094/93 **"עניין דרעי"** עמד על ההבדל בין תפקיד חבר הכנסת לתפקיד שר, חובותיו ותפקודו:

"א) אכן, מקובל עליי כי חבר-כנסת זוכה למעמדו מכוח האמון שנתן בו ציבור של בוחרים, כאשר ראה בו את מי שמייצג נאמנה את רחשי לבו ואת השקפותיו - אם מבחינת דרכו המדינית ואם משום השקפותיו בענייני חברה וכלכלה וגישתו לעניינים שבאמונה וברוח. [...] (ב) שונים פני הדברים שעה שחבר-כנסת נבחר מקבל על עצמו מטעם הסיעה, שהוא חלק ממרכיביה ונציגה, תפקיד רשמי במסגרת הרשות המבצעת, כחבר ממשלה וכשר המופקד על משרד ממשלתי, או כסגן שר. חב הוא אז חובת נאמנות ומידת אחריות מוגברת לציבור בוחריו, לכנסת שהביעה בו את אמונה ובמידה רבה, ואף ביתר שאת, לכלל הציבור שאותו נקרא לשרת באמונה. הרי מי שניתנה בידו סמכות ביצועית מכוח החוק, ימצא במעשיו, וחלילה במחדליו, משפיע, לטוב ולרע, על זכויות כלל אזרחי המדינה ותושביה. נאמנם הוא, ושומה עליו לנהוג עם כולם באמינות, ביושר, בהגינות וללא משוא פנים. בכך האתגר ועל-פי הדרך בה ינהג - ייבחן. (ג) שר המסב לשולחן הממשלה כנציג של מפלגה או של תנועה ממלא בכך, ללא ספק, פונקציה פוליטית. הוא מבטא בתוכה דעות והשקפות, דרך מדינית וחברתית, המקובלות על הציבור שבחר בו ועל התנועה שרואה בו את נציגה במערכת השלטונית. אולם, לדעתי, בעת שהוא ממלא את תפקידו המינהלי, אם כשר ואם אפילו כסגן שר, כמי שמופקד על משרד ממשלתי ומכוון את עשייתו, נסוגה הפונקציה הפוליטית מפני הפונקציה המינהלית, שיש עמה כללי התנהגות משלה".

164. כלומר, חבר הכנסת הוא המייצג נאמנה של רחשי הציבור וקיבל את תפקידו מכוח הזכות החוקתית לבחור ולהיבחר. בשונה מתפקיד חה"כ, המכוון קבע תנאי כשירות שונים על תפקיד שר. תנאים אלה מכוונים לרף כשירות גבוה יותר הנדרש מתפקיד מינהלי ונובעים באופן מהותי מגודל התפקיד וחשיבותו.

165. על כן, מינוי לתפקיד שר אינו זכות קנויה של אף אדם ועל פעולת המינוי חלה הפונקציה המינהלית כפי שקבע כאמור כב' השופט ד' לויין. מכאן שחה"כ דרעי אינו כשיר להתמנות לשר וכל מינוי שלו

מבלי שיו"ר ועדת הבחירות המרכזית הסיר את חזקת הקלון – נעשית בחוסר סמכות.

3.ד. בתיקון סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, עושה הכנסת שימוש לרעה בסמכות

המכוננת

166. העותרת תטען כי התיקון עושה שימוש לרעה בסמכות המכוננת – עקב תחולתו המיידית וההיבט הפרסונאלי החריף במיוחד שמביא לניגוד עניינים מוסדי בחקיקתו. כפי שהובא בחוות דעת הייעוץ המשפטי לכנסת לדיונים בחקיקתו:

"המדובר בתיקון חוקתי שמבקש לצמצם מגבלה חוקתית הנוגעת לרף הנדרש מבחינת טוהר המידות של חלק מ"השחקנים" במערכת הפוליטית עצמם, ולא מוצע להחילו באופן עתידי, על הכנסות הבאות למשל, אלא באופן מיידי. על כן, יש בו היבט "פרסונלי" משמעותי המקשה על הוועדה לדון בו "מאחורי מסך בערות" ומטבע הדברים הדיון יושפע מזהות הגורמים שהתיקון משליך עליהם".

167. העותרת תטען, כי דוקטרינת השימוש לרעה מצויה בשימוש בשיטת המשפט הישראלית עוד מע"א 6821/93 **בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי**, פ"ד מט(4) (1995) (להלן: "**עניין בנק מזרחי**") בו התייחס בית המשפט העליון למבחני הזיהוי של נורמה חוקתית. כבי הנשיא ברק הציע את המבחן הצורני, קרי הכותרת 'חוק-יסודי' והיעדרה של שנת חקיקה. ואולם, כבר אז הועלתה התהייה: "מה דין חקיקה עתידית של הכנסת אשר תעשה 'שימוש לרעה' בדיבור 'חוק יסודי', תוך שתצמיד אותו לחקיקה רגילה שבינה לבין חוקה אין ולו כלום..." [שם, בפסקה 57 לפסק דינו של ברק].

168. בבג"ץ 8260/16 **המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נ' כנסת ישראל** פס' ב' (נבו 6.9.2017, להלן: "**פרשת המרכז האקדמי**"), במסגרת פסק דין תקדימי, בית המשפט הנכבד ראה לנכון להתערב בתוצרי הסמכות המכוננת על ידי מתן התראת בטלות ראשונה מסוגה. במסגרת פסק דין הרחיב כבי המשנה לנשיאה רובינשטיין את דוקטרינת השימוש לרעה, כדלקמן:

"כמו כן, ולדידי זו עיקר לענייננו, **השימוש לרעה יכול שיהא שימוש לרעה בסמכות המכוננת כשלעצמה**. דוקטרינת השימוש לרעה, אף שהיא במתחם החוקתי, שאובה בבסיסה, כך נראה, מכללי היסוד של המשפט המינהלי, אשר להם מחויבים הרשות המבצעת וגופי המינהל מגשימי מדיניותה; **כמו כל כוח שלטוני, גם סמכותה של הרשות המכוננת, צריך שתופעל בתום לב ומשיקולים ענייניים, ובשם התכלית שבעטיה ניתנה הסמכות** (ראו והשוו רזנאי, בעמ' 143; י' זמיר "הביקורת השיפוטית על חוקיות חוקים" משפט וממשל א (תשנ"ג) 395, 397; י' זמיר "הסמכות המינהלית" משפט וממשל א (תשנ"ב) 81, 90). לא הרשות המבצעת, וגם לא המחוקקת או המכוננת, פטורות מכללי היסוד של המתחם והמרקם החוקתי."

לטעמי, משמעות הדברים, בלשון פשוטה, היא כי **במקום שמזוהה שימוש לרעה בכוח הרוב בטכסט חוקתי, נסוג הצורך הפוליטי מפני "הליבה החוקתית" ו"קדושתה"**, חשיבותה המשפטית והערכית". (**פרשת המרכז האקדמי**, בפס' ל').

169. בהתאם, דוקטרינת השימוש לרעה היא דוקטרינה אשר מצאה ביסוס במשפט הישראלי שהולכת ומתפתחת כמקור חוקתי לביקורת שיפוטית על הסמכות המכוננת של הכנסת, במקרים ובהם סמכותה של הכנסת כרשות מכוננת מופעלת שלא בתום לב או משיקולים בלתי ענייניים.

170. לאחרונה זכתה דוקטרינה זו לפיתוח משמעותי בבג"ץ 5969/20 **שפיר נ' הכנסת** (נבו 23.05.2021) (להלן: "**עניין שפיר**"). שם קבעה כבי הנשיאה חיות בדעת רוב את מבחני העזר ואמות המידה

להחלת הדוקטרינה. בפסק דינה בעניין שפיר, קבעה הנשיאה מבחן דו-שלבי לבחינת החלת דוקטרינת השימוש לרעה:

"השלב הראשון במסגרת המבחן הדו-שלבי הוא "שלב הזיהוי", במסגרתו על בית המשפט לבחון אם חוק היסוד או התיקון לו נושאים את המאפיינים הצורניים וסימני ההיכר של נורמות חוקתיות. ככל שהחוק אינו נושא מאפיינים אלו, בשלב השני – שיכונה בהמשך הדברים "מבחן הצידוק" – עובר הנטל אל כתפי המשיבים להצביע על צידוק לקביעת הסדר שאינו חוקתי באופיו, במסגרת חוקי היסוד דווקא." (עניין שפיר, פס' 36).

171. כפי שיודגם להלן, התיקון לחוק המצוי במוקד עתירה זו מהווה שימוש לרעה מכיוון שהוא נחזה לתיקון חוקתי – בעוד שאינו עומד במבחני העזר של מבחן הזיהוי: מבחן הכלליות, הנצחיות וכן במבחן ההשתלבות במארג הנורמטיבי של כשירות שרים.

172. כפי שהובהר לעיל - כל תכליתו של התיקון היא להביא למינויו של עבריין מורשע לתפקיד שר במדינת ישראל, על מנת להביא לפתרון תסבוכת פוליטית שאינה מחויבת המציאות, ותוך שימוש בחוק יסוד: הממשלה והתאמתו למבנה הקואליציה אשר תרכיב את ממשלת ישראל ה-37. ועל כן, כבר עתה תבקש העותרת לציין כי בבג"ץ 2905/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (א"ר"ש 12.7.2021) (פרשת ממשלת החילופים"), אשר ניתן מאוחר יותר לפסק דינו של בית המשפט הנכבד בעניין שפיר חידד בית המשפט הנכבד (בדעת רוב), כי עלולים להיות מקרים חריגים נוספים שבהם גם תיקון קבוע וכללי של חוק יסוד המוחל מיידית לא יעמוד במבחן שנקבע בעניין שפיר, וזאת כשהכנסת מצויה ב"ניגוד עניינים מוסדי" (פרשת ממשלת החילופים, פסקאות 15-16 לפסק דינה של הנשיאה חיות).

173. והנה בענייננו, חברי הקואליציה מבקשים לכוון את התיקון לפי סד הזמנים של כינון הממשלה כדי להטיב עם עצמם ולשנות בדיעבד את כללי המסגרת שבהתאם להם הצביעו הבוחרים – המדובר בניגוד עניינים מוסדי חריף.

ד.3.א. שלב הזיהוי

174. המבחן הראשון ביישום הדוקטרינה, שלב הזיהוי, מורכב משלושה מבחני משנה: מבחן היציבות, מבחן הכלליות ומבחן המארג החוקתי. אלה אינם מהווים רשימה סגורה, כשנקודת המוצא למבחנים אלה היא המבחן הצורני שנקבע בעניין בנק המזרחי:

"הראשון, מבחן היציבות של הנורמה, לפיו תיבחן השאלה אם הנורמה נושאת אופי זמני שתחולתה קצובה מראש בזמן או שמא לפנינו הסדר קבע יציב, הצופה פני עתיד; השני, מבחן הכלליות, לפיו תיבחן השאלה אם מדובר בנורמה בעלת תחולה מבנית-כללית או בנורמה שיש לה מאפיינים פרסונאליים (ראו והשוו: עניין המרכז האקדמי, פסקה 6 לחוות דעתו של השופט הנדל); השלישי, מבחן המארג החוקתי שבו משתלבת הנורמה, לפיו תיבחן השאלה אם הנורמה עולה בקנה אחד עם אופיים של אותם נושאים שהוסדרו בחוקי-יסוד אחרים או בחוק-היסוד שאליו מתווסף התיקון. ברי, עם זאת, כי אין מדובר ברשימה סגורה של שיקולים, וכפי שציינה הנשיאה ביניש בעניין בר-און, יש לבחון כל מקרה לגופו (שם, בעמ' 301; ראו והשוו גם: עניין בנק המזרחי, בעמ' 295)". (עניין שפיר, בפס' 37; הדגשים אינם במקור – הח"מ).

175. מעבר לכך, לעניין מבחנים אלה אף יפים דברים של השופטת ברק-ארז שעשויים להוות מבחן עזר נוסף – האם תכלית התיקון מקדמת את הפרויקט החוקתי.

176. "אולם, תכליתם של כל חוק יסוד או תיקון לו אמורה להיות תמיד קידומו של הפרויקט החוקתי.

ממילא הדבר לא יכול להיעשות לצורך פתרון בעיה נקודתית או קצרת מועד. " (פס' 17 לפסק דינה של כב' השופטת ברק-ארז **בעניין שפיר**).

177. העותרת תטען, כי למרותו ניסוחו הכללי והנחצי של התיקון, **הרי שמדובר בחוק פרסונלי** - **רטרוספקטיבי**, אשר נתפר למידותיו של חה"כ אריה דרעי נועד להכשיר את מינויו לשר חרף הקשיים המשפטיים הניצבים בדרך.

178. על העובדה כי חקיקת התיקון לא התקיימה מבעד למסך בערות יעידו נסיבות המקרה והליך חקיקת התיקון לסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, כפי שפורט בחלק העובדתי. התיקון נחקק בתחולה ישירה **וללא הוראת מעבר** שתחול החל מהכנסת ה-26, או החל מהממשלה ה-38 ואילך. היעדרה של הוראת מעבר מעלה קושי משמעותי, ומובילה לחריגה מהכלל שעל חקיקה להיעשות "מאחורי מסך בערות".

179. בענייננו, גם ברור כי התיקון אינו נועד לקדם את הפרויקט החוקתי, אלא להיפך: התיקון נועד לקדם פתרון לבעיה נקודתית, קצרת מועד, אשר התעוררה אגב ניסיונות הקמתה של ממשלת ישראל ה-37, במסגרתה עתידים למנות את חה"כ דרעי לשר, וזאת על אף שזה הורשע כדן ונגזר עליו עונש מאסר מותנה כמפורט לעיל.

180. והרי תבקש העותרת לעמוד על המבחנים ולטעון בעזרת בחינתם – כי התיקון עושה שימוש לרעה בסמכות המכוון ועל כן על בית המשפט הנכבד להכריז על בטלותו.

ד.3.ב. מבחן היציבות

181. **מבחן היציבות** נקשר בשלב זה בעיקר להוראות שעה חוקתיות (והבעייתיות הגדולה שבהן), אך החשיבות של מבחן זה הוא בשמירת היציבות המשטרית ועליונותן של הנורמות החוקתיות:

182. "חוקי היסוד, המעגנים נורמות חוקתיות, נועדו לעצב את דמותה של המדינה לאורך זמן ולהניח את יסודותיה החוקתיים והמשטריים של האומה שיעמדו בתוקפם שנים רבות" (**עניין שפיר**, בפס' 38).

183. בהקשר זה יוער כי בשנים האחרונות נערכו תיקונים רבים בחוקי היסוד (ובפרט בחוק יסוד: הכנסת, חוק יסוד: הממשלה וחוק יסוד: משק המדינה), תוך פגיעה ביציבותם של חוקי היסוד. לכך התייחס בית המשפט במקרים רבים, ור' לעניין זה, למשל, דבריו של כב' השופט עמית **בעניין שפיר**:

"בית משפט זה אינו ממהר לפסול חוק של הכנסת. על אחת כמה וכמה, מחויב בית המשפט לריסון שיפוטי מקום שבו מדובר בחוק יסוד. ברם, גם על הכנסת לפעול בריסון בהפעלת סמכותה כרשות מכוננת ולהצביע על חוקי יסוד ב"יד רועדת", תוך מודעות והכרה בחשיבות הרגע וגודל השעה. שהרי לא בחוק רגיל עסקינן, אלא בחוק יסוד, שבעצם היותו חוק יסוד הוא אמור להיות בעל השלכות ארוכות טווח על משפטה ועל אופיה של המדינה והחברה...קצרים היו ימי שני חייה של הכנסת ה-23, משך כתשעה חודשים בלבד, אך במהלך תקופה קצרה זו תוקנו חוקי היסוד 13 פעמים (!!!) בהוראת שעה, בגדר שיא אולימפי בתיקוני חוקה למרחקים קצרים (לשם השוואה, החוקה בארצות הברית התקבלה בשנת 1787 ומאז, בחלוף למעלה ממאתיים ושלושים שנה, התקבלו 27 תיקונים לחוקה). בהיעדר ריסון עצמי של הרשות המכוננת, גוברת הנכונות המשפטית להתערב" (**עניין שפיר**, פס' 4 לפסק דינו של כב' השופט עמית).

184. אם כן, חוק יסוד אמור להיות בעל השלכות ארוכות טווח על משפטה ועל אופיה של המדינה. כפי שהובהר לעיל, **התכלית המונחת אפוא בבסיס התיקון לחוקי היסוד נועדה לצרכים פוליטיים בלבד, ועיקרה בצרכי שעה זמניים של הקואליציה.**

185. למעשה, התיקון העומד בלב העתירה הוא תיקון נוסף בסדרה של תיקונים שעניינם סידור פוליטי, **דבר שמעיד על בעיות אינהרנטיות בשיטת הממשל הישראלית:**

"תפקידו זה של בית המשפט נושא חשיבות יתרה נוכח מאפייניה הייחודיים של המערכת החוקתית-מוסדית בישראל ובהם: העובדה שבישראל הרשות המחוקקת והרשות המכוננת חד הן; **העובדה שהממשלה דומיננטית מאוד בהליכי חקיקה בישראל; וכן העובדה שחוקי היסוד ניתנים לכינון ולשינוי בקלות, שלא לומר בקלות שאינה מתקבלת על הדעת** (ראו והשוו: עניין בנק המזרחי, בעמ' 391; עניין בר-און, בעמ' 298; עניין המרכז האקדמי, פסקה ל"ה לפסק דינו של המשנה לנשיאה (בדימ') רובינשטיין; רוזנאי, בעמ' 1385-1386; ברק מדינה "גבולות סמכותה של הכנסת לקבוע הוראות שריון" משפט וממשל ו 516, 509 (התשס"ג))." **(עניין שפיר, פס' 32 לפסק דינה של הנשיאה חיות)**

186. בענייננו, תיקון סעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה מתווסף לרשימת תיקונים שמטרתם לעצב את הבסיס החוקתי לצרכיה המידיים של הממשלה, ומשכך מדובר בפגיעה חמורה בעקרון היציבות החוקתית.

187. כאמור לעיל, מדובר בתיקון אשר מקורו בהצעת חוק פרטית, שהוגשה ממש עם תחילת כהונתה של הכנסת ה-25. הצעת החוק אשר אושרה תוך פחות משישה ימים, וללא דיון מעמיק אשר נדרש ורצוי שיתקיים במסגרת תיקון לחוק היסוד, שתכליתו שינוי והורדת רף הכשירות הנורמטיבית של מינוי שר בממשלה, כפי שקבועה היא בחוק יסוד: הממשלה.

188. שינוי חוקתי זה, של הורדת הרף הנורמטיבי למינוי שרים, ובעיקר החשש כי התיקון המדובר יאפשר במקרה הפרטני של חה"כ דרעי וכן מקרים אחרים בעתיד, את ביצוע המינוי תוך עקיפת החובה לפנות ליו"ר ועדת הבחירות לעניין הקביעה כי אין קלון בעבירה שביצע, מעלה שאלות נורמטיביות וערכיות מן המעלה הראשונה. חקיקתו של התיקון משל היה תיקון טעות סופר בחוק, מעיד על דרך ההופכי, כי אין מדובר בתיקון שנועד לייצר קביעות ושינוי עומק בחוקה, אלא שימוש בחוק היסוד בבחינת הסרת מכשול טכני, אשר מונע את מינויו של חה"כ דרעי לשר.

189. ככלל, עיקרון היציבות פירושו כי תיקונים חוקתיים לא נועדו להבטיח אינטרסים פוליטיים זמניים; קצרי-מועד; וצרי-אופק, שביסודם הניסיון להרכיב ממשלה בהינתן הנסיבות הפוליטיות הקיימות, גם במחיר של פגיעה בעקרונות חוקתיים שקבעה הכנסת. בהתייחס לכך, תבקש העותרת להתייחס לפגם נוסף בתיקון, אשר מעיד אף הוא על פגיעה בעקרון היציבות, והוא השינוי הרטרופקטיבי לחוק יסוד: הממשלה, אשר מאפשר את מינויו של חה"כ דרעי לשר, על אף שהדין קודם לכן לא אפשר זאת.

ד.3.ג. התיקון הוא רטרופקטיבי, ומשכך פוגע ביציבות

190. כב' השופט (כתוארו דאז) ברק הגדיר מהי תחולה רטרופקטיבית, ובלשונו: "...ניתן לומר, כי חקיקה היא רטרופקטיבית, אם היא משנה לגבי העתיד את המעמד המשפטי, התכונות המשפטיות או התוצאות המשפטיות של מצבים אשר נסתיימו או של פעולות או אירועים (מעשים או מחדלים) שנעשו או שהתרחשו לפני מועד כניסתו של החוק לתוקף..." (עע"א 1613/91 ארביב נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(2) 765, 778 (1992) (להלן: "עניין ארביב").

191. וכן, מוסיף כב' השופט (כתוארו דאז) ברק: "...מושג הרטרופקטיביות הוא סבוך ביותר, ותוכנו עשוי להשתנות על-פי מהותה של הבעיה שהוא מעורר. בענייננו, מושג הרטרופקטיביות קשור לחזקה בדבר תכלית החקיקה, ותוכנו של המושג מעוצב על-פי השיקולים החוקתיים העומדים ביסוד חזקת התכלית. שיקולים אלה קשורים במהותו של החוק המכוון התנהגות אנושית בעתיד ובפגיעה בצדק ובסדר החברתי בהחלת החוק על התנהגות שהתרחשה או על מצבים שהסתיימו בטרם החוק..." (שם, בפס' 10).

192. הנה כי כן, חקיקה היא רטרואספקטיבית ככל שזו משנה לגבי העתיד את המעמד המשפטי, התכונות המשפטיות או התוצאות המשפטיות של מצבים אשר נסתיימו או של פעולות או אירועים שנעשו או שהתרחשו לפני מועד כניסתו של החוק לתוקף, ויש להכיר בכך שמושג זה הוא סבוך ביותר ותוכנו עשוי להשתנות.

193. יובהר, המצב המשפטי היה ברור לפני התיקון – כדי שח"כ דרעי יכהן כשר, נדרשת הגשת בקשה להסרת הקלון ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית לפי סעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א – בכינון התיקון חברי הכנסת פעלו בניגוד עניינים מוסדי כדי לשנות את כללי המשחק תוך כדי תנועה ולהביא למינויו של ח"כ דרעי לשר. כל זאת בתחולה מיידית ובניגוד למצב הדברים עליו הצביעה ציבור האזרחים במדינה.

194. המלומד איל גבאי, במאמרו "שינוי רטרואספקטיבי בחוק יסוד: הממשלה – חוקתיותו" הפרקליט מד, 151, 167 (תשנ"ח-תש"ס) (להלן: "גבאי"), נדרש לעניין היכולת לחוקק הוראות בעלות תחולה רטרואספקטיבית בחקיקת יסוד, וטוען כי הואיל והרשות המכוננת יונקת את כוחה מעקרונות יסוד ומהעם, אין היא רשאית לפגוע בהם באמצעות חקיקה רטרואספקטיבית של נורמות חוקתיות, ובלשונו:

"יש לזכור מהי העמדה החוקתית העקרונית לעניין תחולה רטרואספקטיבית. מקובל לראותה כפגיעה בעקרונות חוקתיים ובפגיעה בתפיסות יסוד חוקתיות [...] הרשות המכוננת יונקת כאמור את כוחה מאותם עקרונות יסוד ומהעם, ועליכן אין היא רשאית באותו זמן לפגוע בהם על-ידי חקיקה רטרואספקטיבית של נורמות חוקתיות." (שם, ההדגשות אינן במקור).

195. גבאי, במאמרו האמור לעיל, מציג מבחן לפיו ניתן לאפיין את ציפיתו של הבוחר בכדי לבחון האם עוגנה הוראה בעלת תחולה רטרואספקטיבית. המבחן אותו מאפיין קובע: "מהו המבחן הפורמלי לפיו התקיימה זכות הצבעה אפקטיבית? לדעתי יש לנסח את המבחן כך: "קול הבוחר משפיע במלוא כוונתו של הבוחר ובהתאם לתנאים שהחוק העניק לו בעת ההצבעה". כפי שניתן לראות, במקרה של שינוי החוק, התנאי לא יתקיים." (שם, בעמ' 160)

196. הנה כי כן, יש לבחון האם קול הבוחר משפיע במלוא כוונתו ובהתאם לתנאים שהחוק העניק בעת ההצבעה. כפי שניתן לראות, במקרה הנדון תנאי זה לא מתקיים. הבוחרים, בבואם להצביע, ציפו כי קולם ישפיע בהתאם להסדרים שעוגנו בחוקי היסוד, בעת הצבעתם.

197. עם זאת, ההוראות בדבר כשירות של אדם אשר נדון לעונש מאסר על תנאי להתמנות לשר לא עמדו בפני הבוחר, בעת שהצביע. ככל והיו קיימות וידועות לו, ייתכן והיה מצביע מתוך מארג שיקולים שונה לחלוטין.

198. התחולה המיידית של התיקון החוקתי, שמשמש ככלי עזר להרכבת הממשלה יצרה תקדים חדש ומסוכן – ככל שלא עולה בידי המועמדים להקים ממשלה בהתאם למסגרת החוקתית, אלו הולכים ומשנים אותה בהתאם לנוחיותם, נוכח הרוב המזדמן שברשותם, ובחלוף התיקון – מקימים ממשלה שתתאים לדרישותיהם. וכל זאת עושים בטרם צלחו את מלאכת ההרכבה שעוגנה במסגרת החוקתית.²

199. סוגיית תחולתו בזמן של תיקון לחוקה אף נדונה בעת האחרונה במספר בתי משפט ברחבי העולם.

² איל גבאי על "שינוי רטרואספקטיבי בחוק יסוד: הממשלה – חוקתיותו" הפרקליט מד 151, 162 (תשנ"ח-תש"ס)

כך, תבקש העותרת להפנות להחלטה של בית המשפט העליון של קפריסין מיום 29.10.2020, אשר דנה בעניין תחולתו בזמן של תיקון לחוקה. בהחלטתו שם, עמד בית המשפט הקפריסאי על כך שעל מנת להימנע מרטוראקטיביות או הפרה של החוק וכן כדי לעמוד בהלכות החלטות קודמות יש לפרש את התיקון החוקתי **כבעל תחולה פרוספקטיבית בלבד**. עמדה זו הובאה על ידי היועץ המשפטי לממשלה שם, ואומצה על-ידי בית המשפט בציינו כי זו הפרשנות הנכונה בהתחשב בכך שהפרלמנט (בעודו מחוקק בתום לב) ביקש לפתור את הסוגייה כך שבעיות דומות לא תתעוררנה בעתיד.³ מדברים אלו עולה כי מחוקק המתקן את החוקה בתום לב **מחוקק לעתיד, ולא לעבר**. שימוש בפעולת החיקוק שלא בתום לב מהווה שימוש בסמכות המכוננת לרעה.

200. דוגמה נוספת עולה בהחלטת בית המשפט החוקתי בצ'כיה בעניין פיזור מוקדם של בית הנבחרים, אשר הובאה במלואה בעתירה בפסקה 249 לעתירה. שם, קבע בית המשפט כי המדובר לא רק בחוק חוקתי פרסונלי אלא גם בחוק חוקתי הפוגע בזכות לבחור ולהיבחר **ובעל מאפיינים רטוראקטיביים**.

201. ובאופן דומה לענייננו, שינוי תנאי הכשירות של השרים הוא מעשה רטוראקטיבי, במובן זה – שהבחירות לכנסת נעשו לכנסת אשר תביע אמונה בממשלה ובה אדם אשר נדון לעונש מאסר על תנאי אינו יכול להתמנות לשר; ורק לאחר שנבחרה הכנסת, והחלה בכהונתה – מבוקש לתקן את חוק היסוד כך שאדם אשר נדון לעונש מאסר על תנאי יוכל להתמנות לשר.

202. לסיכום מבחן היציבות, השיקולים שהובילו לכינון התיקון לחוק היסוד: הממשלה, הם שיקולים זרים למשטר החוקתי; וכאשר מתערבים התחומים – הפוליטי והמשטרי; האישי והציבורי – הם עולים כדי פעולות בחוסר תום-לב, אשר יוצרות דין רטוראקטיבי, ובניגוד מוחלט לעקרון היציבות שעיקרו שמירה על נורמות חוקתיות, ויש בכך כדי לפגוע ב"מוסריות הפנימית והיציבות" של המשפט החוקתי; ואף לחתור תחת עקרון הפרדת הרשויות [ראו, דברי כב' השופט הנדל בסעיף 6 **לפרשת המרכז האקדמי**; וראו הצטרפות כב' השופט מלצר בפסקה 10 לפסק דינו שם]. ומכאן – תבקש העותרת לבחון את התיקון בראי מבחן הכלליות, מבחן העזר השני.

ד.3.ד. מבחן הכלליות

203. בשאלת **מבחן הכלליות** התייחסה כב' הנשיאה חיות לחשיבות דרישת הכלליות, ולאופן שבו חקיקה שהיא פרסונלית באופייה חוטאת לטיבן של נורמות חוקתיות.

"חשיבותה של דרישת הכלליות ביחס לחוקי היסוד נעוצה באופיים כמשקפים קונצנזוס חברתי רחב בדבר ערכי היסוד ועקרונות השיטה הנוהגים בחברה הישראלית, ומשכך הם "אינם צריכים לשקף את האינטרסים הפרטיקולריים המשתנים של רוב זה ואחר" (המעמד המשפטי של חוקי-יסוד, בעמ' 164; על הקושי בהגדרתו של תיקון לחוק-יסוד אשר נועד לחול על שחקנים מוגדרים כהסדר חוקתי, ראו: Yaniv (2017) Roznai, Unconstitutional Constitutional Amendments 205-206). אכן, הסדר הנושא מאפיינים פרסונאליים חוטא לעקרון הכלליות ואינו עולה בקנה אחד עם אופייה ומעמדה של נורמה משפטית, ועל אחת כמה וכמה עם אופייה ומעמדה של נורמה חוקתית. עמד על כך השופט הנדל בעניין המרכז האקדמי בציינו "חוק המנוסח **באופן שהמחוקק יכול היה לזהות מראש מי האדם או האנשים עליהם החוק יחול** – גם אם אינו נוקב במפורש בשמם – חוטא, על פניו, לדרישת הכלליות" (שם, בפסקה 6 לחוות דעתו; ראו גם, מיכל טמיר "חקיקה פרסונלית – חקיקה סלקטיבית?" חוקים יב 173 (2018)) ("עניין שפיר, פס' 40 לפסק דינה של כב' הנשיאה חיות).

³ יניב רוזנאי "סימפוזיון בנושא ממשלת החילופים בעולם של חוסר יציבות חוקתי – חלק ג' 'מרמה חוקתית'" ICON-S- IL Blog (טרם פורסם).

204. העותרת תטען כי על מנת לבחון את הכלליות של נורמה חוקתית ובעיקר כאשר מדובר בנורמה אשר משנה את מערך היחסים בתוך הרשות המבצעת, ועניינה ב"הקלות" שניתנות לממשלה על ידי הכנסת, הרי שהדרך לבחון את כלליות ההסדר היא **מאחורי "מסך הבערות" של רולס**. כלומר, השאלה היא האם ההסדר המוצע היה מתוקן באם חברי הכנסת היו מאחורי מסך בערות, כך שאינם יודעים האם הם חברים בקואליציה או באופוזיציה, ומי אכן מונה לשר.

205. אשר על כן, על מנת לוודא כי הוראה היא כללית, ולא פרסונלית, יש מקום לשקול הוראות מעבר בחוק יסוד, אשר ישהו את כניסתו לתוקף וכך יבטיחו שחוק זה אינו אינטרס פוליטי של רוב זה או אחר, אלא כחלק מהתפיסה של החוקה הישראלית, אשר ניתן להחיל גם באופן לא מיידי. בכך, קיומן של הוראות מעבר ישמשו חזקה שאין המדובר בתיקון פרסונלי, ושאינן המדובר בשימוש לרעה בסמכות המכוננת. בעניינו, אין הוראות מעבר ואף למעלה מכך: התיקון נחקק עם השבעת הממשלה החדשה, ללא כל עיכוב, במטרה ליצר שינוי רטרוספקטיבי אשר יוחל עם כינונה של ממשלת ישראל ה-37, ובה ימונה חה"כ דרעי לשר.

206. כאמור, בפסק הדין בפרשת **ממשלת החילופים**, אשר ניתן מאוחר יותר לעניין **שפיר**, נקבע בדעת רוב, כי **עלולים להיות מקרים חריגים נוספים שבהם גם תיקון קבוע וכללי של חוק יסוד המוחל מיידי לא יעמוד במבחן שנקבע בעניין שפיר, וזאת כשהכנסת מצויה ב"ניגוד עניינים מוסדי"** (פרשת ממשלת החילופים, פסקאות 15-16 לפסק דינה של הנשיאה חיות).

207. במקרה דנן, רק עם השבעתה של הכנסת ה-25 וטרם תחילת ימיה של ממשלת ישראל ה-37, הונחה על שולחן הכנסת הצעת החוק הפרטית אשר מבקשת לתקן את חוק יסוד: הממשלה. ואף בימיה של ממשלת ישראל ה-35, בה נערכו תיקונים חוקתיים מפליגים, אשר נדונו בפני בית המשפט הנכבד, לא נכלל תיקון חוקתי זה, על אף הדמיון הרב בהרכב הממשלה. ואמנם, מה נשתנה עם כינונה הקרב ובא של ממשלת ישראל ה-37? הרשעתו של חה"כ דרעי בפלילים וגזירה של מאסר על תנאי בגין הרשעתו אשר הוביל ישירות להנחת הצעת החוק על שולחן הכנסת במהירות הבזק.

208. במקרה דנן, ביקשה הצעת החוק הפרטית לתקן את חוק יסוד: הממשלה כנדבך לחוקה, תוך דילוג על קיום דיון מעמיק בשאלת מועד התחולה של שינוי הנורמה, מתוך צרכים ואילוצים פוליטיים וריצוי חברי הקואליציה המתגבשת, אשר מעוניינים במינוי חה"כ דרעי לשר בממשלת ישראל ה-37, אשר כהונתה ממילא מוגבלת לכל היותר לארבע שנים. זאת, כאשר דווקא התיקון הפרטני והזמני בתכליתו יוביל לשינוי בלתי-הפיך בחוקה בדבר כשירותם של שרים לדיראון עולם.

209. ויוער, כי **בדברי ההסבר להצעת החוק הפרטית מובלעת מטרתו האמיתית של התיקון**: "זכותו של מועמד לכהונת שר לדעת מהו הסטאטוס המשפטי הנוגע לו ואם יש לפנות בעניינו לקביעת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית כמצוות הסיפא שבסעיף שבנדון, אם לאו". והרי, מתגלה תכלית התיקון: **לאפשר לחה"כ דרעי, אשר נדון למאסר על תנאי, לעקוף את החובה לפנייה ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית**.

210. והרי יסודות שיטת החקיקה המקובלות בכל דמוקרטיה בעולם קובעות כי על חקיקה להיות בעלת תחולה כללית ולא להיות מכוונת לקבוצה מסוימת – והנה, בענייננו לא רק שהתיקון מכוון לקבוצה מסוימת הוא מכוון באופן ספציפי לאדם מסוים מאוד. לכן, דבק בה פגם פרסונאלי חריף ביותר. יפים לעניין זה דבריו של כב' השופט הנדל בבג"ץ 6971/11 **איתנית מוצרי בנייה בע"מ נ' מדינת ישראל**, בפס' 35 (אר"ש 2.4.2013) (להלן: "**פרשת איתנית**"), בקבעו:

"ברובד הכללי, אחד המאפיינים הבסיסיים של חוק, אשר מבדיל אותו באופן עקרוני מנורמה שרירותית אחרת, הוא היותו בעל תחולה כללית. תכונה זו לרוב באה לידי ביטוי בהתייחסות לקבוצה בלתי מסוימת של נתינים (אליהם ממוען החוק), או בכך שהחוק מצווה, אוסר או מתיר ביצוע תמידי או סדור של פעולה (היבטים עליהם עמד הארט בפרק השני בספרו על מושג החוק - H. L. A. Hart, The Concept of Law (1961); ראו עוד חיים גנז "על כלליותן של נורמות משפטיות" עיוני משפט טז 579, 579-584 (1992)). הבחנה זו אף מהווה אחד מההבדלים בין חוק שממוען לציבור, לבין פסק דין שממוען ליחיד...

...זו איננה שאלה של מספר, דהיינו: כמה גורמים כלולים בתחולת החוק, וככל שהתשובה נסובה סביב מספר קטן ביותר - דבק בה פגם של חוק פרסונאלי. תחת זאת, יש לברר האם קיימת סיבה עניינית מדוע החוק יחול על קבוצה מצומצמת".

211. קביעות דומות קבע כבוד המשנה לנשיאה (בדימו) מלצר אך לאחרונה בפסק הדין בעניין דני"א 4960/18 זליגמן נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ (נבו 4.7.2021), בפסקה 52 לפסק דינו כדלקמן:

"דברי ההסבר לחקיקה ראשית ניתנים מראש, וביחס לסיטואציות כלליות ורחבות. מנסחי החוק אמורים להימצא איפוא במצב זה מאחורי "מסך של בערות", כאשר אין הם יודעים בוודאות מי יהנה מפרשנות מסוימת לחוק, לעומת הגורם שיפסיד מפרשנות אחרת."

212. הנה כי כן, עיתוי הנחת הצעת החוק על שולחן הכנסת, לצד הרכב הקואליציה המתגבשת, מורה באופן ברור על היעד הפרסונאלי אליו פוסעת הצעת החוק: הכשרת מינויו של דרעי לשר, באמצעות תיקון בהול, ללא דיון סדור וארוך על ידי המכונן, אשר מחולל שינוי דרמטי בכשירות הנורמטיבית של שרים, וזאת רק לשם אילוצים פוליטיים.

213. החוקה, או חוקי היסוד לפי תיקון זה, היא בבחינת חומר ביד היוצר אשר נועד לאפשר לקואליציות להיבנות ולממשלות לקום, מפעם לפעם, לפי הצורך הפוליטי הקיים.

214. כך, בשנים האחרונות עולה החשש שמא כל ממשלה חדשה המבקשת לרצות את כל חבריה ולהבטיח את קיום כלל ההסכמים הקואליציוניים וחלוקת התיקים המיניסטריאליים, מבצעת שינויים חוקתיים התואמים את מידותיה. בכך ישנה חריגה מסמכותה של הכנסת לכונן חוקי יסוד, אשר מוגבלת אך לדברים שזו רואה אותם כחלק מהחוקה העתידית של מדינת ישראל (ר' פסי' 15 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז בעניין שפיר). דברים אלה נכונים אף למבחן היציבות. מהאמור עולה כי התיקון לחוק יסוד: הממשלה אינו עומד בשני מבחנים אלו – הכלליות והיציבות. וכעת, תיגש העותרת למבחן האחרון: מבחן ההתאמה למארג החוקתי.

ד.3.ה. מבחן ההתאמה למארג החוקתי

215. מבחן העזר השלישי, מבחן ההתאמה למארג החוקתי עניינו גם ביתר ההוראות הרלוונטיות והתאמת ההוראה החדשה להם:

216. "במסגרת מבחן העזר השלישי יש לבחון, אפוא, גם את האופן שבו חוק היסוד או התיקון תואמים את סוג הנושאים שהוסדרו בחוקי היסוד; את ההיגיון הפנימי שלהם ותכליתם; ואת השינויים שנערכו בהם בעבר. ודוקו – השאלה שאותה נועד מבחן עזר זה לברר איננה אם התיקון או ההוראה ראויים מבחינת תוכנם. עניינו בשאלה מושגית-רעיונית והיא: האם מדובר בנורמה המתאימה מבחינת מאפייניה לעיגון חוקתי, המשתלבת ככזו במארג ההוראות הרלוונטיות המצויות באותה סביבה חוקתית?" (עניין שפיר, פסי' 41 לפסק דינה של כב' הנשיאה חיות).

217. העותרת תטען כי התיקון במוקד עתירה זו אף אינו צולח את מבחן ההתאמה למארג החוקתי. וזאת,

בהתאם לתהליך החקיקה של הכשירות הנורמטיבית הנפרדת לשרים ולחברי כנסת, ובהתאם להלכה הפסוקה בנושא זה. שני מרכיבים אלו של הדין בעניין כשירות שרים מוכיחים בבהירות רבה – כי הורדת הכשירות הנורמטיבית של שרים תפגע במארג החוקתי הקיים.

218. סעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת קובע את הכשירות הסטוטורית לכהונה של חבר כנסת. לעניין הרשעה בפלילים הוא קובע ומגדיר בפירוש רב, כי מי שנדון "לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים" ונקבע כי יש עם העבירה שביצע קלון, אינו יוכל להיבחר לכנסת.

219. בעוד שבחוק יסוד: הכנסת, קבע המכונן כי חלק מתנאי הסף היא הרשעה בפלילים הכוללת מאסר בפועל לתקופה העולה על 3 חודשים, אל מול תנאים אלה מציב חוק יסוד: הממשלה רף גבוה יותר לתפקיד שר בקובעו כי כל מי אשר נידון לעונש מאסר, מנוע מלכהן כשר.

220. בעשותו כן, שירטט המכונן את המדרג הנורמטיבי בין התפקידים השונים בקרב נבחרי ציבור. בבחירה ליצור תנאי סף מחמירים יותר לתפקיד שר מאשר לתפקיד חבר כנסת, קבע המכונן כי הדרישות והציפיות משר גבוהות יותר מאשר חבר כנסת, ולכן נדרשים תנאי כשירות גבוהים יותר.

221. העותרת תזכיר, כי בנוסחו עד לתיקון, סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה נחקק במסגרת החלפת חוק-יסוד הממשלה, בעקבות החזרה משיטת הבחירה הישירה (בשנת 1992) אל שיטת הבחירה הרגילה. כלומר, סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, נחקק לאחר שהיה ידוע המנגנון המפורט בחוק יסוד: הכנסת ועלה הצורך ליצור מנגנון שונה כלפי השרים. כך נאמר בפרוטוקול מס' 266 בשיבת ועדת החוקה חוק ומשפט מיום 26 בפברואר 2001, בעת ההכנה של הצעת החוק לקראת קריאה שנייה ושלישית (ראו **נספח ע/26**).

222. אם כן, המחוקק ביקש באופן מכוון, לקיים מנגנון שונה של תנאי כשירות לשר ולהקשיח את התנאים במינוי שר אל מול בחירת ח"כ.

223. העותרת תציין כי גם באופן מהותי תפקיד השר הוא תפקיד שונה במהותו, בעל השפעה נרחבת על כספים ציבוריים ועיצוב מדיניות, עומד בראש מערכת היררכית שמתחתיו עובדים רבים ובעל סמכות תחיקתית עצמאית. ככזה, תנאי הכשירות הנדרשים ממועמד לתפקיד שר גבוהים יותר מאשר תנאי הכשירות הנדרשים מחבר הכנסת – אשר אינו עומד בראש מערכת ואינו קובע מדיניות או תקציבים ואין לו סמכות עצמאית לקבוע תקנות.

224. יפים לעניין זה דבריו של הנשיא בדימי' גרוניס בבג"ץ 3997/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ** (נבו 12.02.2015), שם עמד על ההבדלים בכשרות הסטוטורית הנדרשת מסגני שר לשרים:

"נמצא, כי ההסדר העוסק בשרים מחמיר יותר מזה שעוסק בסגני שרים, במובן זה שאדם לא יהיה זכאי להיבחר לכנסת (וכתוצאה מכך, לא כשיר לשמש סגן שר), אם עונש המאסר בפועל שהוטל עליו יהיה לתקופה העולה על שלושה חודשים. דרישה זו לתקופת מאסר מינימלית אינה מופיעה בסעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה, העוסק בשרים. מובן שהתוצאה שלפיה ההסדר הנוגע לשרים הוא מחמיר יותר בהיבט זה מההסדר הנוגע לסגני שרים, היא הגיונית."

225. כלומר, הנשיא בדימי' גרוניס מצביע על כך שדרישת הכשירות הסטוטורית מאדם הרוצה לכהן בתפקיד שר גבוהה מתפקיד סגן שר, אשר דרישות הכשרות הסטוטוריות לתפקיד הן כשל חבר כנסת מן המניין ומדייק את ההבדל בין סעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת, לבין סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה.

226. עוד יצוין, כי הזכות לבחור ולהיבחר מוכרת כזכות חוקתית בשיטת המשטר שלנו. בהתאם, דרישת הכשירות העולה מחוק יסוד: הכנסת הינה נמוכה. תנאי כשירות המכוונים לרף נמוך של דרישה מבכרים את הזכות להיבחר בכך שמצמצמים את עילות המניעה מאדם להיבחר.

227. לא כך הדבר כאמור עבור מינוי שרים, אשר היא פעולה שונה ומנותקת מהזכות לבחור ולהיבחר. כפי שפסק כאמור כב' השופט ד' לויין בבג"ץ 3094/93 ("עניין דרעי") בדברים אשר הביאה העותרת לעיל.

228. כלומר, חבר הכנסת הוא המייצג נאמנה של רחשי הציבור וקיבל את תפקידו מכוח הזכות החוקתית לבחור ולהיבחר. בשונה מתפקיד ח"כ, המכוון קבע תנאי כשירות שונים על תפקיד שר. תנאים אלה מכוונים לרף כשירות גבוה יותר הנדרש מתפקיד מינהלי ונובעים באופן מהותי מגודל התפקיד וחשיבותו. על כן, מינוי לתפקיד שר אינו זכות קנויה של אף אדם ועל פעולת המינוי חלה הפונקציה המינהלית כפי שקבע כאמור כב' השופט ד' לויין.

229. מכל האמור לעיל, ברי כי התיקון אינו עומד במאגר החוקתי הקיים ומבקש לשנות באופן ניכר את כשירותם הנורמטיבית של שרים, וזאת מבלי לקחת בחשבון את השוני בין תפקידים של שרים וחברי כנסת, ואת השוני במניע למינוי שרים, בניגוד לבחירתם. דברי ההסבר לחוק, אפוא, נשענים על הזכות לבחור ולהיבחר, אך בין הזכות לבחור ולהיבחר ולבין חובת המינוי של שרים, אין קשר והניסיון לייצר קשר מעין זה חוטא למאגר הנורמטיבי.

230. אגב כך, תציין העותרת בשנית כי כאמור לעיל, בערב יום 17.11.2022 פורסם מכתבה של היועצת המשפטית לממשלה שממוען אל חה"כ נתניהו, ובו חוות דעתה ביחס לתחולת סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה על כשירותו של חה"כ דרעי לכהן כשר בממשלה ה-37, בחוות דעתה קבעה היועצת המשפטית לממשלה כי:

"בחינה של חקיקת היסוד בעניין כשירות נורמטיבית של חברי כנסת ושל שרים, ושל דיוני הכנסת בהקשר זה מעלה, כי הרשות המכוננת קבעה הוראות כשירות נפרדות ושונות לחבר כנסת בחוק יסוד: הכנסת ולשר בממשלה בחוק יסוד: הממשלה, תוך שהכריעה כי ביחס לכהונת שרים יחול רף מחמיר יותר של כשירות נורמטיבית."

231. עוד תציין העותרת כי התיקון אינו משתלב עם המאגר הנורמטיבי הקיים גם משום שהוא סותר את הפרשנות הקיימת לעניין מינוי כשר של אדם אשר נדון לעונש מאסר על תנאי. כך, בבג"ץ 5853/07 **אמונה תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה** (פורסם בנבו, 6.12.2007) (להלן: "עניין אמונה"), עלתה שאלת מינויו של מר לשעבר חיים רמון לשר בממשלה לאור עברו הפלילי. כבי השופטת פרוקציה (בדעת הרוב בפסק הדין) קבעה כי השר רמון כשיר לכהן כשר מבחינת תנאי הכשירות הסטטוטוריים הקבועים בחוק יסוד: הממשלה, בין היתר משום שבית המשפט בהליך הפלילי לא נגזר עליו **עונש מאסר בפועל או מאסר על תנאי** (פסקה 12 לפסק דינה בעניין **אמונה**). כפי שצוין לעיל, גם עמדת המדינה אשר הובאה בת"פ (שלום י-ם) 4063/06 **מדינת ישראל נ' צחי הנגבי** (נבו 09.11.2010), הייתה כי את תיבת "מאסר" בסעיף 6(ג) יש לקרוא גם כמאסר על תנאי (פסקה 60 לפסק דינם של השופטים רומנוב ושחם).

232. הנה כי כן, אף הפסיקה מורה כי **ביחס לתנאי הכשירות החלים על מינוי שרים לפי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, חל על מאסר מותנה**.

233. לסיכום מבחן זה, התיקון אינו משתלב במאגר החוקתי הקיים וזאת בשל סתירה של כוונת המכוון וההבחנה שביצע בין כשירות נורמטיבית של שרים לזו של חברי כנסת, והן בשל סתירת האמור

בהלכה הפסוקה באשר להבחנה בין כשירות חברי כנסת וכשירותם של שרים, והן בשל סתירת האמור בפסיקה ביחס לתחולת סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, גם על מי שנדון לעונש מאסר על תנאי.

234. כעת, משחלפה העותרת ב"שלושת התחנות" של מבחני המשנה לעניין מבחן הזיהוי, תבקש היא לחנות במבחן השני אשר נקבע בעניין שפיר – מבחן הצידוק.

ד.3.1. שלב הצידוק

235. בשלב השני, **שלב הצידוק**, הנטל עובר אל כתפי המשיבים להצדיק את השינוי החוקתי שנערך, האם ניתן להצדיק את עיגונה של הנורמה (החריגה) במאגר החוקתי. בין השלב הראשון לשלב השני קיימים יחסי גומלין, כך שאם למשל נמצא שהנורמה אינה מתאימה למארג החוקתי על המשיבים להציג הסבר מדוע יש לעגן נורמה לא חוקתית במסגרת חקיקת יסוד דווקא.

236. שלב הצידוק איננו יכול להסתיים בהצדקה בעלמא ויש להראות קשר ענייני בין הנורמה לצידוק. כמו כן, דומה כי יש להציג הצדקות מיוחדות וחריגות על מנת לעבור במבחן זה:

"לטעמי הפתח שנפתח בשלב הצידוק להכרה בנורמה כמכוננת הגם שהיא נעדרת איזה מבין המאפיינים האלמנטריים של חוק יסוד, הוא פתח צר עד מאוד ואין לעבור בו אלא במשורה; בהינתן מעמדה הרם של חקיקת היסוד, אין להכיר בנורמה "שמתחפשת" לנורמה חוקתית כזו – אלא ב"מקרים חריגים, קיצוניים וייחודיים" (ראו דברי הנשיאה ד' בינייש בעניין בר-און, פסקה 29). "עניין שפיר, פס' 2 לפסק דינה של כב' השופטת ברוך).

237. ויוער: על פי חוות דעתה של כב' הנשיאה, מבחן הצידוק אינו תר אחר כוונת המכונן, אלא "בשאלת קיומו של טעם מבורר לעיגון הוראה במסגרת חקיקת יסוד, חרף המחיר שיש לצעד זה ואשר בא לידי ביטוי בשחיקת מעמדם של חוקי היסוד." (פסקה 43 לפסק דינה בעניין שפיר)

238. בענייננו, במנותק מכוונת המכונן, התיקון אינו עומד בכלל המבחנים, ומשכך על המשיבים לעבור בפתח צר מאוד על מנת לטעון כי דווקא כעת, במהלך רטרוספקטיבי ופרסונלי, בשלה העת להנמכת כשירותם הנורמטיבית של שרים, בניגוד לקביעת המכונן עד כה, בניגוד להלכה הפסוקה, ותוך הליך חקיקה מהיר ובלתי ענייני. יתרה מזו, טעם מבורר לעיגון ההוראה לא נמצא, אלא רק הטעם המובלע בהצעת החוק הפרטית והוא עקיפת מנגנון הפנייה ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית, לשם הסרת הקלון, על מנת להכשיר את מינויו של חה"כ דרעי לשר, בשל אילוצים פוליטיים צרים.

ד.3.2. שימוש לרעה – מבחנים נוספים

239. יוער כי אמנם אין פסיקה או ספרות שפורסמה מאז עניין שפיר הנוגע לעניין, עם זאת באחד מהאמרים שפורסמו במסגרת הבלוג ICON-S-IL Blog, התייחס המלומד ד"ר אלעד גיל למבחן מנחה שונה, ואשר לשיטת העותרת יש בגישה זו כדי להשליך על ענייננו-אנו:

"השימוש בחקיקת יסוד מהווה ניצול לרעה של הסמכות המכוננת כאשר מטרתו העיקרית של התיקון החוקתי היא לנטרל או לעקוף מנגנון חוקתי המגביל את כוחה של רשות שלטונית."

240. לפי מבחן זה, הכנסת אינה רשאית לעשות שימוש בסמכות המכוננת כדי לנטרל את החוקה. כלומר, היא רשאית לשנותה ולכלול הוראות חדשות כמיטב שיפוטה מכוח מעמדה כרשות המכוננת, אך לא לעשות בה שימוש ציני המשאיר את הוראותיה על הנייר תוך עקיפתן לצרכים פוליטיים. כאשר התכלית העיקרית לכינונה של הוראה חוקתית היא לעקוף מנגנון חוקתי המייצר איזונים ובלמים

בשיטתנו מבלי שהכנסת משנה את אותו מנגנון אלא פשוט מבקשת לנטרל אותו באופן זמני או לצורך נקודתי, מוצדק לקבוע כי מדובר בניצול לרעה. " (אלעד גיל "האם קיים עקרון חוקתי ניטרלי להכרעת שאלת השימוש לרעה בסמכות המכוננת?": ICON-S-IL Blog).⁴

241. דברים אלה אף עולים בקנה אחד עם הקביעה של כב' המשנה לנשיאה רובינשטיין בפרשת המרכז האקדמי:

"כמו כן, ולדידי זו עיקר לענייננו, השימוש לרעה יכול שיהא שימוש לרעה בסמכות המכוננת כשלעצמה. דוקטרינת השימוש לרעה, אף שהיא במתחם החוקתי, שאובה בבסיסה, כך נראה, מכללי היסוד של המשפט המינהלי, אשר להם מחויבים הרשות המבצעת וגופי המינהל מגשימי מדיניותה; כמו כל כוח שלטוני, גם סמכותה של הרשות המכוננת, צריך שתופעל בתום לב ומשיקולים ענייניים, ובשם התכלית שבעטיה ניתנה הסמכות (ראו והשוו רוזנאי, בעמ' 143; "י זמיר" הביקורת השיפוטית על חוקיות חוקים" משפט וממשל א (תשנ"ג) 395, 397; "י זמיר" הסמכות המינהלית" משפט וממשל א (תשנ"ב) 81, 90). לא הרשות המבצעת, וגם לא המחוקקת או המכוננת, פטורות מכללי היסוד של המתחם והמרקם החוקתי. " (שם בפס' ל').

242. לגישת העותרת, אף שהצעה זו של ד"ר גיל הועלתה כמבחן שונה ומובחן לשימוש לרעה, ניתן אפוא לבחון אותו גם כמבחן עזר נוסף במבחני השימוש לרעה הקיימים.

243. בענייננו, ישנו שימוש לרעה בסמכות המכוננת על מנת להתאים את חוק יסוד: הממשלה לצרכי הממשלה ה-37, שכן אין מטרה נלווית לתיקון אלא לגבור על הקשיים המשפטיים כנגד מינויו של חה"כ דרעי לשר. בכך, נעשה שימוש לרעה בסמכותה של הרשות המכוננת על מנת להיטיב או להקל עם מינוי הממשלה הנוכחית. דהיינו, הסמכות העקרונית של רשות אחת משמשת לפתרון נקודתי של רשות אחרת, ללא כל שיקול ענייני. משכך, מדובר בשימוש לרעה בעצם הסמכות, תוך עקיפת מנגנונים חוקתיים.

244. להשלמת התמונה יוער כי בעניין שפיר הציגה כב' השופטת ברק ארז עמדה שונה בדעת יחיד לפיה על המבחן להיות מבחן בעל שלב אחד, ללא שלב הצידוק. בנוסף, במבחני המשנה של השלב הראשון החליפה השופטת את מבחן ההתאמה למארג החוקתי במבחן המובחנות מתפקידן של רשויות אחרות, לפיו "הכנסת, בעת שהיא מפעילה את סמכותה המכוננת, אינה מוסמכת להחליף את תפקידה של אף אחת משלוש רשויות השלטון האחרות – הרשות המבצעת, הרשות השופטת והרשות המחוקקת" (שם, פס' 23). יוער כי לגישת כב' הנשיאה ההבדל בין מבחן המובחנות למבחן ההתאמה למארג החוקתי מבחינה מעשית הוא קטן (לדברים אלה אף מצטרפת כב' השופטת ברון בפסק דינה, ור' שם בפס' 2).

245. ברור כי בכל מקרה מבחני העזר של הכלליות והיציבות אינם עומדים בהקשר של התיקון מושא העתירה – וכיוון שבהתאם למבחן של השופטת ברק-ארז מדובר במבחן חד שלבי, ברור שדינו של התיקון בטלות. לעניין מבחן המובחנות, לנוכח הדומות בינו לבין מבחן המארג החוקתי, אפשר כי אף הוא מוביל למסקנה דומה.

246. הנה כי כן, לנוכח העובדה כי מדובר במבחנים תחליפיים שבחינתם מביאה לתוצאה דומה, ברי

⁴ ניתן למצוא את הרשומה בקישור הבא –

<https://israeliconstitutionalism.wordpress.com/2021/06/20/%d7%94%d7%90%d7%9d-%d7%a7%d7%99%d7%99%d7%9d-%d7%a2%d7%a7%d7%a8%d7%95%d7%9f-%d7%97%d7%95%d7%a7%d7%aa%d7%99-%d7%a0%d7%99%d7%98%d7%a8%d7%9c-%d7%99-%d7%9c%d7%94%d7%9b%d7%a8%d7%a2%d7%aa-%d7%a9%d7%90%d7%9c/>

שהתיקון עושה שימוש לרעה בסמכות המכוון בכל מקרה, ובהתאם – דינו של התיקון בטלות.

4.ד. בכינון התיקון נפלו פגמים היורדים לשורשו של הליך

247. כפי שפורט בהרחבה בחלקה העובדתי של העתירה, מהלך החקיקה של התיקון נעשה בצורה חפוזה, ללא שיתוף מלא ומתחייב של הציבור, או חברי הכנסת מהאופוזיציה, על בסיס מסד נתונים חסר ותוך סד הזמנים המוכתב לכינון הממשלה, כך הלכה למעשה במהלך כינון התיקון:

- א. לא ניתנה זכות ההשתתפות כנדרש בתיקוני חוקי היסוד.
- ב. סד הזמנים לכינון הממשלה לא איפשר דיון ממשי ומנותק מהנסיבות.
- ג. לדיונים בחקיקת התיקון הוצמדה הצעת חוק בעניין אחר לחלוטין – שר נוסף באותו המשרד.
- ד. נעשה שימוש בפטור מחובת הנחה לכל שלוש הקריאות, לפי סעיף 98 לתקנון הכנסת –

השמור למקרים מיוחדים ונדירים.

ה. לאחר שעבר התיקון בקריאה ראשונה, התווסף לנוסח התיקון סעיף הקובע: "תחילתו של חוק-יסוד זה ביום קבלתו בכנסת", וזאת מפני החשש שהובא כי שר המשפטים ידחה את פרסומו של החוק ברשומות לפני שתוקם הממשלה.

248. העותרת טען כי קיימת חשיבות מיוחדת בענייננו לביקורת השיפוטית על מהלך חקיקת הוראת השעה, ויפים לעניין זה דבריו של כב' השופט סולברג בפסק דינו בבג"ץ 10042/16 קוונטינסקי נ' כנסת ישראל (נבו 6.8.2017) (להלן: "עניין קוונטינסקי"):

"הביקורת השיפוטית עשויה להועיל גם ב'איתותים' או ב'אותות' כלפי המחוקק על מאפייני הליך החקיקה הראוי והנכון; לסייע לכנסת לשפר את הליכי החקיקה ולהקפיד על תקינותם באופן עצמאי (Suzie Navot, Judicial Review of the Legislative Process, 39 ISR. L. REV. 182, 184 (2006)). זאת ועוד, הליכי חקיקה תקינים, מעבר לחזותם ה'טכנית' לכאורה, עשויים להיטיב את התוצאה ה'מהותית' – את פרי של ההליך, את החוק עצמו. הליך ראוי וסדור של עיון ודיון, מחשבה, ויכוח והסכמה, צפוי להביא לתוצאה איכותית טובה – לחוק ראוי לשמו. הליכי חקיקה תקינים והולמים אף יתרמו להגברת הלגיטימיות הציבורית של בית המחוקקים ושל תוצריו (בג"ץ 4927/06 ההסתדרות הרפואית בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, [פורסם בנבו] פסקה א' לפסק הדין של השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין (25.9.2007): "שעה שההליך כמעט אוטומטי, והוא חפוז או אקראי, נוצר פקפוק בערך שמייחס המחוקק עצמו לחקיקה היוצאת מתחת ידיו, ונוכח המחיר של אבדן אמון מתמשך, ספק אם הצר שווה בנזק, קרי, האם ההישג של חקיקה מהירה ויעילה' בחוק ההסדרים שווה בזילות ההליך ועמו הפגיעה באמון"; נכונות האזרחים לציית לחוקים אשר התקבלו בהליך שנתפס כהוגן ונכון, צפויה להתחזק; וערכים דמוקרטיים חשובים כגון שוויון, שקיפות, פלורליזם וכיוצא באלה – יצאו נשכרים (Ittai Bar-Siman-Tov, The Puzzling Resistance to Judicial Review of the Legislative Process, 91 B.U. L. REV. 1915, 1928-1931, 1934-1935 (2011)).". (הדגשות ע"י ח"מ).

249. כן הובהר בבג"ץ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' ממשלת ישראל, נט(2) 14 (2004) (להלן: "עניין מגדלי העופות"), כי סמכותו של בית המשפט הנכבד להתערב בדבר חקיקה איננה מוגבלת אך לחריגה מסמכות או פגמים פורמליים בהליך חקיקה, אלא שפגם היורד לשורשו של הליך הוא כזה הפוגע בערכים מהותיים של משטרנו החוקתי, וראו בפסקה 16 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) ביניש בעניין מגדלי העופות.

250. הפגיעה הקשה והניכרת בכנסת, במחוקקים ובפרט בעקרון ההשתתפות שלהם ושל יתר הציבור בא לידי ביטוי במהלך הליך החקיקה כולו, החל מעצם הקמת הוועדה המיוחדת לכינון התיקונים החוקתיים לפני כינון הממשלה, כלה באי-שיתוף ממשי של חברי הכנסת בתוך דיון בזק וקצוב שנוהל על ידי יו"ר הוועדה חה"כ שלמה קרעי, ולבסוף בהעברתו בהליך חפוז ומזורז. כל אחת מהפגיעות הללו מהווה פגיעה חמורה ביותר בעקרון ההשתתפות, שבהצטברותן יש כדי להביא לפגם היורד לשורשו של הליך (וראו פסקה 86 לפסק דינו של כבוד השופט סולברג בעניין **קוונטינסקי**, בו נקבע כי הצטברות הנסיבות האופפות את הליך חקיקתו של הסדר המס הנבחן שם מובילות להחלטה על בטלותו).

251. בענייננו, מהלך החקיקה החפוז של התיקון בתוך ימים ספורים בלבד, ובתוך ניסיון לעמוד בסד הזמנים לכינון הממשלה, יצרו מספר פגמים. הפגם הקשה ביותר לדידה של העותרת, הוא הפגם בעקרון ההשתתפות – המתחייב דווקא בעת כינון חוקי היסוד.

252. עקרון ההשתתפות נידון בהרחבה על ידי כב' השופטת (כתוארה אז) בדימוס בייניש בפסקה 24 לפסק דינה בעניין **מגדלי העופות** :

"עקרון ההשתתפות בהליך החקיקה מחייב אפוא הליך חקיקה שבו תהיה לחברי- הכנסת הזדמנות נאותה והוגנת להשתתף בהצבעה על הצעת החוק, אולם האם די במתן אפשרות פיזית לנכוח בהצבעה כדי לעמוד בדרישה להעניק לחברי-הכנסת הזדמנות נאותה והוגנת להשתתף בהצבעה? טול למשל מקרה שבו מתקיימות כל הדרישות הפורמאליות של הליך החקיקה, אולם הצעת החוק כתובה בשפה זרה או באופן כזה שחברי-הכנסת אינם יכולים לדעת כלל על מה הם מצביעים, ולא ניתנה להם כל אפשרות לעמוד על מהות החקיקה. דומה שאיש לא יחלוק כי גם זהו פגם היורד לשורש ההליך, אשר יצדיק התערבות שיפוטית. פגם כזה מרוקן מתוכן את זכותם של חברי-הכנסת להשתתף בהצבעה, שכן מה תועיל להם הזכות להשתתף בהצבעה כשאינן להם כל יכולת לדעת על מה הם מצביעים? בפסק-דין שניתן זה מקרוב הדגיש הנשיא ברק כי השתתפותו של חבר-הכנסת בהליך החקיקה אינה מתמצה רק ב"נגישות להליכי בית" או בהשתתפות בדיון ובהצבעה (פרשת ליצמן [14], בעמ' 588). באותה פרשה נקבע כי ההשתתפות של חבר-הכנסת בהליך החקיקה כוללת גם את "...האפשרות המעשית לגבש את רצונו" בנוגע להצעת החוק (שם, שם). אמור מעתה כי עקרון ההשתתפות בהליך החקיקה מחייב הליך חקיקה שבו תינתן לחברי-הכנסת אפשרות מעשית לגבש את עמדתם בקשר להצעת החוק (ראו והשוו Biglino Campos supra [72], at p. 81 לעניין הדין הספרדי, הגוזר מעקרון ההשתתפות נורמות שנועדו להבטיח יצירת הדעה העצמאית של כל אחד מחברי הבית)." (הדגשות ע"י ח"מ).

253. הלכה זו זכתה לחידוד והרחבה בפסק הדין התקדימי בעניין **קוונטינסקי**, בו נפסל לראשונה חוק בשל פגיעתו החמורה בעקרון ההשתתפות של חברי הכנסת בהליך החקיקה. כך, בפסק דין זה, הורחבה היקף הביקורת השיפוטית בגין פגיעה בזכות ההשתתפות המהותית. עיקרון ההשתתפות, כך נקבע, מהווה את יישומה של תפיסת הדמוקרטיה הייצוגית במשפט הפרלמנטרי. על כן, פגיעה חמורה בעקרון ההשתתפות של חברי הכנסת ובהליך הדיון הראוי בחוק בכוחה להצדיק מעורבות שיפוטית.

254. עקרון ההשתתפות, כך נקבע בעניין **קוונטינסקי**, מחייב דיון רציני ומעמיק בסוגיה מושא החקיקה, שתאפשר לחבר הכנסת לממש את תפקידו הדמוקרטי ולהצביע כמצופה ממנו כנבחר ציבור, לאחר שבחן את הדברים כדבעי :

"עקרון ההשתתפות איננו מתמצה במתן אפשרות לחברי הכנסת לנכוח פיזית בדיוני מליאת הכנסת או הוועדה. עקרון ההשתתפות משמעו מתן אפשרות אמיתית, רצינית והוגנת לחברי הכנסת לעיין ולדון, להעיר ולהאיר, לשאול ולשקול – הכל על מנת

שיהיה סיפק בידם לגבש עמדה מושפלת בסוגיה שעל הפרק". (עניין קוונטינסקי, בפסקה 52 לפסק דינו של השופט סולברג).

255. לפיכך, אין די בהבטחה כי לא תישלל כליל יכולתם של חברי הכנסת "כל אפשרות מעשית לדעת על מה הם מצביעים", אלא שבהתאם לפסק הדין בעניין קוונטינסקי, מדובר במבחן רחב יותר, אשר בוחן האם ניתנה לחבר הכנסת אפשרות אמיתית לגבש עמדה מושפלת בעניין החוק.

256. על כן נקבע, כי על המחוקק להבטיח הליך חקיקה אשר יאפשר לחברי הכנסת 'לגבש עמדה' לגבי הצעת החוק הנדונה:

"הליך החקיקה צריך לאפשר לחברי הכנסת לגבש עמדה מהותית, ולו באופן המצומצם ביותר, בנוגע להצעת החוק המונחת לפניו. גיבוש עמדה איננו אקט 'פסיבי' גרידא, אלא דורש מהלך מחשבתי מסוים, עיבוד עצמאי של המידע הנמסר לחבר הכנסת, וקבלת החלטה מושפלת בעד או נגד הצעת החוק. רק כאשר תינתן לחברי הכנסת אפשרות מעין זו, ניתן יהיה לומר כי היתה להם הזדמנות להשתתף, באופן פעיל ואמיתי, בהליך החקיקה" (שם, בפסקה 59).

257. אם כן, מבלי שתינתן לחברי הכנסת הזדמנות אמיתית וכנה להתבטא לפני חבריהם בניסיון לשכנעם, ובלבד הפתוח להשתכנע, אין לומר כי מומש בהליך החקיקה עקרון ההשתתפות.

258. מצב בו הליך החקיקה מתנהל באופן "אוטומטי", מכוח זיקה קואליציונית גרידא, ובלא דיון מספק בשינויי החקיקה, אינו מממש את תפקידם של חברי הכנסת כנבחר ציבור, וחותר תחת תשתיות הדמוקרטיה הייצוגית. יפות לעניין זה קביעותיו של כבוד השופט סולברג בפסק הדין בעניין קוונטינסקי:

"מבלעדי דיון מינימלי, לא יוכלו חברי הכנסת לגבש עמדה מהותית, מושפלת, לחכך בדעתם ולהחליט אם לתמוך בהצעת חוק, לעשות לתיקונה, או להתנגד לה. ללא אפשרות לקיים דיון – השתתפותם של חברי הכנסת בהליך החקיקה תרוקן מתוכו, ותצטמצם אך להכרה בסיסית ו'פסיבית' של הצעת החוק שלפניהם. במצב מעין זה ישנו חשש לא מבוטל כי הכנסת תהפוך ל'חותמת גומי' של יוזמי הצעות החוק – פעמים רבות, של הרשות המבצעת, אשר כאמור, נהנית מרוב בכנסת. עקרון הפרדת הרשויות מחייבנו אפוא לעמוד על המשמר, לבל תאפיל הממשלה על הכנסת". (שם, בפסקאות 62-63 לפסק הדין).

259. בכך הביע בית משפט נכבד זה את דעתו, לפיה הגם שאין לדרוש מהמחוקק דרישה מחמירה להוכחת קיומו של "הליך חקיקה נאות" ומלא (וראו לעניין זה איתי בר-סימן-טוב, "בג"ץ קוונטינסקי נ' הכנסת בעניין מס דירה שלישית: החלטה מתבקשת או "סטייה רבתני" בלתי מוצדקת מההלכה הפסוקה? מחקרי משפט לב 401 (2019)), הרי שפטור בלא כלום אי אפשר. על בית המשפט, כך נקבע, להבטיח כי ניתנה לכנסת ולחבריה אפשרות לקיים דיון פרלמנטרי בסיסי קודם לאישור החוק.

260. בעוד שלא ניתן לקבוע מסמרות בשאלה מהו הליך פרלמנטרי בסיסי, הדרוש לשם הבטחת עקרון ההשתתפות, נתן בית המשפט הנכבד תבחינים והצביע על מספר מדדים אפשריים לקיומו של הליך ראוי. בית המשפט, בבואו לבחון את חוקיות הליך החקיקה, יתחשב בכלל נסיבות העניין, ובתוך כך ייתן דעתו בפרטים הבאים: משך הדיון, ומידתיות משכו ביחס למורכבות הצעת החוק ולהיקף השלכותיה; פרק הזמן שניתן לחברי הכנסת לעיין בהצעה; השפעת הדיון בוועדה או במליאה על הצעת החוק, על נוסחה ועל תוכנה; ועוד שיקולים כהנה וכהנה (עניין קוונטינסקי, בעמ' 42).

261. עוד הציע כב' השופט סולברג להיעזר בקריטריונים אותם התווה המלומד Goldfed במאמרו

VICTOR GOLDFELD, *Legislative Due Process and Simple Interest Group Politics: Ensuring Minimal Deliberation Through Judicial Review of Congressional Processes*, 79 N.Y.U.L. REV. 367, 378 (2004). בתוך כך, על בית המשפט לשאול עצמו אם השלכותיה של החקיקה קיבלו די התייחסות על ידי המחוקק; האם הוקמו וועדות או קוימו שימועים על מנת לדון באותן ההשלכות; האם נבחנו די הצורך אמצעים חלופיים להשגת מטרות החקיקה; האם הצעת החוק עליה קובלים העותרים הוגשה כחלק מ"חבילת חקיקה" המאגדת נושאים שונים ובלתי קשורים, או שנידונה בנפרד; וכו'. בסופו של דבר, נקבע, "השאלה הניצבת לפתחנו אחת היא: האם ניתנה לחברי הכנסת אפשרות לגבש עמדה מושפלת לגבי הצעת החוק" (עניין קוונטינסקי, פסקה 81 לפסק דינו של השופט סולברג).

262. בכך, הצטרף פסק הדין בעניין קוונטינסקי למגמה הפסיקתית בשנים האחרונות, לפיה פגמים בעקרונות היסוד הדליברטיביים בגופים נבחרים יכולה להוות פתח למעורבות שיפוטית, לשם הגנה על פעולתו הראויה והעצמאית של הגוף הנבחר (ראו גם ע"מ 1207/15 רוחמקין נ' מועצת העיר בני ברק (נבו 18.8.2016); בג"ץ 9029/16 אבירם נ' שרת המשפטים (נבו 1.2.2017)).

בתיקון חוקי היסוד יש לעמוד ביתר שאת על עקרונות הליך החקיקה

263. בתיקון התבקש כאמור שינוי אקוטי של חוקי היסוד המשנה מושכלות יסוד בשיטתנו הפרלמנטרית – מושכלות היסוד ביחס לכשירות השרים וההבדל כאמור באחריותם המיניסטרילית אל מול תפקידים אחרים כמו חברי הכנסת.

264. תיקון חוקתי של חוק יסוד, תפקידו לקבוע את הנורמות החוקתיות הבסיסיות במשטר הדמוקרטי, ולכן עליו להיעשות תוך דיון ציבורי רב ככל הניתן, ו**בהליך ממושך ויסודי**. שימוש בסמכות כאמור המכוונת של הכנסת לקביעת חוקי היסוד צריך שיעשה ביראת קודש, ומתוך הסתכלות ארוכת-טווח על האינטרסים והערכים המנחים את מדינת ישראל. ויפים לעניין זה הדברים מפי כב' השופטת דורנר בבג"ץ 5160/99 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת חוקה חוק ומשפט (נבו 5.8.1999):

"אין זה רצוי שחוקי יסוד – המהווים פרקים של חוקת המדינה – יתקבלו או יתוקנו לצורך סיפוק צורכי שעה קואליציוניים" (בסעיף 7 לפסק דינה של השופטת דורנר).

265. על כן, העותרת סבורה כי מעבר לבעייתיות והתכלית הפרסונאלית שבמינוי עברייני מורשע ורצדביסט מוכח לשר – לא ניתן לפטור את הדיון שהתקיים בהצעת החוק כדיון ממצה.

266. אל נוכח סד הזמנים הקצר שהקואליציה מכתובה לקידום חוק היסוד, לא ניתן להביא את קובץ החוקים להצבעה מהירה במליאה, על אף שביום 13.12.2022, ניתן בוועדה המסדרת פטור מחובת הנחה בכל שלוש הקריאות – סעיף 98 לתקנון הכנסת השמור למקרים חריגים ומיוחדים מאוד. ויאמר כי גם השימוש בסעיף לכל ארבעת הצעות החוק שהעמידה הקואליציה המסתמנת כמה ימים בלבד להעביר בקריאה שנייה ושלישית לקראת כינון הממשלה – שימוש בעייתי במיוחד המעלה פגמים בהליך.

267. העותרת תטען, כי בתיקון זה נדרש הליך חקיקה ציבורי, סדור ואיטי על מנת להבין כיצד כל משמעויותיה של הצעת החוק המשנות את שיטת המשטר הפרלמנטרית בישראל, תעלנה בקנה אחד עם שיטת המשטר הדמוקרטי הישראלית.

268. על כן, בהליך החקיקה שבענייננו נפגע עקרון ההשתתפות :
269. **ראשית**, ההחלטה לכרוך את שינוי ההסדרים החוקתיים עם סד הזמנים להקמת הממשלה. החלטה זו הביאה לפגיעה חמורה בעיקרון ההשתתפות
270. פרק זמן קצר זה, לא אפשר לחברי הכנסת לבחון ולהתייחס באופן רציני וראוי לכשירות הנדרשת משרים, כך שהם יוכלו לגבש עמדה מושכלת שתקף את יישום עקרון ההשתתפות שלהם בהליך.
271. **שנית**, לדיונים בוועדה המיוחדת שדנו בתיקון זה, העוסק בכשירות שרים ומעלה שאלות מהדין הפילי והחוקתי, הוצמדה הצעת חוק אחרת העוסקת באפשרות למינוי שר נוסף במשרד ממשלתי – הצעה בנושא אחר לחלוטין. בליל הנושאים והמעבר ביניהם לא איפשר דיון מעמיק באף סוגיה בוודאי שלא בסוגיה העומדת בלב העתירה.
272. **שלישית**, השימוש בפטור מחובת הנחה לכל שלוש הקריאות לפי סעיף 98 לתקנון הכנסת השמור למקרים חריגים במיוחד – אינו יכול להיקשר לתיקון הנ"ל – העוסק בכשירות שרים ובו חברי הכנסת מהקואליציה המתגבשת מצויים בניגוד עניינים מוסדי וחריף. לעמדת העותרת, לא ניתן לעשות שימוש גורף שכזה בסעיף 98 לתקנון הכנסת ביחס לתיקון זה – ובשימוש שנעשה כאן נפל פגם היורד לשורשו של הליך.
273. **רביעית**, כינון התיקון משנה מושכלות יסוד במשפט הישראלי ביחס לכהונת שרים ובוודאי לאור פסיקת בית המשפט הנכבד ארוכת השנים. תיקון של חוק יסוד מחייב שיתוף פעולה מלא עד כמה שניתן מכלל חברי הכנסת. לעמדת העותרת – דווקא בתיקון זה, לא היה דגש על דיון מעמיק ומלא של כלל הצדדים בתיקון.
274. **פגמים אלו, תטען העותרת, יורדים לשורשו של הליך החקיקה ומצדיקים את פסילתו**. זאת, נוכח הפגיעה בעקרון ההשתתפות של חברי הכנסת, ועריכת הדיונים בסד זמנים דוחק, וכן לאור העובדה שהוצמד להצעת חוק בעניין אחר, באופן שמשפיע גם על קבלת החלטה שאינה מושכלת על-ידי חברי הכנסת.
275. **העותרת תטען, כי דווקא בעת כינון תיקונים מרחיקי לכת לחוקי היסוד יש להקפיד ביתר שאת על הליך חקיקה נאות ולא חפוז, מהיר ומלא בפגמים היורדים לשורשו**.
276. אשר על כן, אף מן הטעמים האלו, סבורה העותרת כי על בית המשפט הנכבד להורות על בטלותו של התיקון לחוק יסוד : הממשלה.

ה. סיכום

277. הנה העותרת פרשה תשתית עובדתית נרחבת ותשתית משפטית ברורה ביחס לבטלותו של התיקון עקב שימוש לרעה בסמכות המכוננת. התיקון לחוק היסוד נחקק בצורה מהירה וחפוז; בתחולה מיידית; בניגוד עניינים מוסדי וחריף.
278. בנוסף להרחבה על השימוש לרעה בסמכות המכוננת שנעשה בניגוד עניינים מוסדי של חברי הכנסת, ביקשה העותרת לעמוד גם על הפגמים בהליך החקיקה החפוז היורדים לשורשו של הליך החקיקה.
279. **הלכה למעשה, העותרת הבהירה כל מטרתו של התיקון היא פרסונאלית ותכליתו למנות רצדביסט**

שגזר דינו האחרון ניתן רק לפני כמה חודשים – לתפקידי שר הפנים והבריאות ולאחר מכן גם לשד האוצר.

280. העותרת סבורה כי בידיו של בית המשפט הנכבד הסמכות המלאה והתפקיד להבחיר, כי מי שמבקש להפר את כללי המשחק החוגים, לפגוע בציבור הבודדים, לפגוע באמון הציבור וליצור טרמות חוקתיות נפסדות – יצא שכרו בהפסדו.

281. העובדות המובאות בעתירה זו נתמכות בתצהירו של סמנכ"ל העותרת מר עמק ברכה.

282. מן הדין ומן הצדק להיענות לעתירה זו והצווים המבוקשים בסותרת.

ד"ר אילנה שרגא, עו"ד ד"ר אילנה שרגא, עו"ד ד"ר אילנה שרגא, עו"ד ד"ר אילנה שרגא, עו"ד
/ אילנה שרגא, עו"ד / אילנה שרגא, עו"ד / אילנה שרגא, עו"ד / אילנה שרגא, עו"ד

ב"כ העותרת

27 בדצמבר 2022, ג' בטבת תשפ"ג, בירושלים.

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697

ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ואו תומר
טאור ואו אריאל ברזילי ואו הידי נגב ואו
גילי גוטוירט ואו רחלי אל-שי רוזנפלד
ואו רותם בבלי דביר ואו תמר באום ואו
אודי הס ואו דנה פרימור אזר
מרחוב יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054, 9136001
טל: 02-5000073 ; פקסי: 02-5000076

הצטרפת

- נגד -

1. הכנסת
2. חה"כ אריה מכלוף זרעי
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. חה"כ בנימין נתניהו

המשיבים

תצהיר מטעם העותרת

אני הח"מ מר עמק ברכה, מסי' זהות 028959716, סמנכ"ל העותרת, מצהיר בזאת כי העובדות
המפורטות בעתירה זו נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי.

חתימת המצהיר

אישור

אני עו"ד הידי נגב, מאשר בזאת כי ביום 27.12.2022, חתם לפני מר עמק ברכה, מסי' זהות 028959716,
על הצהרתו דלעיל, לאחר שתזוהרתו כי עליו להצהיר ולומר את האמת, וכי יחיה צפוי לעונשים
הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, ולאחר שאישר את נכונות הצהרתו.

הידי נגב, עו"ד
מ.ר. 81512
הידי נגב, עו"ד

תוכן עניינים

מס' עמ'	שם הנספח	מס' עמ'
53	העתק גזר הדין בת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' אריה דרעי (אר"ש 1.2.2022)	1/ע
65	העתק החלטת היועץ המשפטי לממשלה מיום 8.1.2021 בתיק החקירה של חה"כ דרעי	2/ע
71	העתק הודעה על הסדר הטיעון ועתירה לקבוע דיון בעניינו של חה"כ דרעי מיום 26.12.2021 והעתק כתב האישום אשר הוגשו לבית משפט השלום בירושלים	3/ע
79	העתק התגובה מטעם היועמ"ש בעתירה נגד הסדר הטיעון, כפי שהוגשה ביום 6.1.2022	4/ע
112	העתק פרוטוקול הדיון בעתירה נגד הסדר הטיעון, מיום 16.1.2022	5/ע
128	העתק מכתב התפטרותו של חה"כ דרעי מהכנסת, מיום 23.1.2022 בשעה 10:00	6/ע
130	העתק פרוטוקול הדיון בהליך הפלילי של חה"כ דרעי, מיום 25.1.2022	7/ע
145	העתק כתבתו של אריק בנדר "דרעי יתמנה לתפקיד חדש ומפתיע בש"ס; על הסדר הטיעון: "שפכו את דמי" מיום 2.2.2022 באתר "מעריב"	8/ע
151	העתק כתבתם של קובי נחשוני ומורן אזולאי, "דרעי: "שפכו את דמי, אם לא היו קוראים לי מכלוף זה היה נפתר מול פקיד השומה" מיום 2.2.2022	9/ע
155	העתק כתבתו של מיכאל שמש, "אחרי שהתפטר מהכנסת: דרעי ביקש לשכה במשכן – וסורב" מיום 25.1.2022	10/ע
158	העתק פניותיה של העותרת אל היועמ"ש ולפרקליט המדינה, מיום 2.2.2022 ומיום 14.2.2022	11/ע
165	העתק המענה מטעם פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), מיום 23.3.2022	12/ע
167	העתק מכתבה של העותרת אל היועמ"ש מיום 7.11.2022	13/ע
170	העתק מכתבה של העותרת אל חה"כ בנימין נתניהו מיום 14.11.2022	14/ע
173	העתק מכתבה של העותרת אל היועמ"ש מיום 17.11.2022	15/ע
176	העתק מכתבה של היועמ"ש אל חה"כ בנימין נתניהו, מיום	16/ע

מס' עמ'	שם הנספח	מס' עמ'
	17.11.2022	
179	העתק מכתבה של העותרת אל היועצות המשפטיות לממשלה ולכנסת, מיום 20.11.2022	17/ע
184	העתק המענה התמציתי מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת, מיום 20.11.2022	18/ע
186	ההסכם בדבר תפקידי חה"כ אריה דרעי בממשלה ה-37 כפי שנחתם ביום 7.12.2022	19/ע
188	העתק הצעת חוק יסוד: הממשלה (כשירותם של שרים) (פ/91/25), כפי שהונחה	20/ע
191	העתק חוות דעת הייעוץ המשפטי לכנסת, הכנה לדיון הראשון ביום 14.12.2022	21/ע
198	העתק העמ' הרלוונטיים מתוך פרוטוקול הדיון בוועדה המיוחדת מיום 14.12.2022	22/ע
229	העתק הצעת החוק לתיקון חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים), כפי שפורסם לקראת קריאה ראשונה	23/ע
234	העתק נוסח התיקון הכולל את סעיף התחולה המיידית, כפי שהובא להצבעה לקראת קריאה שנייה ושלישית	24/ע
236	העתק החלטת הוועדה המסדרת בדבר סדרי דין מיוחדים בקריאה שנייה ושלישית, מיום 26.12.2022	25/ע
238	העתק העמ' הרלוונטיים בפרוטוקול מס' 266 בישיבת ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת, מיום 26.2.2001	26/ע

נספח ע/1

העתק גזר הדין בת"פ 56231-12-21
מדינת ישראל נ' אריה דרעי (אר"ש
(1.2.2022

עמ' 53

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

בפני **כבוד הנשיא שמואל הרבסט**

בעניין:

**מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מיסוי וכלכלה
(ת"א)
ע"י ב"כ עוה"ד י. גולומב ועוה"ד נ.
בליקשטיין שחורי וגב' ת. בורשטיין
(מתמחה)**

המאשימה

נגד

**אריה דרעי
באמצעות ב"כ עוה"ד נ. תל צור ואח'**

הנאשם

גזר דין

כתב האישום

הנאשם שבפניי, חבר כנסת עד לאחרונה ושר בממשלת ישראל בעבר, הודה והורשע במסגרתו של הסדר טיעון מוסכם בין הצדדים בעבירות של סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה וזאת על פי סעיף 98 (ג) 1 לחוק מיסוי המקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג – 1963 וכן עבירות של הגשת דו"ח וידיעות לא נכונות ללא הצדק סביר, אי הגשת דו"ח למס הכנסה ואי ניהול פנקסי חשבונות וזאת על פי סעיפים 216 (4), 216 (5) ו- 217 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש).

כתב האישום מלמדנו כי בשנת 2003 הקים הנאשם חברה שעיסוקה היה במתן שירותי ייעוץ, תכנון, שיווק ואסטרטגיה (להלן: "החברה" או "ד.ר.א.ר שירותי ייעוץ בע"מ") והחל מיום 11.3.13 נכנסה חברה זו להליך של פירוק מרצון.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

ביום 2.2.10, רכשו הנאשם ורעייתו חלק ממגרש בשכונת גבעת שאול בירושלים וזאת תמורת סך של מיליון דולר ארה"ב.

במהלך שנת 2013 סיכם הנאשם עם אחיו, שלמה דרעי, כי ימכור לו את מלוא הזכויות הקיימות והעתידיות בבניין אשר נבנה על מגרש זה, והחוזה ביניהם נחתם ביום 1.9.13.

אלא, שחוזה זה גילה טפח אך הסתיר טפחיים באופן שמחיר העסקה אשר צוין בו עמד על 4.25 מיליון ₪, בעוד שהתמורה האמיתית עמדה על 1.6 מיליון דולר אשר שווים באותה העת לא פחות מ-5.78 מיליון ₪.

לאחר חתימת חוזה המכירה, הגיש שלמה דרעי ועו"ד ממשרדו, בשמו של הנאשם, ילדיו ורעייתו, טופס דיווח בדבר העסקה, אותו ערכו חתמו והגישו ללא הנאשם ורעייתו.

הטופס, אליו צורף חוזה המכירה, לא שיקף את מלוא פרטי העסקה.

הנאשם, אם כן, במעשיו ובמחדליו, גרם, ללא הצדק סביר, להגשת טופס לשלטונות מס רכוש, כאשר טופס זה הוגש במתכונתו החסרה, ובשל כך נמנע מרשויות המס להפעיל שיקול דעת על מנת לשום נכונה את העסקה. מכאן שהנאשם סייע לאחר, ללא הצדק סביר, לערוך הצהרה זו.

עד כאן - **האישום הראשון.**

האישום השני מלמדנו כי קרן פיננסית להשקעות בארה"ב אשר נקראת "גרין אושן" עסקה בגיוס משקיעים, ושלמה שכר טרחה למי שסייע בידה לעשות כך.

הנאשם, גייס את חברת 'South Ferry' להשקעה בחברת "גרין אושן", והיה זכאי לעמלת מגייס אשר שולמה לו מעת לעת כנגד חשבונות אשר הוציא בהתאם.

משנבחר הנאשם לכנסת ה-19, ביום 22.1.13, סיכם עם "גרין אושן" כי תגמולו העתידיים מעמלת המגייס לה היה זכאי – יועברו לאחיו, מר שלמה דרעי.

בהתאם לסיכום זה, קיבל שלמה דרעי מ"גרין אושן" החל מחודש אפריל 2013 ועד מאי 2015, שמונה תשלומים אשר עולים יחד כדי 634,942 ₪.

הנאשם לא כלל את ההכנסה בסך 101,074 ₪ בדו"ח השנתי של החברה המשויך לשנת 2013 וזאת ללא הצדק סביר, וכן לא ניהל פנקסי חשבונות ולא הגיש את דוחותיה של החברה

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

לרשויות המס לשנים 2014-2015 ללא סיבה מספקת, כאשר גובה ההכנסה המועלמת הינה בסך של 533,868 ₪.

בכך עבר הנאשם עבירות של הגשת דו"ח וידיעות לא נכונים ללא הצדק סביר, אי הגשת דו"ח ואי ניהול פנקסי חשבונות.

הסדר הטיעון וטיעוני הצדדים

הצדדים הודיעו כי הגיעו להסכמה לפיה יודה הנאשם בכתב האישום דנן ויורשע בעובדותיו. או אז, יוטלו עליו מאסר מותנה למשך 12 חודשים לתקופה של שלוש שנים והתנאי הוא שלא יעבור על העבירות בהן הורשע, וכן קנס כספי בסך של 180,000 ₪ או שנת מאסר בפועל תמורתו, כאשר דרך התשלום וצורתו ייקבע על ידי בית המשפט.

כמו כן הוצהר בהודעת ההסדר, כי ככל שיפר הנאשם את התחייבויותיו, תהא המאשימה משוחררת ממנו ולא תהיה מחויבת עוד לגדרי כתב האישום אשר הוגש.

עוד הביאו הצדדים לידיעתך, כי הנאשם החליט להתפטר מחברותו בכנסת ישראל, ועל כן היועץ המשפטי לממשלה, לא יטען לעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית. כבר עתה יצוין, כי בדיון אשר התקיים בפניי ביום 25.1.22 הוצגה בפניי הודעת התפטרות מכהונה כחבר כנסת אשר הוגשה על ידי הנאשם ליו"ר הכנסת, ח"כ מיקי לוי, ואשר מועד מסירתה הוא ביום 23.1.22 בשעה 10:00, כך שהנאשם הגיע לדיון לאחר שהתפטרות זו נכנסה לתוקפה והוא אינו עוד חבר כנסת.

הצדדים טענו בפניי באותו הדיון טענות שונות, כל אחד לפי שיטתו ולפי דרכו, אך החוט החורז בטיעוניהם הוא כי מבקשים הם לכבד את הסדר הטיעון ולגזור על הנאשם את העונש אשר הוסכם עליו.

הנאשם בדברו האחרון, סיפר כי הוא נוטל אחריות על המיוחס לו וכי על אף שהתלבט רבות בינו לבינו, החליט בסופו של דבר לקבל עליו את הדין ולהימנע מניהול מייסר של הליך משפטי ארוך ומייגע שאת סופו לא ניתן לצפות.

עוד סיפר הנאשם כי עשה זאת בעצה אחת עם רבותיו ותוך שהוא לוקח בחשבון שיקוליו את מעמדו הציבורי ואת ציבור בוחריו אשר נתנו בו אמון.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

הנאשם סיכם את דבריו, ובסופם - עתר לקבלתו של הסדר טיעון על כל חלקיו.

דיון והכרעה

הלכה פסוקה וידועה היא כי בית המשפט לא יתערב בהסדר טיעון אשר הוצג בפניו אלא במקרים נדירים וכאשר קיימים נימוקים מיוחדים וכבדי משקל לעשות כן.

בית המשפט העליון קבע לא אחת כי האינטרס הציבורי מחייב את בתי המשפט לעודד הסדרי טיעון, וכי הסדר טיעון אשר נכרת בהתאם לכללים ועל פי שיקולים ראויים, מקצר את עינוי הדין של הנאשם ושל נאשמים פוטנציאליים ומסייע לרשויות אכיפת החוק בהעמדת עבריינים נוספים לדין ומבטיח ענישה בפרק זמן אשר אינו מרוחק בזמן ממועד העבירה. בנוסף, הכירה הפסיקה בכך שהסדר טיעון חוסך את המשאבים הרבים המושקעים בניהול ההליך הפלילי וכי ישנו ערך מוסף כאשר העבריינין מקבל על עצמו את האחריות למעשיו ולא בעת שהיא מוטלת עליו מבית המשפט (ראו ע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(1) 577, 607).

עוד קבע בית המשפט העליון, כי שיקול הדעת לעניין עריכת הסדר טיעון עם נאשם, מצוי בסמכותה המלאה והבלעדית של התביעה. התביעה היא אשר אמונה על בחינה קפדנית של מכלול השיקולים הצריכים לעניין, על עריכת שקלול מאוזן בין האינטרסים השונים, ועל קבלת ההחלטה ההולמת ביותר בנסיבות המקרה הקונקרטי העומד לפניו (בג"ץ 5961/07 פלונית נ' פרקליט המדינה, פ"ד סב(3) 206,231 וכן בג"ץ 625/18 בונדרנקו נ' מדינת ישראל, מיום 5.7.18, בעמ' 15 לפסק הדין).

הגיונה של הלכה זו טמון במוסכמה לפיה בית המשפט אינו מודע לתמונה הראייתית בכללותה ועל כן הוא יוצא מנקודת הנחה כי הצדדים המכירים את חומר החקירה אשר הוליד את כתב האישום, הגיעו להסכמה ביניהם מתוך איזון נכון של האינטרס הציבורי והפרטי, זה של המדינה וזה של הנאשם, כך שהתמהיל אשר נוצר, גם אם אינו יפה לעין או אינו ערב לאוזן – הרי שהוא מוצדק ונכון בנסיבות העניין.

היגיון זה נכון ויפה אף לתיק שבפניי.

על פי הצהרת ב"כ הצדדים, חומר החקירה המקורי בתיק דן הינו רב היקף, ואילו החומר המצוי בפניי כולל כתב אישום ובו ארבעה עמודים והודעה על הסדר טיעון מוסכם המחזיקה שני עמודים בלבד.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

שישה עמודים בפניי, ואלפים רבים בפני הצדדים ואני - איני מודע לתוכנם.

תמונת מצב זו משקפת את ההיגיון הטמון בהלכה אותה טבע בית המשפט העליון בעניין זה, ועל אף שאני, כמו כל מותב אחר היושב בדין מתבקש לאשר הסדר טיעון, חש כמי שתמונה חלקית בלבד עומדת לנגד עיניו, הרי שהאמת המשפטית היא זו הקובעת בעניין דנן, ואמת זו הוצגה על ידי הצדדים כפי שהוצגה, נבראה ונוצרה בעת שהודה הנאשם בפניי - ונקודת המוצא היא כי יש לקבלה.

העבירות המיוחסות לנאשם אינן כוללות זדון או כוונה להונות את שלטונות המס כעולה מסעיפי חוק אחרים המצויים הן בחוק מס שבח והן בפקודת מס הכנסה.

הערך המוגן אשר נפגע הוא בהיר ומובן מאליו – יכולתן של רשויות המס להביט אל תוך קירבה וכרעיה של הפעילות העסקית המתקיימת, וגזירת חיוב המס העולה מתוכה.

מעשיו של הנאשם יצרו חלון מעוות דרכו נאלצו שלטונות המס להביט על קיומה של העסקה המופיעה ב**אישום הראשון** וממנה גזרו את סכום המס המתבקש, ובעניינינו של **האישום השני** – הוריד הנאשם תריס אטום על חברת 'ד.ר.א.ר. שירותי ייעוץ בע"מ' בעת שהעבירה לאחיו, שלמה דרעי, ובכך הותיר את הצוהר דרכו מביטים שלטונות המס ופקידי השומה לתוך החברה וספריה – סגור וחשוך.

מעשים אלו מנעו משלטונות המס לגזור את סך המיסים הנכון אותו יש להשית על הנאשם ועל החברה - ובכך נוצר פוטנציאל לפגיעה בקופה הציבורית, אם כי לא הוכחה פגיעה שכזו.

חלקו של הנאשם בביצוע העבירות המיוחסות לו הינו **פאסיבי** בכל הכרוך בשני האישומים המרכיבים את כתב האישום – שהרי הנאשם אך סייע לאחר לערוך הצהרה שאינה נכונה לרשויות המס מבלי שהיה השחקן הראשי באפיזודה המצוינת שם, ובאשר לאישום השני – מוסכם על הצדדים כי מדובר היה בהעברת עסקו של הנאשם לאחיו, עו"ד שלמה דרעי, תוך שינוע הכנסותיו מהעבר ובכל מקרה הציגו הצדדים תמונה אחידה לפיה עבירות המס המיוחסות לנאשם לא נבעו מרצון לרווח כלכלי.

נוכח כל אלו, ולאור הערכים המוגנים אשר צוינו ונפגעו, נסיבותיהן של העבירות והפסיקה הנוהגת, הרי שמתחם העונש ההולם בעטיו של כל אחד מהאישומים צריך שיחל **ממאסר מותנה משמעותי ויסתיים בשמונה חודשי מאסר בפועל אשר יכול וירוצו בדרך של עבודות שירות**.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

מעבר לכך, מאחר שמדובר בעבירות אשר המניע העומד בבסיסן הינו כלכלי, הרי שנכון יהיה להטיל ענישה כלכלית, בבחינת עין תחת עין וממון תחת ממון, וכאילו ניתן לומר כי הנאשם אשר יצר במעשיו פגיעה פוטנציאלית בקופה הציבורית – ימלא את חסרונו ואת חסרונו של הציבור באמצעות תשלום קנס עונשי אשר יעמוד על 50,000-250,000 ₪.

עד כאן – המעשים, ומכאן ואילך - העושה.

העונש המתאים

הנאשם שבפניי, יליד שנת 1959, בן 62 שנים, אב לילדים וסב לנכדים. בעברו, בשנת 1999 הורשע הנאשם בעבירות שונות, לרבות שוחד, אשר נעברו בשלהי שנות ה-80 של המאה הקודמת ונדון אז ל-3 שנות מאסר וכן ענישה נלווית. רוצה לומר, ב-23 שנים האחרונות לא הורשע הנאשם בעבירות נוספות, דומות או אחרות.

לזכותו של הנאשם יש לזקוף את העובדה כי החקירה בתיק דן התמשכה זמן רב, כ-7 שנים, והוא ללא ספק חש כמי שתלוי בין שמיים לארץ במשך פרק זמן משמעותי, ממתין להחלטה אשר תתקבל בעניינו, מקווה מחד ומתייאש מאידך, ובעיקר ממתין עוד ועוד.

בא כוחו המלומד של הנאשם, עו"ד נ. תל צור, דימה תקופה זו ל"להט החרב המתהפכת" העומדת בפתחו של גן עדן ובהתהפכותה היא מייצרת חום מייסר המונע ממי שאינו מורשה לחזור לגן עדן לעשות כך.

כך הוא גם עינוי הדין, אשר כשמו כן הוא-מהווה עינוי של ממש המייסר את הנאשם יום אחר יום ופוגע בו באורח תדיר.

מעבר לכך, לא ניתן להתעלם מהעובדה, כי העבירות בשני פריטי האישום בוצעו בשנת 2013, וכיום מצויים אנו בפתחה של שנת 2022, דהיינו כ-8 שנים חלפו להן, פעולות חקירה בוצעו, משאים ומתנים נוהלו ובסופו של יום – כתב האישום הוגש שנים לא מועטות לאחר ביצוע העבירות ובכך קהה עוקצו של ההליך הפלילי ונחלשה מטרתו, ועניין זה הינו בעל השפעה משמעותית בקביעת מקומו של הנאשם במתחם העונש ההולם.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

עוד יש לציין את החלטתו של מר אביחי מנדלבלויט, היועץ המשפטי לממשלה, מיום 8.1.21, המלמדת כי התיק דנן החל תוך חשד רחב היקף לעבירות של שחיתות שלטונית, והסתיים בעבירות מיסים מינוריות המצויות ב**רף התחתון** של משפחת עבירות זו.

בנוסף יש לשקול לזכות הנאשם, כי בשני העשורים האחרונים לא נרשמו לחובתו עבירות נוספות והוא נטל אחריות על מעשיו, וזאת כפי שעולה מדברו האחרון ומהודאתו בעובדותיו של כתב האישום.

הודעת ההסדר מלמדת כי הנאשם החליט להתפטר מכנסת ישראל. על פניו, מדובר בהודעה אשר אינה קשורה להליך הפלילי, אין בה כדי ללמד על סנקציה פלילית כזו או אחרת המהווה חלק מהסדר הטיעון ועניין זה מעלה תמיהה – מדוע אם כן, נכתב סעיף זה ומה הוא בא ללמדנו?

אלא, שמדובר בנסיבה חשובה הבאה ללמד שתי נקודות חשובות אודות הנאשם.

הראשונה, הנאשם, איש ציבור מזה כשנים רבות, מדיר עצמו מעתה מרצון מעיסוק בצרכי ציבור. שיקוליו הרחבים אינם פרושים בפניו, אך נדמה כי תולדות חייו מלמדים כי הוא ראה בהיותו נבחר ציבור ייעוד ודרך חיים, וכעת נוכח התיק דנן ואישומיו – הרי שהוא מוותר על כך, וזאת מרצונו.

אין זה קורבן קל למי שמיצב עצמו כשליח ציבור בעשורים האחרונים ונדמה כי המאשימה עצמה רומזת על כי היא רואה בכך חלק מן העונש אשר אותו הטיל הנאשם על עצמו.

הנקודה השנייה, הינה מניעתית בטיבה.

כל החושש מן הנאשם ומפגיעתו בקופה הציבורית ויטען כי קיימת בו מסוכנות בכל הכרוך במשאור ובמתנו בענייני ממון הרבים או היחיד - יוכל למצוא מנוח לחשש זה ולומר בוודאות כי הנאשם לא ייגע עוד בצרכי ציבור הכורכים בתוכם עיסוק כלכלי, וזאת בשל התרחקותו מהזירה הציבורית.

ולכך יש להוסיף נקודה נוספת הכרוכה בנזק הריאלי אשר נגרם כתוצאה ממעשיו של הנאשם. הצדדים לא הציגו בפניי הוכחה או ראיה לנזק שכזה, אך גם אם נגרם נזק – חזקה על הנאשם שישלם את כל חובותיו לרשויות המס, וזאת כעולה ממכתב אשר הוגש לעיוני ביום 25.1.22 הממוען אל פקיד השומה הרלבנטי ובו מבקש הנאשם לערוך שומה מחודשת ולברר את חובותיו לרשויות המס, ככל שהם קיימים.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

לחובתו של הנאשם, מאידך, יעמוד עברו הפלילי אשר צוין לעיל, וההנחה כי מי שנכווה ברותחין- ראוי היה שייזהר בצוננין. ציפייה זו, למרבה הצער, לא מולאה ולא קוימה.

לזכותו ניצב עינוי הדין המתמשך, כוונתו של הנאשם לתקן את המחדל המיסויי אשר נוצר, ועזיבתו את הזירה הציבורית, כאמור.

שילובם של שיקולים אלו מלמד, כי הנאשם מצוי, אם כן, בחלקם **התחתון** של מתחמי הענישה אשר צוינו לעיל, ומכאן שהעונש המוסכם אשר הוצג על ידי הצדדים הינו ראוי בנסיבות העניין, הן לנוכח העבירות ועוצמתן, הן לנוכח טיבו של הנאשם ונתונו האישיים, והן לאור המידע המצוי בידי הצדדים ומקורו בחומר החקירה ואשר את השלכותיו כימתו הם באופן נכון ומאוזן בעת שכרתו את הסדר הטיעון.

המחוקק מלמדנו כי מטרת הענישה הינה גמול והלימה, היינו, ידע החוטא כי מעשיו מנוגדים לאינטרס הציבורי והעונש הינו תגובה נגדית למעשים אלו.

סגוריו של הנאשם מופקדים על האינטרס האישי המיוחס לו, ובטוחני כי גם במקרה זה הם עשו את מלאכתם נאמנה, אך מאידך, המאשימה מופקדת על האינטרס הציבורי וטיעוניה מלמדים כי היא שקלה את הסדר הטיעון ואת פרטיו במשקפיים ציבוריות אלו, ומשהוציאה את מסקנותיה, המקובלות אף על הנאשם, הרי שאני סומך את ידי על אנשיה אשר שקלו ומדדו בפלס את הנדרש והוציאו מתחת ידם את הסדר הטיעון המונח כיום לפניי.

זאת ועוד. הפסיקה אשר הגישה המאשימה מלמדת כי בעבירות דוגמת העבירות המיוחסות לנאשם דנן, נקטו בתי המשפט כולם בענישה הכוללת קנס כספי, מאסר מותנה ולעיתים נדירות אף מאסר קצר בדרך של עבודות שירות.

כך עולה, למשל מגזרי הדין הבאים אשר הוגשו לעיוני :

ת"פ 1346/00 **מדינת ישראל נ' כהן מאיר**, מיום 5.3.01- שישה חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים וקנס כספי בסך 7,500 ₪.

ת"פ 5122/02 **מדינת ישראל נ' נילי הרפז**, מיום 3.11.02- שלושה חודשי מאסר אשר ניתן לרצותם בדרך של עבודות שירות, שבעה חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים וקנס כספי בסך 30,000 ₪.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

ת"פ 64447-12-18 **מדינת ישראל נ' האחים מעלומי**, מיום 22.12.20 - חמישה חודשי מאסר על תנאי וזאת למשך 3 שנים, קנס כספי בסך 10,000 ₪ והתחייבות בסך 25,000 ₪.

ת"פ 33792-11-09 **מדינת ישראל נ' ח'אלדי**, מיום 27.3.14 - חמישה חודשי מאסר וזאת על תנאי למשך שנתיים וקנס כספי בסך 5,000 ₪.

ת"פ 9007-02-13 **מדינת ישראל נ' סולטאן**, מיום 17.9.15 - שישה חודשי מאסר וזאת על תנאי למשך תקופה בת 3 שנים וכן קנס כספי בסך 5,000 ₪.

כמו כן, הוצג לעיוני מקבץ מהחלטותיה של וועדת הכופר ברשות המיסים משנת 2018 ובה החלטות שונות בעבירות התואמות את כתב האישום דנן, הן באיכותן והן בהיקפן, והעונש אשר נגזר בעניינן הוא תשלום כופר בלבד, ללא הליך פלילי נלווה (כך למשל החלטות מס' 15/18 ו- 27/18 ו- 33/18 ו- 40/18).

שוב יובהר, כי הקנס אשר הוטל אינו קשור לחובותיו של הנאשם לרשויות המס, אשר עתידים להתברר בהמשך, כאמור. הוא מהווה רכיב עונשי במהותו, ועל כן נוכח היקפו, הוא תוספת עונשית של ממש – ומשכך הוא נדבך חשוב בסיווגו של הסדר הטיעון שלפניי כסביר ומאוזן.

לסיכום יש לומר, כי הסדר הטיעון אשר הוצג הינו מאוזן וראוי, תואם לנסיבותיו המיוחדות של כתב האישום דנן ולאיפיוניו של הנאשם שבפניי, והוא אף תואם את הפסיקה הנוהגת.

הבהרה נוספת לעת סיום.

אמצעי הענישה אשר הצדדים הסכימו עליהם הינם חד צדדיים וכיוונם הוא כיוון אחד – מבית המשפט אל הנאשם. כך הוא המאסר המותנה וכך אף הקנס. מלבדם, במסגרת הענישה המוסכמת, ניתן מקום צנוע מדי לקולו של הנאשם.

קולו של הנאשם נשמע בדברו האחרון, ובו ניכרו קבלת האחריות והאופן שבו הוא רואה את מעשיו.

הנאשם שלפניי, מר אריה דרעי, בדברו האחרון, תיאר ארוכות את שיקוליו ואת התחבטויותיו באשר לדרך ניהולו של התיק דנן, אם בדרך של ניהול התיק ושמיעת הראיות, ואם בדרך של הסכמות והסדרים – כל דרך והתועלת הטמונה בה אל מול הנזק הנלווה אליה. אלא שבסופם של השיקולים השכלתניים, עמד הנאשם, שר לשעבר וחבר לשעבר בכנסת ישראל, ונטל הנאשם אחריות על מעשיו (פרוטוקול הדיון מיום 25.1.22, עמ' 13 שורה 21)

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

אין מדובר באמירה סתמית, דווקא כשיוצאת היא מפיו של הנאשם דנן, אשר שבילי ההגות היהודית וההלכה נהירים לו, והוא יודע לבטח את שלביה של החזרה בתשובה שאותה מונה הרמב"ם (רבי משה בן מיימון, מגדולי חכמי ישראל- המאה ה-יא' לספירה), ואלו הם:

"מה היא התשובה?"

הוא שיעזוב החוטא חטאו, ויסירו ממחשבתו,

ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד...וכן יתנחם על שעבר...

וצריך להתוודות בשפתיו ולומר עניינים אלו שגמר בלבו..."

(רמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, פרק ב' הלכה ב')

מדובר במפת דרכים ברורה ובהירה, המשרטטת דרך ברורה בין החטא כתחנה ראשונה, אל התשובה כתחנה אחרונה ורצויה.

הנאשם אכן **עזב את החטא** ויש להניח כי גם הקפיד **להסירו ממחשבתו**, ואת זאת נלמד מקורותיו בשני העשורים האחרונים במהלכם לא נרשמו לחובתו הרשעות נוספות.

בהודאתו לפני ובנטילת האחריות אשר עליה הצהיר, נדמה כי **גמר בליבו** שלא לעשות כן ואף הביע צער **והתנחם על העבר**, והפטיר בסיפא של דברי הרמב"ם ונהג לפיהם - **"וצריך להתוודות בשפתיו ולומר עניינים אלו שגמר בליבו"**.

לא סתם בחר הרמב"ם בתחנה ה"לפני האחרונה", בטרם תגיע התשובה השלמה, והיא כוללת אמירה אקטיבית, בפה ממש, של החוטא לפיה לא יחטא שוב. יש בכך הצהרה ברורה אשר נאמרת מפי הנאשם עצמו, מרצונו וביוזמתו, לפיה צעד בדרך לא ראויה, וכעת באמירתו האקטיבית – הוא מנתק עצמו באורח סופי מהחטא ומהפשע, ובכך תיעשה תמונת העונש שלמה יותר. כך עשה הנאשם, לשם הוליכו הסדר הטיעון ומשהושלם התיב, אם כן, ושלביה של מפת התשובה הושלמו כולם – הגיע העת לגזור את דינו של הנאשם, וכך אעשה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

סוף דבר

על הנאשם, אם כן, ייגזרו העונשים הבאים:

1. שנים עשר (12) חודשי מאסר בפועל אשר לא ירוצו אלא אם יעבור הנאשם על אחת מן העבירות בהן הורשע, וזאת תוך שלוש שנים מהיום.

2. קנס בסך 180,000 ₪ או שנת מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב-20 תשלומים שווים ורצופים בני 9,000 ₪, הראשון שבהם ביום 1.5.22 והיתר בכל ראשון לחודש שלאחריו.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 45 יום מהיום.

ניתן היום, ל' שבט תשפ"ב, 01 פברואר 2022, בנוכחות הצדדים ובאי כוחם.

שמואל הרבסט, נשיא

נספח ע/2

העתק החלטת היועץ המשפטי
לממשלה מיום 8.1.2021 בתיק
החקירה של חה"כ דרעי

עמ' 65

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"ד טבת תשפ"א

08 ינואר 2021

מס' מסמך: 004-99-2021-000653

החלטה בתיק החקירה בו נחקר שר הפנים אריה (מכלוף) דרעי כחשוד

א. פתח דבר:

1. החלטה זו עוסקת בממצאי תיק החקירה במסגרתו נחקר כחשוד שר הפנים אריה (מכלוף) דרעי (להלן: **השר דרעי**). תחילה אעמוד על החלטתי בתמצית, בהמשך אפרט את השתלשלות העניינים בטיפול בתיקים, ולאחר מכן אפרט את החלטתי.

2. אפתח בהדגשת שלושה דברים:

הראשון: לא נמצא בסיס ראיתי להוכחת החשד המשמעותי - אשר עמד ביסוד החקירה - לביצוע עבירות של שחיתות שלטונית על ידי השר דרעי.

השני: החלטתי בעת הזו משמעה שאני **שוקל** להעמיד לדין את השר דרעי. טרם התקבלה החלטה סופית בדבר.

השלישי: החלטה זו אינה פורסת את מלוא התמונה העובדתית העולה מתיק החקירה, או את מכלול הטעמים הניצבים בבסיסה. זאת מן הטעם הברור כי הרחבת התמונה העובדתית בעת הזו, מעבר למפורט, עלולה לפגום בהליך השימוע ובהליך הפלילי, ככל שיתנהל.

ב. הליך החקירה ובחינת ממצאיה בפרקליטות המדינה:

3. בשלהי שנת 2015 התקבל במערכת אכיפת החוק מידע הקשור לשר דרעי, אשר הצביע על פי החשד על העברות סכומי כסף משמעותיים מאנשי עסקים למשפחת דרעי, בדרכים שונות, חלקן קודם לחזרתו לפעילות פוליטית בינואר 2013 וחלקן לאחר שהחל לכהן כחבר כנסת. בהתאם לכך, ולאחר הליך בדיקה מקדימה, במהלך שנת 2016, קיבלתי את המלצת ראש אגף חקירות ומודיעין במשטרת ישראל דאז ואת המלצת פרקליט המדינה דאז, לפתוח בחקירה פלילית בחשד לביצוע עבירות מתחום השחיתות השלטונית. בתוך כך, במהלך שנת 2017 החל שלב נוסף בחקירה, בשיתוף רשות המיסים, אשר במהלכו גם נחקר השר דרעי כחשוד.

היוקף המשפטי למבטלה

החקירה נוהלה בידי היחידה הארצית לחקירות הונאה במשטרת ישראל, בפיקודו של מפקדה לשעבר, תת-ניצב כורש ברנור, ובשיתוף משרד פקיד שומה חקירות תל-אביב ברשות המיסים, תחת הנהלתו של פקיד השומה מר דרור דניאל.

4. החשד הראשוני שעמד בבסיס החקירה היה לכך שהשר דרעי ביצע עבירות של שוחד, מרמה והפרת אמונים והלבנת הון. במהלך שנת 2017, נוכח ממצאים שעלו בחקירה, התפתחה החקירה גם לבחינת חשדות לביצוע עבירות מס ועבירות של הצהרה כוזבת לרשויות. זאת בגין מספר אירועים שאלה עיקרם, על פי החשד: העברות כספיות בסכומים של מאות אלפי ש"ח, שהועברו לשר דרעי מאנשי עסקים שונים; הטמעת כספי מזומן למערכת הבנקאית ללא דיווח; עסקאות למכירת מגרשים בבעלות השר דרעי בשכונת גבעת שאול שבירושלים ובשכונת הר שמואל שבגבעת זאב; רכישת מגרש במושב ספסופה; הצהרות של השר דרעי ליושב ראש הכנסת ולמבקר המדינה; דיווחים חסרים בהצהרות הון לרשויות המס ועוד.
5. במסגרת החקירה, אשר נמשכה מספר שנים, בוצעו פעולות חקירה רבות. בתוך כך נחקרו מספר חשודים ובכללם השר דרעי, אחיו ומקורבים אליהם, וכן נחקרו עשרות רבות של עדים, חלקם בחו"ל, נערכו מחקרי תקשורת, ונתפסו מאות מסמכים רלוונטיים. כן התקיימו במהלך החקירה מספר רב של ישיבות עבודה משותפות בראשות פרקליט המדינה ובראשות, ובהשתתפות בכירי משרד המשפטים, ראש אגף חקירות ומודיעין, מפקד יאח"ה והממונים על החקירה מרשות המיסים, במסגרתן אישרתי את כיווני החקירה, ואת פעולות החקירה המהותיות שבוצעו.
6. עם סיום החקירה, בחודש נובמבר 2018, העבירו משטרת ישראל ורשות המיסים את מכלול החומר שנאסף לידי צוות הפרקליטים המלווה את החקירה מפרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה). כן צרפו משטרת ישראל ורשות המיסים את עמדתן ביחס לממצאיה, ולפיה לא התגבשה תשתית ראייתית להוכחת עיקר עבירות השחיתות השלטונית אשר יוחסו לשר דרעי לכתחילה. יחד עם זאת, מסרו משטרת ישראל ורשות המיסים כי קיימת תשתית ראייתית מספקת להוכחת ביצוע עבירת מרמה והפרת אמונים, וכן לביצוע עבירות מס בסכומים משמעותיים, הלבנת הון, שיבוש מהלכי משפט ומסירת תצהיר כוזב (שבועת שקר) למבקר המדינה וליו"ר הכנסת בנוגע לנכסיו ולהכנסותיו. עוד מסרו משטרת ישראל ורשות המיסים כי התגבשה לשיטתן תשתית ראייתית נגד אחיו של השר דרעי, עו"ד שלמה דרעי, המשמש כיום בתפקיד יו"ר עמית בקק"ל, להוכחת ביצוע עבירות מס בסכומים משמעותיים, וכן כי התגבשה תשתית ראייתית להוכחת ביצוע עבירות הלבנת הון ועבירות מס על ידי חשודים נוספים.

היוקץ המשפטי לממשלה

7. מחומר הראיות שנאסף בחקירה עלה, בתמצית, חשד כי במהלך השנים 2010 – 2013, בתקופות הסמוכות לחזרתו לחיים הפוליטיים, השר דרעי הרבה להתנהל במסגרת פעילותו העסקית והאישית באמצעות כסף מזומן, וזאת, על פי רוב, באמצעות המערכת החוץ בנקאית. בתוך כך, פעילותו העסקית נעשתה באמצעות מקורביו ואנשי אמונו, תוך שהשר דרעי מרחיק עצמו מהדברים, ומדווח כזב לרשויות המדינה השונות.
8. לאחר העברת מכלול חומר החקירה לידי פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), החלה פרקליטת המחוז דאז, המשנה לפרקליט המדינה דהיום, גבי ליאת בן ארי, וצוות פרקליטים מטעמה בבחינת חומר הראיות וגיבוש חוות דעתם. בתוך כך לובנו סוגיות שונות, עובדתיות ומשפטיות, העולות מחומר החקירה, בוצעו מספר השלמות חקירה בנושאים שהיה צורך לחדד, ונכתבה עמדתם ביחס למשמעות המשפטית של הדברים.
9. ביום 31.7.2019, לאחר בחינת חומר הראיות שנאסף וחוות הדעת בנושא, מצא פרקליט המדינה דאז לקבל את עמדת פרקליטת המחוז דאז ובכירים נוספים מפרקליטות המדינה, ולהמליץ בפניי להגיש כתב אישום נגד השר דרעי בגין עבירות מס, עבירות הלבנת הון ומסירת תצהיר כוזב למבקר המדינה וליו"ר הכנסת, על פי הנימוקים המפורטים בחוות הדעת שהונחו בפניו. זאת בגין מספר אירועים כדלקמן: (א) מספר הפקדות מזומן משמעותיות שביצע השר דרעי במערכת החוץ בנקאית באמצעות שניים ממקורביו המלמדים על ביצוע עבירות של הלבנת הון לפי חוק איסור הלבנת הון. (ב) דיווח כוזב לרשות המיסים של השר דרעי אודות מכירת נכס מקרקעין בגבעת שאול לאחיו המלמד על ביצוע עבירות מס לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה). (ג) דיווח כוזב של השר דרעי לרשות המיסים אודות מכירת נכס מקרקעין בהר שמואל המלמד על ביצוע עבירות מס לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה). (ד) הצגת מצג כוזב לוועדת הקבלה לאגודה השיתופית ספסופה, והשמטת הנכס בספסופה מתוך הצהרות ההון לרשות המיסים, המלמדים על ביצוע עבירת קבלת דבר במרמה לפי חוק העונשין, ועבירת מס לפי פקודת מס הכנסה. (ה) אי דיווח לרשות המיסים על תקבול מאת אדם בשם משה הבא וחברת אגד וסכום כסף נוסף שהתקבל ממשה הבא, המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה. (ו) אי דיווח אודות תקבולים שהתקבלו בגין גיוס השקעה לחברה בשם "גרין אושן", המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה. (ז) מתן תצהיר שקר למבקר המדינה וליושב ראש הכנסת אודות נכסיו של השר דרעי המלמד על עבירות של קבלת דבר במרמה לפי חוק העונשין. יחד עם זאת מצא פרקליט המדינה, כהמלצת פרקליטת המחוז דאז, שאין תשתית ראייתית לביסוס החשד לביצוע עבירת המרמה והפרת אמונים על ידי השר דרעי.

היועץ המשפטי לממשלה

ג. הליך העבודה בפניי והחלטתי:

10. עם קבלת חומר הראיות ועמדתו של פרקליט המדינה דאז, בחנתי את הדברים, ובעקבות כך הפניתי שאלות הבהרה לצוות הפרקליטים המטפל בתיק, אשר הביאו לכתיבת חוות דעת משלימה. לאחר בחינה משלימה של הדברים, קיימתי סדרה של ישיבות לצורך לימוד חומרי החקירה וחוות הדעת ולצורך בחינתם. בישיבות שהתקיימו בפניי השתתפו המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט פלילי), גבי עמית מררי; המשנה לפרקליט המדינה (אכיפה כלכלית), גבי ליאת בן-ארי; פרקליט מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), מר יהונתן תדמור; וצוותיהם.

11. במסגרת הדיונים בפניי הוכנו מסמכים משלימים שונים לבקשתי, אשר סייעו בליבון סוגיות שהתעוררו. בתוך כך, נוכח סוגיות עובדתיות ומשפטיות שהתחדדו בהם, השתנתה עמדת צוות הפרקליטים המטפל בתיק, ביחס לחלק מהאירועים, כפי שהוצגה בזמנו בחוות דעתם שנמסרה לפרקליט המדינה. כך ביחס לעבירת קבלת הדבר במרמה בעניין אירוע ספסופה ולעבירות המס בעניין אירוע הר שמואל, אשר לגביהם סברו לכתחילה כי יש בסיס ראייתי מספיק להוכחתם, במהלך הדיונים עמדתם הייתה כי אין די ראיות לעשות כן. עוד עלה במסגרת הדיונים בפניי כי אף ביחס לאירועים הנוספים, נפלה מחלוקת בין משתתפי הדיונים ביחס לדיות הראיות ולאפשרות להוכיח חלק מהם ברף הנדרש במשפט פלילי, וביחס לחלקם ישנה תמימות דעים.

12. לאחר בחינת הדברים, החלטתי לקבל את העמדה לפיה יש בסיס ראייתי לשקול להעמיד לדין את השר דרעי, ולזמנו לשימוע, בגין חלק מהאירועים שעניינם עבירות מס, כמתואר בכתב החשדות, שעיקרם כדלקמן: (א) דיווח כוזב לרשות המיסים של השר דרעי אודות מכירת נכס מקרקעין בגבעת שאול לאחיו המלמד על ביצוע עבירות מס לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה). (ב) אי דיווח לרשות המיסים על תקבול מאת אדם בשם משה הבא וחברת אגד וסכום כסף נוסף שהתקבל ממשה הבא, המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה. (ג) אי דיווח אודות תקבולים שהתקבלו בגין גיוס השקעה לחברה בשם "גריין אושן", המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה.

13. בו בזמן, לא מצאתי כי יש בסיס ראייתי מספק להעמיד לדין את השר דרעי בגין האירועים הבאים: (א) ביחס לחשד לביצוע עבירות הלבנת הון בשל מספר הפקדות מזומן משמעותיות שביצעו מקורביו של השר דרעי במערכת החוץ בנקאית, נמצא כי יש קושי ראייתי להוכחת היסוד הנפשי המוגבר הקבוע בעבירה זו ביחס לשר דרעי. ביחס לאפשרות ליחס לשר דרעי עבירות מס בגין מכלול הסכום המזומן שהתגלה במסגרת החקירה, נמצא כי יש קושי ראייתי

היועץ המשפטי לממשלה

להוכיח כי סכום זה הופק מהכנסה החייבת במס. (ב) ביחס לחשד להצגת מצג כוזב לוועדת הקבלה לאגודה השיתופית ספסופה, נמצא כי יש קושי לבסס את רכיב המרמה הדרוש להוכחת העבירה; וביחס להשמטת הנכס בספסופה מתוך הצהרות ההון לרשות המיסים, בשל ראיות מסוימות התומכות בגרסתו של דרעי לפיו הרישום הפורמאלי של הנכס, שלא היה על שמו, אכן משקף את המצב העובדתי ביחס לבעלות בנכס לאשורו, התעורר קושי להוכיח את הרכיב הנפשי הדרוש להתגבשות העבירה. (ג) ביחס לחשד לדיווח כוזב של השר דרעי לרשות המיסים אודות מכירת נכס מקרקעין בהר שמואל, נמצא כי יש קושי ראייתי להוכיח, ביחס לדרעי, את התגבשות הרכיב העובדתי ואת הרכיב הנפשי הדרושים לעבירה. (ד) ביחס לחשד למתן תצהיר שקר ליושב ראש הכנסת נמצא קושי להוכיח את רכיב הנחת הדעת שהוא חלק מהיסוד העובדתי הדרוש להתגבשות העבירה; וביחס לחשד למתן תצהיר שקר למבקר המדינה, לאור הממצאים באירועים אחרים, נמצא שלא ניתן לקבוע שהתגבש היסוד העובדתי והיסוד הנפשי הדרוש להוכחת העבירה.

14. סופו של דבר: אני שוקל להעמיד לדין את השר דרעי בגין עבירות מס, כמתואר בכתב החשדות. לפני שאקבל החלטה סופית ביחס לשאלת העמדתו לדין פלילי, יוזמן בא כוחו לטעון נגד אפשרות העמדתו לדין פלילי במסגרת שימוע כמקובל.

אביחי מנדלבליט

נספח ע/3

העתק הודעה על הסדר הטיעון
ועתירה לקבוע דיון בעניינינו של חה"כ
דרעי מיום 26.12.2021 והעתק כתב
האישום אשר הוגשו לבית משפט
השלום בירושלים

עמ' 71

ת.מ. 12-2/1-623 S

בית משפט השלום בירושלים

המאשימה:

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
בית קרדן, דרך מנחם בגין 154, תל אביב-יפו 6492107
טלפון: 073-3924600; פקס: 03-5163093

בית משפט השלום
ירושלים (332)

25-12-2021

- דג -

הנאשם:

אריה (מכילוף) בן אליהו דרעי

באמצעות בי"כ ע"ד נבות תל צור
ממשרד תל צור ושות'
מרח' מצדה 7 (מגול ב.ס.ר. 4, קומה 19), בני ברק 5126112
טל: 03-7177712; פקס: 03-7177711

הודעה על הסדר טיעון ובקשה לקביעת דיון

1. היום הוגש לבית משפט נכבד זה כתב אישום נגד הנאשם.
2. המאשימה מתכבדת לחודיע לבית המשפט הנכבד כי עובר לרגשת כתב האישום גובש בין הצדדים הסדר טיעון, לפיו הנאשם יודה בעובדות כתב האישום, וירשע על סמך הודאתו בעבירות המפורטות בו, והצדדים יעברו במשותף לעונש נסיכום.
3. לאור האמור, צ"ת המשפט הנכבד מתבקש לקבוע טועד לדיון, לצורך הצגת פריטי הסדר הטיעון ושמיעת טמני הצדדים לעניין העונש.
4. מציב הסדר הטיעון.

ירון גולומב, ע"ד
ראש תחום
בפרקליטות מחוז תל אביב
(מיסוי וכלכלה)

תל אביב, כ"ב בטבת התשפ"ב, 26 בדצמבר 2021.

הסדר טיעון

שוערד ונחתם ביום 23 לחודש דצמבר, שנת 2021

בין
מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
רחוב מנחם בגין 154, תל-אביב 6492107
טלפון: 073-3924600; פקס: 03-5163093

המאשימה

- 7 2 3 -

לבין
אריה נבן אליהו (דדעי)
ת.ז. 69577674
מרחוב הקבלן 28, ירושלים

באמצעות בייכ ש"ד נבות תל צור
ממשרד תל צור ושות'
מרח' מצודה 7 (מגדל ב.ס.ר. 4, קומה 19), בני ברק 5126112
טל. 03-7177712 פקס: 03-7177711

הנאשם

הואיל והמאשימה מתעדת להגיש כנגד הנאשם כתב אישום המייחס לו ביצוע עבירות על פי לקודת מס הכנסה (נוסח חדש) התשכ"א-1961 וחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963.

והואיל וכמסגרת הסדר טיעון זה הסכימה המאשימה להגיש כתב אישום בנוסח המצורף ומסומן נספח א' (להלן: "כתב האישום")

והואיל והנאשם הביע את רצונו להודות בעובדות כתב האישום ובאישום המיוחס לו במסגרתו;

הגיעו הצדדים להסדר טיעון כדלקמן:

1. כתב האישום הוגש לנאשם לפני החתימה על הסדר טיעון זה (להלן: "ההסדר"), הנאשם יודה במיוחס לו בכתב האישום, והצדדים יבקשו כי בית המשפט ירשיע אותו בעבירה הנפורטת בכתב האישום.
2. הצדדים יעברו במשותף ויבקשו מבית המשפט הנכבד לאשר ולאמץ את הסדר הטיעון ולהטיל על הנאשם את העונשים הבאים:

2.1. מאסר על תנאי למשך 12 חודשים, לתקופה של 3 שנים והתנאי שהנאשם לא יעבור עבירה על פי פקודת גטס הכנסה (נוסח חדש) התשכ"א-1961 או חוק מיסוי מקרקעין (שכר, מכירה ורכישה), התשכ"ג-1963

2.2. קנס כספי בגובה של 180 אלף ש"ח או שנת מאסר בפועל תמורתו, אשר ישולם כתשלונים לפי שיקול דעת בית המשפט הנכבד

הנאשם מצהיר כי הוסכם לו על ידי נא כוחו וזאת מדוע מתנאים להגן

3.1. אם יפר הנאשם את התחייבותו על פי הסדר זה, תהיה המאשימה משוחררת מהסדר, ומגדרי כתב האישום העומד להיות מוגש במסגרת ההסדר

3.2. ההסדר אינו מחייב את בית המשפט, ובית המשפט רשאי שלא לקבל את ההסדר, כולו או חלקו, ורשאי לגזור על הנאשם כל עונש שייראה לו הולם, על פי שיקול דעתו

3.3. היה ובית המשפט יטיל עונש החירג לחומרה מן הכולל עמדת המאשימה לפי הסדר הטיעון, ויוגש ערעור מטיעם הנאשם, תהיה המאשימה רשאית לבחון את עמדתה מחדש כאשר לעונש בפני ערכאת הערעור, כפי שנקבע בדנ"פ 1187/03 מדינת ישראל נ' פד"ץ, כ"ד נט (6) 281 (2005), ולא תהיה מחויבת להגן על הסדר הטיעון בפני ערכאת הערעור

3.4. אין באמור בהסדר זה כדי לשלול או לפגוע בכל הליך אזרחי או משמעתי המתנהל או שיתנהל נגד הנאשם או נגד אחרים, בכל עניין ולפי הוראות כל דין

4. רשננו במינו את הודיעה הנאשם בדבר החלטתו להתפטור מהכנסת ויגל כן הונו המישפטי הונושלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית.

5. הנאשם מאשר כי נא הוא הסביר לו את פרטי ההסדר וכי הוא הבין אותם ומסכים להם

ולראייה באו הצדדים על החתום :

יהונתן תדמור
צ'ק לט מחוז תל-אביב
(מיסוי וכלכלה)
מקליונית מתח תל-אביב
(מיסוי וכלכלה)

נבות תל-אביב, ש"ד
מ.ר. 11800
ע"ד נבות תל-אביב
23.12.2021

הנאשם אריה דרעי

המאשימה : מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
מבית קרדן, דרך מנחם בגין 154, תל-אביב 6492107
טלפון : 073-3924600, פקס' : 03-5163093

- נ ג ד -

הנאשם : אריה מכלוף (בן אליהו) דרעי
יליד שנת 1959, ת"ז
מרח'.... ירושלים

כתב אישום במסגרת הסדר טיעון

חלק כללי

1. בשנת 2003 הקים הנאשם את חברת ד.ר.א.ר שירותי ייעוץ בע"מ (להלן : "דראר") שעיסוקה במתן שירותי ייעוץ בנושאי שיווק, תכנון ואסטרטגיה. עד שנת 2013 דראר היתה בבעלותו המלאה של הנאשם, והוא היה מורשה החתימה היחיד בה. ביום 11 במרץ 2013, דראר החלה הליך של פירוק מרצון.
2. ביום 22 בינואר 2013 הנאשם נבחר לכהונה כחבר כנסת במסגרת הכנסת ה-19, והחל משנת 2015 החל לכהן כשר בממשלות ישראל.
3. הנאשם הגיש לרשות המסים דוחות על הכנסות דראר ועל הכנסותיו האישיות לשנות המס 2011-2013.
4. שלמה דרעי הוא עו"ד מאז 1987, העוסק בתחום הנדל"ן.
5. חברת "שלמה דרעי עו"ד", היא משרד עורכי דין שבבעלותו המלאה של שלמה דרעי.
6. הנאשם ושלמה דרעי אחים.

אישום 1 – גבעת שאול

א. העובדות

7. ביום 2 בפברואר 2010 הנאשם ורעייתו רכשו חלק ממגרש בגבעת שאול תמורת מליון דולר ארה"ב (להלן : "המגרש").
8. הנאשם ורעייתו, יחד עם קבוצת רוכשים, רכשו את המגרש כחלק מהסכם שיתוף שעניינו

- תכנון ובניה משותפים במגרש ובמגרשים סמוכים, לצורך בניית שלושה בנייני מגורים (להלן: **"קבוצת הרוכשים"**).
9. ביום 9 בנובמבר 2011, יוחד לנאשם ולרעייתו חלק במגרש שיועד לבניית בניין מגורים בן 5 דירות, על גבי חלק ממקרקעין הידועים כגוש 30260 חלקות 155, 179 ו-180 (להלן: **"הבניין הרלוונטי"**).
10. ביום 26 בנובמבר 2012 נחתם הסכם בין קבוצת הרוכשים לבין חברת בניה (להלן: **"חברת הבניה"**) במסגרתו התחייבה חברת הבניה לבניית שלושת בנייני המגורים ובהם הבניין הרלוונטי, עד למסירתן של הדירות המוגמרות ליחיד קבוצת הרוכשים (להלן: **"הסכם הבניה"**). מספר חודשים לאחר מכן, החלה חברת הבניה בבניית הבניינים ובהם הבניין הרלוונטי.
- במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה, סביב אמצע שנת 2013, סיכם הנאשם עם אחיו, שלמה דרעי, למכור לו את מלוא זכויותיו הקיימות והעתידיות בבניין הרלוונטי, ובחלקו בקבוצת הרוכשים תמורת סכום של 1.6 מיליון דולר ארה"ב, ששיקף את כלל העלויות שהוציא בגין הנכס (להלן: **"העסקה"** ו**"תמורת העסקה המלאה"**).
11. הנאשם ושלמה דרעי התקשרו בחוזה למכירת הנכס בגבעת שאול מהנאשם ומרעייתו לשלמה דרעי וילדיו (להלן: **"חוזה המכירה"**), אותו ערכו שלמה דרעי ועו"ד ממשרדו, עליו חתם שלמה דרעי בשם של כל הצדדים לעסקה ביום 1 בספטמבר 2013 (להלן: **"מועד חתימת החוזה"**), כל זאת ללא הנאשם ורעייתו.
12. חוזה המכירה לא שיקף את פרטי העסקה, בין השאר משום שתמורת העסקה שצוינה הייתה 4.25 מיליון ש"ח. לאחר חתימת חוזה המכירה, ביום 2 בספטמבר 2013, שלמה דרעי ועו"ד ממשרדו, הגישו בשם של שלמה דרעי, ילדיו, הנאשם ורעייתו, לרשויות מיסוי מקרקעין, טופס דיווח בדבר העסקה (להלן: **"המש"ח"**), אותו ערכו, חתמו והגישו ללא הנאשם ורעייתו.
13. המש"ח, אליו צורף חוזה המכירה, לא שיקף את מלוא פרטי העסקה, בין השאר משום שנמסר כי שווי המכירה הוא 4.25 מיליון ש"ח (להלן: **"פרטי העסקה החסרים"**).
14. צירוף פרטי העסקה החסרים למש"ח, היה מאפשר לרשויות המס לשום את העסקה כראוי ולהעמיד את שווי התמורה על סך 1.6 מיליון דולר ארה"ב (ששווים באותה עת לא יפחת מ-5.78 מיליון ש"ח).
15. הנאשם אפשר, ללא הצדק סביר, הגשת המש"ח במתכונת החסרה בה הוגש, על אף שפרטי העסקה החסרים, היו רלוונטיים ומהותיים להפעלת שיקול דעת רשויות מיסוי מקרקעין, על מנת לשום נכונה את העסקה מבחינת שווייה ומבחינת שיעור מס הרכישה שחל על הקונים.
16. בהתנהלותו המתוארת בסעיף 15, סייע הנאשם לאחר, ללא הצדק סביר, לערוך הצהרה למיסוי מקרקעין שלא צוינה בה תמורת העסקה המלאה.
17. בשל הדיווח לרשויות מיסוי מקרקעין, מס הרכישה הופחת שלא כדין.

ב. הוראות החיקוק

18. סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה – עבירה לפי סעיף 98(ג) לחוק מיסוי מקרקעין.

אישום 2 – גרין אושן

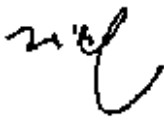
א. העובדות

19. גרין אושן הייתה קרן פיננסית להשקעות בארצות הברית שפעלה בשנים 2011-2016 (להלן: "גרין אושן").
20. גרין אושן גבתה ממשקייעיה עמלה בת שני רכיבים:
- 21.1. דמי ניהול שנתיים בשווי 2% מהסכום המנוהל המשולמים מדי רבעון;
- 21.2. דמי הצלחה בשווי 20% הנגזרים מסכום הרווח, מעבר לסכום ההשקעה המקורי (להלן: "עמלת המשקייע").
21. גרין אושן שילמה בגין גיוס משקייעים, עמלה בגובה מחצית עמלת המשקייע (להלן: "עמלת מגייס").
22. בשנת 2011 גרין אושן פנתה לנאשם בבקשה שיסייע לה בגיוס משקייעים בתמורה לעמלת מגייס.
23. הנאשם גייס את חברת South Ferry להשקעה באמצעות גרין אושן, והחל מ-14 בנובמבר 2011, גרין אושן שילמה לחברת דראר שבבעלותו של הנאשם, עמלת מגייס אשר שולמה מעת לעת, בהתאם להסדר המפורט בסעיפים 20-21, כנגד חשבוניות ייעוץ.
24. בסמוך לאחר שהנאשם נבחר לכנסת ה-19, ב-22 בינואר 2013, הנאשם סיכם עם גרין אושן שתגמולים עתידיים מעמלת המגייס, לה הייתה דראר זכאית מגרין אושן, יועברו לאחיו שלמה דרעי.
25. בהתאם לסיכום שבין הנאשם לחברת גרין אושן, שלמה דרעי באמצעות חברת עו"ד שלמה דרעי בע"מ קיבל מגרין אושן החל מחודש אפריל 2013 ועד מאי 2015 את הסכומים הבאים (כולל מע"מ):
- א. בשנת 2013 – שלושה תשלומים, בסך כולל של 101,074 ש"ח.
- ב. בשנת 2014 – שלושה תשלומים, בסך כולל של 497,246 ש"ח.
- ג. בשנת 2015 – שני תשלומים, בסך כולל של 36,622 ש"ח.
26. הנאשם לא כלל את ההכנסה בסך 101,074 ש"ח כמפורט בסעיף 25 לעיל בדוח השנתי של דראר לשנת 2013, ללא הצדק סביר.
27. הנאשם, בלא סיבה מספקת, לא ניהל פנקסי חשבונות ולא הגיש את דוחות דראר לרשויות המס לשנים 2014-2015, ובכך נמנע מלדווח בפני פקיד השומה על הכנסה בסך 533,868 ש"ח כמפורט בסעיף 25 לעיל לשנים אלו.

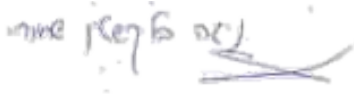
ב. הוראות החיקוק

28. דוח וידיעות לא נכונים ללא הצדק סביר – עבירה אחת לפי סעיף 217 לפקודת מס הכנסה.
29. אי הגשת דו"ח – שתי עבירות לפי סעיף 216(4) לפקודת מס הכנסה.
30. אי ניהול פנקסי חשבונות – שתי עבירות לפי סעיף 216(5) לפקודת מס הכנסה.

רשימת עדי התביעה תוגש לבית המשפט הנכבד במידת הצורך.

איתי שהם, עו"ד
סגן בכיר
בפרקליטות מחוז תל אביב
(מיסוי וכלכלה)

נגה בליקשטיין שחורי, עו"ד
סגנית בכירה
בפרקליטות מחוז תל אביב
(מיסוי וכלכלה)

ירון גולומב, עו"ד
ראש תחום
בפרקליטות מחוז תל אביב
(מיסוי וכלכלה)

פ-18-93

פל"א 178916/2015

חקר 189800105

תל אביב, היום כ"ב בטבת התשפ"ב, 26 בדצמבר 2021.

נספח ע/4

העתק התגובה מטעם היועמ"ש
בעתירה נגד הסדר הטיעון, כפי
שהוגשה ביום 6.1.2022

עמ' 79

התנועה למען איכות השלטון בישראל
ע"י עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ואח'
מרח' יפו 208 ירושלים ת.ד. 36054, 9136001
טל': 02-5000073 פקס: 02-5000076
כתובת דוא"ל: mqg@mqg.org.il

ה ע ו ת ר ת

נ ג ד

1. היועץ המשפטי לממשלה
2. פרקליט המדינה
ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים, ירושלים
טל': 073-3925345; פקס: 02-6467011

3. ח"כ אריה מכלוף דרעי
ע"י עוה"ד נבות תל צור
ממגדל ב.ס.ר. 4, רחוב מצדה 7, בני ברק
טל': 03-7177700 פקס: 03-7177711

ה מ ש י ב י ם

תגובה מקדמית מטעם המדינה

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 29.12.21 ולארכה בת יום שהתבקשה ביום 5.1.22, מתכבדים המשיבים 1 – 2 (להלן: **המדינה**) להגיש תגובה מקדמית לעתירה ולבקשה לצו ביניים מטעמם.

2. עניינה של העתירה דן בטענות העותרת נגד עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, לפיה לאור הודעתו של המשיב 3 (להלן: **ח"כ דרעי**), כי בכוונתו לפרוש מתפקידו כחבר כנסת בכנסת הנוכחית, לא תטען המדינה בערכאה הדיונית בה מתנהל עניינו של ח"כ דרעי, בית המשפט השלום בירושלים (ת"פ 56231-12-21) (להלן: **ההליך הפלילי**), בעניין השאלה האם דבק קלון במעשיו של ח"כ דרעי, וזאת משלל טעמים שפורטו בעתירה. כן מבקשת העותרת כי הסדר הטיעון, אשר נחתם עם ח"כ דרעי, יותנה בדרישה כי יוטל על ח"כ דרעי קלון וכי המדינה תשוב בה מהסדר הטיעון שנחתם עימו, בשל העדר דרישה להטלת עליו קלון במסגרת הסדר הטיעון. עוד מבקשת העותרת כי יפורסמו הנימוקים שעמדו בבסיס ההחלטה להתקשר עם ח"כ דרעי בהסדר טיעון, שאינו כולל דרישה להטלת קלון. סעד מבוקש זה, לטענת העותרת, מתבסס על הנחיית פרקליט המדינה 8.1, המורה לפרט בתיק הפרקליטות נימוקי הסדר טיעון הכרוך ברגישות ציבורית מיוחדת, וכן לפרוש בפני בית המשפט את מערכת השיקולים שהובילה להסכמת התביעה לעונש המוצע במסגרת הסדר הטיעון.
כן מבקשת העותרת לקיים דיון דחוף בעתירה, ולהורות על מתן צו ביניים, כך שעד להכרעה בעתירה יימנע בית המשפט הדן בהליך הפלילי, אליו הוגש הסדר הטיעון, מלדון בתיק.

כבר בראשית הדברים נציין, כי עניינה של עתירה זו נסוב בעיקרו על השאלה האם מערכת אכיפת החוק והערכאה הדיונית בהליך פלילי יכולות, צריכות ומחויבות להידרש לשאלת הקלון שדבק במעשיו של מי שהורשע ושאינו מכהן כנבחר ציבור בעת הזו. היינו, האם יש חובה לקיים את הדיון בשאלת הקלון מקום שהדיון הפך לתיאורטי, לפחות בעת הזו, והוא אינו בעל משמעות מעשית קונקרטי. עמדת המדינה היא שלא רק שאין חובה שכזו, אלא שטיעון תיאורטי בשאלת הקלון אינו תואם את הוראת חוק יסוד: הכנסת ואת מגמת פסיקת בית המשפט הנכבד.

בתוך כך נציין שלושה דברים:

א. נוכח הודעתו של ח"כ דרעי ליועץ המשפטי לממשלה בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת, בהתאם לאמור בסעיף 4 להסדר הטיעון, לא ייטען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית הדנה בהליך הפלילי.

בהקשר זה יש להפריד בין שני היבטים: הראשון, הוא עמדתו המהותית של היועץ המשפטי לממשלה ביחס לשאלה האם דבק קלון במעשים המיוחסים לח"כ דרעי; השני, הוא השאלה האם בנסיבות העניין יש מקום לקיים דיון תיאורטי בעת הזו בפני **הערכאה הדיונית** הדנה בתיק הפלילי בעניינו של ח"כ דרעי.

ויובהר: עמדתו המהותית של היועץ המשפטי לממשלה ביחס לשאלה האם דבק קלון במעשים המיוחסים לח"כ דרעי אינה חלק מהסדר הטיעון שהתגבש. היועץ המשפטי לממשלה הודיע, כי אין בכוונתו לטעון לעניין הקלון בפני **הערכאה הדיונית**, בשל הודעת ח"כ דרעי על התפטרותו והפיכת עניין הקלון ללא אקטואלי בעת הזו. כמובן, שעמדתו של היועץ המשפטי לממשלה ביחס לשאלה האם דבק קלון במעשיו של ח"כ דרעי אינה חלק מההסכמות שהתקבלו. הודעת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה לא יטען לקלון בפני הערכאה הדיונית, נוכח הפיכת הסוגיה ללא מעשית, לעת הזו, כמובן שאין בה כדי ללמד דבר לגבי עמדתו לגופו של עניין הקלון.

ב. על האמור לעיל נוסיף את הברור - ככל שח"כ דרעי לא יתפטר מהכנסת, היועץ המשפטי לממשלה יטען בפני הערכאה הדיונית לעניין הקלון, והכול בשים לב למעשים המיוחסים לח"כ דרעי ולנסיבות רלוונטיות נוספות הנוגעות לעניינו. כמו כן, ככל שבהמשך הדרך יעלה צורך משפטי ומעשי כי המדינה תטען לעניין הקלון בפני ערכאה אחרת, ברור כי כך יעשה. זאת בשים לב להוראות חוק יסוד: הכנסת, וכן לפסיקת בית משפט נכבד זה, לפיה קביעת קלון אינה עניין ערטילאי, אלא כפופה להקשר ולנסיבות קונקרטיים, וכן להכרעה מעשית הנדרשת בנקודת זמן מסוימת שבה היא מתקבלת.

ג. ביסודה של עמדת היועץ המשפטי לממשלה ניצבת הפרוצדורה הסטטוטורית, הקובעת כי הדיון בשאלה האם בהרשעת נאשם דבק קלון מתבצעת ככלל בפני הערכאה הדיונית של בית משפט הדין בפלילים במקרה בו הנאשם מכהן כנבחר ציבור. מתוך כך הבהיר היועץ המשפטי לממשלה, וכאמור בין אם היה נחתם הסדר טיעון ובין אם לאו, כי בנסיבות העניין ובשים לב להוראות חוק יסוד: הכנסת, בכפוף למימוש הודעתו של ח"כ דרעי כי יתפטר מהכנסת עובר לדיון בהליך הפלילי בעניינו, הרי שככלל אין לטעון לעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית, אלא לטעון לעניין ככל שיתעורר בהמשך צורך מעשי.

4. על רקע האמור, עמדת המדינה היא כי דין העתירה להידחות, בהעדר עילה למתן מי מן הסעדים המבוקשים על-ידי העותרת, שמשמעותם היא התערבות בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה בעניינו של ח"כ דרעי. זאת גם על רקע ההלכה הידועה בדבר היקף הביקורת השיפוטית המצומצם הנוהג בעניין החלטות כגון דא.

5. לצד זאת יוזכר, כי כידוע, למערכת אכיפת החוק, ובפרט לעומד בראשה, הוא היועץ המשפטי לממשלה, מסור שיקול דעת רחב ביחס לניהול הליכים פליליים, והיקף ההתערבות השיפוטית, כפועל יוצא מכך, הוא מצומצם עד מאוד (ראו למשל בג"ץ 1689/02 נמרודי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ(4) 425, 49 (6) 55 (5.8.03); בג"ץ 6271/96 בארי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ(4) 425, 428-429 (13.11.96); בג"ץ 3425/94 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, נ(4) 1, 10 (21.8.96)).

בית משפט נכבד זה חזר ופסק, פעם אחר פעם, כי לגורמי התביעה והחקירה מוקנה שיקול דעת רחב מאוד בנוגע לניהול ההליך הפלילי, על כל שלביו, ובהתאם לכך מרחב ההתערבות השיפוטית בשיקול דעתם של גורמי התביעה בסוגיות אלה הוא צר מאוד, ושמור למקרים יוצאי דופן וחריגים ביותר, בהם נמצאה חריגה קיצונית ממתחם הסבירות:

"עשרות, אם לא מאות פעמים, נאמר בפסיקתו של בית משפט זה, כי נקודת המוצא היא, שלתביעה מסור שיקול דעת מקצועי רחב בסוגיות שונות הנוגעות להליך הפלילי על כל שלביו, החל מהחקירה, דרך הגשת כתב האישום וכלה בשלב הערעור. התערבות בשיקול דעת הרשויות תיעשה במשורה ובמקרים חריגים ונדירים בלבד, כאשר ההחלטה הנדונה לוקה בחוסר סבירות קיצונית"

(דברי כבוד השופט י' עמית בפסק הדין בבג"ץ 8814/18 שלו נ' מדינת ישראל - פרקליטות מחוז תל אביב, פסקה 8 (27.1.19)).

6. הדברים נכונים כמובן גם לשלב של הסדר טיעון. בהתאם להלכה הפסוקה, נתון ליועץ המשפטי לממשלה שיקול דעת רחב גם באשר לאופן ניהול שלב זה, ולא בכדי; הרי עובר לגיבוש הסדר טיעון נדרש היועץ המשפטי לממשלה להביא בחשבון שיקולים שונים ומורכבים ולאזנם, ובכלל זאת שיקולים הנוגעים לדיות הראיות, לסיכונים ולסיכויים בהליך הפלילי, ככל שיתקיים משפט.

7. לעמדת המדינה, העתירה דנן אינה מבססת פגם משפטי בשיקול הדעת המקצועי והרחב של התביעה, ובראשה היועץ המשפטי לממשלה, ועל כן מדובר בעתירה נעדרת עילה, אשר בית המשפט הנכבד מתבקש להורות על דחייתה על הסף, הכל כפי שיפורט להלן.

8. אשר לבקשה לצו ביניים תטען המדינה, כי שעה שדין העתירה להידחות על הסף בהעדר עילה, ממילא אין מקום למתן צו ביניים כמבוקש. זאת, על רקע סיכויי העתירה הנמוכים, כפי שיפורט להלן, ובפרט נוכח ההתערבות המצומצמת בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה בניהול הליך פלילי, על כל שלביו.

בצד זאת, יבקשו המשיבים כי ככל שבית המשפט הנכבד לא יורה על דחיית העתירה על הסף ללא דיון, ייקבע הדיון בעתירה דנן בהקדם האפשרי לפי יומנו של בית המשפט הנכבד, ובמידת האפשר לפני יום 18.1.22, מועד הדיון הקבוע לפני בית משפט השלום בירושלים. זאת בשים לב למהות התיק, וכן לכך שרצוי לקיים את הדיון טרם חילופי היועץ המשפטי לממשלה בסוף ינואר 2021. זאת, שכן ככל שיהא צורך בהגשת הודעות ותגובות נוספות בהליך בעקבות דיון בית המשפט הנכבד בעתירה, יידרש היועץ הבא ללימוד התיק מראשיתו, והדבר עלול לגרום לעיכוב משמעותי בניהול ההליך הפלילי וכן בהליך זה.

9. כעת, יוצג בתמצית הרקע הנדרש לעניין, ובכלל זה עיקרי ההליכים בעניינו של ח"כ דרעי. לאחר מכן, תובא עמדת המשיבים במענה לעתירה.

רקע

10. על רקע עברו הפלילי של ח"כ דרעי הוגשו בעבר מספר עתירות נגד מינויו לתפקידי שר בממשלה.

כך, ביום 5.5.15 הוגשה עתירה נגד חוקיות מינויו של ח"כ דרעי כשר על רקע הרשעותיו הפליליות. בית המשפט הנכבד (כב' השופטים חיות, מלצר ופוגלמן) דחה את העתירה (בג"ץ 3095/15 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל** (13.8.15)). עתירה לקיום דיון נוסף בפסק הדין נדחתה בהחלטתו של כב' השופט הנדל (דנג"ץ 5806/15 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל** (28.10.15)).

ביום 10.1.16 הוגשה עתירה נגד החלטת הממשלה למנות את ח"כ דרעי לתפקיד שר הפנים (בג"ץ 232/16 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל** (8.5.16)); בית המשפט הנכבד (כב' השופטים גיבוראן ודנציגר נגד דעתו החולקת של כב' השופט הנדל) דחה את העתירה. עתירה לקיום דיון נוסף בפסק דין זה נדחתה אף היא, בהחלטתו של כב' השופט פוגלמן (דנג"ץ 4145/16 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל** (7.8.16)).

ביום 14.6.17 הוגשה עתירה נוספת, אשר במסגרתה התבקש בית המשפט הנכבד להורות על העברתו של ח"כ דרעי מכהונתו כשר בממשלה, לנוכח חקירה פלילית המתקיימת בעניינו. בתום דיון שהתקיים בעתירה, הודיע בא-כוח העותרת באותו ההליך, בהמלצתו של בית המשפט הנכבד, כי הוא אינו עומד על העתירה, והיא נמחקה (בג"ץ 4839/17 **תנועת אומ"ץ נ' ראש ממשלת ישראל** (5.6.18)).

11. להלן נעמוד בתמצית, על עיקרי ההליכים בעניינו של ח"כ דרעי הנוגעים להסדר הטיעון נושא העתירה שבכותרת.

12. תחילתם של ההליכים בהחלטתו של היועץ המשפטי לממשלה מיום 31.3.16 על פתיחה בחקירה פלילית נגד ח"כ דרעי, שהיה בשעתו שר בממשלת ישראל ה-34, שכיחנה אז. המדובר היה בחקירה מסועפת ומורכבת, בחשדות, בין היתר, לעבירות שוחד, מרמה והפרת אמונים והלבנת הון במספר פרשות שונות ונפרדות.
13. החקירה בוצעה במשותף על-ידי היחידה הארצית לחקירות הונאה במשטרה ועל-ידי מחלקת החקירות ברשות המסים, וננקטו במסגרתה פעולות חקירה רבות. בכלל זה, נגבו עשרות רבות של עדויות מעדים שונים המעורבים ונתפסו אלפי מסמכים וכן חומרי מחשב רבים. פעולות חקירה אלו נדרשו לשם ירידה לעומקם של החומרים שנתפסו, שהיו בחלקם בעלי היבטים חשבונאיים וכלכליים, אשר בדיקתם דורשת, מטבע הדברים, מומחיות.
14. החקירה התנהלה בליווי של פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה) (להלן: **פרקליטות מיסוי וכלכלה**) והתקיימו ישיבות עדכון עתיות, בין היתר, בראשות פרקליט המדינה דאז והיועץ המשפטי לממשלה.
15. במסגרת החקירה נחקר ח"כ דרעי באזהרה במועדים שונים ואלה הם: 14.6.17, 5.6.17, 29.5.17, 8.8.17, 11.9.17, 18.1.18, 5.2.18, 22.2.18, 6.3.18, 26.3.18, 6.6.19, 13.6.19. חקירות אלה נמשכו מספר שעות בכל פעם.
16. ביום 21.11.18, עם סיום החקירה, העבירו היחידות החוקרות במשטרה וברשות המיסים את תיק החקירה בעניינו של ח"כ דרעי לפרקליטות מיסוי וכלכלה, שליוותה את החקירה משלביה הראשונים, כאמור לעיל. המלצת היחידות החוקרות שהועברה יחד עם ממצאי החקירה, לא כללה התייחסות לעבירות שוחד שבהן ח"כ דרעי נחשד מלכתחילה. יחד עם זאת, ההמלצה הייתה כי כן נמצא כי קיימת תשתית ראייתית מספקת להוכחת ביצוע עבירות מרמה והפרת אמונים, עבירות מס בסכומים משמעותיים, הלבנת הון, שיבוש מהלכי משפט ומסירת תצהיר כוזב (שבועת שקר) למבקר המדינה וליו"ר הכנסת, בנוגע לנכסיו והכנסותיו של ח"כ דרעי.
17. לאחר קבלת החומרים ולמידתם, שלחה פרקליטות מיסוי וכלכלה ליחידות החוקרות בקשות לביצוע השלמות חקירה מסוימות, ובהמשך לאלה החלה בגיבוש חוות דעתה בעניין.
18. בד בבד, ביום 11.2.19 הגישה העותרת בהליך שבכותרת עתירה לבית המשפט הנכבד, בג"ץ 1081/19 **התנועה לאיכות השלטון נ' פרקליט המדינה** (אר"ש 20.3.19) (להלן: **העתירה הראשונה**), בדרישה כי תתקבל החלטה בשאלה אם יוגש כתב אישום נגד ח"כ דרעי, שכאמור לעיל היה שר באותה העת, טרם הבחירות לכנסת ה-21 שהיו קבועות ליום 9.4.19.
- ביום 13.3.19 הוגשה תגובת המדינה לעתירה הראשונה, בה נטען בתמצית כי אין עילה להתערבות שיפוטית בסוגיה שעלתה במסגרת העתירה, בין היתר, בהינתן כך שהמדובר בחקירה מסועפת ומורכבת, העוסקת בשורה של פרשות שונות ונפרדות, תוך שרשויות האכיפה פועלות בעניין בשקידה סבירה וראויה.

ביום 20.3.19 ניתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד המורה על דחיית העתירה הראשונה, תוך שנקבע, בין היתר, כי "דין העתירה להידחות על הסף, בהיעדר עילה להתערבות באופן בו מנהלים המשיבים את ההליך הפלילי ובקצב התקדמותם." (פסקה 6 לפסק הדין שלעיל).

19. ביום 30.7.19, לאחר בחינת חומר הראיות שנאסף ובחינת חוות דעתה של פרקליטות מיסוי וכלכלה, שהונחה לפני פרקליט המדינה דאז, מצא פרקליט המדינה דאז להמליץ ליועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב אישום נגד ח"כ דרעי בגין ביצוע עבירות מס, עבירות הלבנת הון ומסירת תצהיר כוזב, בכפוף לשימוע.

20. **היינו, המצב הראייתי בתיק ותמונת החשדות כלפי ח"כ דרעי השתנתה עד מאוד, וכבר באותו שלב לא דובר עוד בעבירות שחיתות שלטונית רחבות היקף.**

בהמשך, קיים היועץ המשפטי לממשלה סדרה של ישיבות לצורך לימוד כלל החומרים ובחינת העניין. בתוך כך, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, הוכנו מספר מסמכים משלימים על-ידי גורמי התביעה, לצורך ליבון וחיודוד הסוגיות שהתעוררו. אגב דיונים אלו אף חל שינוי מסוים בעמדות גורמי התביעה ביחס להמלצותיהם המקוריות בנוגע לחלק מהפרשות והאירועים.

21. ביום 29.12.20 הוגשה עתירה נוספת בעניין לבית המשפט הנכבד, בג"ץ 9172/20 **התנועה לטוהר המידות נ' היועץ המשפטי לממשלה** (אר"ש 24.1.21), במסגרתה שבה והתבקשה המדינה לקבל הכרעה בשאלה האם יוגש כתב אישום נגד ח"כ דרעי (להלן: **העתירה השנייה**).

22. ביום 8.1.21, הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי הגיע להחלטה בתיק החקירה בעניינו של ח"כ דרעי. במסגרת החלטתו סקר היועץ המשפטי לממשלה את עיקרי הליך החקירה, החשדות שיוחסו לח"כ דרעי, ההמלצות שהונחו לפניו וכן את הליך העבודה והתייעצות שקיים עובר לקבלת החלטתו, כפי שאלו פורטו לעיל. כמו כן עמד היועץ המשפטי לממשלה, בתמצית, על הבסיס הראייתי שהוביל לשקילת העמדתו לדין של ח"כ דרעי וזימונו לשימוע, בגין ביצוע מספר עבירות מס, ובה בעת, צוין גם כי לא נמצא בסיס ראיתי מספק להעמדה לדין פלילי בגין ביצוע של עבירות אחרות מתחום טוהר המידות, הלבנת הון, וכן מסירת דיווח כוזב ותצהיר כוזב.

צילום הודעת היועץ המשפטי לממשלה מיום 8.1.21 מצורף ומסומן **מש/1**.

23. יחד עם החלטתו האמורה, נשלחה לבא כוחו של ח"כ דרעי, הודעה בדבר שקילת העמדתו של ח"כ דרעי לדין פלילי והזמנה לשימוע, במסגרתה פורטו החשדות המיוחסים לח"כ דרעי. כתב החשדות התייחס לשלושה אירועים שונים עליהם נעמוד בתמצית:

על פי האירוע הראשון, שכונה "עסקת גבעת שאול", ח"כ דרעי ואשתו רכשו בשנת 2010, באמצעות נאמן, חלק ממגרש מקרקעין בגבעת שאול, תמורת סכום של מיליון דולר, יחד עם קבוצת רוכשים,

במטרה לפעול לבניית שלושה מבני מגורים על אותו המגרש ובמגרשים סמוכים לו. בהמשך לכך, במהלך שנת 2013 סיכם ח"כ דרעי על מכירת מלוא זכויותיו וזכויות אשתו במגרש, לרבות זכויותיהם העתידיות בבניין שיוקם, וכן חלקם בקבוצת הרכישה, לאחיו, שלמה דרעי, תמורת סכום של 1.6 מיליון דולר, ששווים באותם העת היה כ-5.95 מיליון ₪. חרף האמור, במסגרת חוזה המכירה שנערך בין הצדדים וכן בדיווח שנמסר לרשויות המס, נמסרו פרטים כוזבים ביודעין בנוגע לעסקה, לצורך הפחתת חבות המס הנובעת מביצוע העסקה. כך, נמסר תיאור כוזב ביחס לנכס הנמכר, מצב הבנייה במגרש, למועדי העסקה ולסכום העסקה. במסגרת הדיווח הכוזב נכתב כי שווי המכירה הוא רק 4.25 מיליון ₪. סכום זה הוא סכום הפחות ב-1.75 מיליון ₪ מסכום העסקה האמיתי שנחתם בין הצדדים. לאור דיווח כוזב זה, הופחת שלא כדין מס רכישה בסך של כ-355 אלף ₪ ומס השבח הופחת שלא כדין בסך כ-350 אלף ₪.

בגין חשדות אלו, נמסר לח"כ דרעי, כי נשקלת העמדתו לדין בעבירות שונות לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963 (להלן: **חוק מיסוי מקרקעין**), שעניינן מסירת דיווחים כוזבים, הכנת מסמכים כוזבים והתחמקות מתשלום מס.

על פי האירוע השני, קרן פיננסית להשקעות בארצות הברית בשם "גרין אושן", פנתה אל ח"כ דרעי בשנת 2011 בבקשה שיסייע לה בגיוס משקיעים בתמורה לקבלת עמלה. ח"כ דרעי אכן גייס עבור חברת "גרין אושן" משקיעה בשם חברת South Ferry, ובתמורה לכך, חברת "גרין אושן" שילמה לחברה שבבעלותו של ח"כ דרעי עמלת מגייס שהועברה לו בסכומים שונים מעת לעת. סמוך לאחר שנבחר בתחילת שנת 2013 לכנסת, סיכם ח"כ דרעי עם חברת "גרין אושן" כי תשלומים עתידיים שח"כ דרעי זכאי להם, יועברו לחברה שבבעלות אחיו, שלמה דרעי. בהתאם לכך, בין החודשים אפריל 2013 עד מאי 2015, הועברו מחברת "גרין אושן" לחברה שבבעלות אחיו של ח"כ דרעי, שלמה דרעי, סכום של 634,942 ₪ כולל מע"מ. על פי המתואר, הכנסות אלו של ח"כ דרעי לא דווחו לפקיד שומה כמתחייב בדין וגם לא שולם בגינן מס הכנסה כנדרש.

בגין חשדות אלו, נמסר לח"כ דרעי, כי נשקלת העמדתו לדין בעבירות שונות לפי פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: **פקודת מס הכנסה**), שעניינן השמטת הכנסה, מרמה ותחבולה, והכנת פנקסי חשבונות כוזבים.

על פי האירוע השלישי, בין השנים 2011 – 2012 נתן ח"כ דרעי שירותי יעוץ ושיווק לצורך הקמת בית קברות פרטי לחברה בשם "תחנות". בגין שירותי ייעוץ אלו קיבל ח"כ דרעי תשלום בסכום כולל של 280 אלף ₪, תוך שסכום של 180 אלף ₪ הועברו לו בדרך עקיפה באמצעות תרומה לעמותה בשם כרמי העיר, שהיו"ר שלה, יהודה אזרד, הוא מקורב של ח"כ דרעי, וסכום של 100 אלף ₪ נוספים שולמו לח"כ דרעי באמצעות שיק פרטי שנמסר לו. הכנסות אלו לא דווחו על ידי ח"כ דרעי לפקיד השומה, והושמטו מהדוח השנתי בכוונה להתחמק מתשלום מס.

בגין חשדות אלו, נמסר לח"כ דרעי, כי נשקלת העמדתו לדין בעבירות שונות לפי פקודת מס הכנסה.

צילום הודעה בדבר שקילת העמדה לדין והמנה לשימוע מצורף ומסומן מש/2.

24. בחזרה להשתלשלות ההליכים, ביום 15.1.21 הוגשה תגובת המדינה בעתירה השנייה, במסגרתה נמסר כי לאור הודעת היועץ המשפטי לממשלה על הכרעתו כאמור לעיל, העתירה התייתרה ודינה להימחק. ביום 24.1.21, ניתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד בעתירה השנייה, בו נקבע כי לאור הודעת היועץ המשפטי לממשלה, העתירה התייתרה ויש להורות על מחיקתה.

25. ביום 24.2.21 התקיים בפני היועץ המשפטי לממשלה שימוע בעל פה, במסגרתו העלה בא כוחו של ח"כ דרעי את טענותיו, זאת בהמשך לטענות בכתב שנשלחו מטעמו עובר לשימוע. כמו כן, לאחר השימוע, העביר בא כוחו של ח"כ דרעי טיעון נוסף ומשלים בכתב.

26. לאחר בחינת הטענות שעלו בהליך השימוע, סברו גורמי התביעה כי הליך השימוע הביא לחידוד קשיים ומורכבות מסוימת, ביחס לחלק מהסוגיות. ברם, אף בשים לב לקשיים אלה, ואף שאינם מבוטלים, עדיין קיים סיכוי סביר להרשעת ח"כ דרעי ביחס לשלושת האירועים שנזכרו לעיל.

27. בהמשך לכך, לאחר השלמת הליכי השימוע ובחינת הטענות שעלו בו, החל שיח מול בא כוחו של ח"כ דרעי, שבסיומו הגיעו הצדדים להסכמה על הסדר טיעון, אשר נחתם בין הצדדים ביום 23.12.21, כמפורט להלן.

28. על פי הסדר הטיעון, ח"כ דרעי יודה במיחוס לו בכתב האישום שעליו הוסכם, והמתייחס לאירועים הראשון והשני בלבד שנסקרו לעיל, כך שהצדדים יעתרו לבית המשפט בהליך הפלילי להרשעתו בעבירה של סיוע לאחר לעריכת הצהרה למיסוי מקרקעין, שלא צוינה בה תמורת העסקה המלאה, שתי עבירות של אי הגשת דו"ח לפי פקודת מס הכנסה, שתי עבירות של אי ניהול פנקסי חשבונות לפי פקודת מס הכנסה ועבירה אחת של מסירת דו"ח וידיעה לא נכונה בהעדר הצדק סביר לפי פקודת מס הכנסה.

על בסיס כך, יבקשו הצדדים להטיל על מר דרעי עונש של 12 חודשי מאסר על תנאי לתקופה של 3 שנים, והתנאי שלא יבצע עבירה לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה) או פקודת מס הכנסה, וכן תשלום קנס כספי בסך 180 אלף ₪ או שנת מאסר בפועל תמורתו, שישולם בתשלומים לפי שיקול דעתו של בית המשפט בהליך הפלילי.

כמו כן, במסגרת ההסדר הוסבר לח"כ דרעי, כמקובל, כי בית המשפט הדין בהליך הפלילי רשאי שלא לקבל את ההסדר ולגזור עליו כל עונש אחר לפי שיקול דעתו. כן הובהר, כי במקרה כזה, תהיה המאשימה רשאית לבחון את עמדתה באשר לעונש מחדש, אם יוגש ערעור בעניין, ולא תהיה מחויבת להגן על הסדר הטיעון בפני ערכאת הערעור, ככל שיוגש.

29. כמו כן, בסעיף 4 להסדר הטיעון נרשמה הבהרתו של היועץ המשפטי לממשלה לפיה נוכח הודעתו של ח"כ דרעי בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת, אין בכוונת היועץ המשפטי לממשלה לטעון בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית, היא הערכאה הדנה בהליך פלילי – בית המשפט השלום בירושלים.

כמפורט בפתח הדברים, הבהרה זו, אשר הופיעה בסעיף 4 להסדר, משקפת את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה לפיה אין מקום לטעון לעניין הקלון בעת הזו בנושא תיאורטי שאינו מעשי. במישור המהותי, ככל שיעלה בהמשך צורך משפטי מעשי לטעון לגופו של עניין הקלון, כך יעשה. זאת, בשים לב למעשים המיוחדים לח"כ דרעי ובשים לב לנסיבות שונות הנוגעות לעניינו והמשיפיעות על כשירותו לבצע תפקיד ציבורי כזה או אחר שבו יבקש, ככל שיבקש, לכהן.

30. למען הסדר הטוב, הגם שהעתירה אינה מעלה טענות לגופו של הסדר הטיעון ועיקר הטענות העולות בה למעשה נוגעות לעמדת היועץ המשפטי לממשלה בקשר לסוגיית הקלון בהליך פלילי, נציין בקצרה, כי השיקולים שעמדו בבסיס ההחלטה בדבר הסדר הטיעון עם ח"כ דרעי הם שיקולים מקצועיים, ענייניים ורלוונטיים.

מטבע הדברים, שעה שההליך הפלילי בעניינו של ח"כ דרעי עודנו תלוי ועומד, לא ניתן לפרוס את הטעמים המלאים עליהם בוסס הסדר הטיעון בתגובה זו בהרחבה ובפרוטרוט, וכאמור, הדבר אף לא נדרש, לאור מיקוד הטענות בעתירה בסוגיית הקלון.

יחד עם זאת, יצוין בתמצית, כי ההחלטה על הגעה להסדר התקבלה בראי השיקולים העיקריים הבאים; הצמצום המשמעותי שחל ביחס להיקף החשדות והאירועים שיוחסו לח"כ דרעי בין שלב ראשית החקירה לבין החשדות כפי שהתגבשו בסופו של ההליך, ולגביהן נמצא בסיס ראיתי לשקילת העמדה לדין; חלוף הזמן מתחילת הליכי החקירה ועד לקבלת הכרעה בדבר העמדה לדין פלילי; קשיים מסוימים, שהתחדדו ביחס לחלק מהתשתית הראייתית, כפי שאלו עלו בהליך השימוע; ועריכת בחינה מחודשת ונוספת בדבר סיכויי ההרשעה ביחס לחשדות שיוחסו לח"כ דרעי בכתב החשדות. כמו כן יצוין כי לנוכח העובדה כי העבירות בהן הואשם בסופו של יום ח"כ דרעי הן עבירות לפי חוק מיסוי מקרקעין ופקודת מס הכנסה שנעברו לכאורה כאירועים נקודתיים וחד פעמיים, להבדיל מעבירות המעידות על כוונה מתמשכת לביצוען, כמו גם נכונו של ח"כ דרעי להודות בביצוע העבירות בהליך הפלילי, תוך חסכון זמן שיפוטי וכן לקיחת אחריות על המעשים, והחלטתו להתפטר מהכנסת, היוו אף הם שיקולים בעלי משקל משמעותי בהחלטה על הגעה להסדר הטיעון.

לאחר בחינת הדברים על ידי הגורמים הרלוונטיים, בראשם היועץ המשפטי לממשלה, סברו גורמי התביעה כי בנסיבות אלו הסדר הטיעון שגובש עם ח"כ דרעי מקיים איזון ראוי בין כלל האינטרסים הגלומים בסוגיה, על רקע הסיכונים האינהרנטיים ובהתחשב במכלול השיקולים, כמפורט לעיל.

31. בהתאם לאמור, ביום 26.12.21 הוגש כתב האישום נגד ח"כ דרעי לבית המשפט השלום בירושלים, וכן הוגשה הודעה על הסדר הטיעון בין הצדדים, בה נכללה בקשה לקבוע את התיק לדיון לצורך הצגת ההסדר לפני בית המשפט הדין בהליך הפלילי.

32. כאמור לעיל, דיון בבקשה לאישור הסדר הטיעון נקבע ליום 18.1.22 בפני בית משפט השלום בירושלים.

33. עמדת המדינה היא כי דין העתירה להידחות, בהיעדר כל עילה להתערבותו של בית משפט נכבד זה בהחלטת רשויות התביעה בכל הנוגע להליך הפלילי בעניינו של ח"כ דרעי.

34. טענתה העיקרית של העותרת בעתירה נסמכת על הוראות סעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת (להלן: **חוק יסוד הכנסת**). סעיף זה קובע כי:

”חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, , תיפסק חברותו בכנסת ביום שפסק הדין נעשה סופי, ואין נפקא מינה אם העבירה נעברה בזמן שהיה חבר אותה הכנסת, חבר כנסת קודמת או לפני שהיה לחבר כנסת”

35. העותרת טוענת, כי הודעתו של היועץ המשפטי לממשלה לפיה, על רקע הודעתו של ח"כ דרעי בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת, שלא לטעון לסוגיית הקלון בהליך הפלילי, היא עמדה בלתי סבירה, העוקפת באופן בלתי ראוי את החובה הקבועה בבסיס הוראות סעיף 42א לחוק יסוד הכנסת.

36. לעמדת המדינה, שוגה העותרת באופן קריאתה את מצב הדברים העובדתי בנוגע להסדר הטיעון, זאת הן ביחס לפסקה 4 המופיעה בהסדר שנחתם בין הצדדים והן ביחס לטענותיה בנוגע לחובה הקיימת לשיטתה לדון בסוגיית הקלון בנסיבות העניין.

37. כפי המצוין בפסקה 4 להסכם, נרשמה הודעתו של ח"כ דרעי בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת.

בנסיבות אלו, ככל שאכן יודיע ח"כ דרעי על התפטרותו כנדרש בסעיף 40 לחוק יסוד הכנסת, עובר למועד הדיון בהליך הפלילי, והתפטרותו תיכנס עד אז לתוקף, בהתאם להוראות סעיף 41 לחוק יסוד הכנסת, הרי שבמועד הדיון בהליך הפלילי לא יחול סעיף 42א לחוק יסוד הכנסת שלעיל, המקנה סמכות ייחודית לערכאה הדיונית בהליך פלילי לדון בשאלת הקלון. משעה שתיכנס התפטרותו של ח"כ דרעי לתוקף, הפסקת חברותו בכנסת של ח"כ דרעי לפי סעיף 42א לחוק יסוד הכנסת, לא תהיה אקטואלית עוד באותה עת.

על כן, **בכפוף לאמור לעיל**, ואך בשל הפיכת הסוגיה ללא אקטואלית, הובהר על ידי היועץ המשפטי לממשלה כי לא יטען בעניין הקלון בפני **הערכאה הדיונית**, שהיא הערכאה הדנה בהליך פלילי – בית המשפט השלום בירושלים.

כאמור, ככל שח"כ דרעי לא יתפטר מהכנסת עד למועד הדיון במשפטו הפלילי, וסוגיית הקלון תהיה רלוונטית, תובא עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין הקלון לפני הערכאה הדיונית, כמצוות המחוקק, בהתאם לאמות המידה שגובשו בפסיקה, ובשים לב לחומרה היחסית של המעשים שמיוחסים לח"כ דרעי וליתר הנסיבות הרלוונטיות.

ודוק, בניגוד לנטען בעתירה, לא רק שלא עלה בידי העותרת לבסס את טענתה כי עמדתו זאת של היועץ המשפטי לממשלה נגועה "בעיוות מהותי" או "חוסר סבירות קיצוני" כנדרש, אלא עמדת היועץ המשפטי לממשלה עולה בקנה אחד עם לשון החוק ועם פסיקתו של בית משפט נכבד זה, בכל הנוגע למועד ולעיתוי המתאים לדיון בסוגית הקלון הנובעת מהרשעה בביצוע עבירה פלילית, וההלכה היא כי קביעת קלון אינה עניין ערטילאי, אלא כפופה להקשר ולנסיבות, וכן להכרעה קונקרטיה מעשית הנדרשת בנקודת זמן מסוימת.

במסגרת פסק דינו של כב' השופט א' לוי בבג"ץ 5961/07 פלוני נ' פרקליט המדינה (23.9.07) (להלן: **עניין קצב**), קבע בית המשפט בכל הנוגע לבחינת הצורך בהכרעה בסוגיות הקלון כי (פסקה 31 לפסק דינו של כב' השופט א' לוי):

"[...]קביעת הקלון אינה עניין ערטילאי. אין היא דבר שבעקרון. היא אינה נערכת בחלל ריק, ולעולם כפופה להקשר ולנסיבות. אין זו הצהרה כללית, אשר כוחה יפה לכל עניין ומטרה. השלכותיה ממוקדות. תכליתה קונקרטית. וקודם שתכלית זו מתקיימת, אין כל משמעות לעיסוק בשאלת הקלון."

(ההדגשות הוספו – הח.מ.)

בהמשך, מטעים בית המשפט בעניין **קצב** כי מושג הקלון נגזר מנסיבות העניין וההקשר הקונקרטי והפרטני הנדרש להכרעה באותה נקודת הזמן. או אז, יש גם לשקלל בתוך ההכרעה את התפיסה הנורמטיבית הרווחת באותה העת בנוגע למעשים - 'רוחות השעה' (ר' פסקאות 32 – 33 לפסק דינו של כב' השופט א' לוי).

לאור זאת, קובע בית המשפט הנכבד בעניין **קצב** כדלקמן (פסקה 34 לפסק דינו של כב' השופט א' לוי):

"הנה כי כן, החלטה בענין הקלון אל לה להקדים את זמנה. עליה להתקבל במועד בו היא רלוונטית, ובאופן שיעלה בקנה אחד עם תכליתה – בחינת הכשירות המוסרית למילוי של תפקיד קונקרטי בעת נתונה. לעניננו ברור, אפוא, כי לא בכל פסק-דין בפלילים – וחד הוא אם ניתן בתום ניהולו של משפט או שיסודו בהסדר טיעון, ראוי כי ימצא ביטוי לשאלת הקלון. יהא זה אך באותם מקרים, בהם נודעת לקיומו של קלון השלכה מיידית, למשל כאשר המורשע מצוי בעיצומה של כהונה בתפקיד שקלון הוא מחסום לו, או כשעומד הוא ערב אותה כהונה, או כשקלון מאיים לשלול מידי זכויות שונות, כמו בענינם של תנאי הפרישה. אחרת, לא זו בלבד שלא תהא משמעות להחלטתו של בית-המשפט, אלא שלגישתי, לא יהא לאותה החלטה תוקף מחייב."

(ההדגשות הוספו – הח.מ.)

39. בהתאם לאמור, בכפוף למימוש הודעתו של ח"כ דרעי על התפטרותו מהכנסת, הרי שבמועד הדיון בהסדר הטיעון לא יהיה מר דרעי חבר כנסת.

כך, ממילא לא יעמוד באותה נקודת זמן בפני היועץ המשפטי לממשלה תפקיד רלוונטי, אשר ביחס אליו היה נדרש לטעון לעניין הכשירות המוסרית של ח"כ דרעי לאותו תפקיד. בהקשר זה יצוין עוד, כי בשיחה בין ב"כ של ח"כ דרעי לבין נציג היועץ המשפטי לממשלה, ציין הראשון, כי בכוונתו של ח"כ דרעי לוותר על הטבות הפרישה המגיעות לחבר כנסת שפרש, ולפיכך אף בהקשר זה, וככל שכוונתו זו תמומש, נעדרת הבקשה לקביעת קלון כל נפקות מעשית.

40. יוצא אפוא, כי אין כל עילה משפטית להתערבות בהחלטתו של היועץ המשפטי לממשלה, שלא לטעון בעניין סוגיית הקלון בהליך הפלילי. זאת, בכפוף לכך שעובר למועד הדיון יודיע ח"כ דרעי על התפטרותו מהכנסת כנדרש בחוק ועד אז, התפטרות זאת תיכנס לתוקף.

כאמור לעיל, או אז, ממילא יתייחר הצורך להידרש להוראות סעיף 42 לחוק יסוד הכנסת, בדבר הפסקת כהונתו של חבר כנסת בגין הרשעתו בפלילים בעבירה שיש עמה קלון, שכן במקרה כזה, ח"כ דרעי לא יהא חבר כנסת יותר ולא יתקיים התנאי הנדרש שעניינו – **למילוי של תפקיד קונקרטי בעת נתונה**.

41. יתירה מכך, משעה שיתפטר חבר הכנסת דרעי, הסמכות לדון בשאלת הקלון אינה נתונה עוד לערכאה הדיונית הדנה בהליך הפלילי.

בהקשר זה נפנה גם לגזר הדין שניתן בהליך פ 4021/05 (מחוזי חיפה) **מדינת ישראל נ' סדן ואח'** (15.11.06), שם קבע בית המשפט המחוזי בחיפה, בהקשר דומה, כי שעה שחלק מהנאשמים באותו הליך הודיעו על התפטרותם מתפקידם כחברי מועצה, מתייחר הצורך לדון בסוגיית הקלון לאחר הרשעתם. וכך בלשון פסק הדין:

"הנה כי משהתפטרו חברי המועצה מכהונתם לאחר הרשעתם ובטרם גזרתי את דינם, אין יותר תחולה לסעיפים 120(8) וסעיף 120א' לפקודת העיריות שכאמור דינם בפסלות והפסקת כהונתם של חברי מועצה מכהנים. במילים אחרות, במועד גזירת הדין, לא ניצבים בפניי נאשמים שהם חברי מועצה. **התפטרותם של אותם נאשמים, פוטר אותי מן הצורך ומן החובה לקבוע האם יש קלון בעבירות בהן הרשעתי אותם, כמצוות סעיף 120א'.** סעיף זה בא להסדיר מקרים בהם חברי מועצה שהורשעו בעבירות פליליות ממשיכים לכהן כחברי מועצה גם לאחר ההרשעה. באותם מקרים, הסעיף מחייב את בית המשפט הגוזר את דינם של אותם חברי מועצה שממשיכים לכהן, לקבוע אם יש קלון בעבירות בהן הורשעו. שכן, אם קבע בית המשפט שאכן דבק קלון באותן עבירות, כהונתם של חברי המועצה צריכה להיפסל לפי סעיף 120(8). משהתפטרו הנאשמים מחברותם במועצה, אין כאמור תחולה לגביהם, לסעיפים 120(8) ו-120א לפקודת העיריות ומשמעות הדבר, כי לא רק שלא מוטלת על ביהמ"ש חובה לפסוק לעניין הקלון, אלא שאין לו גם סמכות לדון, בשאלת הקלון, לפי סעיפים אלו."

(ההדגשה הוספה – הח.מ.)

42. למען הסר ספק יובהר, כי ככל שעד למועד הדיון בהליך הפלילי, לא יתפטר ח"כ דרעי מהכנסת באופן הנדרש על פי הדין, הרי שלעמדת היועץ המשפטי לממשלה, או אז, אכן תהיה רלוונטיות לסוגיית הקלון בהקשר של סעיף 42 לחוק יסוד הכנסת, ועמדתו בעניין תובא בפני בית המשפט בהליך הפלילי.

43. בכל הנוגע לטענות העותרת כי הימנעות כעת, לדון בסוגיית הקלון במסגרת ההליך הפלילי, משמעותה כי יהיה באפשרותו של ח"כ דרעי, לשוב ולכהן כבר במסגרת הכנסת הבאה כחבר כנסת, ואולי אף כשר בממשלה, תשיב המדינה בתמצית כדלקמן.

44. באשר לאפשרותו של ח"כ דרעי לשוב ולכהן כבר במסגרת הכנסת הבאה כחבר כנסת יוסבר, כי אם בית המשפט השלום בהליך הפלילי יאמץ את הסדר הטיעון, כך שח"כ דרעי יורשע בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום ויושתו עליו העונשים להם עותרים הצדדים, ובנוסף לכך, גם אם ייקבע על ידי בית המשפט השלום בהליך הפלילי כי יש במעשים בהם יורשע ח"כ דרעי קלון, הרי שלא יהא בכך כדי למנוע בעד ח"כ דרעי לפי סעיף 6(א) לחוק יסוד הכנסת, להציג את מועמדתו ברשימת מועמדים להיבחר לכנסת הבאה, בהינתן כך שהעונש במסגרת הסדר הטיעון אינו כולל ריצוי מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים (ר' פסקאות 13 – 22 לפסק דינו של הנשיא א' גרוניס בבג"ץ 3997/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ ואח' (להלן: עניין הנגבי)). לכן, בניגוד לנטען על-ידי העותרת, אין בהימנעות מלטעון בהליך הפלילי בסוגיית הקלון, אם אכן עד אז יתפטר ח"כ דרעי מתפקידו, כדי להקנות לח"כ דרעי אפשרות, מבחינה סטטוטורית, לשוב ולכהן כחבר כנסת בעתיד, שכן כאמור לעיל, אפשרות זו תעמוד לו ממילא, בהתאם להוראות הדין וההלכה הפסוקה.

45. ביחס לאפשרותו של ח"כ דרעי להתמנות בעתיד לתפקיד שר בממשלה, תטען המדינה, כי אם בעתיד תעלה האפשרות מינוי של ח"כ דרעי כשר בממשלה, הרי שממילא יהיה על מינוי זה לעמוד בתנאי הכשירות הקבועים בדין. או אז, אם תסבור העותרת או כל גורם אחר כי תנאים אלו אינם מתקיימים, תעמוד לה האפשרות לנקוט בהליכים המתאימים בעניין בהתאם לנסיבות (ר' עניין הנגבי לעיל). עם זאת, בעת הנוכחית, המדובר בסוגיה תיאורטית שאין צורך להידרש לה אגב הכרעה בעתירה דנן.

46. טענה נוספת שמעלה העותרת היא, כי הימנעותו של היועץ המשפטי לממשלה בנסיבות העניין לדון בהליך הפלילי בסוגיית הקלון, משליכה על ההסדר בכללותו, באופן שהופך את הסדר הטיעון כולו לבלתי סביר, כך שיש להורות על ביטולו.

לעמדת המדינה, גם בטיעון זה העותרת אינה דקה פורתא ושוגה בהבנתה את מצב הדברים, שכן, כידוע **סוגיית הקלון היא סוגיה נפרדת מהסדר הטיעון**, ומהיות הסוגיות נפרדות הרי שלא ניתן לגזור מסוגיית הקלון קביעות לגבי הסדר הטיעון גופו, כפי שמבקשת העותרת לעשות. יובהר כי סעיף 4 שלעיל אמנם מצוי במסמך הסדר הטיעון, אולם לשונו הברורה מלמדת כי הוא איננו חלק הימנו, אינו נגזר מהאמור בהסדר ואינו משליך על ההסדר גופו. במסגרת הסעיף מובהר כי ככל שאכן יתפטר ח"כ דרעי מהכנסת, לא יטען היועץ המשפטי לממשלה בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית.

הא ותו לאו. בהקשר זה יוער עוד, כי מעת שהודיע ח"כ דרעי על החלטתו להתפטר מהכנסת הרי שסוגיית הקלון אינה רלוונטית עוד וממילא לא ניתן לראות בסוגיה זו כחלק מהסדר הטיעון שנחתם עימו.

היטיב לתאר את הדברים כבוד השופט א' לוי בפסקה 35 לחוות דעתו בעניין **קצב**:

"שאלת הקלון לא ראוי כי תשמש נושא למשא-ומתן בין התביעה לבין הנאשם. **היא לא תוכל להיות חלק מהסדר טיעון**, כשם שאין להלום אפשרות כי תובע יסכים להגביל בכל דרך אחרת את שיקול-דעתו באשר לה, בתמורה לויתור כזה או אחר מצד הנאשם. קביעה זו שואבת מן ההבדל המהותי שבין מושג הקלון לבין יסודותיו של ההליך הפלילי, והכוונה היא להרשעה ולענישה שבעקבותיה. אותם יסודות מבוססים על רציונלים שונים בתכלית מזה של הקלון, ומצויים על כן במישורים נפרדים במובהק."

(ההדגשות הוספו – הח.מ.)

47. המדינה תטען, כי למעט טיעון כללי ולקוני בפסקה 253 לעתירתה בדבר הסדר הטיעון, העותרת אינה מניחה כל תשתית ראייתית ומשפטית, אף לא ברמה מינימלית, המצדיקה התערבות שיפוטית בהחלטת רשויות התביעה בהגעה להסדר הטיעון עם ח"כ דרעי. בפרט שעל פי ההלכה הפסוקה, בעניינים כגון דא, נתון לרשויות התביעה שיקול דעת נרחב ביותר. כך שב ופסק בית המשפט הנכבד זה גם לעניין היקף ההתערבות בהסדרי טיעון.

ראו, למשל, פסק דינו של כב' השופט אלון בעניין **קצב**:

"שיקול הדעת לעניין עריכת הסדר הטיעון ותנאיו מסור כל כולו לתביעה. [...]"

הביקורת השיפוטית של בית משפט זה לעניין החלטות מסוג אלה של התביעה לא תיעשה אלא במשורה קמוצה ביותר ורק במקרים נדירים בקיצוניותם"

עוד ראו לעניין זה את דברי הנשיאה ד' ביניש (כתוארה דאז) גם בעניין **קצב**:

"בית-משפט זה אינו מעמיד עצמו במקום גורמי התביעה ואין הוא שוקל מה היה מחליט אילו הוא היה בעל הסמכות, משל היה 'יועץ משפטי-על'. בהתחשב בכל אלה, אין חולק כי העיקרון המנחה הינו כי התערבותו של בית-משפט זה בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה וגורמי הפרקליטות בנוגע לניהול חקירה ולהעמדה לדין פלילי - ובכלל זה החלטות בנוגע לעריכת הסדרי טיעון וקביעת פרטיהם של הסדרים אלה - הינה מצומצמת ביותר."

ראו גם פסק הדין בע"פ 1958/98 **פלוגי נ' מדינת ישראל** פ"ד נו(1) 577, שם ניתחה כב' השופטת ביניש (כתוארה דאז) את הסוגיה. בפסק דין זה נקבע כי האינטרס הציבורי, במובנו הרחב, מצדיק עידוד הגעה להסדרי טיעון. ראו גם בג"ץ 3036/10 **אחיה נגר ואח' נ' פרקליטות המדינה (מחוז תל אביב)**, תק-על(4)2010, 951, 957 (2010):

"על רשויות התביעה לבחון האם הסדר הטיעון עולה בקנה אחד עם טובת הציבור ובחינת האינטרס הציבורי תעשה על ידי "איזון ראוי בין מידת ההקלה לה יזכה הנאשם במסגרת הסדר הטיעון לבין התועלת הציבורית שתצמח מכך" (ראו: עניין פלונית, לעיל, בפסקה 7 לפסק דינה של הנשיאה א' ביניש). במסגרת אותו איזון, על הפרקליטות ליתן את הדעת, בין היתר, לסיכויי ההרשעה, הקשיים הראייתיים הקיימים בתיק, קשיים הנובעים מניהולו של המשפט כגון: ריבוי עדים או העדת נפגעי עבירה, והאפשרות לחסוך בזמן שיפוטי (ראו: עניין פלונית, לעיל, בפסקה 7 לפסק דינה של הנשיאה ד' ביניש, וראו גם: עניין פלוני, לעיל, בעמ' 607). כמו כן, על הפרקליטות ליתן את הדעת לחסרונותיו של הסדר הטיעון עימם נמנים, בין היתר: האפשרות לפגיעה באכיפת החוק, סוג העבירה וחומרתה, נסיבות ביצועה ואינטרס הציבור במיצוי הדין עם הנאשם והענשתו (ראו: עניין פלונית, לעיל, בפסקה 7 לפסק דינה של הנשיאה ד' ביניש)".

כן נפנה לבג"ץ 2925/19 נגר נ' פרקליטות מחוז צפון, (24.6.2019), בפרט לפסקאות 7 – 8 לפסק הדין בכל הנוגע להסדרי טיעון.

לעניין בחינת הדברים מחדש וביצוע הערכה מחודשת של עמדת הצד שכנגד במסגרת המגעים להסדר, נפנה גם לדבריו של כבוד המשנה לנשיאה ריבלין בעניין קצב:

"יש לשוב ולהדגיש כי בתהליך של שימוע, ולמעשה גם בתהליך של משא-ומתן להסדר טיעון, אין זה אלא טבעי שתיערך בחינה מחדש של סוגיית דיות הראיות ושל השאלה – מה היא הליבה של התיק. תהליך השימוע או המשא-ומתן הוא תהליך של ליבון, עימות, חשיפה (ולו חלקית) של הקלפים. ניתן לצפות כי בתהליך כזה, כל צד מבצע הערכה מחודשת של עמדת הצד שכנגד ושל עמדתו-שלו, ובפרט של סיכויי ההרשעה והזיכוי. זהו תהליך של "חשבון נפש משפטי". לכן גם, השאלה מה היא ליבת המעשים העברייניים עשויה היא עצמה להיבחן מחדש בסופו של תהליך השימוע. כך, למשל, עשויה התביעה לסבור בעקבות שימוע או משא-ומתן להסדר טיעון, כי הראיות שבידיה חלשות יותר מכפי שחשבה, או כי הקרקע מתחת לאישומים מסוימים הזדעזעה-משהו. לא בהכרח משמעות הדבר היא שלא נותר עוד סיכוי סביר להרשעה בחלק מן העבירות ואף בכולן. משמעות הדבר עשויה להיות רק כי התיק גבולי יותר משנראה היה מלכתחילה, או כי השתנתה ההערכה לגבי הסיכוי להוכחת האשמה בעבירות השונות, כך שבחלקן הוא מצוי ברף הנמוך שעדיין מקיים את מבחן הסיכוי הסביר להרשעה".

לבסוף נפנה לפסק דינו של בית המשפט הנכבד שניתן לאחרונה, ביום 30.11.21, בבג"ץ 6363/21 פלוני נ' פרקליטות מחוז צפון – פלילי, שם שב בית המשפט הנכבד וקבע כי: "החלטות גורמי התביעה לעניין עריכת הסדרי טיעון נתונות לשיקול דעתם המקצועי. בית משפט זה לא יתערב בהחלטות מעין אלו, אלא במקרים חריגים ונדירים שבהם ההחלטה לוקה בפגם מהותי שאינו עולה בקנה אחד עם עקרונות המשפט המינהלי"; וכן לפסק דינו של בית המשפט הנכבד שניתן לפני מספר ימים בעניין הסדר הטיעון שנחתם עם ח"כ חיים כץ, בג"ץ 8311/21 משמר הדמוקרטיה הישראלית נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח' (26.12.21) (להלן: עניין כץ).

48. אם כן, לאור השיקולים המקצועיים והענייניים, העומדים בבסיס ההחלטה להגיע עם ח"כ דרעי להסדר טיעון, ומשלא עלה בידה של העותרת להניח תשתית ממנה ניתן להסיק אחרת, זאת אף לא ברמה מינימלית, הרי לעמדת המדינה, לא נפל במקרה דנן כל פגם או טעות, וודאי לא "עיוות מהותי" או "חוסר סבירות קיצוני" המצדיק התערבות של בית המשפט הנכבד בשיקול דעתה המקצועי של המדינה ובפרט של היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לפסיקת בית המשפט הנכבד.

49. עוד טוענת העותרת, כי קיים "פער" בלתי מוסבר בין עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה בסוגיית הקלון כפי שהוצגה בעניין כץ, שם לאחר הרשעתו של ח"כ כץ במסגרת הסדר טיעון שנחתם בין הצדדים, הציג היועץ המשפטי לממשלה בהליך הפלילי את עמדתו בסוגיית הקלון וטען שבנסיבות העניין של ח"כ כץ אין להטיל עליו קלון, לבין עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה במקרה דנן.

תחילה יובהר, כי בהעלאת טיעון זה, העותרת כלל אינה טורחת להסביר מדוע דומה הנדון לראיה, בהינתן שהמדובר בשני מקרים עם תשתית עובדתית שונה, נסיבות שונות, הרשעות בעבירות שונות וכיוצא בזאת. מכל מקום, יובהר, בניגוד לטענת העותרת, לא קיים כל "פער" בין עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין כץ, לבין המקרה דנן. ההפך הוא הנכון. בעניין כץ, בהיותו חבר כנסת מכהן, הרי שהדיון בסוגיית הקלון במסגרת ההליך הפלילי לפי סעיף 42 לחוק יסוד הכנסת היה אקטואלי. לעומת זאת, לאור כוונתו של ח"כ דרעי להודיע על התפטרות מהכנסת, כך שהתפטרותו זו עתידה להיכנס לתוקף עובר למועד הדיון בהליך הפלילי, הופך הדיון בסוגיית הקלון לפי סעיף 42 לחוק יסוד הכנסת, לדיון תיאורטי ובלתי רלוונטי. נשוב ונדגיש, כי אם עד מועד הדיון בהליך פלילי, לא יפעל ח"כ דרעי בהתאם להודעתו, ואם עובר למועד הדיון לא תיכנס לתוקפה התפטרותו מהכנסת בהתאם לחוק, או אז, יציג היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו בסוגיית הקלון במסגרת ההליך הפלילי.

50. למעלה מן הנדרש לאור כל האמור לעיל, וכפי שהוצג בפתח הדברים, נדגיש כי ליועץ המשפטי לממשלה ולרשויות התביעה מסור שיקול דעת רחב ביחס לניהול הליכים פליליים, וכפועל יוצא מכך היקף ההתערבות השיפוטית בכגון דא הוא מצומצם עד מאד. דברים אלו נכונים בפרט מקום שמטרתם של הסעדים המבוקשים היא התערבות בהליך פלילי תלוי ועומד כבעניינינו (בג"ץ 4267/17 התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה (24.7.17); כן השוו: בג"ץ 7323/08 התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה (28.8.08)).

ראו גם האמור בפסק הדין בבג"ץ 1398/04 איתי בן חורין נ' רשמת העמותות (פורסם בנבו, 19.1.06):

"אכן, רק במקרים נדירים, שבהם עולה כי החלטת היועץ המשפטי לוקה בחוסר סבירות קיצוני או בעיוות מהותי, עשוי בית-המשפט להתערב בהחלטות מסוג זה (בג"ץ 935/89 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד(2) 485, 523; בג"ץ 5675/04 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז, תק-על 2004(3) 1550). נטייה זו גוברת כאשר היועץ המשפטי לממשלה הגיע לכלל מסקנה כי הראיות המצויות אינן מספיקות להגשת כתב-אישום. "רשויות התביעה קנו ידע, מקצועיות וניסיון רב, וחזקה עליהן כי תעשינה כמיטבן להעמיד לדין את מי שראוי כי יועמד לדין ושלא להעמיד לדין את מי שאין הוא ראוי כי יעמוד לדין. מרחב שיקול-הדעת של הפרקליטות, בעיקר בנושא זה, הינו מרחב רב, ובית-המשפט לא יתערב בהחלטתה

אלא במקרים שבהם חרְגה בְּיָתֵר ממינתחם שיקול-הדעת אשר ניתן לה" (בג"ץ 4736/98 מעריב הוצאת מודיעין בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נד(1) 659).

כן ראו פסק הדין בעניין גנור הנ"ל, בעמ' 10-11 :

"...החלטה כזו תתקבל רק אם משתכנעים אנו כי ההחלטה לוקה בטעות ברורה, בולטת וקיצונית...בית משפט זה אינו הופך במהלך הדיון בעתירה למעין "יועץ משפטי-על", הבודק תחת היועץ המשפטי לממשלה ובמקומו אם חומר החקירה מצדיק הגשת כתב אישום אם לאו. מכאן אף ברורה עמדתנו, כי בית משפט זה אינו נוטה - בגדר עתירה המוגשת לו בעניין כגון דא - להעביר תחת שבט ביקורתו כל ראייה המצויה בתיק החקירה כאילו ניהל הוא את החקירה, בוודאי אינו עורך בדיקה ברמה שבה יעשה זאת שופט שלפניו מתנהל משפט פלילי..."

(ההדגשות הוספו – הח.מ.)

51. הלכה זו בדבר צמצום ההתערבות במקרים קיצוניים ביותר יפה גם לגבי החלטה בדבר החלטת היועץ המשפטי לממשלה בסוגיית הטיעון בעניין הקלון, במסגרת הליך פלילי תלוי ועומד, המצויה בבסיס סמכות רשויות התביעה, ובפרט העומד בראשן, היועץ המשפטי לממשלה.

יצוין כי כל האמור לעיל נכתב למעלה מן הצורך, שכן כפי שהוסבר לעיל, במקרה דנן מדובר בהחלטה סבירה ומתבקשת, העולה בקנה אחד עם הוראות הדין וההלכה הפסוקה ולכן ממילא לא מתקיימת הצדקה להתערבות בשיקול דעתם של גורמי התביעה ובראשם במקרה זה, היועץ המשפטי לממשלה.

52. בטרם סיום, תתייחס המדינה בקצרה להלן, לשתי טענות נוספות שמעלה העותרת בעתירתה.

האחת, טענת העותרת לפיה על היועץ המשפטי לממשלה לפרסם לציבור את נימוקיו בנוגע להגעה להסדר הטיעון, זאת בהתבסס על הנחיית פרקליט המדינה 8.1 העוסקת בהנחיות לעריכת הסדר טיעון. מבלי להתייחס לגופה של טענה זו, הרי שעיקרי שיקולי היועץ המשפטי לממשלה בהקשר זה פורטו לעיל והדיון בטענה זו ממילא התייתר.

השנייה, שהחלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא לטעון בעניין סוגיית הקלון בהליך הפלילי, תאפשר לח"כ דרעי ליהנות מהטבות להם זכאי חבר כנסת לשעבר, כגון נסיעה בתחבורה ציבורית, השתתפות בהוצאות אינטרנט, טלפון וזכאות לעיתון, זאת לפי החלטת ועדת הכספים של הכנסת גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (חברי הכנסת ושאייריהם), התש"ל – 1969 (להלן: **החלטת ועדת הכספים**).

תחילה נציין, כפי העולה ממכתבי מיצוי ההליכים שצרפה העותרת לעתירתה, כי בפנייתה ליועץ המשפטי לממשלה עובר להגשת העתירה (נספחים ע/5 ו- ע/9), טענה זו כלל לא נזכרה או עמדה בצורה כלשהי בבסיס טענותיה כלפי עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה. המדובר בטענות העולות לראשונה במסגרת העתירה כאן. די בכך, כדי להורות על דחיית הטענות, כפי שנקבע אך לאחרונה בעניין בג"ץ 8849/21 **אבו שאהין נ' שר הפנים** (27.12.21) בפסקה 5 לפסק הדין :

”עיון בבקשת המבקשת לויתור על אזרחותה מיום 28.11.2021 מגלה כי מדובר בבקשה לאקונית שכלל לא פורטו בה שלל הנימוקים המועלים בעתירתה כעת. בנסיבות אלה, לא ניתן לומר כי העותרת יצאה ידי חובתה למצות את ההליכים מול הרשות המינהלית הרלוונטיות, וגם בכך יש כדי להביא לדחיית עתירתה על הסף”.

מעבר לכך נשוב ונציין, כי במסגרת שיחה עם נציג היועץ המשפטי לממשלה מסר ב”כ של ח”כ דרעי, כי בכוונת האחרון לוותר על ההטבות הכספיות הנתונות לח”כ לשעבר. לכן, ככל שתמומש הכוונה האמורה, הרי שגם טענה זו מתייתרת, ואין צורך לטעון לגופה בעת הזו.

53. אשר לבקשה לצו ביניים תטען המדינה, כי שעה שדין העתירה להידחות בהעדר עילה, ממילא אין מקום למתן צו ביניים כמבוקש. זאת, נוכח כל אשר פורט לעיל, המשליך על סיכויי העתירה, ובפרט נוכח ההלכה הפסוקה בדבר צמצום בהתערבות בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה בנוגע לניהול הליכים פליליים.

סיכום

54. על יסוד כלל המפורט לעיל, יתבקש בית המשפט הנכבד להורות על דחיית העתירה על הסף ולחלופין לגופה, מחמת העדר עילה, תוך חיוב העותרת בהוצאות משפט כדין.

55. **ככל שבית המשפט הנכבד לא יורה על דחיית העתירה על הסף ללא דיון, תבקש המדינה כי הדיון בעתירה דנן יקבע בהקדם האפשרי לפי יומנו של בית המשפט הנכבד, ובמידת האפשר לפני יום 18.1.22, מועד הדיון הקבוע לפני בית משפט השלום בירושלים.**

זאת בשים לב למהות התיק, וכן לכך שרצוי לקיים את הדיון טרם חילופי היועץ המשפטי לממשלה בסוף ינואר 2021, שכן ככל שיהא צורך בהגשת הודעות ותגובות נוספות בהליך בעקבות דיון בית המשפט בעתירה, יידרש היועץ הבא ללימוד התיק מראשיתו והדבר עלול לגרום לעיכוב משמעותי בניהול ההליך הפלילי וכן בהליך זה.

היום, ד' בשבט תשפ”ב, 06 בינואר 2022.

רנאד עיד

סגן בכיר א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

נטע אורן

ממונה על ענייני בג"צים
בפרקליטות המדינה

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	צילום הודעת היועץ המשפטי לממשלה מיום 8.1.21	3
2	צילום הודעה בדבר שקילת העמדה לדין והזמנה לשימוע	9

נספח 1

צילום הודעת היועץ המשפטי לממשלה מיום 8.1.21

עמ' 3

היוקף המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"ד טבת תשפ"א

08 ינואר 2021

מס' מסמך: 004-99-2021-000653

החלטה בתיק החקירה בו נחקר שר הפנים אריה (מכלוף) דרעי כחשוד

א. פתח דבר:

1. החלטה זו עוסקת בממצאי תיק החקירה במסגרתו נחקר כחשוד שר הפנים אריה (מכלוף) דרעי (להלן: **השר דרעי**). תחילה אעמוד על החלטתי בתמצית, בהמשך אפרט את השתלשלות העניינים בטיפול בתיקים, ולאחר מכן אפרט את החלטתי.

2. אפתח בהדגשת שלושה דברים:

הראשון: לא נמצא בסיס ראיתי להוכחת החשד המשמעותי - אשר עמד ביסוד החקירה - לביצוע עבירות של שחיתות שלטונית על ידי השר דרעי.

השני: החלטתי בעת הזו משמעה שאני **שוקל** להעמיד לדין את השר דרעי. טרם התקבלה החלטה סופית בדבר.

השלישי: החלטה זו אינה פורסת את מלוא התמונה העובדתית העולה מתיק החקירה, או את מכלול הטעמים הניצבים בבסיסה. זאת מן הטעם הברור כי הרחבת התמונה העובדתית בעת הזו, מעבר למפורט, עלולה לפגום בהליך השימוע ובהליך הפלילי, ככל שיתנהל.

ב. הליך החקירה ובחינת ממצאיה בפרקליטות המדינה:

3. בשלהי שנת 2015 התקבל במערכת אכיפת החוק מידע הקשור לשר דרעי, אשר הצביע על פי החשד על העברות סכומי כסף משמעותיים מאנשי עסקים למשפחת דרעי, בדרכים שונות, חלקן קודם לחזרתו לפעילות פוליטית בינואר 2013 וחלקן לאחר שהחל לכהן כחבר כנסת. בהתאם לכך, ולאחר הליך בדיקה מקדימה, במהלך שנת 2016, קיבלתי את המלצת ראש אגף חקירות ומודיעין במשטרת ישראל דאז ואת המלצת פרקליט המדינה דאז, לפתוח בחקירה פלילית בחשד לביצוע עבירות מתחום השחיתות השלטונית. בתוך כך, במהלך שנת 2017 החל שלב נוסף בחקירה, בשיתוף רשות המיסים, אשר במהלכו גם נחקר השר דרעי כחשוד.

היוקף המשפטי למבטלה

החקירה נוהלה בידי היחידה הארצית לחקירות הונאה במשטרת ישראל, בפיקודו של מפקדה לשעבר, תת-ניצב כורש ברנור, ובשיתוף משרד פקיד שומה חקירות תל-אביב ברשות המיסים, תחת הנהלתו של פקיד השומה מר דרור דניאל.

4. החשד הראשוני שעמד בבסיס החקירה היה לכך שהשר דרעי ביצע עבירות של שוחד, מרמה והפרת אמונים והלבנת הון. במהלך שנת 2017, נוכח ממצאים שעלו בחקירה, התפתחה החקירה גם לבחינת חשדות לביצוע עבירות מס ועבירות של הצהרה כוזבת לרשויות. זאת בגין מספר אירועים שאלה עיקרם, על פי החשד: העברות כספיות בסכומים של מאות אלפי ש"ח, שהועברו לשר דרעי מאנשי עסקים שונים; הטמעת כספי מזומן למערכת הבנקאית ללא דיווח; עסקאות למכירת מגרשים בבעלות השר דרעי בשכונת גבעת שאול שבירושלים ובשכונת הר שמואל שבגבעת זאב; רכישת מגרש במושב ספסופה; הצהרות של השר דרעי ליושב ראש הכנסת ולמבקר המדינה; דיווחים חסרים בהצהרות הון לרשויות המס ועוד.
5. במסגרת החקירה, אשר נמשכה מספר שנים, בוצעו פעולות חקירה רבות. בתוך כך נחקרו מספר חשודים ובכללם השר דרעי, אחיו ומקורבים אליהם, וכן נחקרו עשרות רבות של עדים, חלקם בחו"ל, נערכו מחקרי תקשורת, ונתפסו מאות מסמכים רלוונטיים. כן התקיימו במהלך החקירה מספר רב של ישיבות עבודה משותפות בראשות פרקליט המדינה ובראשותי, ובהשתתפות בכירי משרד המשפטים, ראש אגף חקירות ומודיעין, מפקד יאח"ה והממונים על החקירה מרשות המיסים, במסגרתן אישרתי את כיווני החקירה, ואת פעולות החקירה המהותיות שבוצעו.
6. עם סיום החקירה, בחודש נובמבר 2018, העבירו משטרת ישראל ורשות המיסים את מכלול החומר שנאסף לידי צוות הפרקליטים המלווה את החקירה מפרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה). כן צרפו משטרת ישראל ורשות המיסים את עמדתן ביחס לממצאיה, ולפיה לא התגבשה תשתית ראייתית להוכחת עיקר עבירות השחיתות השלטונית אשר יוחסו לשר דרעי לכתחילה. יחד עם זאת, מסרו משטרת ישראל ורשות המיסים כי קיימת תשתית ראייתית מספקת להוכחת ביצוע עבירת מרמה והפרת אמונים, וכן לביצוע עבירות מס בסכומים משמעותיים, הלבנת הון, שיבוש מהלכי משפט ומסירת תצהיר כוזב (שבועת שקר) למבקר המדינה וליו"ר הכנסת בנוגע לנכסיו ולהכנסותיו. עוד מסרו משטרת ישראל ורשות המיסים כי התגבשה לשיטתן תשתית ראייתית נגד אחיו של השר דרעי, עו"ד שלמה דרעי, המשמש כיום בתפקיד יו"ר עמית בקק"ל, להוכחת ביצוע עבירות מס בסכומים משמעותיים, וכן כי התגבשה תשתית ראייתית להוכחת ביצוע עבירות הלבנת הון ועבירות מס על ידי חשודים נוספים.

היוקץ המשפטי לממשלה

7. מחומר הראיות שנאסף בחקירה עלה, בתמצית, חשד כי במהלך השנים 2010 – 2013, בתקופות הסמוכות לחזרתו לחיים הפוליטיים, השר דרעי הרבה להתנהל במסגרת פעילותו העסקית והאישית באמצעות כסף מזומן, וזאת, על פי רוב, באמצעות המערכת החוץ בנקאית. בתוך כך, פעילותו העסקית נעשתה באמצעות מקורביו ואנשי אמונו, תוך שהשר דרעי מרחיק עצמו מהדברים, ומדווח כזב לרשויות המדינה השונות.
8. לאחר העברת מכלול חומר החקירה לידי פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), החלה פרקליטת המחוז דאז, המשנה לפרקליט המדינה דהיום, גבי ליאת בן ארי, וצוות פרקליטים מטעמה בבחינת חומר הראיות וגיבוש חוות דעתם. בתוך כך לובנו סוגיות שונות, עובדתיות ומשפטיות, העולות מחומר החקירה, בוצעו מספר השלמות חקירה בנושאים שהיה צורך לחדד, ונכתבה עמדתם ביחס למשמעות המשפטית של הדברים.
9. ביום 31.7.2019, לאחר בחינת חומר הראיות שנאסף וחוות הדעת בנושא, מצא פרקליט המדינה דאז לקבל את עמדת פרקליטת המחוז דאז ובכירים נוספים מפרקליטות המדינה, ולהמליץ בפניי להגיש כתב אישום נגד השר דרעי בגין עבירות מס, עבירות הלבנת הון ומסירת תצהיר כוזב למבקר המדינה וליו"ר הכנסת, על פי הנימוקים המפורטים בחוות הדעת שהונחו בפניו. זאת בגין מספר אירועים כדלקמן: (א) מספר הפקדות מזומן משמעותיות שביצע השר דרעי במערכת החוץ בנקאית באמצעות שניים ממקורביו המלמדים על ביצוע עבירות של הלבנת הון לפי חוק איסור הלבנת הון. (ב) דיווח כוזב לרשות המיסים של השר דרעי אודות מכירת נכס מקרקעין בגבעת שאול לאחיו המלמד על ביצוע עבירות מס לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה). (ג) דיווח כוזב של השר דרעי לרשות המיסים אודות מכירת נכס מקרקעין בהר שמואל המלמד על ביצוע עבירות מס לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה). (ד) הצגת מצג כוזב לוועדת הקבלה לאגודה השיתופית ספסופה, והשמטת הנכס בספסופה מתוך הצהרות ההון לרשות המיסים, המלמדים על ביצוע עבירת קבלת דבר במרמה לפי חוק העונשין, ועבירת מס לפי פקודת מס הכנסה. (ה) אי דיווח לרשות המיסים על תקבול מאת אדם בשם משה הבא וחברת אגד וסכום כסף נוסף שהתקבל ממשה הבא, המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה. (ו) אי דיווח אודות תקבולים שהתקבלו בגין גיוס השקעה לחברה בשם "גרין אושן", המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה. (ז) מתן תצהיר שקר למבקר המדינה וליושב ראש הכנסת אודות נכסיו של השר דרעי המלמד על עבירות של קבלת דבר במרמה לפי חוק העונשין. יחד עם זאת מצא פרקליט המדינה, כהמלצת פרקליטת המחוז דאז, שאין תשתית ראייתית לביסוס החשד לביצוע עבירת המרמה והפרת אמונים על ידי השר דרעי.

היועץ המשפטי לממשלה

ג. הליך העבודה בפניי והחלטתי:

10. עם קבלת חומר הראיות ועמדתו של פרקליט המדינה דאז, בחנתי את הדברים, ובעקבות כך הפניתי שאלות הבהרה לצוות הפרקליטים המטפל בתיק, אשר הביאו לכתיבת חוות דעת משלימה. לאחר בחינה משלימה של הדברים, קיימתי סדרה של ישיבות לצורך לימוד חומרי החקירה וחוות הדעת ולצורך בחינתם. בישיבות שהתקיימו בפניי השתתפו המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט פלילי), גבי עמית מררי; המשנה לפרקליט המדינה (אכיפה כלכלית), גבי ליאת בן-ארי; פרקליט מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), מר יהונתן תדמור; וצוותיהם.

11. במסגרת הדיונים בפניי הוכנו מסמכים משלימים שונים לבקשתי, אשר סייעו בליבון סוגיות שהתעוררו. בתוך כך, נוכח סוגיות עובדתיות ומשפטיות שהתחדדו בהם, השתנתה עמדת צוות הפרקליטים המטפל בתיק, ביחס לחלק מהאירועים, כפי שהוצגה בזמנו בחוות דעתם שנמסרה לפרקליט המדינה. כך ביחס לעבירת קבלת הדבר במרמה בעניין אירוע ספסופה ולעבירות המס בעניין אירוע הר שמואל, אשר לגביהם סברו לכתחילה כי יש בסיס ראייתי מספיק להוכחתם, במהלך הדיונים עמדתם הייתה כי אין די ראיות לעשות כן. עוד עלה במסגרת הדיונים בפניי כי אף ביחס לאירועים הנוספים, נפלה מחלוקת בין משתתפי הדיונים ביחס לדיות הראיות ולאפשרות להוכיח חלק מהם ברף הנדרש במשפט פלילי, וביחס לחלקם ישנה תמימות דעים.

12. לאחר בחינת הדברים, החלטתי לקבל את העמדה לפיה יש בסיס ראייתי לשקול להעמיד לדין את השר דרעי, ולזמנו לשימוע, בגין חלק מהאירועים שעניינם עבירות מס, כמתואר בכתב החשדות, שעיקרם כדלקמן: (א) דיווח כוזב לרשות המיסים של השר דרעי אודות מכירת נכס מקרקעין בגבעת שאול לאחיו המלמד על ביצוע עבירות מס לפי חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה). (ב) אי דיווח לרשות המיסים על תקבול מאת אדם בשם משה הבא וחברת אגד וסכום כסף נוסף שהתקבל ממשה הבא, המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה. (ג) אי דיווח אודות תקבולים שהתקבלו בגין גיוס השקעה לחברה בשם "גריין אושן", המלמדים על ביצוע עבירות מס לפי פקודת מס הכנסה.

13. בו בזמן, לא מצאתי כי יש בסיס ראייתי מספק להעמיד לדין את השר דרעי בגין האירועים הבאים: (א) ביחס לחשד לביצוע עבירות הלבנת הון בשל מספר הפקדות מזומן משמעותיות שביצעו מקורביו של השר דרעי במערכת החוץ בנקאית, נמצא כי יש קושי ראייתי להוכחת היסוד הנפשי המוגבר הקבוע בעבירה זו ביחס לשר דרעי. ביחס לאפשרות ליחס לשר דרעי עבירות מס בגין מכלול הסכום המזומן שהתגלה במסגרת החקירה, נמצא כי יש קושי ראייתי

היועץ המשפטי לממשלה

להוכיח כי סכום זה הופק מהכנסה החייבת במס. (ב) ביחס לחשד להצגת מצג כוזב לוועדת הקבלה לאגודה השיתופית ספסופה, נמצא כי יש קושי לבסס את רכיב המרמה הדרוש להוכחת העבירה; וביחס להשמטת הנכס בספסופה מתוך הצהרות ההון לרשות המיסים, בשל ראיות מסוימות התומכות בגרסתו של דרעי לפיו הרישום הפורמאלי של הנכס, שלא היה על שמו, אכן משקף את המצב העובדתי ביחס לבעלות בנכס לאשורו, התעורר קושי להוכיח את הרכיב הנפשי הדרוש להתגבשות העבירה. (ג) ביחס לחשד לדיווח כוזב של השר דרעי לרשות המיסים אודות מכירת נכס מקרקעין בהר שמואל, נמצא כי יש קושי ראייתי להוכיח, ביחס לדרעי, את התגבשות הרכיב העובדתי ואת הרכיב הנפשי הדרושים לעבירה. (ד) ביחס לחשד למתן תצהיר שקר ליושב ראש הכנסת נמצא קושי להוכיח את רכיב הנחת הדעת שהוא חלק מהיסוד העובדתי הדרוש להתגבשות העבירה; וביחס לחשד למתן תצהיר שקר למבקר המדינה, לאור הממצאים באירועים אחרים, נמצא שלא ניתן לקבוע שהתגבש היסוד העובדתי והיסוד הנפשי הדרוש להוכחת העבירה.

14. סופו של דבר: אני שוקל להעמיד לדין את השר דרעי בגין עבירות מס, כמתואר בכתב החשדות. לפני שאקבל החלטה סופית ביחס לשאלת העמדתו לדין פלילי, יוזמן בא כוחו לטעון נגד אפשרות העמדתו לדין פלילי במסגרת שימוע כמקובל.

אביחי מנדלבלית

נספח 2

צילום הודעה בדבר שקילת העמדה
לדין והזמנה לשימוע

עמ' 9

מדינת ישראל
משרד המשפטים
פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה)

תאריך: כ"ד טבת תשפ"א
 8 ינואר 2021
 מספרנו: פ 93/18

לכבוד

שר הפנים אריה (מכלוף) דרעי

באמצעות ב"כ עו"ד נבות תל צור

בזאר אלקטרוני

א.נ.

הנדון: הודעה בדבר שקילת העמדה לדין והזמנה לשימוע

נבקש להודיע לך כי לאחר בחינת חומר הראיות שהובא בפנינו, שוקל היועץ המשפטי לממשלה, על יסוד המלצת המשנה לפרקליט המדינה (אכיפה כלכלית) והמלצת פרקליט מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה), להגיש נגדך כתב אישום בגין חשדות לביצוע עבירות שיפורטו להלן. בטרם יקבל היועץ המשפטי לממשלה החלטה סופית בעניין העמדתך לדין פלילי, וככל שברצונך לטעון בפני היועץ המשפטי לממשלה נגד אפשרות העמדתך לדין פלילי, נבקש כי עד ליום 17 ינואר 2021 יתאמו מייצגך עם לשכת היועץ משפטי לממשלה מועד לשימוע, שיתקיים במועד שאינו מאוחר מיום 17 בפברואר 2021. כן, אתה מתבקש להעביר עיקרי הטיעון בכתב ללשכת היועץ המשפטי לממשלה שבועיים עובר למועד השימוע שיקבע. ליבת חומר הראיות עומד לעיונכם כבר עתה בלשכתנו.

כללי

1. בשנים 1999-1984 שימשת בתפקידים שונים לרבות כהונה כחבר בכנסת ישראל וכהונה כשר בממשלות ישראל.
2. בשנת 2003 הקמת את חברת ד.ר.א.ר שירותי ייעוץ בע"מ (להלן: "דראר") שעיסוקה במתן שירותי ייעוץ בנושאי שיווק, תכנון ואסטרטגיה. עד שנת 2013 דראר היתה בבעלותך המלאה, והיית מורשה החתימה היחיד בה. ביום 11 במרץ 2013, דראר החלה הליך של פירוק מרצון.
3. ביום 22 בינואר 2013 נבחרת לכהונה כחבר כנסת במסגרת הכנסת ה-19, והחל משנת 2015 התחלת לכהן כשר בממשלות ישראל.

4. הגשת לרשות המסים דוחות על הכנסות דראר ועל הכנסותיך האישיות לשנות המס 2011-2013.
5. שלמה דרעי הוא אחיך והוא עו"ד מאז 1987, עוסק בתחום הנדל"ן ויזמות הנדל"ן עשרות שנים, והינו בעל מספר חברות העוסקות אף הן בתחום הנדל"ן.
6. שלמה דרעי חברת עורכי דין, היא משרד עורכי דין שבבעלותו של שלמה דרעי.
7. משה הבא הוא איש עסקים, שבשליטתו שתי חברות משפחתיות: גנוס בע"מ ומיגדרו ע"מ (להלן: **"גנוס" ו"מיגדרו"** בהתאמה).
8. חברת מ.א. 2005 תחנות בע"מ (להלן: **"תחנות"**) היא חברה שמחציתה בשליטת משה הבא ומחציתה בשליטת אגד תחבורה ציבורית בע"מ (להלן: **"אגד"**). כל הפעילות של תחנות היא החזקה בנכס יחיד – מגרש בירושלים – ששימש כחניון וכמוסד.

עסקת גבעת שאול

9. ביום 2 בפברואר 2010 אתה ורעייתך רכשתם, באמצעות נאמן, חלק ממגרש בגבעת שאול תמורת מיליון דולר ארה"ב (להלן: **"המגרש"**).
10. אתה ורעייתך, יחד עם קבוצת רוכשים, רכשתם את המגרש כחלק מהסכם שיתוף שעניינו תכנון ובניה משותפים במגרש ובמגרשים סמוכים, לצורך בניית שלושה בנייני מגורים (להלן: **"קבוצת הרוכשים"**).
11. ביום 9 בנובמבר 2011, יוחד לך ולרעייתך חלק במגרש שיועד לבניית בניין מגורים בן 5 דירות, על גבי חלק ממקרקעין הידועים כגוש 30260 חלקות 155, 179 ו-180 (להלן: **"הבניין הרלוונטי"**).
12. ביום 26 בנובמבר 2012 נחתם הסכם בין קבוצת הרוכשים לבין חברת בניה (להלן: **"חברת הבניה"**) במסגרתו התחייבה חברת הבניה לבניית שלושת בנייני המגורים ובהם הבניין הרלוונטי, עד למסירתן של הדירות המוגמרות ליחיד קבוצת הרוכשים (להלן: **"הסכם הבניה"**). לאחר מכן, החלה חברת הבניה בבניית הבניינים ובהם הבניין הרלוונטי.
13. במועד שאינו ידוע במדויק, סביב אמצע שנת 2013, סיכמת עם שלמה דרעי למכור לו את מלוא זכויותיך הקיימות והעתידיות בבניין הרלוונטי, ובחלקך בקבוצת הרוכשים, תמורת סך שלא יפחת מ-1.6 מיליון דולר ארה"ב ששווים באותה עת היה כ-5.95 מיליון ש"ח (להלן: **"העסקה" ו-"תמורת העסקה המלאה"** בהתאמה).
14. אתה ושלמה דרעי התקשרתם בחוזה למכירת הנכס בגבעת שאול ממך ומרעייתך לשלמה דרעי (להלן: **"חוזה המכירה"**) אשר נחתם ביום 1 בספטמבר 2013 (להלן: **"מועד חתימת החוזה"**).
15. חוזה המכירה היה כוזב בשל כל אחת מהעובדות שלהלן, ומשילובן גם יחד:
 - א. הנכס הנמכר תואר כ"מגרש" בלבד, ובכך הוסתר כי במועד חתימת החוזה החלה זה מכבר בניית הבניין בגבעת שאול.
 - ב. המועד שצוין כמועד חתימת החוזה היה 21 ביולי 2013, וזאת על אף שמועד חתימת החוזה היה ביום 1 בספטמבר 2013.

- ג. תמורת העסקה שצוינה הייתה 4.25 מיליון ש"ח, ובכך הוסתרה התמורה המלאה שסוכמה בינך לבין שלמה דרעי, כמפורט בסעיף 13 לעיל.
16. לאחר חתימת חוזה המכירה, ביום 2 בספטמבר 2013, אתה ושלמה דרעי הגשתם לרשויות מיסוי מקרקעין טופס דיווח בדבר העסקה (להלן: "המש"ח").
17. המש"ח, אליו צורף חוזה המכירה על כל פרטיו הכוזבים שתוארו בפסקה 15 לעיל, היה כוזב בשל כל אחת מהעובדות שלהלן, ומשילובן גם יחד:
- א. נמסר בכזב כי הנכס הנמכר הוא "מגרש" ו"קרקע", ובכך הוסתרה העובדה כי נכון למועד חתימת החוזה, בניית הבניין הרלוונטי החלה זה מכבר.
- ב. נמסר בכזב כי מועד חתימת חוזה המכירה ומועד עריכת המש"ח הוא 21 ביולי 2013 ובכך הוסתר כי מועד חתימת חוזה המכירה ומועד עריכת המש"ח היה למעשה ביום 1 בספטמבר 2013.
- ג. נמסר בכזב כי שווי המכירה הוא 4.25 מיליון ש"ח ובכך הוסתרה תמורת העסקה המלאה שהוסכמה בין הצדדים כמפורט בסעיף 13 לעיל.
- ד. נמסר בכזב כי "לא נערך הסכם בכתב או בע"פ במישרין או בעקיפין לגבי הזכות במקרקעין הנ"ל או לגבי זכות אחרת הקשורה במישרין או בעקיפין לממכר, פרט למצורף להצהרה זו, ולא שולמה תמורה נוספת כלשהי במישרין או בעקיפין, מעבר לשווי המכירה שמדווח". בכך, הוסתר הן הסכם הבניה שחל ביחס לעסקה, והן ההסכמות בינך לבין שלמה דרעי בדבר תמורת העסקה המלאה כמפורט בסעיף 13 לעיל. בהמשך לכך, לא סומנה, כנדרש, ההצהרה לפיה "נערך הסכם בכתב או בע"פ להזמנת בנייה שהעתקו מצורף בזה", ובכך הוסתר הסכם הבניה שחל ביחס לעסקה.
18. המצגים הכוזבים המפורטים בסעיפים 15 ו-17 לעיל, היו רלוונטיים ומהותיים להפעלת שיקול דעת רשויות מיסוי מקרקעין, והצגתם הכוזבת הטעתה אותן ופגעה ביכולתן לשום את העסקה מבחינת שוויה ומבחינת שיעור המס שחל עליה, וזאת הן לצורך מיסוי במס רכישה מצד הרוכשים והן לצורך מיסוי במס שבח מצד המוכרים.
19. במעשים המתוארים בסעיפים 14-15 לעיל, אתה ושלמה דרעי הכנתם חוזה כוזב, הוא חוזה המכירה, וזאת במזיד ובמטרה להתחמק ממס ולעזור לאחר להתחמק ממס.
20. במעשים המתוארים בסעיפים 16-17 לעיל, אתה ושלמה דרעי, מסרתם הצהרה כוזבת לפי חוק מיסוי מקרקעין לרשויות מיסוי מקרקעין, במזיד ובמטרה להתחמק ממס ולעזור לאחר להתחמק ממס.
21. בשל הדיווח הכוזב לרשויות מיסוי מקרקעין, מס הרכישה הופחת שלא כדין בסך כ-355 אלף ש"ח ומס השבח הופחת שלא כדין בסך כ-350 אלף ש"ח.

22. **בשל חשדות אלו, אנו שוקלים להעמידך לדין בעבירות הבאות:** מסירת הצהרה כוזבת במטרה להתחמק ממס או לעזור לאחר להתחמק ממס – עבירה לפי סעיף 98(ג2)(1) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963 (להלן: "חוק מיסוי מקרקעין"); הכנת חוזה כוזב או הרשאה להכין חוזה כוזב או הצהרה כוזבת במטרה להתחמק ממס ולעזור לאחר להתחמק ממס – עבירה לפי סעיף 98(ג2)(3) לחוק מיסוי מקרקעין.

הכנסות מחברת גרין אושן

23. גרין אושן הייתה קרן פיננסית להשקעות בארצות הברית שפעלה בשנים 2011-2016 (להלן: "גרין אושן").

24. גרין אושן גבתה ממשקייעיה עמלה בת שני רכיבים:

א. דמי ניהול שנתיים בשווי 2% מהסכום המנוהל המשולמים מדי רבעון.

ב. דמי הצלחה בשווי 20% הנגזרים מסכום הרווח, מעבר לסכום ההשקעה המקורי

(להלן: "עמלת המשקייע").

25. גרין אושן שילמה עמלה בגין גיוס משקייעים בגובה מחצית עמלת המשקייע (להלן: "עמלת מגייס").

26. בשנת 2011 גרין אושן פנתה אליך בבקשה שתסייע לה בגיוס משקייעים בתמורה לעמלת מגייס.

27. אתה גייסת את חברת South Ferry שבבעלות אדם בשם אהרן וולפסון להשקעה באמצעות גרין אושן, והחל מ-14 בנובמבר 2011, גרין אושן שילמה לחברת דראר שבבעלותך, עמלת מגייס אשר שולמה לך מעת לעת, בהתאם להסדר המפורט בסעיפים 24-25, כנגד חשבוניות ייעוץ.

28. בסמוך לאחר שנבחרת לכנסת ה-19, ב-22 בינואר 2013, סיכמת עם גרין אושן שתגמולים עתידיים מעמלת המגייס, לה הייתה דראר זכאית מגרין אושן, יועברו לשלמה דרעי חברת עורכי דין שבבעלות שלמה דרעי.

29. בהתאם לסיכום שבינך לחברת גרין אושן, שלמה דרעי חברת עורכי דין קיבלה מגרין אושן החל מחודש אפריל 2013 ועד מאי 2015 סך 634,942 ש"ח (כולל מע"מ):

א. בשנת 2013 – שלושה תשלומים, בסך כולל של 101,074 ש"ח.

ב. בשנת 2014 – שלושה תשלומים, בסך כולל של 497,246 ש"ח.

ג. בשנת 2015 – שני תשלומים, בסך כולל של 36,622 ש"ח.

30. אתה השמטת את ההכנסה בסך 101,074 ש"ח מהדוח השנתי של דראר לשנת 2013 בכוונה להתחמק ממס.

31. אתה ניהלת פנקסי חשבונות כוזבים לשנת 2013, בכוונה להתחמק ממס, כאשר לא רשמת בפנקסי דראר את ההכנסות בסך 101,074 ש"ח.

32. אתה פעלת במרמה, ערמה ותחבולה, ובכוונה להתחמק ממס, כאשר לא הגשת את דוחות דראר לרשויות המס לשנים 2014-2015, ובכך נמנעת מלדווח בפני פקיד השומה על הכנסתך בסך 634,942 ש"ח לשנים אלו.
33. **בשל חשדות אלו, אנו שוקלים להעמידך לדין בעבירות הבאות:** השמטת הכנסה מדוח – עבירה לפי סעיף 1)220 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: "פקודת מס הכנסה"); הכנת או קיום פנקסי חשבונות כוזבים – עבירה לפי סעיף 4)220 לפקודת מס הכנסה; מרמה, ערמה ותחבולה – שתי עבירות לפי סעיף 5)220 לפקודת מס הכנסה.

הכנסות מחברת בת של אגד וממשה הבא

34. יהודה אזרד (להלן: "אזרד") הוא מקורבך מזה שנים רבות, אשר סייע לך כספית לאורך השנים, לרבות במועדים סמוכים למועדים הנקובים בפרק זה.
35. בתחילת 2011, משה הבא יזם והוביל הקמת בית קברות פרטי בנכס של חברת תחנות (להלן: "המיזם").
36. ביוזמתו של משה הבא, במועד שאינו ידוע במדויק בין נובמבר 2011 ועד 22 בפברואר 2012, תחנות פנתה אליך, על מנת שתעניק לה שירותי יעוץ ושיווק.
37. אתה הסכמת לבקשתה של תחנות, ועבדת עבור המיזם, ובתוך כך אף סיירת במגרש המיועד וקיימת פגישות עבודה.
38. בעבור שירותיך במיזם, ביקשת כי תחנות תתרום 180 אלף ש"ח לעמותת כרמי העיר (להלן: "כרמי העיר") שאזרד הוא היו"ר שלה.
39. דירקטוריון תחנות אישר את תשלום התרומה כאמור, ולאחר מכן, התרומה בוצעה באמצעות חברת תחנות, והחברות מיגדרו וגנוס שבבעלות הבא. בהמשך לאמור, ביום 1 באפריל 2012 הועברו 180 אלף ש"ח לכרמי העיר.
40. בנוסף לדברים אלה, ביום 1 בינואר 2012, משה הבא שילם בשיק מחשבונו הפרטי, לחשבונך הפרטי, סכום נוסף של 100 אלף ש"ח, המהווים הכנסה.
41. אתה השמטת את הכנסתך בגובה 280 אלף ש"ח מהדוח השנתי שהגשת בגין הכנסותיך לשנת 2012, במזיד ובכוונה להתחמק ממס.
42. במעשים המפורטים בפרק זה, השתמשת במרמה, ערמה ותחבולה במזיד ובכוונה להתחמק ממס.
43. **בשל חשדות אלו, אנו שוקלים להעמידך לדין בעבירות הבאות:** השמטת הכנסה מדוח – שתי עבירות לפי סעיף 1)220 לפקודת מס הכנסה; שימוש במרמה, ערמה או תחבולה – עבירה לפי סעיף 5)220 לפקודת מס הכנסה.
44. כאמור ברישא למכתב זה, הודעה זו היא על דעת היועץ המשפטי לממשלה, על פי החלטתו, על יסוד המלצת המשנה לפרקליט המדינה (אכיפה כלכלית) והמלצת פרקליט מחוז ת"א (מיסוי וכלכלה). הליך השימוע, במקרה ותבקש לקיימו, ייערך בפני היועץ המשפטי לממשלה.

45. לתיאום העיון בליבת חומר החקירה וצילומה, אנא פנה למשרדנו. מובהר בזאת כי ליבת חומר החקירה המועברת היא לצרכי השימוע בלבד, ואין לעשות בה שימוש למטרות אחרות, אלא אם כן נתקבלה הסכמת הפרקליטות לכך, מראש ובכתב.

46. כן, כאמור, על מנת לייעל את הליך השימוע ולהתכונן אליו כדבעי, אתה מתבקש להעביר ללשכת היועץ המשפטי לממשלה את עיקרי טענותיך בכתב עד שבועיים לפני המועד שייקבע לשימוע.

בברכה,

יהונתן תדמור
פרקליט מחוז תל אביב
(מיסוי וכלכלה)

נספח ע/5

העתק פרוטוקול הדיון בעתירה נגד
הסדר הטיעון, מיום 16.1.2022

עמ' 112

בג"ץ 8954/21

בג"ץ 33/22

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט א' שטיין

העותרת בבג"ץ התנועה למען איכות השלטון בישראל
: 8954/21

העותרת בבג"ץ התנועה למשילות ודמוקרטיה
: 33/22

נ ג ד

המשיבים בבג"ץ 1. היועץ המשפטי לממשלה
8954/21 ובבג"ץ 2. פרקליט המדינה
33/22 : 3. חברה הכנסת אריה מכלוף דרעי

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה: י"ד בשבט התשפ"ב (16.1.2022)

מזכיר הרכב: איתמר ב'
קלדנית הרכב: רונית י' / רינה י'

בשם העותרת עו"ד אליעד שרגא; עו"ד תומר נאור; עו"ד הידי נגב; עו"ד רותם בבלי דביר
בבג"ץ 8954/21 :

בשם העותרת עו"ד זאב לב; עו"ד יסכה בינה
בבג"ץ 33/22 :

בשם המשיבים עו"ד רנאד עיד; עו"ד נטע אורן
2-1 בבג"ץ
8954/21 ובבג"ץ
33/22 :

בשם המשיב 3 עו"ד נבות תל-צור; עו"ד דולב אלרון
בבג"ץ 8954/21
ובבג"ץ 33/22 :

פרוטוקול

1

2 עו"ד שרגא: חוזר על נימוקי העתירה. אוסיף כי אנסה להתחיל מהסוף בתוספת 2 טענות הסף

3 שחבריי העלו אלא אם כן כבודכם יורה לי אחרת. אנסה גם להסביר למה 2 טענות הסף שהעלו

4 חבריי הטענה הראשונה בדבר נדירות ביהמ"ש לגבי הפסיקה בפרשת פלוני.

5

1 כבוד השופט י' עמית: זו לא טענת סף אלא טענה לגופה שביהמ"ש לא נוהג להתערב.

2

3 עו"ד שרגא: לקחנו את הציטוט מפסה"ד בעניין כץ אנו סבורים כי אם יש מקרה שהוא נדיר
4 בנדירים זה המקרה אנו סבורים כי כבודכם צריכים להתערב.

5

6 כבוד השופט י' עמית: בעתירתכם את מה אתם תוקפים את הסדר הטיעון?

7

8 עו"ד שרגא: לא. אנו תוקפים את עצם הרכיב שהיה אמור להיות נלווה לשיטתנו להסדר הטיעון.

9

10 כבוד השופט י' עמית: אדוני יאחוז השור בקרניו. אפילו בפסה"ד בפרשת קצב, השופט לוי
11 והשופטת בייניש לא לגמרי הסכימו בעניין השני. אך אפילו השופטת בייניש בשעתו, אחד
12 הדברים שהיא אמרה זה שאחת הסיבות שאין צורך להידרש לשאלה היא, בגלל שקצב התפטר
13 כבר.

14

15 עו"ד שרגא: כן, נכון.

16

17 כבוד השופט י' עמית: ולכן אנו לא שם.

18

19 עו"ד שרגא: אנו שם אדוני. כי זו לא הפרשנות לשיטתנו.

20

21 כבוד השופט י' עמית: ביהמ"ש מקריא פסה"ד בפרשת קצב. לכן זה נאמר על ידי הנשיאה אז
22 מה הרבותא בתיק שבפנינו?

23

24 עו"ד שרגא: אנסה להסביר איך צריך להסתכל על התיק הזה, ס' 42 ולמה שאלת הקלון קריטית
25 כאן. למעשה יש לו חובה כמו סעי' 42 להעלות את שאלת הקלון כבר בתחילת ההליך הפלילי
26 בענין ח"כ דרעי, זו גם הלשון של סעי' 42א(א) לחוק היסוד קובע זאת, מקריא.

27

28 כבוד השופט נ' סולברג: הכל בהנחה שהוא יהיה ח"כ בעת שהוא הורשע. בענין הזה המדינה
29 מסכימה.

30

31 עו"ד שרגא: זו הבעיה, המדינה נותנת יד לקונץ פטנט הזה ללכת יד ביד עם דרעי ולהסכים איתו
32 שאם הוא יתפטר זה לא יהיה בכך קלון.

33

34 כבוד השופט א' שטיין: ח"כ יכול להפסיק להיות ח"כ וזה משיל מביהמ"ש מניי וביה את
35 הסמכות לדון בשאלת הקלון. אנו לא עושים משפט מבוים כאן. זה לא פקולטה למשפטים כאן.

36

37 עו"ד שרגא: אפנה לעמ' 4 בנספח 11/ע שצירפנו מה אומר היועמ"ש בכבודו ובעצמו בפרשת כץ

1
2 כבוד השופט נ' סולברג: כץ המשיך להיות ח"כ ולא התפטר.

3
4 עו"ד שרגא: נכון אך היועמ"ש אמר אז כי הוא דן בעניין הקלות בפרשת כץ והחליט שאין קלון
5 שם. מקריא מנספח ע/11, היועמ"ש מימש את חובתו לגבי זה. יש לו חובה לדון בשאלה האם יש
6 קלון או אין קלון, כך הוא מפרש את זה לפי סעיף 42.

7
8 כבוד השופט א' שטיין: המורשע צריך להיות ח"כ.

9
10 עו"ד שרגא: קודם כל הוא צריך לקבל החלטה.

11
12 כבוד השופט א' שטיין: לפני שהרשיעו? זו הפרשנות שלכם?

13
14 עו"ד שרגא: אנו אומרים כי לגבי הסדר הטיעון הוא צריך לתת דעתו על כך.

15
16 כבוד השופט א' שטיין: אדוני יקשיב ולא ידבר. אני אומר לאדוני כי זה מתייחס לכך שהוא
17 מורשע וח"כ מי שמורשע ואינו ח"כ לא עוסקים בעניין הקלון. לפעמים יש דברים פשוטים
18 במשפט וזה אחד מהם.

19
20 עו"ד שרגא: אנו טוענים כי יש כאן הכרעה בשאלת הקלון. היא זו הגורם המפציע לשאלת
21 ההתפטרות או לא התפטרות. ורק אח"כ מגיעה הסוגיה האחרת. היועמ"ש לדעתנו כפי שהוא
22 טוען בבימ"ש השלום בראשון לציון יש לו חובה. מקריאת סעי' 42 יש חובה ליועמ"ש להכריע
23 בשאלת הקלון. אי אפשר לנתק שאלה זו מהאירוע. כל הפרשנות שלו שגויה לגבי סעי' 42
24 בהתייחסו לביהמ"ש. הוא טוען בתשובתו כי גם לביהמ"ש אין סמכות לדון בשאלת הקלון.

25
26 כבוד השופט א' שטיין: נכון וזה כתוב בחוק.

27
28 עו"ד שרגא: אני קורא אותו אחרת.

29
30 כבוד השופט א' שטיין: אני מפנה ומקריא לאדוני. ו"קבע בית המשפט ביוזמתו... ביחס לחבר
31 כנסת שהורשע... " ואז כנסיים לסוגיית הקלון. לאדם יש חזקת החפות אולי הוא יזוכה.

32
33 עו"ד שרגא: כדי להבין את הרציונל של סעי' 42.

34
35 כבוד השופט א' שטיין: יש לאדוני מה להציע?

1 עו"ד שרגא : אני קורא את הרישא של סעי' 42 שליועמ"ש יש חובה לטפל בשאלת הקלון וחובתו
2 מוגברת הוא צריך לדון בסוגיית הקלון גם כאשר הנאשם היה כח"כ.

3
4 כבוד השופט א' שטיין : ובלבד שבקושרו כמורשע יהיה חבר כנסת.

5
6 עו"ד שרגא : לדעתי היועמ"ש נותן יד ל"תרגיל" הזה. אנו מכירים את הקליינט 30 שנה. כאשר
7 הגב' בייניש הגנה על רבין כאן באולם זה בהלכת דרעי. אנו מכירים את הרצידיויסט. לא בכדי
8 אמרנו כי יש כאן אדם שמשך 30 שנה חוזר לסורו, מעולם לא הביע חרטה וגם כאזרח הוא חזר
9 למקורות העבריינות המועדת שלו.

10
11 כבוד השופט י' עמית : אדוני מעלה את החשש מבחינתו שלא תהיה הזדמנות לדון בשאלת
12 הקלון. זה מה שבעצם מביא אתכם לאולם ביהמ"ש. השאלה היא, האמנם לא תהיה הזדמנות?
13 כלומר בהנחה, ואני מפנה לאדוני שאלה, בהנחה שדרעי ירצה לחזור לחיים הפוליטיים האם
14 תהיה לו הזדמנות?

15
16 עו"ד שרגא : זו לא הנחה זו אקסיומה. יש דברים ברורים.

17
18 כבוד השופט י' עמית : אדוני מדבר על קונץ פטנט, האומנם הוא אבסולוטי?

19
20 עו"ד שרגא : כן, לדעתי סוגיית הקלון היא קריטית. אנו יודעים כי כל המהלך הזה שלצערי נעשה
21 בתיאום אם היועמ"ש.

22
23 כבוד השופט נ' סולברג : אני מבקש לעצור את אדוני נפתח סוגריים שאדוני לא יגיע לומר את
24 מה שהוא כתב. אלה דברים שאני מרגיש חובה להעיר עליהם (ביהמ"ש מקריא). אנו לא יכולים
25 לקבל את זה. אם חרטתם על דגלכם את תנועת השלטון אם הלכו יד ביד ותפרו את הדבר הזה
26 לדעתכם, זה חמור מאוד אך לשלוף באויר האשמה כזו שהוא לא יכול להתגונן בפניה, זה לא
27 צודק.

28
29 עו"ד שרגא : יש כאן נציגים שהם באי כוחו. אנו אומרים זאת בלשון מכובדת. אנו רואים בזה
30 חובה שאנו רואים עסקת טיעון על גבי עסקת טיעון.

31
32 כבוד השופט נ' סולברג : מה הטענה?

33
34 עו"ד שרגא : אם זה בחלק מהסדר הטיעון שייכתב שם.

35
36 כבוד השופט נ' סולברג : אדוני לא מאמין שכך הוא?

37

1 עו"ד שרגא: אני מאמין, אך לצערנו אנו מכירים את השטיקים הללו. אנו נבוא לכאן שוב בעוד
2 כחצי שנה ונדון בזה.

3
4 כבוד השופט י' עמית: יכול להיות שאדוני צודק אך לכל דבר זמן ועץ לכל חפץ תחת השמיים.
5 השאלה היא, אימתי הזמן הנכון? אנו לא עוסקים כאן בדברים שלא הגיעו עדיין לעולם. אני
6 מוכן ללכת עם אדוני יותר, נניח ותיכף נשמע את העתירה מהצד השני לגמרי, אך נניח שבא
7 היועמ"ש ואמר לשר דרעי לפרוש מהחיים הפוליטיים, נניח שכך היה, זה לא נכנס לחלק
8 מהשיקולים?

9
10 עו"ד שרגא: לא. ובהמשך אוכל להפנות לסעי' 6 ואעשה את ההבחנה בינו לבין סעי' 42. לגבי
11 מאסר מותנה או בפועל וזו ההבחנה בין ח"כ לשר. היא צריכה לידון עכשיו. יש מחלוקת, לא
12 נאמר מחלוקת לפחות יש שתיקה וזה נשאר בסימן שאלה האם מאסר מותנה זה מתאים לסעי'
13 6? את השאלה הזו אני מסכים כי יש להשאיר לרגע שבו דרעי ירצה לחזור להיות שר. אך את
14 שאלת הקלון שהיא הולכת יד ביד עם המקרים והאירועים המשוייכים לכתב אישום זה, אי
15 אפשר לנתק מההקשר ומהאנשים שראו את הראיות וקראו, היועמ"ש מכיר את הראיות ויודע
16 למה זה קרה כך. התיק הזה החל כתיק שוחד, מרמה, הפרת אמונים זיוף מסמך ואח"כ הוא
17 יורד כאשר מגיע למשטרה ואח"כ יורד אצל פרקליט המדינה ואח"כ מגיע לעבירות מס. לא
18 קיבלנו נימוקים למה הוא הגיע לעסקת הטיעון וזה לדעתנו בניגוד להנחיות פרקליט המדינה
19 ולתקשי"ר היה חייב לנמק למה הוא מגיע לעסקה כזו ולמה הוא לא מתייחס לשאלת הקלון. אז
20 מה צריך להמתין לבחירות עוד שנתיים?

21
22 כבוד השופט א' שטיין: כן.

23
24 עו"ד שרגא: לדעתי מי שצריך לדון בשאלת הקלון זה היועמ"ש שחותם על עסקת הטיעון ומכיר
25 את החומר. כמו שאנו רואים עסקת טיעון אחרת שמתרחשת שם עומדים על הקלון.

26
27 כבוד השופט י' עמית: זה לא קשור.

28
29 עו"ד שרגא: אנו יודעים כי כאן במדינה הכל קשור. ביהמ"ש כאשר יאשר את עסקת הטיעון או
30 לא, אומר היועמ"ש לממשלה אל לך להתעסק בסוגיה זו כאשר לפי החוק ביהמ"ש ביוזמתו יכול
31 להעלות את נושא הקלון. אומר היועמ"ש ביהמ"ש אתה לא תתעסק עם זה. האם זה הגיוני? זו
32 פרשנות טקסט.

33
34 כבוד השופט א' שטיין: לא, זה לא טקסט. ביהמ"ש יכול לומר זאת רק אם מי שעומד בפניו הוא
35 ח"כ. ואם הוא לא ח"כ דינו כדין נהג מונית שהורשע בהריגה לדוגמה בקלות דעת. אז יתעסקו
36 בשאלתה קלון. אלו מילות המחוקק.

37

1 עו"ד שרגא: ממש לא. המלים של המחוקק שמתייחסות לסעי' 42 מדברות על כך שח"כ שהורשע
2 בפס"ד סופי וקבע ביהמ"ש ביוזמתו, היועמ"ש לא יכול לסרס את הסמכויות של ביהמ"ש.

3
4 כבוד השופט א' שטיין: אדוני צודק. ביחס למי זה נקבע? לגבי ח"כ ולא נהג מונית.

5
6 עו"ד שרגא: זה לא נכון. אוכל לתת דוגמה. לדעתי יש 2 חובות האחת יש סמכות וחובה לטעמי
7 לביהמ"ש ואת זה היועמ"ש לא יכול לשלול מביהמ"ש. ביהמ"ש יכול להחליט על כך גם אם הוא
8 לא ח"כ. מה אולמרט סיים את תפקידו כראש ממשלה, וכאשר ניתן פס"ד בתפ 1029-01-12 מ"י
9 נ' צירני ואח"כ נקבע כי היה שם קלון, למרות שהוא לא היה ח"כ אז.

10
11 כבוד השופט א' שטיין: צריך לראות אם יש הנמקה שם ביחס לסעי' 42א שיש סמכות כזו.

12
13 עו"ד שרגא: לדעתי הוא קורא את סעי' 42 נכון.

14
15 כבוד השופט א' שטיין: האם כתוב בפסה"ד כי כך הוא קורא את סעי' 42א? לדעתי הוא לא
16 מזכיר אותו.

17
18 כבוד השופט י' עמית: אדוני אומר כי מאחר והסדר הטיעון נחתם בעודו ח"כ יש לקרוא כך את
19 סעי' 42?

20
21 עו"ד שרגא: נכון. נכון לרגע זה הוא ח"כ. לכן כל ההתייחסות היתה צריכה להיות לרגע
22 החתימה ולא מה הוא יעשה בעתיד ומה לא, יוותר על זכויות כאלה או לא. לדעתי כאשר הוא
23 ח"כ יש את החובה, ואני מעתיק את מה שהיועמ"ש לפני חודש וחצי אמר לבימ"ש השלום
24 בראשלי"צ כאשר ביקשנו להצטרף להליך של כץ. נקבע כי לא צריך אותנו. שם דנו בשאלת הקלון
25 והוחלט שאין קלון, וזה בסדר. היועמ"ש גם יכול היה לסגור את התיק, הלך לעסקת טיעון. אם
26 היה אומר שדן בסוגיית הקלון ואין קלון זה משהו אחר. מה הכי מתסיס בסיפור הזה? הוא
27 אומר שאם הוא לא מתפטר אני לא אדון בשאלת הקלון ואם יתפטר אני אדון. ציפינו רק
28 להתייחסות.

29
30 כבוד השופט י' עמית: אנו עוברים לחצי השני של המתרס. נניח לזכות העמידה ואני מוחל כי
31 צירפתם את המשיב 3, אך התקשיתי להבין על מה העתירה.

32
33 כבוד השופט נ' סולברג: ואני התקשיתי להבין, תגישו את הסדר הטיעון. קוראים בעיתון על
34 הסדר הטיעון וכל העתירה היא לא על ההסדר האמיתי.

35
36 עו"ד לב: אני לא בטוח כי אנו הצד השני לעתירה שנשמעה עכשיו. עתירתנו נוגעת לסעי' 4 בלבד
37 להסדר הטיעון. הכל קרה בלוי"ז די מהיר.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37

כבוד השופט א' שטיין : כאשר הגשתם את העתירה לגבי האגודה לאיכות השלטון שהם עותרים
ציבוריים אמיתיים הם הגישו עתירה בין אם היא מוצדקת או לא, אתם הגשתם 8 ימים
אחריהם עתירה.

כבוד השופט י' עמית : אולי בכל זאת הבנתי את עתירתכם, אני מבין כי היא מלינה על מה
שאתם תופסים כסוג של לחץ שהפעיל היועמ"ש על מר דרעי להתפטר, נכון?

עו"ד לב : זה חלק מהעניין. העניין הוא כזה הסדר הטיעון יש 5 סעי'. 1 מתוכם 20 אחוז מכל
ההסדר טיעון הזה יש סעי' שאומר "רשמתי לפני את הודאתו של" מקריא. הסעי' הזה הוא
אחד משתיים : או שהוא חלק מהסדר הטיעון ויש כאן ניסוח שונה. או כפי שנטען, מדובר באיזה
שהיא פרוזה וזה משונה בעיני ש – 20 אחוז מהטיעון הוא פרוזה. גם הנשיאה בייניש אמרה זאת
כאשר זה נוגע לאינטרס הציבורי. בין אם כך או לא, זה פוגע באינטרס הציבורי.

כבוד השופט י' עמית : במה זה פוגע באינטרס הציבורי?

עו"ד לב : זו פגיעה בזכות לבחור.

כבוד השופט א' שטיין : מר דרעי ידו אינה משגת לקחת עו"ד שיטען לזכויותיו אולי לא פחות
טוב ממה שאתם טוענים?

עו"ד לב : ח"כ לא נפגע כאן. מי שנפגע כאן זה היועמ"ש לממשלה.

כבוד השופט א' שטיין : והוא צריך עזרה?

עו"ד לב : אמרתי זאת בבדיחות.

כבוד השופט א' שטיין : אנו לא בבדיחות כאן. עותר ציבורי צריך להראות את מעמדו כעותר
ציבורי. כאן אתם נכנסים כאן לזכויות של אחרים ולכם אין מעמד אתם לא עותר ציבורי
לגיטימי.

עו"ד לב : אנו משך שנים עוסקים באמון הציבור אל מול מערכת בתי המשפט, זה כ – 10 שנים.
נכון שאנו לא מופיעים הרבה בביהמ"ש.

כבוד השופט י' עמית : מאחר שצירפתם את המשיב 3 אוכל למחול על כך.

עו"ד לב : אנו לא מייצגים את האינטרס שלו.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37

כבוד השופט י' עמית: אני קורא לעותרת להקשיב אתם פועלים גם למען טוהר מידות בשירות הציבורי וגם העותרת היא כזו. הם טוענים כי הם סבורים שמי שמוגש נגדו כתב אישום כך וכך. אתם למען טוהר מידות בשירות הציבורי אתם אומרים מה?

עו"ד לב: התנועה למשילות ודמוקרטיה נוגעת לשלושת הרשויות אך זה לא המקרה שבפנינו כאן. לגבי הקלון זה נתון לשיקול דעת היועמ"ש אנו מטעם השירות הציבורי בתי המשפט. אנו קוראים עיתונים והסעי' הזה יוצר מצג בפרשנות שנתן היועמ"ש לכך והוא נכנס לתם ללא סיבה להסכם הזה. כך נוצר מצב שההליך הפלילי במגרש הפוליטי מכניס אותו להליך הפלילי, לדעתי זה גורם לנזק אדיר.

כבוד השופט נ' סולברג: הרכיב הזה הוא לא חלק מהסדר הטיעון. קיבלנו תשובה ומצרפים את ההסדר ואנו רואים בעיניים כי זה לא חלק מהסדר הטיעון.

עו"ד לב: אז למה הוא שם?

כבוד השופט א' שטיין: אני לא מבין מה זה עניינכם? שניים עושים הסכם והצד השלישי פתאום מתערב ולא מסכים. אני מבין את עו"ד שרגא יש לעותרת מעמד מבוסס בענין זה. אתם באים מכלום ויוצרים טענות מדוע ביהמ"ש ידון בזה.

עו"ד לב: אנו לא באים ממקום של כלום. יושב אדם מבוגר מצד אחד ומצד שני יושב ראש התביעה במדינת ישראל. הוא יוצר מצג כאילו הוא מתערב. אם זה סתם אפשר להסיר את זה. ההסכם הזה מדינת ישראל היא צד לו.

כבוד השופט א' שטיין: זה הסדר שעושים בהרבה מקרים ולכן לא בכדי העותרת צמצמה את העתירה שלה.

עו"ד לב: אפנה לקביעתה של השופטת בייניש (מקריא). זה לא שהסדר הטיעון הוא בין שני אנשים פרטיים יכולים להסכים ככל העולה על רוחם, אך בניגוד לזה היועמ"ש לא יכול לעשות דבר כזה כי זה גורם נזק לציבור.

כבוד השופט א' שטיין: היו שיקולים שונים. לא יכול להיות שכל אחד יכול להתערב בהסדרי טיעון. זה חריג שבחריגים לגבי עותר ציבורי שיש לו זכות עמידה. כדי להיכנס לזה צריכים להביא משהו הרבה יותר רציני. אתם נכנסים לקרביים של הסכם לא לכם.

עו"ד לב: המצב הזה מעוגן בפסיקה בצורה רחבה מאוד.

1 כבוד השופט א' שטיין : לא, יש פסיקה ענפה. כאשר מישהו יכול לטעון את הטענות האלה, אין
2 מקום לעותר ציבורי.

3
4 עו"ד לב : מי יכול לעשות זאת?

5
6 כבוד השופט א' שטיין : המדינה.

7
8 כבוד השופט י' עמית : אפנה לפס"ד בפרשת קצב (ביהמ"ש מקריא).

9
10 עו"ד לב :

11 זה נכון אך לא לגבי המעורבות בצד הפוליטי.

12
13 עו"ד בינה : אנו לא צריכים לקבל "עונש" על כך. גם לנו יש מעמד רציני של עמותה רצינית. אנו
14 לא בתחרות עם העותרת.

15
16 כבוד השופט א' שטיין :

17 הוצאות פוסקים, אני מציע לכם לשקול גם מהצד של המדינה וגם מצידו של מר דרעי.

18
19 עו"ד בינה : אנו מגישים עתירה במקום שיש חשש לפגיעה בציבור.

20
21 עו"ד אורן : כפי שכבודכם פניתם לחברי לגבי סעי' 42 א שלשונו ברורה, מדובר ב"חבר הכנסת
22 שהורשע בפסק דין סופי". אין מה להרחיב ניסינו להסביר זאת בכתב בכמה וריאציות. הכוונה
23 למי ששימש ח"כ במועד שבו הורשע. הלשון ברורה. לא מדובר על מי שבהסדר הטיעון היה ח"כ.

24
25
26 קלדנית : רונית

27
28 עו"ד אורן : לפי סעיף 41 לחוק יסוד הכנסת התפטרותו תיכנס לתוקף.

29
30 כבוד השופט נ' סולברג : העותרת טוענת כי היועץ המשפטי לממשלה הלך יד ביד עם אריה דרעי
31 בעניין זה.

32
33 עו"ד אורן : זוהי טענה בעלמא, ניסינו להתייחס להליך מפורט, התנהל פה הליך שהחל בחקירה
34 במרץ 2016, כמעט שש שנים, תחילה היו חשדות חמורים שדרשו חקירה מסועפת בכמה
35 מומחיות שונות, כגון מומחיות שדרשה חשבונאות מקצועית, לאט לאט התבררו קשיים שונים
36 לאורך הדרך והחשדות צומצמו, ולאחר 5.5 שנים, לאחר שימוע ושתי השלמות טיעון מצדו של

1 דרעי, התבררו קשיים נוספים ומתוך שלל העבירות בתחילה שנחקרו נותרו עבירות בתחום המס
2 בלבד ולא עבירות שבתחום טוהר המידות: מיסוי מקרקעין ומס הכנסה, על רקע חלוף הזמן.

3
4 כבוד השופט י' עמית: גברתי, זה מיותר, כי לא תוקפים את הסדר הטיעון.

5
6 עו"ד אורן: השופט שאל לגבי הליכה יד ביד עם הנאשם ואני מסבירה את התהליך, מדובר
7 בהליך שבסופו של דבר הביא לכתב אישום מצומצם בעבירות מס נקודתיות. אחרי זמן רב כאשר
8 ענת חשדות עמדה מעל ראשו של דרעי, אחרי שהצהיר בפני היועץ המשפטי לממשלה כי
9 בכוונתו להתפטר מן הכנסת הוסף סעיף 4 וככל שההתפטרות תיכנס לתוקף, להליך הפלילי
10 שנדחה לבקשתו של דרעי לינואר, לא תהיה הצדקה מכוח סעיף 2א' לדון בקלון.

11
12 כבוד השופט א' שטיין: עו"ד שרגא אומר שהמלל הוא ברור, לשונו תכליתית וכו', היועץ
13 המשפטי לממשלה צריך לקחת בחשבון שיש כאן "דלת מסתובבת" והוא משיב לעצמו אצטלה
14 של חבר כנסת, לכן היועץ המשפטי לממשלה צריך להפעיל שיקול דעתו באופן שונה, וזו בערך
15 הטענה.

16
17 עו"ד אורן: גם אם ח"כ דרעי יתפטר ויורשע, גם אם היה נתבע קלון בחוק, דבר בחוק לא מונע
18 ממנו לשמש חבר כנסת בבחירות הבאות, על מנת למנוע זאת, כקבוע בסעיף 6א' לחוק יסוד:
19 הכנסת שאומר כך (מצטטת), ו"לא חלפו ביום הגשת רשימת המועמדים שבע שנים".

20 הענישה עליה הסכימו הצדדים לא כוללת מאסר בפועל אלא מאסר על תנאי, גם אם היה נקבע
21 קלון לא היה מונע ממנו ולכן טענת הדלת המסתובבת לא רלוונטית בנסיבות העניין.
22 עניין הכהונה כשר זה עניין תיאורטי ואין מקום לדון בשלב זה במשמעותו וככל שיש לכך
23 משמעות, העותרת או כל גורם אחר שיחפוץ, אם יחפוץ, אם וכאשר מר דרעי ירצה לשמש כשר
24 יפנה לערכאה המתאימה לדיון בעניין.

25 לטענת חברי, לפי הנחיית פרקליט המדינה 8.1, כפי שחברי מפרש, הוא שונה מן הלשון, מדובר
26 על כך שהטיעונים יפורטו ואנו פירטנו את השיקולים להסדר הטיעון והשיקולים בפני חברי
27 ובפני כל מי שהעניין מעניין אותו, מטבע הדברים, כיוון שההליך לא הסתיים בהליך הפלילי לא
28 ניתן לפרט על המשמעותיות וכו'.

29
30 כבוד השופט י' עמית: איננו דנים בהסדר הטיעון.

31
32 עו"ד אורן: חברי טען שלא קיבל אותו. אסתפק בזה ואציין עוד דבר אחד, ב"כ המשיב 3 ציין
33 בתגובה, וזה נמסר לנציג היועץ המשפטי לממשלה, שמעבר לכוונתו של דרעי להתפטר, הוא גם
34 מסר כי בכוונתו לוותר על כל ההטבות של מי שהיה חבר כנסת.

35
36 כבוד השופט י' עמית: אם איני טועה, זה נסיעה באוטובוס.

37

עו"ד אורן : אכן, זה זוטות וגם סוגיה זו הופכת תיאורטית בלבד.

לגבי העתירה הנוספת, התחדדה לי הבנה אחרת ביחס למה שעלה מהקריאה, שוב, היא חוזרת לסעיף 4 שהוסף כסעיף להסדר הטיעון. נציגי היועץ המשפטי לממשלה והגורמים שניהלו דיונים מול ח"כ דרעי ובא כוחו חשבו היטב על כל אות במשפט הזה בסעיף 4, הוא נרשם בצורה ברורה (מצטטת) ויש לכך משמעות שחבר כנסת לוקח אחריות על ביצוע עבירות בהן יואשם ויורשע, ככל שכך יוחלט, בהתאם לכך היועץ המשפטי לממשלה אינו טוען לסוגיית הקלון, ככל שלא יתפטר, היועץ יטען לסוגיה המהותית. כבודכם ציינו לא כל כך ברור מטעם מי העותרת מוצאת לנכון למחוק את הסעיף הזה, ברור שהוא מבטא את הפרשנות שבעניינינו היא היחידה לחוק יסוד: הכנסת, מאחר והודיע שלא יהיה ח"כ, סוגיית הקלון, ספק אם נדרשת העותרת כדי להביא פן שלא עלה.

כפי שציינו בכתב, אנו נבקש כאן הוצאות.

עו"ד תל צור : אקצר, נער הייתי וגם זקנתי ולא שמעתי שהתפטרות נבחר ציבור, אגב הסדר טיעון בו הוא ביצע עבירות, היא תגונה, לא תבורך, היא תותקף. הפניתי את כבודכם לתגובה בכתב, לא ידעתי מה יהיה ההרכב, מפנה לסרן קירקגור, הוצאות מגנס בעמ' 58, אי אפשר לרצות את העותרת הזאת אף פעם, גם עם ח"כ כץ אותו דבר וכתבתי את זה. לפני חודש בלבד נדחתה עתירה כי היועץ התנהל קלון ועמדנו היתה שאין קלון והוא מתפרק מסמכויותיו. אצלנו כאשר ח"כ דרעי אינו ח"כ ביום ההרשעה, על פי סעיף 42א' ועל פי הפסיקה של בית המשפט אין סמכות, מפנה לפסק הדין בעניין סדר, בפני כבוד השופט אדמונד לוי, אח"כ בבג"ץ הנשיא לשעבר קצב, לא רק שזה לא אקטואלי, תיאורטי ולא קונקרטי וזו עתירת סרק. כתבתי לפני שראיתי את ההרכב פה, את החלטת השופט עמית בבג"ץ שלו, ואת החלטת כל ההרכב בפרשת רפי רותם. ברפי רותם, נכון כבוד השופט סולברג וכבי' השופט שטיין ובדיון הנוסף גם כבי' השופט עמית היה בדעת הרוב, כלפי הנאשם שלא יטען לסבירות ושילך לטעון הגנה מן הצדק. קל וחומר עמותה זאת או אחרת.

כבוד השופט י' עמית: בגלל עילת הסבירות הבה נבטל את כתב האישום זה ברוחם וכאן זה הפוך. איני צריך להידרש לפסק הדין רותם.

כבוד השופט א' שטיין: למעשה, הטענה כפי שנטענה עכשיו, לא מבוססת על חוסר סבירות אלא על הפרשנות התכליתית של 42א'.

עו"ד תל צור: העתירה תוקנה תוך כדי תנועה, לא מחינו על זה ונתמודד עם כל טענה ואין בעיה. רציתי להמחיש כמה לא צריך לתת יד לגוף, מכובד פחות או יותר, לשים עצמו מעל היועץ המשפטי לממשלה ויש פה מהלך רחב של וויתור. נכון שהיתה ציניות מסוימת על התנאים הסוציאליים הנלווים עקב ההתפטרות, אך זה לא רק הוויתור הכלכלי, הוויתור הוא גם על זכויות. חקירה משך שש שנים שיוחסו בה חשדות כבדים ולא בצדק, הוא חזר לפוליטיקה ולא פצה פה וכיבד את ההליך הפלילי בעניינינו וזה הצטמצם למסגרת נורמטיבית שהוא לקח אחריות

עליה. נכון, היום הוא חבר אופוזיציה, איננו יודעים כמה האופוזיציה הזאת היתה שורדת, הוא מוותר מיד על 40,000 ₪ שכר לחודש לתקופה לא ידועה, יש לזה משקל ומסר וצריך לברך על זה. אז תוקפים את ההתפטרות. חוזר על האמור בכתובים.

כבוד השופט י' עמית: בעתירה השניה הסתפקת בכמה שורות.

עו"ד תל צור: נכון.

כבוד השופט י' עמית: האם לא התעברו כאן?

עו"ד תל צור: קטונתי, העתירות האלה, בתוך העתירה הזאת מוזכרות עתירות בענייניו של דרעי שכולן נדחו, כולן הטריחו את היועץ המשפטי לממשלה לנהל את התשובות כאן, צוות שמנתח את הראיות אף אחד לא ישים את עצמו מעליו, זה המסר שצריך לצאת מכאן. העתירה היתה כפי שהעידה על עצמה, למחוק את סעיף 4, איני אומר שזה לא הקל על כל הצדדים לצאת לדרך עם העסקה שהיתה קשה לכולם, אבל זו היתה החלטה אסטרטגית שלו לצאת לדרך חדשה. יש א-נומליה בסעיף 4, זה הסכם חתום על ידי שני הצדדים. סעיף 4 הוא הצהרת היועץ, אני לא צריך לכתוב לעצמי אבל היתה אולי חשיבות ציבורית שכך היועץ המשפטי לממשלה מודיע לציבור, זה דיווח שלו לציבור ואם הוא כלול או לא כלול בהסדר לא מתוקף אמירה זאת תבוא התפטרות של דרעי. בינתיים נדחה הדיון בשלום, כבוד השופט הנשיא בפועל כיבד את זה, יש לנו שבוע הבא דיון ואנו צריכים לצאת לדרך.

עו"ד אורן: כמובן שיש את עניין סיום כהונת היועץ המשפטי לממשלה בסוף החודש, היינו שמחים שהדבר יהיה לפני כן.

עו"ד שרגא: אני מציע לעו"ד תל צור להציע ללקוח שלו לא לבצע עבירות ואז לא היינו פה. אנחנו לא סתם פה, לקוח שמשך 30 שנה חוזר ולא תמיד מרוצה וזה מה שיש בפנינו.

עו"ד תל צור: אבקש להגיב על דבר אחד, היום, 16/1/2022 נכנס לתוקף חוק המרשם החדש.

כבוד השופט י' עמית: אדוני לא מעודכן, החוק נדחה לפני כמה ימים ל-2023.

עו"ד תל צור: יש לי עוד שנה, גם לפי חוק המרשם של '81 אנחנו במחיקה ובהתיישנות וחוק הוא חוק ובטח לפי בית המשפט העליון. אי אפשר לזלזל בבית המשפט השלום ובטח לא בערכאה הכי גבוהה של המדינה הזאת.

1 עו"ד שרגא: העתירה לא תוקנה, הסעד הראשון שהתבקש כתוב. לא דיברנו פה סבירות, דיברנו
 2 על סמכות ופרשנות סעיף 4.2 ולכן כל מה שנאמר כאן לא רלוונטי לסיפור שלנו.
 3 לגבי כך, היא הנותנת, שם היועץ המשפטי לממשלה התייחס לשאלה ואמר אין קלון וזה בסדר
 4 וגם לא תקפנו בעניינו של כך כי חשבנו ששם זה לא המקרה של הנדיר בנדירים ופה זה כן ולכן
 5 אנו עומדים על כך. לכן היועץ המשפטי לממשלה צריך לעשות העתק-הדבק.
 6 כמה דברים בתשובה לכב' השופט עמית שדיבר על קצב, בקצב גם השופטת פרוקצ'יה התומכת
 7 בעמדת השופטת בייניש כותבת בפסקה 36 לפסק דינה (מצטט), אזכיר שהמדובר בנשיא, סעיף
 8 42 לא רלוונטי בכלל לקצב. אנחנו לא חיים בעולם נורמטיבי של סעיף 42 וגם שם השופטת
 9 פרוקצ'יה אומרת שהיא משאירה לבית המשפט (מצטט). גם שם התפטר ושם אומרת השופטת,
 10 בניגוד לנאמר כאן, שהסוגיה יכולה לידון בכלל בבית המשפט.
 11 גם הסוגיה של מי דן בסוגיית הקלון, מפנה לבג"ץ 178/81 ג'אעבר נ' ראש המועצה המקומית
 12 גילג'וליה ושם נקבע, שהטלת הקלון נלמדת (מצטט), כך שהקביעה בהטלת הקלון קשורה קשר
 13 בל ינותק לסוגיית ההליך הפלילי, אחד מכם ידון בכך כאשר יהיה יו"ר וועדת הבחירות. גם
 14 הפסיקה של בית המשפט והרלוונטיות, שוב, אני חוזר לגבי מה שנאמר לגבי האירועים.
 15 אני מנסה להסביר, כבוד השופט סולברג, למה היתה הכוונה שלנו. יש כאן ביקורת ואנו
 16 משתדלים לשמור על כללי המשחק. ההבנה שלנו לסעיף 4 לשונו הברורה, הם טוענים
 17 שההתפטרות אינה חלק מההסדר עצמו, מובא כי ככל שהוא יתפטר, היועץ המשפטי לממשלה
 18 לא יטען לקלון, גם בסעיף 76 לתגובת המשיבים. נפלא לקרוא איך הם כורכים, מגיש את
 19 הבקשה לדחיית הדיון בבית המשפט השלום בירושלים, בסעיף 14 נכתב (מצטט). מה היתה
 20 הכוונה המקורית? יש כוונה מקורית נסתרת בסעיף 4? הסכמה בתוך הסדר הטיעון? יכול להיות
 21 שיש, יכול להיות שהיועצמ"ש חושב שאין קלון במעשים של דרעי, הם הולכים יד ביד, מה זה
 22 הסיפור הזה? אם אתם חושבים שהתפטרות היא חלק מהבטחה שלכם לא לדון בקלון, תכתבו
 23 בהסדר הטיעון. מה, אתם עוצמים עיניים במשחק רק כדי להימלט מהקלון? חברתי טוענת
 24 לסעיף 6א ואנו טוענים לסעיף 6ג, כב' השופט הנדל כותב את דעת המיעוט שלו, שלצערי, לא
 25 התהפכה בדעת המיעוט. כבוד השופט סולברג, איננו מנסים חלילה לפגוע, הסכמה בשתיקה –
 26 אתה תתפטר לא נטען, לא תתפטר נטען. אם זה חלק מההסדר תכתבו את זה. שוב, לשאלת כבוד
 27 השופט שטיין פה הם מנסים לעקוף את סעיף 72 וזה מקומם ויש פה ניואנס לא נעים והתוצאה
 28 ברורה למה המעשה נעשה.
 29 חברתי אומרת לגבי הנימוקים שכבר הסברנו. לא הסבירו כלום, לא בעתירה. כשרצו להסביר
 30 למה סגרו את התיק של ליברמן כתבו 120 עמ'. פה חושבים ששורה וחצי לבית המשפט תספק
 31 את כל הרציונליים בתיק הזה.
 32 סעיף 15 להנחיות פרקליט המדינה מספר 8.1 אומר (מצטט), ביקשנו שיימסרו לבית המשפט
 33 ולציבור, זה לא מספיק לנו שהם כתבו והשאירו את זה בתוך הפרקליטות. אי אפשר לסגור תיק
 34 כזה שמתיל בעבירות שוחד, אגב, כשהוא מתיל אנו טוענים לגבי המינוי שלו במשרד הפנים
 35 ואמרו לנו מוקדם מדי ועוד לא נולד, עכשיו העובר מת. מדובר בנאשם איש ציבור.
 36

1 כבוד השופט י' עמית : אני מחדד שוב את העתירה. אתם אומרים בין אם דרעי יתפטר מן הכנסת
2 ובין אם לאו, אנו רוצים את שאלת הקלון. לכן, כפי שפתח עו"ד תל צור, ואמר לא מבין מה הם
3 רוצים. יתפטר? לא מרוצים, לא יתפטר? לא מרוצים.

4
5 עו"ד שרגא : אנחנו מעודדים אותו להתפטר לנצח. איננו נמצאים בסיטואציה של כן או לא
6 יתפטר, שיתפטר, זה בסדר. אנחנו חוזרים לשאלת הקלון, זו אקסיומה, אלה אנשים חוזרים
7 ודרעי לא הולך לשום מקום. אם היתה לו כוונה, נושא הקלון לא היה כל כך משמעותי אבל זה
8 נעשה כי הוא רוצה לחזור לחיים הפוליטיים וזכותו וזכותנו לא לרצות לקבל אותו.

9
10 כבוד השופט י' עמית : לכן אתם אומרים אין נפקא מינה מבחינתנו ולא מעלה או מוריד בין אם
11 מתפטר ובין אם לאו, אנחנו רוצים לידון בשאלת הקלון.

12
13 עו"ד שרגא : אנחנו מברכים על ההתפטרות.

14
15 כבוד השופט י' עמית : אתם לא מאמינים במוטיבציות. איננו יודעים מה מסתתר בנפש האדם
16 פנימה. אתם, כעותרת, אני מנסה להבין את הראש שלכם. כפי שחידדנו בתחילה, חידדנו שוב
17 את מה שאתם מבקשים.

18
19 עו"ד לב : מזה כעשר שנים נושא הדמוקרטיה עוסקת במערכת היחסים בין הרשות המבצעת,
20 השופטת והמחוקקת, הקריאה שלנו כאן היתה פשוטה מאוד. מדוע לא יבוטל ההסדר בין
21 המשיבים לפיו לא יטען המשיב בפני בית המשפט לאור הודעת המשיב 3 שלא נפגע כאן, בהקשר
22 זה אני מתחבר לדברי חברי, סעיף כל כך רזה ותמציתי והנפגע כאן הוא בוחר הישראלי ומערכת
23 המשפט הישראלית. לכאורה ערבוב ההליך הפלילי עם הפוליטיקה הישראלי, כנגד האמון
24 והסעיף הספציפיים וכנגדם אנו עותרים.

25
26 כבוד השופט י' עמית : יש לנו המלצה חמה לצד הזה של השולחן. אנו ממליצים שתחזרו בכס מן
27 העתירות, זה לא שיש לנו בעיה לכתוב. איננו משוכנעים שזה כדאי. לפעמים עתירות, כל אחד
28 בעיני מי שמגיש את העתירה, יכול דווקא לגרום נזק למה שהוא רוצה להגיע אליו, עדיף
29 שתמשכו את העתירה. האם אתם זקוקים לחוק שבע הדקות כאן או שתמצאו לשקול זאת?

30
31 עו"ד שרגא : נשמח להפסקה.

32
33 לאחר הפסקה ;

34
35 עו"ד שרגא : מאחר וקלון זה לא או דה קולון שמתנדף אחרי חמש דקות, קלון לשיטתנו זה
36 לדראון עולם ולשיטת המחוקק זה רק לשבע שנים, לא נוכל למשוך את העתירה אלא אם ייכתב
37 כי היועץ המשפטי לממשלה ידון בסוגיית דרעי אם ירצה לשוב לחיים הפוליטיים.

1
2 כבוד השופט י' עמית: אז, אם וכאשר.

3
4 עו"ד שרגא: אנחנו כבר בוגרים כל הקורסים כאן בבית המשפט ואנו כבר יודעים, אם הסוגיה
5 לא תידון על ידי היועץ המשפטי לממשלה, כאשר מר דרעי ירצה לחזור לחיים הפוליטיים, בעוד
6 חצי שנה בערך, הוא יגיד שבית משפט העליון לא אמר.

7
8 כבוד השופט נ' סולברג: איננו נוקטים עמדה לגבי הקלון.

9
10 עו"ד שרגא: אם היועץ המשפטי לממשלה יגיד שזה יידון בעתיד, שייכתב. איננו יכולים להותיר
11 את סוגיית הקלון בחלל האוויר. אנו קשובים לדברי בית המשפט.

12
13 כבוד השופט י' עמית: אנחנו לא נתייחס לשאלה המהותית וכו'. אם וכאשר זה יקרה, זה
14 כנראה יגיע באו בדרך

15
16 עו"ד שרגא: אם וכאשר, היועץ המשפטי לממשלה יתייחס, הסוגיה קיימת ואולי לא תהיה
17 קיימת כי יכול להיות שהוא לא יחזור וזה בסדר.

18
19
20 כבוד השופט י' עמית: כיוון שאין דרכו של בית המשפט לדון בעניינים שלא קרו, נקווה
21 שהעברנו את המסר.

22
23 עו"ד לב: שמענו את דברי בית המשפט ולאורם נמשוך את העתירה.

24
25 כבוד השופט י' עמית: בית המשפט מאוד עמוס, פסק הדין ייכתב, אך תוצאת פסק הדין תהא
26 דחיית העתירה של התנועה למען איכות השלטון בישראל ואנו מודיעים על כך כאן ועכשיו.

27
28 קלדניות: רונית / רינה

נספח ע/6

העתק מכתב התפטרותו של חה"כ

דרעי מהכנסת, מיום 23.1.2022

בשעה 10:00

עמ' 128

הכנסת

הרב אריה מכלוף דרעי
חבר כנסת

בס"ד

כאי שבט התשפ"ב, 23.1.22

שעה 10:00

במסירה אישית

לכבוד
יושב ראש הכנסת, חה"כ מיקי לוי
כנסת ישראל
ירושלים

מכובדי יו"ר הכנסת שלום רב,

הגדון: התפטרות מכהונה כחבר כנסת

בהתאם להוראת סעיף 40 לחוק יסוד: הכנסת, אני מתכבד להודיע לך בזאת על התפטרותי מכהונתי כחבר כנסת.
להסיר ספק, הנני מוותר בזאת על תשלומים והטבות שעשויים להגיע לי לפי סעיפים 20, 21, 24 א. ו- 25 להחלטת גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (שרים ושאייריהם), תשמ"א-1981 ו/או לפי סעיפים 6ג, 6ד, 29, 29א, 30, 31 ו-31א. להחלטת ועדת הכספים של הכנסת גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (חברי הכנסת ושאייריהם), התש"ל-1969.

התאריך 23/1/2022

בכבוד רב,
א.א.ד.רעי
חה"כ אריה מכלוף דרעי

כנסת
10
ח"כ אריה מכלוף דרעי
יו"ר הכנסת

נספח ע/7

העתק פרוטוקול הדיון בהליך
הפילי של חה"כ דרעי, מיום

25.1.2022

עמ' 130

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

לפני כבוד הנשיא שמואל הרבסט

המאשימה מדינת ישראל מדינת ישראל מספר זיהוי צד א

נגד

הנאשם אריה דרעי ת"ז

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

נוכחים:

ב"כ המאשימה עו"ד ירון גולומב ועו"ד נגה בליקשטיין שחורי והגב' תמר בורשטיין - מתמחה
הנאשם וב"כ עו"ד נבות תל צור ועו"ד אלרן דולב

פרוטוקול

בית משפט לנאשם: אני מבין שאדוני לא חבר כנסת.

הנאשם: אני כבר אינני חבר כנסת.

בית משפט: האם אתה מכיר את כתב האישום

הנאשם: אכן מכיר.

בית משפט: אתה מבין את הסדר הטיעון בין הצדדים ואת פרטיו?

הנאשם: מכיר.

בית משפט: האם אתה יודע שאני לא חייב לקבל את הסדר הטיעון, ובד"כ אנחנו מקבלים את
ההסדרים ככל והם הגיוניים ובהתאם לפסיקה.

הנאשם: גם את זה אני יודע.

בית משפט: אתה מודה במיחוס לך בכתב האישום

הנאשם: אני מודה.

ב"כ הנאשם: מגיש מסמך התפטרות מכהונה מהכנסת.

הכרעת דין

נוכח הודאת הנאשם, אני מרשיעו במיחוס לו בכתב האישום.

ניתנה והודעה היום כ"ג שבט תשפ"ב, 25/01/2022 במעמד הנוכחים.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

שמואל הרבסט, נשיא

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27

ב"כ המאשימה טוען לעונש : אנחנו מבקשים להגיש ר"פ של הנאשם.

כמו שהודענו לבית המשפט הצדדים הגיעו להסדר לפיו לאחר הרשעת הנאשם נבקש להשית עליו אמסר מותנה בן 12 חודשים למשך 3 שנים וקנס כספי בסך 180,000 ₪ או שנת מאסר בפועל תמורתו. כתב האישום עניינו בשני אישומי מס, הראשון מדובר בנכס שהיה בבעלות הנאשם ורעייתו, מגרש בגבעת שאול בירושלים, עליו החלה בניית בניין. בשנת 2013 סיכם הנאשם עם אחיו, עו"ד שלמה דרעי, כי ימכור לו את זכויותיו בנכס תמורת 1.6 מיליון דולר, שזה 5.78 מיליון שח בערכים של אז, לאחר מכן בוצעו דיווחים על המכירה לרשויות המס, לטובת הדיווחים, אחיו של הנאשם עו"ד שלמה דרעי ועו"ד ממשרדו, ערכו את חוה המכירה ושלמה דרעי חתם בשם כל הצדדים. בהמשך שלמה דרעי והעו"ד הנוסף הגישו טופס דיווח לרשויות מס שבח בדבר העסקה במקרקעין, טופס מש"ח הן החוזה והן הטופס לא שיקפו את העסקה, מאחר ונמסר כי שווי המכירה 4.5 מיליון ₪, כמיליון וחצי פחות ממה שסוכם בין הצדדים, כך שעזר אחיו של הנאשם, עו"ד שלמה דרעי, ומס הרכישה שהיה חייב שלמה דרעי הופחת שלא כדין. בגין מעשים אלו הורשע הנאשם בעבירה לפי סעיף 98 (ג) לחוק מיסוי מקרקעין שלשונו מסייע לאחר לערוך הצהרה, ידיעה או הודעה, לצורך חוק מיסוי מקרקעין ביודעו שאינן נכונות.

האישום השני, הנאשם שעוד היה אזרח וטרם חזר לכנסת, גייס משקיע לקרן להשקעות, ההסכם עם גרין אושן, כלל תשלום איטי ששולמה לחברת 'דראר' שבבעלות הנאשם מדי רבעון, החל מנובמבר 11, בינואר 13 נבחר הנאשם לכנסת, בסמוך לאחר מכן הוא סיכם עם גרין אושן שתגמולי דראר העתידיים שהיה זכאי להם יועברו לאחיו, עו"ד שלמה דרעי, בהתאם לסיכום, חברת שלמה דרעי בבעלות אחיו קיבלה מגרין אושן סכומים שהצטברו למעל 600,000 ₪, מתוך הסכום הזה בשנת 13 דראר הגישה דו"ח שנתי ובו הנאשם לא כלל את ההכנסה בסך 101,000 ₪ ומהשנים 14 עד 15 לאחר שדראר הגישה בקשת פירוק והפסיקה להגיש דו"חות, הנאשם לא ניהל פנקסי חשבונות ולא הגיש דו"חות ונמנע מלדווח לפקיד השומה על ההכנסות בשנים אלו על סך 530,000 ₪. בגין מעשיו אלו הורשע הנאשם בעבירה לפי סעיף 217 לפקודת מס הכנסה שעניינו אדם שלא בצדק סביר ערך דוח לא נכון בנוגע לעניין המשפיע על חיובו למסר, וכן עבירות לפי סעיפים 216 (4) ו(6) לפקודת מס הכנסה שעניינם באדם שבלי סיבה מוצדקת לא הגיש דו"חות ולא ניהל פנקסי חשבונות.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1 בטרם אדרש למקרה הפרטני הזה ואתיחס לנסיבותיו, אדגיש בקצרה מה הם ככלל הערכים
2 החברתיים הנפגעים בביצוע עבירות מס, עברייני מס חותרים תחת השוויון בנטל המס בין אזרחי
3 המדינה, הם פוגעים פגיעה חמורה באזרחי ישראל המשנים על הכלים הציבוריים שנותנת הממשלה
4 והממומן מהמיסים שהיא גובה, גריעת מס מהמדינה, פוגעת במדינה לפעול למען אזרחיה בתחומי
5 בריאות, ביטחון ועוד. בשל העובדה שהגענו להסדר מוסכם, לא אצטט מפסיקה, אך אזכיר בקצרה
6 שני פסקי דין, מפנה לרע"פ 512/14 מוחמד אבו עביד מפנה לפסקה 7 (מצטט).
7 בנוסף מפנה לרע"פ 977/13 משה אודיס, (מצטט).
8 מה היא הפגיעה בערכים המוגנים בנסיבות שבפנינו, במקרה שבפנינו הערכים החברתיים המוגנים
9 בעבירה נפגעו בשני האישומים נשוא כתב האישום אך ברף הנמוך.
10 באשר לאישום הראשון, זה אינו מקרה רגיל של מוכר וקונה מרצון, במקרה זה הגורם מולו עשה
11 הנאשם את ההסכם, עו"ד שלמה דרעי, הוא גם בעל מומחיות בתחום, שכן הוא עו"ד העוסק בתחום
12 נדל"ן שנים רבות, וגם אחיו של הנאשם שיש ביניהם יחסי קרבה הדוקים. כך שבאשר למעורבות
13 במעשה העבירה, הנאשם נתן ידיו למעשים ואם הוא לא היה העבירות לא היו מתרחשות אך הלכה
14 למעשה שלמה דרעי הוא שהכין את החוזה, חתם עליו, וערך, חתם והגיש את טופס המש"ח ולכן שלמה
15 דרעי הוא המתכנן והמבצע של המעשים, בנסיבות אלה, מצידו של הנאשם מדובר באירוע שלא היה
16 בו תכנון מוקדם בלשון החוק. כמו כן חלקו היחסי של הנאשם מוגבל, בשל השפעה של אחר, גם זה
17 בלשון חוק העונשין. בנוסף, על פי כתב האישום המוסכם, הגורם שהרוויח מהאישום הראשון בביצוע
18 העבירה בפועל, הוא עו"ד שלמה דרעי. בעקבות העבירה, מס הרכישה שחויב בו שלמה דרעי בתור
19 הרוכש, הופחת שלא כדון, משכך עו"ד שלמה דרעי הוא זה שהיה בעל האינטרס לביצועה והדבר
20 משליך על הסיבות של הנאשם לביצוע העבירה שכן לא ניתן לייחס למקרה זה לנאשם ניסיון
21 התחמקות ממס לשם הפקת תועלת כספית לטובתו האישית מטעמים של בצע כסף. העבירה המיוחסת
22 לו היא סיוע לאחיו. האירוע כלפי רשויות מיסוי מקרקעין הוא אירוע חד פעמי שהתמצה בבקשה אחת
23 זאת להבדיל מעבירות מס אחרות שלעיתים מתפרשות על פני שנים בשיטתיות.
24 בשל כל האמור, ביחס לאישום זה, מעשיו של הנאשם אפשרו כאמור את הגשת הדיווחים שלא שיקפו
25 את מלוא פרטי העסקה ופגעו ב שיקול הדעת של רשויות מיסוי מקרקעין אל חלקו של הנאשם היה
26 משני. כאמור, ללא הסכמתו לא היה ניתן להגיש כך את המש"ח והחוזה. ועדיין, המבצע העיקרי הוא
27 אחיו, שלמה דרעי, ומשכך הפגיעה בערכים החברתיים ככל שנוגעים לנאשם, פוחתים.
28 לגבי האישום השני, המקרה שונה, הנאשם כמקבל ההכנסה הוא בעצמו המבצע העיקרי. הוא שהסיט
29 את ההכנסה לאחיו וזהו שיקול לחומרה. יחד עם זאת יש לשקול לקולא את הסיבה לביצוע העבירה
30 שהיא אינה בצע כסף. אני אסביר.
31 כשהנאשם קיבל הכנסה מגרין אושן ישירות, היא הגיעה לחברה בבעלותו, חברת 'דראר'. עם שובו
32 לחיים הפוליטיים, הנאשם הודיע על פירוק, הרקע לזה כאמור זה החזרה לכנסת, לגרסתו, החליט
33 שלא להמשיך ביעוץ באמצעות החברה. כלומר, בין אם הסיבה הייתה שיקול עסקי, על פי גרסתו, ובין

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1 פשוט לא רצה להיכנס לפרוצדורה הקיימת לחבר כנסת שיש בבעלותו חברה, שיקול המס הוא לא היה
2 הסיבה העיקרית לביצוע העבירה. כמו כן, אין טענה שהסטת ההכנסה הייתה צפויה לגרוע מקופת
3 המדינה והסיבה לכך כפולה. ראשית, אחיו של הנאשם היה חייו בעצמו בדיווח להכנסות שהתקבלו,
4 גם אם בפועל לא שולם מס, שכן שלמה דרעי היה לו הפסדים לקזז מול ההכנסה. שנית, מאחר ודראר
5 הייתה חברה הפסדית, תועלת המס שהייתה צפויה לצמוח לנאשם מהצהרת ההכנסה, הייתה מוגבלת.
6 בהקשר זה יש חשיבות לכך שההכנסה הוסתה במועד שהעביר אותה לאחיו במועד לא ידוע שכן הייתה
7 תלויה בפיצויים לקרן של המשקיע שגויס. כאשר מדובר בחברה הפסדית שמסיתה את ההכנסות שלה
8 לאחר, ואינה יודעת שההכנסות יעלו על ההפסדים, הנזק שהיה צפוי הוא ממילא מוגבל. גם באישום
9 זה מדובר באירוע חד פעמי שלא נפרש על פני זמן, למה הכוונה? אומנם ההכנסות המשיכו להתקבל
10 בשנים שלאחר מכן, אבל החלטה להסית אותן נעשתה באופן חד פעמי עם בחירתו של הנאשם לכנסת
11 לצד סגירת חברת הייעוץ שלו, אין אקט מתמשך, אלא מעשה שנעשה על פניו ללא תכנון מוקדם לעבור
12 עבירה של פקודת המאסר.

13 יחד עם זאת, התבוננות על שני האירועים כחד פעמיים, גם בג. שאול וגם עכשיו, חד פעמי, כל מקרה
14 לבדו חוטא למציאות, מדובר בשני אירועים שונים לגמרי שנעשו בסמיכות זמנים בסמוך לאחר
15 היבחרו של הנאשם לכנסת בינואר 13'. האיזון בהקשר זה שמחד מדובר בכל אחד מהאישומים באירוע
16 נקודתי, גם בפרק הזמן וגם בטיב המעשים הפסולים ומאידך, סמיכות הזמנים ביניהם והפגיעה
17 הדומה בערכים המוגנים מייצרת קשר בין האישומים ואי אפשר להתנתק מהם.

18 **בית משפט** : מה ההבדל בין 13' ל-14' מבחינת סעיף החיקוק?
19 **ב"כ המאשימה** : סעיף 217 הוא השמטה מתוך דו"ח, בשנים לאחר מכן לא הוגש דו"ח. הרציונל הוא
20 אותו רציונל.

21 **בית משפט** : 217 זה ללא הצדק סביר. אני שואל אם יש פה אמירה שאני לא יודע.

22 **ב"כ המאשימה** : זה נראה אותו דבר, הדגשתי עכשיו, האירוע הזה שהוא מסית הכנסה שם באמת זה
23 217, בשנים לאחר מכן, 14' 15' זה פועל יוצא של אותה פעולה שנעשתה בשנת 13' אז גם החומרה של
24 העבירה פחותה.

25 **בית משפט** : כולם יודעים שבעבירות מס יש 216, 217, 220, וכולם יודעים ש-217 זה דרך ביניים,
26 אדומי אומר שבשנת 13' התחילה דרך הביניים ובהמשך זה משהו שנובע מאותו מקרה?

27 **ב"כ המאשימה** : בוודאי, כל הכספים הגיעו מתוצאה של אותה עבודה שעשה הנאשם בשנת 11', כל
28 הכספים ממשיכים להגיע, אומנם זה הכנסות ויש עליהם חובת דיווח, אבל יש הבדל בין שנת 13' שהוא
29 מגיש דוח ומסית את ההכנסה ויודע שאותם כספים הועברו לאחר, לעומת 14' ו-15' שלא מוגש בכלל
30 דו"ח.

31 נקודה נוספת שחשוב לציין לגבי שני האישומים, עבירות מס מהסוג הזה שיכולה לצמוח היא גדולה
32 אך יכולתם של רשויות המס לחשוף אותם מאוד נמוכה, בעיקר במקרים של בני משפחה, בנסיבות
33 אלה הפגיעה בערכים המוגנים גבוהה.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' זרעי

1 באשר למדיניות הענישה הנהוגה, מבקש להגיש אסופת פסיקה נוהגת ולהתייחס בקצרה למספר
2 מקרים המפורטים בה. אקדים ואומר כי בהתחשב בערכים המוגנים ובפגיעה בהם, במכלול העבירות
3 בביצוע העבירה ובשים לב לענישה אבקש להעמיד את מתחם העונש ההולם בין מאסר מותנה לבין
4 מספר חודשי מאסר שיבוצעו בדרך של עבודות שירות.
5 **בית משפט:** לכל אחד מהאישומים?
6 **ב"כ המאשימה:** במכלול הדברים.
7 נזכיר שהנאשם הורשע לפי סעיף 98 (ג) לחוק, בפסיקה שהגשתי נדונו אירועים דומים אך ההרשעה
8 בהם הייתה 98 (ג) שעניינו דומה מבחינת הערכים המוגנים והעונש הזהה אשר קבע המחוקק.
9 מפנה ל-1388/00 כהן מאיר, הנאשם הורשעה במסגרת הסדר טיעון בביצוע עבירה לפי סעיף 98 ג,
10 שהשמיטה עם בעלה סך של 38,000 דולר בעסקת מכר של מקרקעין, חלקה של הנאשמת היה קטן
11 מזה של בעלה בביצוע העבירה ונגזר עליה מאסר מותנה וקנס כספי.
12 מפנה ל 3833/02 אברהם עופר, נאשם שבאופן דו מה לא הרוויח מביצוע העבירה מסיבות אחרות
13 כמובן, והורשע על פי הודאתו שעל מנת לעזור לעו"ד להתחמק מתשלום שתי דירות ערך חוזה לדירה
14 אחת, הוא הורשע בשלוש עבירות של 98 ג והושת עליו מאסר בעבודות שירות, מאסר מותנה וקנס.
15 מצורפות פסיקות נוספות לפי סעיף 98 ג שבהם העונש נע בין עבודות שירות ומאסר מותנה וקנס כספי.
16 לגבי סעיף 217 לפקודה, מפנה לערעור פלילי 14-05-39098 ביטון, הנאשם הורשע בכך שהגיש דו"ח
17 לרשויות מס בו לא דיווח על הכנסה בגובה 290,000 ₪ בהיותו קבלן שיפוצים. בהתאם להסדר הטיעון,
18 בית משפט גזר עליו מאסר מותנה וקנס כבגובה 70,000 ₪ בגזירת העונש התחשב בית משפט בחלוף
19 הזמן בביצוע המעשים ובכך שהנאשם הודה וחסך זמן שיפוטי, בית משפט קבע מתחם בין מאסר
20 מותנה למאסר בפועל בן מספר חודשים וערכאת הערעור בבית משפט המחוזי שאישר את גז"ד טען
21 שחסד נעשה עם הנאשם שלא ביצע את המאסר בעבודות שירות.]
22 6447-12-18 מדי ישראל נ' האחים מעלומי, הנאשם ידווח חסר על חברה בבעלותו בסך 197,000 ₪
23 הנאשם הודה בשתי עבירות לפי סעיף 217, בית משפט קבע מתחם שנע בין אמסר מותנה למספר
24 חודשי מאסר בודדים שיכול וירוצו בעבודות שירות ועד למאסר בפועל וגזר עונש של מאסר מותנה,
25 קנס והתחייבות כספית, בגזירת העונש בית משפט התחשב בהודאתו וקבע כי בשל כך שהממונה מצא
26 אותו לא מתאים בשל מצבו הבריאותי, העונש היה אחר.
27 בפסיקה שהגשתי, רואים שהענישה הנוהגת לפי סעיף 216 היא מאסר מותנה וקנס כספי .
28 באשר לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה. אנו סבורים שעונש המוסכם אליו הגענו ממקם את
29 הנאשם ברף הבינוני תחתון של המתחם ולוקח בחשבון גם נסיבות שלא קשורות לביצוע העבירה
30 כאמור לסעיף 40 (יא) לחוק העונשין. ישנן נסיבות לקולא ולחומרה.
31 תחילה נסיבות לחומרה, בכל המועדים בהם עבר הנאשם את העבירות בהם הורשע, הוא היה נבחר
32 ציבור, על כל המשתמע מכך מבחינת אחריותו וחובותיו כלפי הציבור, הפגיעה ב ערך השוויון אצל
33 נאשם כזה שמבצע עבירות מכל סוג שהוא היא צורמת מאוד. גם אם יש נסיבות לקולא בגזירת העונש,

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' זרעי

1 ואגע בהם עוד רגע, נבחר ציבור צריך להיות כמגדלור עבור כלל הציבור, כדי שיורה לו על דרך הישר,
2 ובוודאי ח"כ לא אמור לעבור על החוק אותו הוא מחוקק.
3 כמו כן לנאשם עבר פלילי, בכל הנוגע לעבר נחשפת תמונה מורכבת של זילות, מחד הנאשם הורשע
4 בעבירות אותם ביצע בעת היה בעל מעמד ציבורי, החזרה על ביצוע העבירות ושוב כאשר הוא מצוי
5 במעמד ציבורי רם היא משמעותית. מאידך, נתנו משקל לכך שכעת מדובר בעבירות שונות לגמרי
6 מאלה שהורשע בהם בעבר, שהיו בעיקרן עבירות על טוהר המידות וביסוד הנפשי, חמור פחות.
7 לצד אלו, אבקש להציג שיקולים לקולא שמצדיקים עונש שלא מכיל רכיב מאסר, בראש ובראשונה
8 הודאתו של הנאשם ונטילת אחריות על מעשיו, בהקשר זה אמירתו הציבורית של הנאשם ופ רישתו
9 מחייו הפוליטיים משקפים כי פיו וליבו שווים. כמו כן, הגעה להסדר טיעון בשלב מוקדם של ההליך
10 עובר להגשת כתב האישום, מהווה חיסכון משמעותי בזמן שיפוטי. על כן, יש להוסיף את תרומת
11 הנאשם לחברה כפי שתפורט בהרחבה על ידי חברי, וכן יש לקחת בחשבון את חלוף הזמן מאז ביצוע
12 העבירה, כ-9 שנים מאז ביצוע המעשים בשנת 13'.
13 אציין כי גם לחלוף הזמן מעת פרוץ החקירה יש לתת לטעמנו משקל הגם שהוא מוגבל. החקירה אומנם
14 החלה לפני לא מעט זמן בשנת 16', והנאשם נחקר לראשונה בסוף מאי 17' לפני למעלה מ-4 וחצי שנים.
15 אך היה מדובר בחקירה סבוכה, שהתנהלה באינטנסיביות על ידי היחידות החוקרות ולאחר מכן
16 התביעה שקדה על הטיפול בתיק ובהמשך, לאור מעמדו של הנאשם לפני זמן קצר, נדרשת הכרעתו של
17 הגורם הבכיר במערכת אכיפת החוק.
18 בתי המשפט קבעו לא פעם בעבירות מסוג זה, לנאשם יכולה לצמוח תועלת גבוהה אך באותה העת
19 קשה לגילוי ולהוכחה ויש לכך להשליך על משך הטיפול בתיקים האלה וממילא להגביל את המשקל
20 שיש ליתן לחלוף הזמן.
21 נקודה נוספת, הפגיעה בעונש של הנאשם, לטעמנו הפגיעה בענישה כאן מידתית, משום שהנאשם בן
22 62, לא יידרש לעונש מאסר בגין עבירות מס שאתן עבר בנסיבות שתוארו, את יישא בקנס כספי בגין
23 עבירה מהותית שפגעה בקופת המדינה.
24 כמו כן ייגזר על הנאשם מאסר מותנה בן 12 חודשים שמשמעותו היא שחזרה על עבירות מסוג בהם
25 הורשע יגרור עונש מאסר מאחורי סורג ובריח.
26 ככלל מאשר בית משפט הסדרי טיעון ככל שהם עומדים בדרישות גישת האיזון כפי ש נפסק בערעור
27 1958-98 פלוני ותוקף לא מזמן בערעור פלילי 17-2021 מצגר, כך נאמר בעניין פלוני בפסיקה 24
28 (מצטט).
29 ההסדר שהוצג בפני בית המשפט הנכבד הינו הסדר מאוזן המצדיק את אישור בית המשפט בהתאם
30 להלכה הנוהגת, המאשימה סבורה כי רכיבי הענישה מהווים עונש הולם בנסיבותיו של הנאשם
31 ובנסיבות העבירות, קיימת חשיבות ציבורית בכך שההסדר נחתם, הנאשם נוטל אחריות למעשיו
32 ויישא בקנס משמעותי ומאסר מותנה על פי ההסדר. החשיבות כאן שהחוק שווה ומחייב את כולם.
33 איש אינו נמצא מעליו ואיש אינו רשאי לנהגו כרצונו, הסדר הטיעון אותו אנו מבקשים היום מבית

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1 המשפט לאשר, תומך בכך. משכך נבקש לכבד את ההסדר ולגזור על הנאשם מאסר מותנה למשך 12
2 חודשים וקנס כספי בסך 180,000 ₪ או שנת מאסר תמורתו.
3 **בית משפט** : נזק לקופת המדינה נגרם רק מהאירוע הראשון?
4 **ב"כ המאשימה** : ככל שהודענו לרשויות המס, יכול להיות וימצאו שם את הנזק אם ונמצא.
5 **בית משפט** : עו"ד שלמה דרעי הועמד לדין?
6 **ב"כ המאשימה** : עניינו ידון בנפרד.
7 **בית משפט** : אמרת שמתחם העונש צריך לנוע בין מאסר מותנה לעבודות שירות, ומיקמת את הנאשם
8 בחלק בינוני תחתון, מה לוקח אותו לבינוני מבחינתך? הקנס?
9 **ב"כ המאשימה** : כן. הקנס מאזן את העניין יחד עם הנסיבות הנוספות שטענת.
10 **ב"כ הנאשם טוען לעונש** : מודה לחברי על הטיעון, אנחנו קבענו בהסדר שאנחנו עותרים במשותף
11 לבית המשפט ולכן אבקש המשותפת. אנחנו נזמין את בית משפט לקבוע שמדובר בהסדר סביר, ראוי
12 ומידתי שמן הדין לאשר אותו ולאמץ אותו על כל רכיביו.
13 המו"מ לעריכת ההסדר ערך מספר חודשים והוא נוהל בראשות חברי ובהשתתפות הדרגים הבכירים
14 ביותר ברשויות המשפט של המדינה. נוכח העובדה שבתקופת פתיחת החקירה, מרץ 16' כיהן מר דרעי
15 כח"כ וחבר ממשלה, הנושא טופל על ידי היועמ"ש לממשלה. שני האירועים נשוא כתב האישום
16 התרחשו בכובעו של מר דרעי כאיש עסקים פרטי בכל מה שקשור לאישום השני שהוא מדבר על העברת
17 העסק או ההכנסה לשיטת חברי, לאחיו, ובוודאי באישום הראשון זה מכירת נכס פרטי בין שני אחים.
18 אין זיקה לתפקיד ציבורי כלשהו.
19 החשדות המקוריים שיוחסו למר דרעי במרץ 16' אולי קודם, היו חמורים מאוד שאין קשר בינם לבין
20 מה שמונח היום בפני בית המשפט, חשדות מתחום טוהר המידות, עבירות של שחיתות שלטונית ברמה
21 הגבוהה ביותר, שוחד, קבלת דבר במרמה, גניבה בידי מורשה והלבנת הון, אלה עבירות קשות שלא
22 צריך להכביר מילים כשעננה כזו מרחף מעל כל אדם ועל נבחר ציבור, מה זה חומרת העבירות האלה
23 שריחפה מעל ראשו של הנאשם משך שנים ארוכות. חברי עמד על כך שהחקירה נמשכה, אבל החשוד
24 מבחינתנו, שהתברר בסוף היום כעורב פרח. הכל נגזר על ידי היועמ"ש לממשלה וכאשר מר דרעי
25 בינואר 21' הוזמן לשימוע, היועמ"ש פרסם החלטה שמסכמת את התיק וקבע בהחלטה מיום 8.1.21
26 בסעיף 2, 'לא נמצא בסיס ראייתי להוכחת החשד המשמעותי שעמד ביסוד העבירה' לכן מה שהודיע
27 היועמ"ש שהוא שוקל להעמיד את מר דרעי לדין בכפוף לשימוע בעבירות מס שהתגלו בחקירה שלא
28 לשמה נפתחה. כל התופעה הזו שאדם נחקר שנים ושהכל מרחף מעל ראשו, ואין בחשדות האלה שום
29 דבר והוא אפילו לא מוזמן לשימוע, זה בזכות היועמ"ש לממשלה שגנז את זה ביוזמתו, ואז מעמידים
30 אותו לדין בעבירות מס, כי כשמחפשים אז מוצאים, זה אירוע נוקשה, יש פה פגיעה במהות הציבור
31 בתקינות מול ההליך, בלשון סעיף 149 סעיף קטן 10 זה דוגר את העין, זה לא מתיישב עם עקרונות
32 ברורים של הוגנות להתנהג כך. אבל אנחנו לא שם. זה צריך לעמוד לזכותנו, אנחנו יודעים מה עברנו.
33 בית משפט רואה איפה היינו והדבר המשמעותי שעמד ביסוד החקירה הופרח.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1 לאור העובדה צריך לזכור מה ההתנהלות האישית של הנאשם, אנחנו לצערי ב-20 שנה האחרונות
2 נחקרים פה חשדות לבקרים אנשי ציבור. זה עיקרון השוויון ואף אחד לא מעל החוק. מר דרעי לא פצה
3 פה ולא צפצף בחקירה הזו נגד גורמי האכיפה, עם חשדות שהוא יודע שאוכלים אותו מבפנים אבל
4 הוא שיתף פעולה. חברנו אמרו לבית משפט שמדובר על חקירה מורכבת ונגבו ממרשי מעל 10 הודעות.
5 הוא הפגין שיתוף פעולה מלא באריכות וסובלנות, העמיד עצמו לרשות החוקרים, לא הופיע בתקשורת
6 בעניין, לא התבטא בנושא החקירה, דוגמא ומופת להתנהלות של איש ציבור מול מצב שנקלע לחקירה.
7 כיבוד הרשויות, אמון מלא ברשויות והראיה שהם נסגרו בדברים שניתן להתחבר אליהם. ההסדר
8 התאפשר ברגע שהחשדות גם אלה שהיה עליהם השימוע, היו חמורים יותר. נסגרו לאירועים שאנחנו
9 מתחברים אליהם מבחינת המצפון והאמת העובדתית שלנו, כפי שחברי ציין, האירוע מידתי הוא לא
10 נחקר על זה בתחילה.
11 נושא עינוי דין, מצד אחד התמשכות זמן, לא צריך לאתר פה מישהו אשם, עינוי דין זה רשות שחיכתה
12 או נאשם שלא הגיע, הסבל, המועקות והנזקים שהליך פלילי מעל ראשו, הושבו בפס יקה שלנו ללהט
13 החרב המתהפכת ולכן זה שיקול לקולא אם מהחשדות האלה לא נותר כלום, מה זה להט החרב
14 המתהפכת, מספר בראשית, לאחר גירוש גן עדן, היה צריך לסגור, ובורא עולם הציב שמירה על השער
15 והשמירה מאדם וחווה לחזור, היא להט החרב המתהפכת, זה הדבר המאיים ביותר שבורא עולם מצא
16 להפחיד את בן האנוש, חרב חזקה שמסתובבת ויוצרת חוס שאף אחד לא מעז להתקרב, זה מה שמרשי
17 עבר משך השנים.
18 אציין שכל מה שאני אומר לא במחלוקת. אנחנו עתרנו שתי עתירות לבין דין הגבוה לצדק, למרות
19 שבטיעון קצת ניסו למזער את הטענה של העדר סבירות אבל זו הייתה אחת העילות שההסדר בלתי
20 סביר. התקיים דיון בעתירות, הופיעה נציגת היועמ"ש לממשלה, וכמובן הציגה בפני בית המשפט גם
21 את ההליך שהוביל להסדר, אני מפנה לפרוטוקול בית משפט העליון מיום 16.1.22 בעמ' 9 למטה, מפנה
22 לדברי ב"כ היועמ"ש לממשלה בדיון האחרון. מגיש את זה לבית משפט לנוחיותו. (מצטט משורה 33).
23 כשאומרים עבירות מס אני רוצה להגיד שחתן פרס נובל לפיזיקה, אלברט איינשטיין אמר, 'הדבר הכי
24 קשה להבנה בעולם, אפילו יותר מחוקי הטבע הם חוקי המס'. זו המטריה. יש פה משי"ח אחד לא תקין
25 שדווח בחסר ויש פה העברה מעוסק אחד לעוסק שני.
26 אני רוצה להגיד לבית המשפט שאני מצטרף לדברי חברי על כך שהפסיקה מעודדת את בתי המשפט
27 בערכאות השונות לאמץ הסדרי טיעון כמסר לציבור על כל הערכים ועקב כל היתרונות במוסד הזה.
28 דהיינו, כפי שציין חברי, נטילת האחריות. דבר שני, החיסכון במשאבים לא רק לבית המשפט גם
29 לגורמי האכיפה לעסוק בתיקים אחרים, וזה גם מרחיב את חוג האנשים אותם אפשר להביא לדיון
30 מאחר ועקב קשיים ראייתיים, יש תיקים שראוי לסיים בהסדר.
31 פה טופל ההסדר בדריגים הבכירים ביותר, הצוות המקצועי בראשות חברי אבל בליווי ובאישור
32 היועמ"ש לממשלה, אנחנו לא בחזקת תקינות רגילה, שהתביעה אומרת שזה הסדר ראוי ונכון, בוודאי
33 שהדרג הבכיר ביותר מעורב הוא נהנה מחזקת תקינות כפולה ומכופלת.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1 עשרות אם לא מאות פסקי דין שקבעו בכל ליווי ההליך הפלילי זה משליך על צמצום הביקורת
2 השיפוטית, נכון שעל פי הפסיקה שלא פותר את הערכאה הדיונית לבחון את ההסדר, חזקת התקינות
3 עומדת לה בכל אתגר על פי כל משפט מנהלי או פלילי ופה היא חזקת תקינות כפולה בשל הדרג הבכיר.
4 אני מקווה שתהיה הבניית שיקול הדעת בשלב הכרעת דין ולא גזר הדין, כולו צריך להיות משוחרר
5 מגווים והבניות ולפי פחות סטיגמות.
6 זה החוק, תיקון 113, צריך לבחון את נסיבות ביצוע העבירה, מ פנה לאישום הראשון, האישום ברור
7 וחברי סקר אותו, אני מפנה לדגשים שלי, אקדים את המאוחר, בית משפט שאל במרומז, אנחנו רואים
8 בשני האישומים כאירוע אחד לעניין מתחם הענישה ואנמק, להבתנו, שני האישומים האלה יש לראות
9 כאירוע מכוון אחד שהיה בחודש ינואר 13' שהוא חזרתו של מר דרעי לפוליטיקה, באותה תקופה הוא
10 הקים חברה פרטית שלו 'דראר' שבאמצעותה הוא ניסה לנהל עסקים, הצליח פחות או יותר אבל עשה
11 את זה לאורך עשור, בינואר 13' הוא נבחר לכנסת, ורואים שהוא נכנס להליך פירוק מרצון עם החברה.
12 ואז רואים את עסקת המכר עם האח במחצית 13', זה קבוצת רכישה והיה פה אקט של יציאה, ורואים
13 באפריל 13' על אותו פרק זמן את העברת הזכאות בתגמולים, אותה חברה גרין אושן ממר דרעי לאחיו,
14 מה המכנה המשותף? תמיד האח, איש קרוב, אי אמון, הוא מסכים לקנות ממנו את הנדלן הזה והוא
15 מקבל את הזכאות להעברה והכל על רקע הפסקת הפעילות הפרטית והכל קורה במחצית 13' או
16 ברבעון הראשון של אמצע 13' שכל אחד בפני עצמו זה אירוע, הטבעי ביותר להעביר לו זה האח.
17 מפנה לסעיף 11 לכתב האישום, חוזה המכר שלגביו יש טענה שלא שיקף את מלוא פרטי העסקה, נערך
18 על ידי עו"ד שלמה דרעי, שעו"ד דרעי חתם על הכל, והכל ללא הנאשם ורעייתו, ז"א שהם לא בתמונה
19 של החוזה.
20 מפנה לסעיף 12 לעניין של אותו טופס מש"ח, גם שם אין את הנאשם מבחינת פעולה אקטיבית, אני
21 מפנה לסעיף 12 (מצטט).
22 לשאלת בית משפט, הוא ידע שמטפלים עבורו, הוא לא ידע מה כתוב שם. הוא לא היה שם.
23 יש פה עבירה שיש בה רכיב של מודעות, מפנה לסעיף 15, הדגש השלישי שלי באישום הראשון, הנאשם
24 אפשר ללא הצדק סביר הגשת מש"ח. אפשר, מצביע על עצמו, מתאר סיטואציה של מחדל, רשלנות,
25 סיטואציה מסוג של להבדיל, מהלך אקטיבי, מהלך פוזיטיבי מכוונה תחילה לכל הביטויים הוא
26 אנטיזה של כוונה תחילה. עבירות המס מדורגות כמו כולם, מסעיף 215, הם הולכות ועולות, יש
27 עבירות טכניות של אי דיווח בסעיף 216, סעיף ביניים 217 ובסוף ברף השחור והחמור של עבירות המס
28 שעליהם הפסיקה מדברת כפגיעה חמורה בערכים מוגנים, גניבה מקופת הציבור, שם אנחנו ב-220.
29 מה שלא קיים בעבירות שלפני, אנחנו לא שם. זה הדין בחוק מיסוי מקרקעין, דירוג חומר הולך ועולה
30 יש 98 א, יש את ב ו-ג שמתחלק לסעיפים קטנים. אם נקפוץ לסעיף זה 98 (ג). חיפשנו מקבילה אבל
31 לא מצאנו ולכן יש פה מהלך שישקף אירוע שהוא 217 ללא אחסניה מדויקת לסעיף המקרקעין, ויש
32 פה 'ללא הצדק סביר' ששאוב – מסעיף 217 זה אמירה לבית המשפט.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1 אבקש לדבר על העמלות באישום השני, דיווחתי בזמנו למרשי, הצדדים פה עמדו בפני שוקט שבורה
2 בסעיף 98 (ג) ונאמר על ידי היועמ"ש שאם היה סעיף אמיתי מקביל, זה היה מתאים. המילים ללא
3 הצדק סביר בסעיף 15 נועדו לשקף בדיוק את הבעיות הזו ולפיין את נסיבות ביצוע העבירה שלנו
4 בסעיף 98 (ג) לבין עבירות מס הכנסה.
5 לגבי גרין אושן, אנחנו מצאנו את עצמנו מתמודדים עם סוגיית מס מהמורכבות ביותר בדיני המס
6 שחברי אמר העתקת ההכנסה, העברת ההכנסה היא לשיטת המדינה, מי צריך לדווח ומתי, שאלות
7 רבות. אנחנו מדברים על העברת העסק, הפרי הולך אחרי העץ ועל זה נשברו קולמוסים רבים ברשות
8 המיסים בפסיקה עד היום של מי ההכנסה אחרי השעתוק הזה, כולם מסכימים שצריך לדווח על
9 העברה ופקיד השומה יחליט. כל מה שאנחנו מכירים מתנהל בבית המשפט האזרחי.
10 חברי אמר בהגיונות שעו"ד שלמה דרעי קיבל את ההכנסות האלה וזה גם מופיע בכתב האישום,
11 סכומים שהתקבלו בין השנים 13 – 15. חברי אמר בהגיונות זה חכמה בדיעבד, מועד העתקה הוא
12 באפריל 13' כפי שמצוין בכתב האישום שכל ההכנסות והתשלומים של גרין אושן הולכים לחברה של
13 אחיו. עוד אמר שהחלטה של האח לקבל את ההכנסות בחברה פרטית שלו, בע"מ ולקזז הפסדים זה
14 החלטה אישית שלו ואין למרשי קשר לזה. כתב האישום מפרט את הסכומים אבל זה כולל מע"מ זה
15 מחזור גדול כולל מע"מ אז צריך להקטין גם את המע"מ וכל הנושא הזה ידוע בדיעבד כסכומים
16 שהצטברו.
17 חברי הסביר את האבחנה בין השנים ואני מבקש להצטרף לתשובותיו, הוא נכנס לפירוק והי הצריך
18 לכלול את ה-101, היינו יכולים לעשות ביעור ולכוון את פקיד השומה וזה כשל. בשנים 14' ו-15' שהוא
19 בכנסת ובממשלה, החברה סגורה והוא לא הגיש דו"ח כי לא היו סגורות אז קיבלנו את הכשל.
20 כחלק מהתיקון שאנחנו עושים היום שמתחיל בהסדר טיעון עם כל המשמעות, אנחנו פנינו לרשות
21 המיסים ביוזמתנו למעלה לפני עשרה ימים, בדיווח האישום השני שאנחנו רואים אחריות על אי הגשת
22 דוחות וביקשנו להגיש דוחות מתקנים וצירפנו להם את כתב האישום וההסדר, פנינו לאותו פקיד
23 שומה ואנחנו נפעל על פי הנחיותיו. אבקש מבית משפט לראות פעולה יזומה לתיקון המחדל מיוזמתנו
24 וכפי שחברי אמר, קבלת האחריות, לשים את הדברים מאחור והכל לא מהשפה לחוץ, אנחנו
25 מתחייבים לפעול כפי שסוכם.
26 אנחנו במטריה של עבירות מס לא ברף החמור בכלל בשני האישומים, חברי עמד על זה. למרשי לא
27 עמדה טובת הנאה כלכלית מהעבירות האלה. בסעיף 9 לחוק מיסוי מקרקעין חובת מס רכישה מוטלת
28 על הרוכש. הרוכשים זה משפחתו של שלמה דרעי ולא מרשי ורעייתו, מה שהופחת כאן זה מס רכישה,
29 זה לא טובת הנאה מסוימת. גם באישום השני, בזמן העברה לא היה ידוע איזה הכנסות עתידיות אם
30 בכלל דווחו, הם דווחו בחברה כשלעצמה מפסידה אבל גם שלנו הפסידה, המקורית, אז זה עניין של
31 נזק לקופה כן או לא אבל טובת הנאה לא נצרכה. הכל פה לא היה משיקולי מס כפי שחברי ציין ודייק.
32 זה יותר הולך לכיוון הניתוק מהעולם העסקי לעולם הפוליטיקה מאשר תכנון מס. אין פה מניע מס
33 ולא טובת הנאה כספית.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1 אני מאמץ את מתחם הענישה, לא אטען על זה. אנחנו מצטרפים לבקשה לקבל את האירוע שלנו כ
2 אירוע אחד ברף התחתון של המתחם. אני רואה בהסדר הטיעון שהוגש כאן מימד של החמרה עם
3 הנאשם הזה ביחד לאישומים אחרים, יש פה מימד החמרה כפול בכמה מישורים, באישום הראשון
4 שזה אישום של טופס מס שבח חלקי וחסר שגרם להפחתה של תשלומי מס רכישה על הקו נים, מפנה
5 את בית משפט הפרקטיקה הרווחת באישום כוזב בכוונת תחילה בדירוג החמור של 98 (ג) זה ללכת
6 לכופר. מציג לבית משפט החלטות 17 18, רק מס שבח ומס רכישה בכזב, עבירות יותר חמורות משלנו
7 בהחלטה 15/18 מדובר עם מש"ח כוזב לא חלקי או חסר, והחלטת כופר מש"ח כוזב ומפנה להחלטה
8 40/18 בגלל הסכום, זה מעל מיליון שקל, מס שבח כוזב, זה בעבירות חמורות יותר, 98 (ג).
9 לגבי האישום השני, הרבה מאוד עניינים של ויכוחים עם פקיד השומה של העתקת הכנסה/העתקת
10 עסק של הגעה בעבר. מימד נוסף, העבירות האלה של 16' הן עבירות מנהליות וזה לא עוולה גדולה כל
11 כך לעשות שימוש בהוראות תחום של הכנסת אנחנו נטלנו על עצמנו הליך פלילי גם כשזה עבירה
12 מנהלית. נסיבות ביצוע העבירה באישום הראשון וגם באישום השני, נכתב לא בכדי בסעיף 4 לכתב
13 האישום שמר שלמה דרעי מתמחה בנדל"ן. מרשי הוא פוליטיקאי, לא מבין במס שב"ח או קבוצות
14 רכישה, הוא יעד שמטפלים אך לא בדק בציציות.
15 יש פה ענישה סבירה מכל היבט שמסתכלים על הפרשה הזו.
16 מבחינת הנסיבות הלא קשורות לעבירות, נטילת האחריות היא דבר שאין להקל בו ראש במיוחד בעניין
17 של סקרים כל בוקר של ירידת אמון הציבור במערכת המשפט, כשמגיע אדם שלוקח אחריות ולא
18 מתחמק, צריך לברך על זה ולעודד את זה. כן ירבו, לא צריך להכביד על מי שבא, מי יבוא להודות אם
19 לא נעודד את האנשים, כאן יש מהלך שלם של ההתפטרות שהגשתי הבוקר לבית משפט ויש פה הודאה
20 שאפשרה את הגשת כתב האישום, הוא שלח ליו"ר הכנסת מכתב שמר דרעי לא עומד על החסינות,
21 רק כך היועמ"ש יכל להגיש כתב אישום. הוא מכהן וכיהן כראש התנועה השלישית בגודלה בארץ, 9
22 מנדטים, זה ציבור גדול, לא נשאר בזה כלום בסוף, נשאר עם עבירות מס שבאו על הדרך, צריך לזכור
23 את הדברים האלה. מדובר בהחלטות של האיש בצורה עקבית ורציפה, שלמות מוחלטת עם המהלך
24 ואני מצרף את ההודאה הזו. לכן נטילת האחריות היא דבר משמעותי ביותר, חלוף הזמן שחברי עמד
25 עליו פועל בשני היבטים, עינוי דין אבל גם בהיבט הציבורי, זה עלול לכרסם באמון הציבור וההסדר
26 הביא לסיום הליך שאוי ואבוי אם היינו צריכים להגיע לדיון על שתי העבירות האלה, נחסך פה דבר
27 מהותי ביותר. יש פה הסדר מאוזן, ראוי, שבהחלט נותן ביטוי לכך שנעברו עבירות מצד אחד אבל גם
28 נותן ביטוי לנסיבות העבירות ויתר השיקולים. הקנס שניתן, הוא קנס גבוה, גם בפסיקה שחברי הגיש,
29 האיש התפטר מה כנסת וזה מטה לחמו לאחר 9 שנים כח"כ וכשר, הוויתור שלו יכול להיות במיליוני
30 שקלים צריך לחפש מאיפה להביא פרנסה עכשיו.
31 הסכום שנקבע גבוה, אנחנו נבקש, זה מופיע בכתב האישום, מדובר בסכום כבד מאוד למשפחה, מדובר
32 באב ל-9 ילדים, סב לנכדים רבים, נשוי, בן 62, נבקש פרישה של הקנס לתשלומים.
33 נבקש לעמוד על זה בצורה סבירה בתשלום של 10,000 ₪ ב-18 תשלומים.

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' זרעי

1 **ב"כ המאשימה** : נשאיר לשיקול דעת בית משפט.

2 **ב"כ הנאשם** : לעניין הר"פ שהוגש, זה עבר ישן נושן, מדובר על גז"ד משנת 99' וכל הדבר הזה התאפשר

3 היום, הדפסת התדפיס והאמירה שזה שיקול, רק כשל טכני, כי החוק הוחלף בינואר 19', שנותן עיגון

4 מחודש שמקצר את תקופות ההתיישנות והמחיקה. החוק הקודם, היוצא, תקופת ההתיישנות

5 בעבירות מסוג העבירות הישנות משנת 88', 30 שנה ומעלה העבירות, תקופת ההתיישנות נקבעה על

6 תקופת המאסר עד 10 שנים, בתקופת המחיקה שלאחריה התדפיס לא היה מופיע ואסור להעלות את

7 זה יותר. על פי החוק הקודם בסעיף 16 זה עוד 10 שנים וזה מביא אותו לאפרייל 22', אבל החוק החדש

8 העמיד את תקופת ההתיישנות על 7 שנים והמחיקה 7 שנים על ההתיישנות. זה נמחק בשנת 16' לפני

9 5 שנים.

10 הכנסת חוקה שהחוק יכנס שבועיים לפני פרסומו, הוא היה צריך להיות בתוקף, אלא שנחתם צו על

11 ידי הממשלה בתוקף סמכות, דחו את הצו בשישה חודשים כדי להיערך מחדש וזה פשוט מזל רע.

12 במקום 16.1 הוא נכנס לתוקף בינוי 22' וזה מאפשר היום להגיש.

13 צריך לעשות סדר מהותי ולא פורמאלי על פי צווים פרוצדורליים. זה לא קיים מבחינתנו ולא צריך

14 להיות קיים ולא צריך לעלות על הדעת.

15 אנו משתתפים על הבקשה. מודה לבית שמפט על ההקשבה והסבלנות, נעתור עם התביעה לאפשר את

16 ההסדר, לאפשר לנו לסיים את הפרשה ולאמץ אותו על כל רכיביו.

17 **הנאשם** : לא הכנתי נאום, התלבטתי אם לדבר או לא, מאחר ונטלתי על עצמי ב-7 שנים האחרונות

18 מאז מרץ 16', גזרתי על עצמי שתיקה. גם האדם המחושב ביותר יכול להיכשל בלשונו ולא רציתי

19 להיכשל בלשוני. הייתה לי החלטה חד משמעית גם התנועה שאני מנהל והמשרדים שאני מנהל

20 ואחריות כשר בממשלה לא לערב את הנושא, והשתדלתי לעשות כמיטב יכולתי לכבד את הפרקליטות,

21 המשטרה, לעשות את עבודתם, שיתפנו פעולה כל משפחתי, אסרתי על חבריי ועוזריי, עשנו צנזורה

22 רוסית על כל הנושא הזה. מילה לא יצאה החוצה. גם כשהיו פרסומים נוראיים שידענו שזה שקר, גם

23 המשטרה ידעה שזה שקר, זה טבעו של עולם שהתקשורת ממציאה כשאיך הדלפות. התלבטתי גם

24 היום, בסוף יש פרוטוקולים יש היסטוריה. בשורה התחתונה אני מקבל אחריות אישית מלאה את כל

25 מה שאמר עורך דיני, ההסדר נעשה כרצוני אף אחד לא כפה עליי, אני מצטרף לבקשות של עורכי הדין

26 ומבקש מהשופט לקבל את ההסדר במהרה ולסיים את העניין הזה. אני חייב להגיד לכב' השופט, זה

27 לא יוסיף לך בשיקולים אבל חשוב לי שי רשם, הייתה לי התלבטות קשה מאוד בחודשים האחרונים,

28 הייתה לי ציפייה אחרת לאחר שהיועמ"ש הודיע שכל החשדות החמורות מאוד הוסרו בלי שתיאמנו

29 בכלל, על סמך החומר שהיה בפניו, נכון הוא הזמין אותנו לשימוע על עבירות מס לא פשוטות, למדתי

30 אותם והבנתי שזה עבירות חמורות ביודעין, כזב, וכו', הייתה לי ציפייה שאחרי כל מה שעברתי, כפי

31 שאמר עורך דיני נבות, מה זה להט החרב המתהפכת ותיאר את זה, מה שעבר עליי ועל משפחתי בשנים

32 האלה, חשבתי שכמערכת הגונה וצודקת, גם אם לטענת המדינה יש עבירות מס, שלא היו מתחילת

33 הדרך כחשדות אלא על הדרך, כפי שאמר היועמ"ש לממשלה, למען האיזון, אני חושב שהעונש

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' זרעי

1 שקיבלתי בשנים האחרונות והשתיקה שלי, גם אם נעשו העבירות הללו בצורה זו או אחרת שי למתי
2 את העונש. היית לי ציפייה אמיתית ונאיבית שהעניין יגמר, אם בכל זאת צריך לעשות בצד האזרחי
3 או צד אחר, למדתי מה זה כופר, מה זה קנסות מנהליים או דברים אחרים. לצערי אני אומר אני לא
4 בא בטענות לאף אחד, הבנתי שמגישים כתב אישום ועורך הדין שלי הסביר לי את האפשרויות, נטיית
5 ליבי הייתה לא להסכים, חשבתי שאני בכל זאת איש ציבור, יש ציבור גדול שאני מייצג, שנתן לי אמון
6 ב-4 מערכות בחירות האחרונות למרות כל החשדות בכל זאת האמינו בי והתייעצתי עם רבותיי אם
7 מותר לי על פי דין לעשות מה שאני עושה ולהתפטר מהכנסת ולהגיד לציבור שבחר בי אני בוחר בחיים
8 הקלים ועוזב את הכנסת, הייתה לי התלבטות קשה מאוד, אני חייב לומר, מה שהביא אותי בסוף
9 להחליט, ולא שמישהו שם לי חלילה אקדח לראש, קיבלתי את זה, גם היום עד חמישה ל-10 יכולתי
10 לחזור בי, קיבלתי את זה במודעות ובלב לא קל. אני מקווה שהתובע לא יפגע, אני לא בא להאשים,
11 אני מציג עובדות. כשהעמידו בפניי או שאתה מסכים להסדר הזה עם העובדות כפי שפירט אותם שלא
12 מאשימות אותי לאגורה אחת שלא נתתי למדינה או לקחתי מהמדינה, או שעשיתי משהו במרמה או
13 בידיעה מול הגשת כתב אישום עם עבירות עם סעיף 220, ואני יודע מה זה משפט, איך מתחילים ואיך
14 אפשר לגמור, כמה זמן שזה ייקח, זה ירתום אותי ואת משפחתי ואפילו את התנועה שאני מייצג אותה,
15 ומה שהיה לי ב-7 שנים האחרונות, עם ניהול המדינה, תקופת הקורונה, היה לי לוקסוס לשתוק, אין
16 לי את האפשרות הזו כשאתה מנהל משפט, אתה רוצה להתגונן ואתה רוצה להוציא קול זעקה,
17 וכשמתחיל להיות התנגחויות להב החרב המתהפכת עובדת בצורה אחרת ושקלתי שיקולים והחלטתי
18 שאני לא רוצה לחזור למה שהיה לפני 20 ו-30 שנה ורוצה להמשיך עם הזמן שנשאר לי להשקיע בצרכי
19 ציבור בלי לערב את המלחמות הללו ולהמשיך לייצג את השכבות והציבור שאני מייצג בצורה אחרת
20 גם אם לא מהכנסת. החלטתי בלב לא קל אבל בעצתם ובהוראתם של הרבנים שאני מתייעץ איתם,
21 היה חשוב לי להדגיש. אני לוקח אחריות, מצטרף לבקשה של המדינה ושל עורך דיני, ומבקש מכבי
22 השופט הנכבד, אני גם מודה לכם שהקלתם עלינו בצורה שעשיתם את הדיון, אני מבקש לאמץ את
23 ההסדר והבקשה שלי לעשות את זה במהרה.

24 **בית משפט** : בחלק מהפסיקה היה רכיב התחייבות בכוונה נמנעתם?

25 **ב"כ המאשימה** : אין צורך.

26

בית משפט השלום בירושלים

25 ינואר 2022

ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

החלטה

קובע למתן גזר דין ליום 1.2.22 ל שבט תשפ"ב בשעה 11:00.

ב"כ הנאשם יודיע עד ליום 30.1.22 האם הוא עדיין מתנגד לצילום ושידור ישיר של מתן גזר הדין.

ניתנה והודעה היום כ"ג שבט תשפ"ב, 25/01/2022 במעמד הנוכחים.

שמואל הרבסט, נשיא

13
14

הוקלד על ידי אבירם פולטוב

נספח ע/8

העתק כתבתו של אריק בנדר "דרעי
יתמנה לתפקיד חדש ומפתיע בש"ס;
על הסדר הטיעון: "שפכו את דמי"
מיום 2.2.2022 באתר "מעריב"

עמ' 145

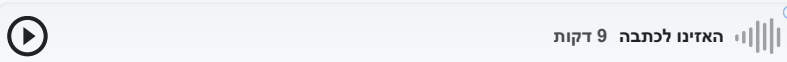
הדפס

חדשות מהארץ והעולם פוליטי-מדיני

דרעי יתמנה לתפקיד חדש ומפתיע בש"ס; על הסדר הטיעון: "שפכו את דמי"

יו"ר מפלגת ש"ס התייחס במהלך מסיבת עיתונאים להסדר הטיעון עליו חתם, ותקף את שר האוצר ליברמן: "העלאת המחירים - יצר נקמה בציבור החרדי"

אריק בנדר 02/02/2022 12:10 8 דק' קריאה

תגיות: אריה דרעי / ש"ס

ח"כ דרעי (צילום: יונתן זינדל, פלאש 90)

יו"ר מפלגת ש"ס **אריה דרעי** התייחס היום (רביעי) במסיבת עיתונאים שקיים בחדר סיעת המפלגה בכנסת, **לעסקת הטיעון שחתם** ולהמשך פעילותו הציבורית. זמן קצר לפני תחילת האירוע, נמסר מש"ס כי דרעי ימונה לתפקיד של יועץ פרלמנטרי בסיעה, על מנת שתהיה לו אפשרות להיכנס לוועדות ולמליאת הכנסת למרות שאינו ח"כ.

"אני לא הולך לשום מקום, ניצב על משמתי כיו"ר תנועת ש"ס וממשיך לנהל את ענייני הציבור מכל מקום - מהכנסת, ממשרדי התנועה, בשטח ובכל מקום. אמשיך להשתתף בישיבות ראשי מפלגות האופוזיציה לנהל את ישיבות הסיעה", הדגיש, "אני וחברי מאוחדים במטרה להפיל את הממשלה הרעה הזאת, שגורמת לחורבן הזהות היהודית שלנו, ופוגעת בחוסן הכלכלי של המעמד החלש. תנועת ש"ס יודעת להוביל מאבקים גדולים גם מהאופוזיציה - ש"ס מעולם לא היתה מאוחדת כמו בתקופה הזו. האחדות הזו היא כוח גדול שנובע מצדקת הדרך, ומכך שש"ס הוכיחה נאמנות ועמוד שדרה אידיאולוגי, כאשר דווקא הממשלה הזו ממחישה את ההישגים הגדולים שלנו".

הוא ציין כי הסדר הטיעון עליו חתם אינו כולל הטלת קלון: "מודיע כבר מעכשיו, שבבחירות הבאות, שאני מקווה בעזרת השם שיתקיימו מהר מאוד, אעמוד בראש תנועת ש"ס ואשרת בתפקיד של שר. אני לא רואה שום מניעה לזה. אני מייעץ לחברי תקווה חדשה, שלא עוברים את אחוז החסימה, אבל חוסמים את ראש הממשלה - לא תזיק לכם קצת צניעות".

• [חג אורים שמח: אלה זמני חלוקת נר שמיני של חנוכה](#)

דרעי התייחס לחקירה שעבר, שהסתיימה כאמור בחתימה על עסקת טיעון, ואמר: "לא מאחל לאף אחד לעבור את מה שאני ומשפחתי עברנו בשבע השנים האחרונות", אמר בראשית דבריו, "בהתחלה, יצא צו איסור פרסום על דמות בכירה בממשלה עם חשדות חמורים ביותר, אח"כ נפתחה חקירה ולבקשתי הותר לפרסום זהותי. האישיומים היו חמורים ביותר - שוחד, גניבה, מרמה, קשירה קשר, הפרת אמונים, גניבה מעמותות ועוד. נגדי והכי כואב - גם נגד אשתי ומשפחתי".

"הדלפות מהמטרה לא נתנו מקום לספק - תפסנו שוב את אריה דרעי", הוסיף, "הכותרות כבר שפטו והרחפנים כבר עלו לשמי ספסופה לצלם מכל זווית את האזור. ספסופה הפכה להיות האתר הכי המתור בירשאל ואני שמח שהביקוש לצימרים שם הגיע לשיאו, הרחוב הפך להיות סואן כמו בתל אביב, כולם מצלמים מחפשים את הארמון את האחוזה המדוברת. דמי ודם משפחתי נשפך בראש חוצות, דמי שותת ואני נושך שפתיים".

הוא הוסיף: "הדבר היחיד שאמרתי - אני מוכן לכל חקירה, מוכן לענות על כל השאלה והאמת עוד תצא לאור. לפי מה שאנו יודעים היום בבירור, חודשים ספורים לאחר שהתחילה החקירה, במטרה ידעו בבירור שכל החשדות לשוחד - לא היה ולא נברא, וזאת לאחר שחקרה ונסעה משלחת גדולה לחו"ל והבינה שהחשד לשוחד מופרך מיסודו. כל זאת ללא שנשאלתי אפילו שאלה אחת".

"לאחר למעלה משנה מפתיחת החקירה, רעייתי ואני זומנו לחקירה. קשה לי לשכוח את הסיטואציה הזו - אני וכל משפחתי נמצאים ליד מיטת טיפול נמרץ שעליו שכבה אמי עליה השלום, מונשמת מורדמת, ואני מנסה לשכנע את מפקד יאח"ה אם אפשר לדחות את החקירה בכמה ימים, הרי שנה לא זומנתי למה עכשיו? לצערי נאלצתי להרים את הקול כדי שייסכימו לחכות כמה ימים", אמר.

"לצער, אמי נפטרה ולאחר השבעה, וכאמור למעלה שנה מפתיחת החקירה, ולמרות שכבר היה ברור למטרה ולפרקליטות שאין שום חשד לשוחד, ועכשיו מדובר על נושאים חדשים שעלו תוך כדי, נדרשתי לבוא עם אשתי לחקירה ערב חג השבועות לחקירה מבוקר עוד ערב, כאשר כל הזמן מלוות אותנו הדלפות אינסופיות עם חשדות חמורים ביותר - שחלקם הגדול כבר הופרכו, ועדיין איש לא טרח לומר זאת, וההאשמות הופרכו לחלל האוויר".

בהמשך שיתף ברנעי המשבר: "חייב לשתף אתכם בחוויה שקשה לי לשכוח. אשתי הצדקת מקדישה את כל חייה לטובת הציבור בישראל, לשכבות הכי חלשות ולמשפחות נזקקות, ועד לפני כמה שנים לא לקחה מעמותות שהיא מנהלת פרוטה שחוקה אפילו לא הוצאות רכב ופלאפון במשך עשרות שנים. אחרי החקירה ראיתי את יפה אשתי עם דמעות בעיניים, מתברר שהצדקת גזרה על עצמה תענית באותו יום ולא שתתה מים עד הלילה. היא לקחה אותי ולצד ואמרה לי תוך כדי בכי 'אתה לא תאמין, הטיחו בי היום בחקירה שאני, יפה דרעי, גנבתי כסף מעמותות, אני שמסרת את נפשי גנבתי כסף. חיבקתי אותה אמרתי גם זה יעבור. ואני שמח שהיום אחרי שבע שנים היא קיבלה הודעה שחשדות נגדה נגנזו. כל הזמן הזה נשכתי את שפתי ותמכתי באשתי ומשפחתי. התייצבנו פעמים רבות לחקירות ארוכות ביותר, כל אימת שנתבקשנו לכך, אלו לא רגעים קלים ואני מודה לקב"ה שנתן לי כוחות".

"ברשותכם, אני רוצה לצטט מדבריו של השופט אתמול בביהמ"ש בירושלים - 'לזכותו של הנאשם יש לזקוף את העובדה כי החקירה נמשכה שבע שנים, והוא חש תלוי בין שמיים וארץ, למשך פרק זמן משמעותי ממתין להחלטה בעניינו עוד ועוד. בא כוחו של הנאשם דימה תקופה זו ללהט החרב המתהפכת המייצרת חום מייסר, כך הוא גם עיניו הדין המהווה עינוי של ממש מייסר את הנאשם יום אחרי יום', הוסיף דרעי".

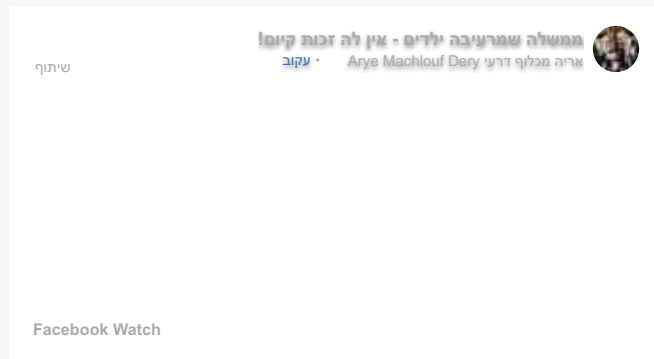
"הציבור שעקב אחרי הפרשה ראה איך הערפל מתפזר והאישומים נעלמים - איך בכתב האישום עצמו נעלמו גניבה, מרמה, שוחד והפרת אמונים - ונותרו רק דיווחי מס. כולם שמעו את קולו של היועמ"ש מנדלבלית שאמר 'ההר הוליד עכבר', הסביר דרעי והמשיך וציטט את השופט: "החלטת היועמ"ש על כך שהתיק, שהכיל עבירות רחבות היקף של שחיתות, הסתיים והסתיימו בעבירות מיסוי מינוריות של הרף התחתון, כולם יודעים שאם לא היו קוראים לי אריה מכלוף הדרעי הנושא היה נפתר מול פקיד השומה כפי שמתרחש בתיקים אחרים".

ח"כ אריה דרעי בבית המשפט (צילום: יונתן זינדל, פלאש 90)

הוא המשיך וציטט את השופט: "עבירות המיוחסות לנאשם אינן כוללות זדון או כוונה להונות, חלקו המיוחס לו הינו פסיבי מבלי שהיה שחקן ראשי, ובאשר לאישום השני מדובר בהעברה לאחיו ובאופן כללי עבירות המס המיוחסות לנאשם לא נבעו מרצון לרווח כלכלי, אבל אצלי כבר למדתי שהעניינים מתנהלים אחרת. נצרת את פי לאורך כל התקופה, שבע שנים. הנחיתי את חברי לסייע לא לדבר למרות הכאב, סבלנו בדממה את ההכפשות וההשפלות וידעתי שסוף האמת להתנלות. לא רציתי לקחת את תנועת ש"ס למלחמות אינסופיות, ולבזבז את הזמן במקום לעשות למען הציבור ששלח אותנו ומדינת ישראל. ואני חושב שבשבע שנים אלו הוכח שצדקתי בגישה הזו והעשייה שעשתה התנועה ואנחנו בתקופה הזו מוכיחה את עצמה".

בהמשך התייחס לעליית המחירים ואמר: "אני שומע תירוצים על העלויות המחירים, ויש רק אדם אחד וסיבה אחת לכל ההתייקרויות - אביגדור ליברמן. בגלל יצר נקמה רעה וקשה בציבור החרדי, הוא החליט נגד כל המדיניות של כל הממשלות הקודמות להעלות מיסים על מוצרים באופן שרירותי. פתאום הוא דואג לסוכר ולהשמנה יתרה של הציבור? הוא הלך בצורה אכזרית וצינית להעלות מיסים. אם מותר לו להעלות מיסים אז למה הרשתות לא יעלו? קבלו אור ירוק. הסיבה העיקרית היתה יצר של נקמה שהוביל לכל גלי ההתייקרויות הללו. אולי רציתי להתנקם בציבור החרדי אבל גם הציבור של עולי ברית המועצות יסבלו מיוקר המחיה".

הוא התייחס לסערה שעוררה החופשה בשוויץ אליה יצא עם רעייתו בשבוע שעבר, ואמר: "נסענו לארבעה ימים, זו היתה מתנה מילדינו. לא לקחנו כסף מאף אחד ואני מודה לילדי. אין לזה שום קשר בין כך הייצוג של השכבות החלשות, והצעקה של צעקתם. אני שמח שגם לפיד זועק נגד עליית המחירים. אף אחד לא תקף אותו על הנסיעות בסופי שבוע שעולות למשק המדינה מיליוני שקלים על הוצאות אבטחה".

"מכל העונשים שניתנו לי אתמול, הקנס ועצם ההעמדה לדיון, הפרישה שלי מהכנסת היא הכבדה ביותר", הוסיף, "לא מפני שאני דבוק לכורסא או לכיסא, מי שזוכר כשהייתי שר פנים נהגתי להתפטר מהכנסת גם בלי חוק נורבני כדי להקדיש את כל זמני לעבודת המשרד ולקבינט ולפנות מקום לח"כ צעיר ונמרץ מש"ס. אלא, שכעת הנסיבות השתנו - אנחנו נמצאים באופוזיציה ומנהלים מאבק עיקש בממשלה רעה ואטומה. הכוח היחיד שנשאר לנו הוא דרך ההצבעות במליאה, ולכן הנוכחות שלי שם חשובה ומשפיעה. זו השליחות שלי, ולמרות זאת, בנסיבות שנוצרו ובעצה אחת עם פרקליטי ויועצי הגנתי למסקנה שהדרך היחידה לאפשר את הסדר הטיעון עוברת דרך התפטרותי מהכנסת".

יאיר לפיד (צילום: חן גלילי)

"הרבה מידידי קראו לי לא להתפטר, להמשיך הלאה במשפט ולהוציא צדקתי לאור, מדובר בעבירות מסים. עם זאת, איני אדם פרטי, אני עומד בראש תנועה בשליחות מועצת גדולי התורה ומאות אלפי מצביעים שנאבקים עבור מדינה יהודית. עברנו ארבע מערכות בחירות אחת אחרי השנייה, כשמעל ראשי מרחפים חשדות חמורים ביותר, ולמרות זאת קיבלתי תמיכה של מאות אלפי מצביעים עם המסר הברור של דאגה למדינה יהודית ולשכבות החלשות", הסביר.

"לאחר התלבטות רבה, והתייעצות עם חבריי, החלטתי שהדבר הנכון ביותר עבורי היה ליטול אחריות, להוריד את הנושא הזה מהשולחן ולהקדיש את כל זמני וזמנם של חברי למען הציבור והתנועה. אם הייתי בוחר לנהל משפט על עבירות מס, שיימשך שנים רבות, הדבר היה גוזל ממני אנרגיות רבות ומוביל למאבקים ולמחוזות של מלחמה והטחת האשמות ובאופן טבעי, אשר היה מושך גם את כל התנועה למאבק הזה. אני מודה לבורא עולם על כל החסדים שעשה עמי ועם משפחתי, ולמאות אלפים שתמכו בי, אתם הכוח שלי להמשיך ולפעול", אמר.

נספח ע/9

העתק כתבתם של קובי נחשוני ומורן
אזולאי, "דרעי: "שפכו את דמי, אם
לא היו קוראים לי מכלוף זה היה
נפתר מול פקיד השומה" מיום

2.2.2022

עמ' 151

דרעי: "שפכו את דמי, אם לא היו קוראים לי מכלוף זה היה נפתר מול פקיד השומה"

יממה לאחר שהוטל עליו מאסר על תנאי בהסדר טיעון, תוקף דרעי בחריפות בנאום "אני מאשים": "דמי ודם משפחתי נשפך בראש חוצות, הכותרות כבר שפטו והרשיעו. חודשים לאחר החקירה ידעו במשטרה שהחשד לשוחד לא היה ולא נברא". הוא הבהיר: "בבחירות הבאות ארוץ בראשות ש"ס"

852 תגובות

קובי נחשוני, מורן אזולאי | 02.02.22 | 11:11

האזינו לכתבה 4 דקות

Promoted Links by Taboola

לראשונה בישראל: משלוח מהיום להיום החל מ-30 ש"ח בלבדרשת תכנון לשדר ריאיון עם קצב - וגנזו אותו

תרבות ובידור

Channel22

חולדאי על סערת אסי כהן: "מה זו הפריבילגיה לעזוב הופעה? לא נשלם לי"

תרבות ובידור

יממה לאחר שבית המשפט אישר לעיני המצלמות את הסדר הטיעון עם הפרקליטות בגין עבירות מס, וגזר עליו מאסר על תנאי וקנס על סך 180 אלף שקל, תקף הבוקר (יום ד') יו"ר ש"ס אריה דרעי את מערכת איפית החוק בנאום שנשא בכנסת. לדבריו, "כל אדם בישראל יודע שאם לא היו קוראים לי מכלוף אריה דרעי, הנושא היה נפתר מול פקיד השומה כפי שמתרחש באלפי מקרים אחרים. נשיא בית המשפט אמר שהעבירות שיוחסו לי אינן כוללות זדון או כוונה להונות את שלטונות המס". הוא הוסיף כי "אני לא הולך לשום מקום. אני ניצב על משמרתי כיו"ר תנועת ש"ס".

לשאלה אם הפיכתו ליועץ בשכר של מפלגת ש"ס לא מהווה הפרה של ההתחייבות לעזוב את החיים הפוליטיים אמר דרעי: "חלילה וחס. אמרתי לשופט בקולי שאני מתכוון להמשיך את שליחותי לייצג את הציבור הזה. התפטרתי מהכנסת, זה לא דבר סמלי. הצבעה בכנסת, פעילות בכנסת - מכל זה התפטרתי. חד משמעית אמרתי שאמשיך לפעול כיו"ר תנועת ש"ס. אני יו"ר התנועה".

בתחילת דבריו, שארכו לא פחות מ-50 דקות, אמר דרעי: "אני לא מאחל לאף אחד לעבור שבע שנים כפי שעברתי אני ומשפחתי. תזכרו את הימים של התפוצצות הפרשה. בהתחלה היה צו איסור פרסום על דמות בכירה בממשלה עם חשדות חמורים ביותר. נפתחה נגדה חקירה. ואחר כך, על פי דרישתי, הותר לפרסום שמדובר בשר אריה דרעי. האישומים שנזרקו לחלל האוויר היו חמורים ביותר - שוחד, גניבה, מרמה, קשירת קשר, הפרת אמונים, הלבנת הון, גניבה מעמותות, ועוד. נגדי, והכי כואב, גם נגד אשתי, רעייתי ומשפחתי. ההדלפות מהמשטרה לא נתנו מקום לספק. אריה דרעי - תפסנו אותו שוב. הכותרות כבר שפטו והרשיעו".

בית משפחת דרעי בספסופה. "כולם עלו לרגל" (צילום: תומריקו)

הוא התייחס לבית משפחתו בספסופה, שעמד בתחילה במוקד החשדות: "הרחפנים כבר עלו לשמי ספסופה לצלם מכל זווית. ספסופה הפכה להיות האתר הכי מתויר בארץ ישראל. אני שמח שהביקוש לצימרים בספסופה הגיע לשיאו. הרחוב שבו אנו גרים בספסופה הפך להיות הרחוב הכי סואן כמו רחוב ראשי בתל אביב - כולם עולים לרגל מכל האזור, מכל הארץ, בסקרנות, מצלמים, מחפשים את הארמון, את האחוזה, את הטירה המדוברת".

דרעי טען כי "דמי ודם משפחתי נשפך בראש חוצות, ואני, שיודע את האמת, שותק ונושך שפתיים. הדבר היחיד שאמרתי הוא שהאמת עוד תצא לאור. חודשים ספורים לאחר שהתחילה החקירה המשטרה ידעה בבירור שכל החשדות לשוחד לא היה ולא נברא".

הוא סיפר כי לאחר אחת מחקירותיה, "ראיתי את יפה אשתי עם דמעות בעיניים. מתברר לי שהצדקת גזרה על עצמה תענית באותו יום ולא שתתה מים עד הלילה ולקחה אותי לצד, תוך כדי בכי מתייפח, 'אריה, אתה לא תאמין, הטיחו בי היום בחקירה, שאני יפה דרעי גנבתי כסף מעמותות, שאני מסרתי את נפשי בשבילם. אני לא מסוגלת! את החוויה הזאת אני לא אשכח לעולם. אני שמח שאחרי שבע שנים אתמול אשתי סוף סוף קיבלה הודעה שהחשדות נגד העמותות ונגדה נגנזו".

בני הזוג יפה ואריה דרעי, אתמול בבית המשפט (צילום: יונתן זינדל)

לפני גזר הדין שהוטל עליו אתמול דרעי הורשע על פי הודאתו בעבירות מס במסגרת הסדר טיעון. מכיוון שהתפטר מהכנסת לא הוטל עליו קלון, הוא יכול עקרונית לחזור ולהיבחר בבחירות הבאות, אולם במקרה כזה צפויה עתירה לבג"ץ, שמן הסתם תזכיר גם את הרשעתו מ-1999.

השופט שמואל הרבסט ציין כי "העבירות של הנאשם פסיביות. הוא לא היה אקטיבי בקרימינליות". הוא אמר כי "הנאשם התפטר מכנסת ישראל. מדובר באדם שעומד בראש מפלגה גדולה ושהוא מגיל צעיר בשליחות ציבורית. זה דבר שצריך לקחת אותו בחשבון. אחרי ששקלנו את כל הדברים הללו, אני חושב שאפשר לקבוע שהנאשם נמצא בחלקו התחתון של מתחתם העונש. לכן העונש שהוצג על ידי הצדדים ראוי".

נושאים קשורים

ש"ס

אריה דרעי

נספח ע/10

העתק כתבתו של מיכאל שמש,
"אחרי שהתפטר מהכנסת: דרעי
ביקש לשכה במשכן – וסורב" מיום
25.1.2022

עמ' 155

אחרי שהתפטר מהכנסת: דרעי ביקש לשכה במשכן - וסורב

בכנסת טענו שיש מחסור בחדרים. בינתיים, ח"כ יוסי טייב יפנה עבור דרעי את הלשכה שלו • מוקדם יותר היום הודה והורשע יו"ר ש"ס בעבירות מס • שלשום הגיש את התפטרותו מהכנסת כחלק מהסדר הטיעון שעליו חתם. הוא צפוי למאסר על תנאי ולקנס של 180 אלף שקלים

שתף

מיכאל שמש

20:54 | 25 בינואר 2022

פרסום ראשון: אחרי שהורשע והתפטר מהכנסת, אריה דרעי ביקש לשכה במשכן - וסורב. כך פורסם הערב (שלישי) בחדשות הערב בכאן 11. בכנסת טענו שיש מחסור בחדרים. בש"ס התלוננו מנגד שיש תקדים ללשכה למי שאינו חבר כנסת - תקדים שנוצר כשיו"ר מפלגת העבודה לשעבר אבי גבאי קיבל חדר בכנסת, מיד אחרי בחירתו.

כדי ליישב את הסוגייה, חבר הכנסת מש"ס יוסי טייב, שנכנס למשכן במקום דרעי, החליט לתת לו את הלשכה שאמור היה לקבל. הח"כ החדש-ישן של ש"ס צפוי לעבוד מהלשכה שבחדר הטיעה בכנסת, ודרעי יוכל להמשיך לשבת בחדר ששימוש אותו עד עכשיו.

כאן חדשות
@kann_news
עקוב

פרסום ראשון | אחרי שהתפטר מהכנסת: אריה דרעי ביקש לשכה במשכן, בכנסת סירבו בטענה שיש מחסור בחדרים. ח"כ יוסי טייב יפנה עבור דרעי את הלשכה שלו
#חדשותהערב @shemeshmicha

צפה בטוויטר

הרשעה של דרעי

אחרי שהתפטר מהכנסת: אריה דרעי ביקש לשכה במשכן, בכנסת סירבו

פרסום ראשון

8:48 אחה"צ · 25 בינר 2022

שיתוף
↑
תשובה
35
❤️

קרא 33 תשובות

מוקדם יותר היום הורשע דרעי בעבירות מס בבית משפט השלום בירושלים, לאחר שהודה במיוחס לו בכתב האישום ובכך נכנסה התפטרותו מהכנסת לתוקף. בהמשך, יגזר בית המשפט את דינו. במסגרת הסדר הטיעון, מבקשת הפרקליטות מאסר על תנאי ל-12 חודשים, למשך שלוש שנים וקנס על סך 180 אלף שקלים.

ההסדר כולל חמש עבירות לפי פקודת מס הכנסה ועבירה לפי חוק מיסוי מקרקעין. כתב האישום נגד דרעי הוגש לפי כחודש ובמסגרתו הוסכם כי היועץ המשפטי לממשלה, אביחי מנדלבליט, לא ידרוש להטיל קלון על דרעי.

נציג הפרקליטות במשפט הסביר כי להבדיל מעבירות מס אחרות שמתאפיינות בשיטתיות - במקרה של האישום הראשון של דרעי, בו העבירה המיוחסת לו היא סיוע לאחיו, מדובר באירוע חד פעמי וחלקו בעבירה היה משני. באישום השני לעומת זאת, דרעי היה המבצע העיקרי של העברות, אך "יש לשקול שהסיבה לא הייתה בצע כסף". בתוך כך נטען כי אמנם דרעי היה נבחר ציבור בזמן ביצוע המעשים והוא מחזיק בעבר פלילי, אך הוא נטל אחריות שמשקפת מפרישתו מהחיים הפוליטיים, והגיע להסדר בשלב מוקדם של ההליך.

תגיות: אריה דרעי, ש"ס, הכנסת

נספח ע/11

**העתק פניותיה של העותרת אל
היועמ"ש ולפרקליט המדינה, מיום
2.2.2022 ומיום 14.2.2022**

עמ' 158

02 פברואר 2022, א' אדר א תשפ"ב

לכבוד
 עוה"ד עמית איסמן
 פרקליט המדינה
 משרד המשפטים
 ירושלים

- דחוף -

שלום רב,

הנדון: בקשה לערער על עונשו של מר אריה מכלוף דרעי ולבקש הטלת קלון

עקב הפרת ההסדר והתחייבויותיו

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליכם כלהלן:

1. היום 2.2.2022 פורסם בתקשורת, כי מר אריה מכלוף דרעי, יו"ר תנועת ש"ס, מונה ליועץ פרלמנטרי של סיעת ש"ס בכנסת.¹ עוד פורסם, כי בסיעת ש"ס מנסים בימים האחרונים להביא אישור מיוחד של הכנסת שיאפשר לדרעי להיכנס לירכתי המליאה כדי לפקד על הצבעות האופוזיציה כפי שעשה עד כה בעת שכיהן כחבר כנסת.²

2. כמו כן, בנאומו היום הצהיר דרעי כי הוא מתכוון להמשיך בזירה הציבורית וממשיך להתנהל בכנסת ובשלטון כיו"ר תנועת ש"ס.³

"אני לא אדם פרטי, אני עומד בראש תנועה פוליטית גדולה... החלטתי להקדיש את זמני ואת זמן התנועה ואת כוחותינו לציבור שלנו [...] אני לא הולך לשום מקום - אני ממשיך כיו"ר תנועת ש"ס וממשיך לסייע לציבור".

3. כזכור, ביום 1.2.2022 גזר נשיא בית המשפט השלום בירושלים השופט שמואל הרבסט, את עונשו של מר אריה מכלוף דרעי בהתאם להסדר הטיעון וההתחייבויות שסוכם בין הנאשם לתביעה הכללית.

4. כך, בסעיף 4 להסדר הטיעון בין התביעה לנאשם דרעי, אשר הוגש לאישורו של בית המשפט השלום בירושלים במסגרת ת"פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ' דרעי**, סוכם הדברים הבאים:

"רשמנו בפנינו את הודעת הנאשם בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית".

5. בעקבות הסכמה זו, החליט הנשיא הרבסט לכבד את הסדר הטיעון שהובא לפניו, וקבע בגזר דינו את הדברים הבאים לאורו של ההסדר וההסכמה על פרישה מהחיים הציבוריים:

"הודעת ההסדר מלמדת כי הנאשם החליט להתפטר מכנסת ישראל. על פניו, מדובר בהודעה אשר אינה קשורה להליך הפלילי, אין בה כדי ללמד על סנקציה פלילית כזו או אחרת המהווה חלק מהסדר הטיעון ועניין זה מעלה תמיהה - מדוע אם כן, נכתב סעיף זה ומה הוא בא ללמדנו? אלא, שמדובר בנסיבה חשובה הבאה ללמד שתי נקודות חשובות אודות הנאשם.

¹ ירון אברהם ועמית סגל, "דמי ודם משפחתי נשפך": יממה אחרי גזר הדין דרעי הבהיר שישאר בראשות ש"ס", N12, 2.2.2022. https://www.mako.co.il/news-politics/2022_q1/Article-f8cf1d63499be71027.htm

² ארי קלמן, "קשיים בהשגת אישור לחזרת דרעי למליאה", **בחדרי חרדים**, 31.1.2022.

<https://www.bhol.co.il/news/1334437>

³ שם, ירון אברהם ועמית סגל.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

הראשונה, הנאשם, איש ציבור מזה כשנים רבות, מדייר עצמו מעתה מרצון מעיסוק בצרכי ציבור. שיקוליו הרחבים אינם פרושים בפניי, אך נדמה כי תולדות חייו מלמדים כי הוא ראה בהיותו נבחר ציבור ייעוד ודרך חיים, וכעת נוכח התיק דן ואישומיו – הרי שהוא מוותר על כך, וזאת מרצונו. אין זה קורבן קל למי שמיצב עצמו כשליח ציבור בעשורים האחרונים ונדמה כי המאשימה עצמה רומזת על כי היא רואה בכך חלק מן העונש אשר אותו הטיל הנאשם על עצמו.

הנקודה השנייה, הינה מניעתית בטיבה. כל החושש מן הנאשם ומפגיעתו בקופה הציבורית ויטען כי קיימת בו מסוכנות בכל הכרוך במשאו ובמתנו בענייני ממון הרבים או היחיד - יוכל למצוא מנוח לחשש זה ולומר בוודאות

כי הנאשם לא ייגע עוד בצרכי ציבור הכורכים בתוכם עיסוק כלכלי, וזאת בשל התרחקותו מהזירה הציבורית."

(עמ' 7 לגזר הדין מיום 1.2.2022, ההדגשות אינן במקור).

6. הנה כי כן, במהלך ההליך הפלילי הציג דרעי מצג לפיו הוא מתחייב לפרוש מן החיים הציבוריים, בתמורה לכך הסכימה התביעה להקל בחלק מן העבירות שבהן יואשם, ואף להגיש לבית המשפט הסדר טיעון ללא בקשה להטיל קלון על דרעי. בית המשפט קיבל את הנחות יסוד אלו שהוצגו לפניו ואף קבע כי "המאשימה עצמה רומזת על כי היא רואה בכך חלק מן העונש אשר אותו הטיל הנאשם על עצמו".
7. לא זו אף זו, המשיך השופט הרבסט וקבע, כי נוכח העובדה כי "הנאשם, איש ציבור מזה כשנים רבות, מדייר עצמו מעתה מרצון מעיסוק בצרכי ציבור.. מוותר על כך, מרצונו", ולאור "התרחקותו מהזירה הציבורית" – הוא אינו מתערב בהסדר הטיעון ואינו מטיל עליו קלון.
8. למעשה, כל תכליתו של הקלון הוא הרחקתו של אדם מן הזירה הציבורית בראש השיקולים, עומדים ההגנה על מעמדו ויוקרתו של השירות הציבורי, שמירה על אמון הציבור בנבחריו והקפדה על מילוי תפקידים שלטוניים באופן ראוי, חוקי ותקין (בג"ץ 103/96 כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, (נ)4) 309, פס' 23 לפסק דינו של כב' השופט חשין (1996) (להלן: "בג"ץ כהן"); ת"פ (שלום י-ם) 4063/06 מדינת ישראל נ' הנגבי, בעמ' 43 (פורסם בנבו, 9.11.2010) (להלן: "עניין הנגבי")). לכן, משהתחייב הנאשם כי הוא מתפטר מהכנסת – ברור היה לבית המשפט כי הנאשם מקבל על עצמו דין ועוזב "את הזירה הציבורית".
9. והנה, משהחליט דרעי, להחזיק בתפקיד יו"ר תנועה ש"ס, ולחזור לעבוד בכנסת, לשמש כיועץ פרלמנטרי בכיר, והלכה למעשה, לפעול כמי שהוא "הרוח החיה" מאחורי סיעת ש"ס ובמסדרונות השלטון – ברי כי דרעי הפר את ההסכם ואת התחייבויותיו כנאשם בפלילים בהסדר הטיעון שהתקבל בבית המשפט.
10. אשר על כן, אנו פונים אליכם בבקשה שתערערו על עונשו של דרעי לבית המשפט המחוזי בירושלים (במסגרת 45 הימים שלאחר גזר הדין), ותבקשו להטיל קלון על מר דרעי.
11. נוכח החשיבות הציבורית של העניין, נודה לתגובתך המהירה.

בכבוד רב,

הידי נגב, עו"ד

מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

רח' יפו 208, ירושלים 9438303 * מען למכתבים: ת.ד. 36504 ירושלים 9136001 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076

شارع يافا 208، القدس 9438303 * العنوان للرسائل: ص.ب. 36504، القدس 9136001 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B 36504 Jerusalem 9136001 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: office@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

תומר נאור, עו"ד

מנהל האגף המשפטי

14 פברואר 2022, י"ג אדר א' תשפ"ב

לכבוד
עו"ד גלי בהרב-מיארה
היועצת המשפטית לממשלה
משרד המשפטים
ירושלים

עו"ד עמית איסמן
פרקליט המדינה
משרד המשפטים
ירושלים

- דחוף -

שלום רב,

הנדון: בקשה לערער על עונשו של מר אריה מכלוף דרעי ולבקש הטלת קלון

עקב הפרת ההסדר והתחייבויותיו

סימוכין: מכתבנו לפרקליט המדינה מיום 2.2.2022

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליכם כלהלן:

- ביום 2.2.2022 פורסם בתקשורת, כי מר אריה מכלוף דרעי, יו"ר תנועת ש"ס, מונה ליועץ פרלמנטרי של סיעת ש"ס בכנסת.¹ עוד פורסם, כי בסיעה מנסים להביא אישור מיוחד של הכנסת שיאפשר לדרעי להיכנס לירכתי המליאה כדי לפקד על הצבעות האופוזיציה כפי שעשה כשכיהן כחבר כנסת.²
- כמו כן, בנאומו – מתוך משכן הכנסת עצמו – ביום 2.2.2022 הצהיר מר דרעי כי הוא מתכוון להמשיך לפעול בזירה הציבורית ולהתנהל בכנסת ובשלטון כיו"ר תנועת ש"ס:³
"אני לא אדם פרטי, אני עומד בראש תנועה פוליטית גדולה... החלטתי להקדיש את זמני ואת זמן התנועה ואת כוחותינו לציבור שלנו [...] אני לא הולך לשום מקום - אני ממשיך כיו"ר תנועת ש"ס וממשיך לסייע לציבור".
- אנו סבורים שיש בפעולותיו של מר דרעי משום הפרה של התחייבויותיו בהסדר הטיעון, לאור העובדה שבסעיף 4 להסדר הטיעון בין התביעה לנאשם דרעי, אשר הוגש לאישורו של בית המשפט השלום בירושלים במסגרת ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי, סוכמו הדברים הבאים:
"רשמנו בפנינו את הודעת הנאשם בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית."
- על כן, אנו פונים אליכם, בהמשך למכתבנו שבסימוכין, בבקשה שהתביעה תערער על עונשו של דרעי לבית המשפט המחוזי בירושלים ותבקש להטיל קלון על מר דרעי. זאת, לאור ההלכה שנקבעה ביחס להשתחררות התביעה מהסדר הטיעון ובהתאם לכך שבית המשפט השלום הסתמך בפירוש על פרישת מר דרעי בבואו לכבד את הסדר הטיעון. והכל כפי שיורחב להלן.

א. על התביעה לערער על גזר הדין על פי המבחנים בפסיקה

- שאלת חזרת התביעה מהסדר טיעון עליו הסכימה ולאחר מתן גזר הדין, נידונה בבג"ץ 218/85 ארביב נ' פרקליטות מחוז תל-אביב, (מ) 393 (2) (1986), שם נקבעו ההלכה המבחנים המאפשרים לתביעה לחזור בה

¹ ירון אברהם ועמית סגל, "דמי ודם משפחתי נשפך": יממה אחרי גזר הדין דרעי הבהיר שישאר בראשות ש"ס", N12, 2.2.2022 https://www.mako.co.il/news-politics/2022_q1/Article-f8cf1d63499be71027.htm

² ארי קלמן, "קשיים בהשגת אישור לחזרת דרעי למליאה", **בחזרי חרדים**, 31.1.2022, <https://www.bhol.co.il/news/1334437>

³ שם, ירון אברהם ועמית סגל.

מההסדר (להלן: "עניין ארביב"). נקבע שם, כי התשתית התיאורטית לפיה ניתן לנתח את הסדר הטיעון מבחינה נורמטיבית על בסיס אחד משלושה מבנים משפטיים – כחֹזֶה רגיל בין צדדים עליו חלים דיני החוזים הרגילים; כחֹזֶה מינהלי בין הצדדים עליו חלים דיני החוזים המינהליים; או כמעשה שלטוני חד-צדדי של הרשות, אשר שיכלולה מצריך שיתוף פעולה של הנאשם.⁴

6. לעמדת התנועה, על בסיס שלושת נתיבי הפרשנות האפשריים להסדר הטיעון, סטייתו של דרעי באופן כה בוטה, מההסכמות בהסדר הטיעון מקימות אף לגורם התובע את הזכות – ולעמדתנו את החובה – לסטות מהסדר הטיעון, ולערער על גזר הדין.

7. כך, תפישת הסדר הטיעון על פי מודל חוזי, תלמד כי לתביעה הזכות לבטל את החוזה במידה והצד השני סטה מהוראות החוזה והפר אותו, בהתאם לדיני החוזים האזרחיים והמינהליים. כמו כן, אף תפישת הסדר הטיעון על פי מודל מינהלי, תלמד כי לתביעה הזכות לשקול מחדש את הסדר הטיעון, שכן מדובר בפעולה מינהלית שתלויה בשיתוף פעולה של הנאשם – מששינה הנאשם את מצבו, השתנו הנסיבות באופן שמאפשר לרשות לסטות מהחלטתה באופן חוקי ובאופן ששומט את הקרקע תחת טענת ההסתמכות שלו על ההבטחה המינהלית.⁵

8. אם כן, אף השיקולים שהוצגו בעניין ארביב מובילים לאותה המסקנה לפיה על התביעה לערער על גזר הדין. שם, נקבע כי על המדינה להשתחרר מהסדר הטיעון אם טובת הציבור מחייבת זאת. טובת הציבור, בהקשר זה, נקבעת על פי שלושה שיקולים מרכזיים – אמינות השלטון; הגשמת מטרות המשפט הפלילי; והאינטרסים של הנאשם.

9. בענייננו, אמינות השלטון והגשמת מטרות הדין הפלילי מטות בבירור את הכף לכיוון ההכרח בסטייה מהסדר הטיעון וערעור על גזר הדין – שכן שתיקתה של התביעה אל מול הפרה בוטה של הסדר הטיעון תפגע במוסד הסדר הטיעון, במהימנותו וחוסנו, ובאפקטיביות שלו במיצוי הדין עם נאשמים.

10. יתרה מכך, אנו סבורים כי במקרה הזה אינטרס ההסתמכות של נאשם שסטה מהסדר הטיעון בעצמו, משקלו כמשקל נוצה. כך, למשל, בעניין כהן⁶ נפסק כי משסטה הנאשם מהסדר הטיעון לאחר גזר הדין, אין הוא יכול לטעון לפגיעה בהסתמכותו בשל הטיעון המחודש לעונש בערעורה של התביעה.

11. אי לכך, לטעמנו, לשם הגנה על האינטרס הציבורי נדרשת התביעה לערער על גזר הדין, ובמסגרת זו לדרוש כי על מר דרעי יוטל קלון.

ב. הסתמכותו של בית המשפט על התחייבותו של דרעי לפרוש מהחיים הציבוריים

12. כזכור, ביום 1.2.2022 גזר נשיא בית המשפט השלום בירושלים השופט שמואל הרבסט, את עונשו של מר אריה מכלוף דרעי בהתאם להסדר הטיעון וההתחייבויות שסוכם בין הנאשם לתביעה הכללית. מההנמקה של גזר הדין עולה בפירוש כי הנשיא הרבסט החליט לכבד את הסדר הטיעון שהובא לפניו בשל ההסכמה שהושגה בסעיף 4 ביחס לפרישתו של מר דרעי מהחיים הציבוריים, וקבע בהתאם:

"הודעת ההסדר מלמדת כי הנאשם החליט להתפטר ממכנסת ישראל. על פניו, מדובר בהודעה אשר אינה קשורה להליך הפלילי, אין בה כדי ללמד על סנקציה פלילית כזו או

⁴ עניין ארביב, פסי' 6 לפסק דינו של השופט ברק.

⁵ דפנה ברק-ארז, משפט מינהלי - משפט מינהלי כלכלי 330-334 (כרך ג, 2013).

⁶ ע"פ 5356/14 כהן נ' מדינת ישראל (נבו 8.7.2015).

אחרת המהווה חלק מהסדר הטיעון ועניין זה מעלה תמיהה – מדוע אם כן, נכתב סעיף זה ומה הוא בא ללמדנו? אלא, שמדובר בנסיבה חשובה הבאה ללמד שתי נקודות חשובות אודות הנאשם.

הראשונה, הנאשם, איש ציבור מזה כשנים רבות, מדייר עצמו מעתה מרצון מעיסוק בצרכי ציבור. שיקוליו הרחבים אינם פרושים בפניי, אך נדמה כי תולדות חייו מלמדים כי הוא ראה בהיותו נבחר ציבור ייעוד ודרך חיים, וכעת נוכח התיק דנן ואישומיו – **הרי שהוא מוותר על כך, וזאת מרצונו.** אין זה קורבן קל למי שמיצב עצמו כשליח ציבור בעשורים האחרונים ונדמה כי **המאשימה עצמה רומזת על כי היא רואה בכך חלק מן העונש אשר אותו הטיל הנאשם על עצמו.**

הנקודה השנייה, הינה מניעתית בטיבה. כל החושש מן הנאשם ומפגיעתו בקופה הציבורית ויטען כי קיימת בו מסוכנות בכל הכרוך במשאוב ובמתנו בענייני ממון הרבים או היחיד - יוכל למצוא מנוח לחשש זה ולומר בוודאות כי הנאשם לא ייגע עוד בצרכי ציבור הכורכים בתוכם עיסוק כלכלי, וזאת בשל **התרחקותו מהזירה הציבורית.** (עמ' 7 לגזר הדין מיום 1.2.2022, ההדגשות אינן במקור).

13. הנה כי כן, במהלך ההליך הפלילי הציג דרעי מצג לפיו הוא מתחייב לפרוש מן החיים הציבוריים, בתמורה לכך הסכימה התביעה להקל בחלק מן העבירות שבהן יואשם, ואף להגיש לבית המשפט הסדר טיעון ללא בקשה להטיל קלון על דרעי. בית המשפט קיבל את הנחות יסוד אלו שהוצגו לפניו ואף קבע כי "המאשימה עצמה רומזת על כי היא רואה בכך חלק מן העונש אשר אותו הטיל הנאשם על עצמו".

14. לא זו אף זו, המשיך השופט הרבסט וקבע, כי נוכח העובדה כי "הנאשם, איש ציבור מזה כשנים רבות, מדייר עצמו מעתה מרצון מעיסוק בצרכי ציבור... מוותר על כך, מרצונו", ולאור "התרחקותו מהזירה הציבורית" – הוא אינו מתערב בהסדר הטיעון ואינו מטיל עליו קלון.

15. למעשה, כל תכליתו של הקלון הוא הרחקת אדם מן הזירה הציבורית; בראש השיקולים, עומדים ההגנה על מעמדו ויוקרתו של השירות הציבורי, שמירה על אמון הציבור בנבחריו והקפדה על מילוי תפקידים שלטוניים באופן ראוי, חוקי ותקין (בג"ץ 103/96 כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, (נ) 309, פס' 23 לפסק דינו של כב' השופט חשין (1996) (להלן: "בג"ץ כהן"); ת"פ (שלום י-ם) 4063/06 מדינת ישראל נ' הנגבי, בעמ' 43 (נבו 9.11.2010) (להלן: "עניין הנגבי")). לכן, משהתחייב הנאשם כי הוא מתפטר מהכנסת – ברור היה לבית המשפט כי הנאשם מקבל על עצמו את הדין ועוזב "את הזירה הציבורית".

16. והנה, משהחליט דרעי, להחזיק בתפקיד יו"ר תנועה ש"ס, ולחזור לעבוד בכנסת, לשמש כיועץ פרלמנטרי בכיר, והלכה למעשה, לפעול כמי שהוא "הרוח החיה" מאחורי סיעת ש"ס ובמסדרונות השלטון – ברי כי דרעי הפר את ההסכם ואת התחייבויותיו כנאשם בפלילים בהסדר הטיעון שהתקבל בבית המשפט.

ג. חזרתו הפומבית של מר דרעי מהודאתו באשמה

17. במסיבת העיתונאים שערך מר דרעי – ממשכן הכנסת ויום לאחר מתן גזר הדין – הוא טען כי ההליך נגדו התנהל באופן בלתי הגון, שהביא לתוצאה משפטית בלתי ראויה. בכך, הלכה למעשה, הצהיר מר דרעי כי הודאתו הייתה הודעת שווא, ולא הביע כל הפנמה או חרטה של מעשיו; ובלשונו הברורה של מר דרעי:⁷
"כל אדם בישראל יודע שאם לא היה קוראים לי מכלוף דרעי הנושא היה נסגר מול פקיד השומה [...] לא נאשמתי בהעלמה של אגורה אחת מרשויות המס."

⁷ ירון אברהם ועמית סגל, לעיל הי"ש 1.

18. מדבריו של מר דרעי ניכר כי חזר בו באופן פומבי ומוצהר מהודאתו וכי לא קיבל על עצמו את הדין; הוא אינו לוקח אחריות על מעשיו ואינו מביע הפנמה שלהם או חרטה עליהם; הוא מטיל דופי במהימנות ההליך שהתנהל כנגדו, וטוען כי תוצאותיו הן פרי של כשלים מערכתיים והפליה. בכך, דה-פקטו, חוזר בו מחוץ לכותלי בית המשפט מר דרעי מהודאתו, ויש בכך משום הצדקה נוספת לערעור התביעה המתבקש.

19. זה המקום להזכיר, כי לקיחת אחריות של הנאשם כחלק מהודאתו לפני בית המשפט היא עקרון גדול הפלילי (וראו לעניין זה איתי ליפשיץ, רינת קיטאי סנג'רו, "מקומה הראוי של החרטה בענישה הפלילית" מחקרי משפט כח 69 (2012)). לקיחת האחריות על מעשיו מצידו של הנאשם – צריכה להיות כנה, גם במעשיו. יפים לעניין דבריה של כב' השופטת (בדימו') ברלינר, בבואה לדחות ערעור של השר לשעבר גונן שגב על העונש שנגזר עליו לאחר הסדר הטיעון:

"ויעוד בהקשר לטיעוניו של המערער: הכל יש בהם בדברים מלבד הבעת חרטה כנה ואמיתית. על רקע היותו של המערער רופא ועל רקע פעילותו, והנורמטיביות שבחיו עליהם הוא שם את הדגש, ניתן היה לצפות שהבעת החרטה תהווה את הנארטיב והמוטיב העיקרי בדבריו. בפועל, ההתייחסות בדבריו הארוכים של המערער לנושא זה היא מינימאלית. המילה חרטה נזכרת כבדרך אגב ללא שמצטרף אליה ביטוי ממשי כלשהו. הרושם מקריאת הדברים הוא כי החרטה הוזכרה כמצוות אנשים מלומדה ולא כביטוי אמיתי להבנתו ותחושתו של המערער." (ע"פ 4484/05 שגב גונן נ' מדינת ישראל (נבו) 08.08.2006)

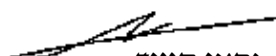
20. כמו כן, במסגרת ע"פ 532/71 בחמוצקי נ' מדינת ישראל, כו(1) 543 (1972) קבע בית המשפט העליון כי יש לוודא שההודאה שניתנה במסגרת הסדר הטיעון הינה "הודאת אמת" – במובן זה שאיננה הודאה "מן השפה אל החוץ", שכל עניינה הוא קבלת ההקלות בענישה ובהרשעה בהן כרוך ההסכם עם התביעה. השופט קיסטר פוסק כי על בית המשפט לדחות הסדר במקרים בהם הוא מתרשם שההסכם המבוסס על הודאה שניתנה כאשר הנאשם ממשיך לגמול בליבו כי לא ביצע את המעשה. אמנם בעניין בחמוצקי החשש המרכזי נסב סביב הרשעת חפים מפשע, אך במישור העקרוני נקבע כי הודאה בלתי אותנטית המושפעת מטעמים חיצוניים עשויה לשמוט את הקרקע תחת הסדר הטיעון כולו.

21. אשר על כן, ולאור כל האמור לעיל, אנו פונים אליכם בבקשה שתפעלו למיצוי הדין עם נאשם שהפר את הסדר הטיעון. ההלכה שנקבעה ביחס להשתחררות התביעה מהסדר הטיעון תומכת באפשרות של ערעור על גזר דינו של דרעי, ובוודאי לאחר שנשיא בית משפט השלום בירושלים הסתמך על פרישתו של הנאשם מן "הזירה הציבורית", בבואו לכבד את הסדר הטיעון ולאשרו.

22. אם כן, אנו פונים אליכם בבקשה כי התביעה תערער על עונשו של דרעי לבית המשפט המחוזי בירושלים (במסגרת 45 הימים שלאחר גזר הדין), ותבקש להטיל קלון על מר דרעי.

23. לנוכח החשיבות הציבורית של העניין וסד הזמנים הדחוק הקבוע בחוק, אנא השיבו לנו עד יום שני 21.2.2022 בשעה 17:00, כדי שנוכל לבחון את המשך צעדינו בנושא, לרבות המשפטיים.

בכבוד רב,

נתאי סוויט
רכז מחלקת מדיניות וחקיקה

הידי נגב, עו"ד
מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

נספח ע/12

העתק המענה מטעם פרקליטות
מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה),

מיום 23.3.2022

עמ' 165

מדינת ישראל
משרד המשפטים
פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה)

תאריך: כ' אדר ב, תשפ"ב
23 מרץ, 2022

לכבוד:

עו"ד תומר נאור – מנהל האגף המשפטי
עו"ד הידי נגב – מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה
התנועה למען איכות השלטון בישראל
באמצעות דוא"ל: Office@mqg.org.il

שלום רב,

הנדון: פנייתכם מיום 2.2.2022 בעניין "בקשה לערער על עונשו של מר אריה מכלוף דרעי ולבקש הטלת קלון עקב הפרת ההסדר והתחייבויותיו"

סימוכין: פנייתכם מיום 2.2.2022

1. פנייתכם שבנדון נותבה לטיפולנו.
2. הסדר הטיעון עם חה"כ לשעבר אריה דרעי נחתם על דעת היועץ המשפטי לממשלה, תוך שהובאו בחשבון מכלול שיקולים שהיה בהם כדי להצדיקו.
3. ההסדר נבחן בבית משפט השלום, אליו הוגש, ובית המשפט מצא לאמץ את ההסדר ולגזור על דרעי את דינו בהתאם להוראות ההסדר.
4. כפי שנקבע בבג"ץ 8954/21 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, הודעתו של חה"כ לשעבר דרעי על כוונתו לפרוש מכנסת ישראל לא הייתה חלק מהסדר הטיעון, אלא שהיא נמסרה ליועץ המשפטי לממשלה על ידי בא כוחו; ובראי הודעה זו, הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי לא יטען לקלון. כך, בהתאם לדין המורה כי התביעה תטען לקלון בעניינו של ח"כ מכהן, ולא בעניינו של מי שהוא אזרח פרטי. נכון לשעה זו, דרעי לא הודיע על התמודדות לתפקיד חבר כנסת, ובנסיבות אלו, טרם נולדה עילה לשקול את סוגיית הקלון בעניינו.

בברכה,

טל-יה קליין פרג
עוזרת לפרקליט מחוז תל-אביב
(מיסוי וכלכלה)

בית קרדן, דרך מנחם בגין 154, תל אביב-יפו 6133302

ת"ד: 33438 • טלפון: 073-3924600 • פקס: 03-5163093 • דוא"ל: DA-TLV-finance@justice.gov.il

נספח ע/13

**העתק מכתבה של העותרת אל
היועמ"ש מיום 7.11.2022**

עמ' 167

07 נובמבר 2022, י"ג חשוון תשפ"ג

לכבוד
עו"ד גלי בהרב-מיארה
 היועצת המשפטית לממשלה
 משרד המשפטים
ירושלים

- דחוף -

שלום רב,

הנדון: בקשה להנחייתך בעניין מניעותו של מר אריה דרעי לכהן כשר

בממשלה ה-37 בשל חזקת הקלון שחלה בעניינו

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליך בדרישה שתבהירי כי מר אריה דרעי אינו כשיר לכהן כשר בשל חזקת הקלון שחלה בעניינו, והכל כלהלן:

1. ביום 1.2.2022 נידון מר אריה דרעי לעונש של 12 חודשי מאסר על תנאי וקנס בסך 180,000 ש"ח בעקבות הודאתו והרשעתו, במסגרת הסדר הטיעון בת"פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ' דרעי**, בביצוע עבירות של סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה לפי סעיף 98(ג) לחוק מיסוי המקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963, וכן עבירות של הגשת דו"ח וידיעות לא נכונות ללא הצדק סביר, אי הגשת דו"ח למס הכנסה ואי ניהול פנקסי חשבונות וזאת על פי סעיפים שונים בפקודת מס הכנסה [נוסח חדש]. כמו כן, בסעיף 4 להסדר הטיעון עליו חתם מר דרעי מול התביעה הכללית, ואושר בבית המשפט סוכם כי:

"רשמנו בפנינו את הודעת הנאשם בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית."

2. ביום 20.9.2022 דחה יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, השופט י' עמית, במסגרת פ"מ 3/25 **התנועה לאיכות השלטון נ' אריה דרעי** (20.9.2022) (להלן: "**פרשת חזקת הקלון**"), את בקשת התנועה לקבוע פרה-רולינג בעניין כשירותו של מר דרעי לכהן כשר בממשלה הבאה לאור הנימוק שטרם בשלה העת לדון בסוגיה: "משהבחירות עדיין לא התקיימו; משתפקיד הרכבת הממשלה טרם הוטל על מי מחברי הכנסת; משהרכב הסיעות אשר ירכיבו את הממשלה אינו ידוע לאיש (לרבות המבקשת); ומשחלוקת תפקידי השרים עדיין לא החלה ומועד השבעתם מעל בימת הכנסת לא נקבע – ברור שטרם בשלה העת לדון בסוגיית כשירותו של המשיב להתמנות לשר".

3. על אף זאת, ב**פרשת חזקת הקלון** הבהיר יו"ר ועדת הבחירות, השופט י' עמית, את המצב המשפטי השורר ביחס לפרשנות סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה על שאלת כשירותו של מר דרעי לכהן כחבר בממשלה:

"המכונן קבע מעין "חזקת קלון" לפיה אדם שהורשע ונידון לעונש מאסר על פי התנאים המנויים בחוק היסוד לא יהיה כשיר לכהן כשר בממשלת ישראל, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין בעבירה שבה הורשע אותו אדם משום קלון" (ראו פסקה 6 להחלטתו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, כב' השופט י' עמית, בפרשת חזקת הקלון).

4. כלומר, יו"ר ועדת הבחירות עמד על כך שחזקת הקלון – המונעת מאדם לכהן כשר – חלה על כל העת על אדם שהורשע והוטל עליו עונש מאסר. יתרה מכך, הוא הבהיר כי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה מסמך אותו לדון רק בבקשות להסרת הקלון ולא "בבקשות לקביעת קיומו של קלון".

5. עוד הבהיר יו"ר ועדת הבחירות המרכזית בפרשת חזקת הקלון, כי לא כל אדם ראוי להגיש בקשה להסרת קלון. אלא בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001, את הבקשה להסרת הקלון המאפשרת למי שהורשע במאסר וחלה עליו חזקת הקלון, כמו מר דרעי – לכהן כשר, יכול להגיש רק ראש הממשלה או חבר הכנסת שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה.
6. הנה כי כן, לאור תוצאות הבחירות לכנסת ה-25, וההצהרות של מר אריה דרעי כי ברצונו לכהן כשר בממשלה ה-37 – עולה הצורך שתבהירי למועמדים ליטול את תפקיד הרכבת הממשלה ולציבור כולו, מהו הדין ביחס לחזקת הקלון המונעת ממר דרעי לכהן כשר.
7. אם כן, אנו פונים אלייך בבקשה שתנחי את המועמדים ליטול את תפקיד הרכבת הממשלה ותבהירי להם ולציבור כולו, כי אכן מר דרעי מוחזק בקלוננו.
8. לנוכח החשיבות הציבורית של העניין וסד הזמנים הדחוק להרכבת הממשלה, אנא השיבו לנו בהקדם כדי שנוכל לבחון את המשך צעדינו בנושא, לרבות המשפטיים.

בכבוד רב,

הידי נגב, עו"ת
מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

נספח ע/14

**העתק מכתבה של העותרת אל חה"כ
בנימין נתניהו מיום 14.11.2022**

עמ' 170

14 נובמבר 2022, כ' חשוון תשפ"ג

לכבוד

חה"כ בנימין נתניהו
 משכן הכנסת
 ירושלים

- דחוף -

שלום רב,

הנדון: בקשה שלא להביא למינויו של מר אריה דרעי לתפקיד שר בממשלה ה-37

בשל חזקת הקלון שחלה בעניינו

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הריני מתכבד לפנות אליך בבקשה כי שלא תביא לכנסת להצבעה על מינויו של מר אריה דרעי לתפקיד שר בשל חזקת הקלון שחלה בעניינו, והכל כלהלן:

1. ביום 13.11.2022 הטיל עליך נשיא המדינה את תפקיד הרכבת הממשלה. לאור הפרסומים כי מר אריה דרעי מועמד מוביל לתפקיד שר בממשלתך – אנו פונים אליך בבקשה שתפעל בהתאם למצוות המחוקק בסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001. והכל כפי שיפורט להלן.
2. כידוע, ביום 1.2.2022 נידון מר אריה דרעי לעונש של 12 חודשי מאסר על תנאי וקנס בסך 180,000 ש"ח בעקבות הודאתו והרשעתו, במסגרת הסדר הטיעון בת"פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ' דרעי**, בביצוע עבירות של סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה לפי סעיף 98(ג)1 לחוק מיסוי המקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963, וכן עבירות של הגשת דו"ח וידיעות לא נכונות ללא הצדק סביר, אי הגשת דו"ח למס הכנסה ואי ניהול פנקסי חשבונות וזאת על פי סעיפים שונים בפקודת מס הכנסה [נוסח חדש]. כמו כן, בסעיף 4 להסדר הטיעון עליו חתם מר דרעי מול התביעה הכללית ואושר בבית משפט השלום בירושלים, סוכם כי:

"רשמנו בפנינו את הודעת הנאשם בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית."

3. ביום 20.9.2022 דחה יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, השופט י' עמית, במסגרת פ"מ 3/25 **התנועה לאיכות השלטון נ' אריה דרעי** (20.9.2022) (להלן: "פרשת חזקת הקלון"), את בקשת התנועה לקבוע פרה-רולינג בעניין כשירותו של מר דרעי לכהן כשר בממשלה הבאה לאור הנימוק שטרם בשלה העת לדון בסוגיה. על אף זאת, יו"ר ועדת הבחירות, השופט י' עמית, הבהיר את המצב המשפטי השורר ביחס לפרשנות סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, על שאלת כשירותו של מר דרעי לכהן כחבר בממשלה:

"המכונן קבע מעין "חזקת קלון" לפיה אדם שהורשע ונידון לעונש מאסר על פי התנאים המנויים בחוק היסוד לא יהיה כשיר לכהן כשר בממשלת ישראל, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין בעבירה שבה הורשע אותו אדם משום קלון" (ראו פסקה 6 להחלטתו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, כב' השופט י' עמית, בפרשת חזקת הקלון).

4. כלומר, יו"ר ועדת הבחירות עמד על כך שחזקת הקלון – המונעת מאדם לכהן כשר – חלה על כל העת על אדם שהורשע והוטל עליו עונש מאסר. יתרה מכך, הוא הבהיר כי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, מסמך אותו לדון רק בבקשות להסרת הקלון ולא "בבקשות לקביעת קיומו של קלון".

5. כמו כן, יו"ר ועדת הבחירות המרכזית הבהיר כי לא כל אדם רשאי להגיש בקשה להסרת קלון. אלא בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001, את הבקשה להסרת הקלון המאפשרת למי שהורשע במאסר לכהן כשר – כמו מר דרעי – יכול להגיש רק ראש הממשלה או חבר הכנסת שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה. וכך קובע בלשונו סעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001:

"בקשה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לפי סעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה (להלן – חוק היסוד), תוגש בידי ראש הממשלה, או חבר הכנסת שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה, לגבי מי שמועמד להיות שר."

6. הנה כי כן, לאור העובדה שאתמול הטיל עליך נשיא המדינה את תפקיד הרכבת הממשלה – אנו פונים אליך שתפעל בהתאם למצוות המחוקק.

7. במידה והינך אכן מעוניין למנות את מר דרעי לשר בממשלה ה-37 – אנו פונים אליך כעת בבקשה שתפעל בהתאם לדין ותגיש בקשה מסודרת ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית, כדי שיבחן את כשירותו לתפקיד שר.

8. לנוכח החשיבות הציבורית של העניין וסד הזמנים הדחוק להרכבת הממשלה, נודה לתשובתך בהקדם.

בכבוד רב,

הידי נגב, עו"ת
מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

נספח ע/15

**העתק מכתבה של העותרת אל
היועמ"ש מיום 17.11.2022**

עמ' 173

17 נובמבר 2022, כ"ג חשוון תשפ"ג

לכבוד
עוה"ד גלי בהרב-מיארה
 היועצת המשפטית לממשלה
 משרד המשפטים
 ירושלים

- דחוף -

שלום רב,

הנדון: בקשה להנחייתך בעניין מניעותו של חה"כ אריה דרעי לכהן כשר

בממשלה ה-37 בשל חזקת הקלון שחלה בעניינו - תזכורת

סימוכין: פנייתנו מיום 7.11.2022.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אלייך כלהלן:

1. במכתבנו שבסימוכין מיום 7.11.2022, פנינו אלייך בדרישה שתבהירי כי חה"כ אריה דרעי אינו כשיר לכהן כשר בשל חזקת הקלון שחלה בעניינו.
2. והנה, ביום 13.11.2022 הטיל נשיא המדינה את מלאכת הרכבת הממשלה על חה"כ בנימין נתניהו וטרם הבהרת לחה"כ נתניהו – כי במידה והוא מעוניין למנות את חה"כ דרעי לשר עליו לפנות ליו"ר הוועדה המרכזית בבקשה שיסיר את קלונו (בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001).
3. כזכור, ביום 1.2.2022 נידון מר אריה דרעי לעונש של 12 חודשי מאסר על תנאי וקנס בסך 180,000 ש"ח בעקבות הודאתו והרשעתו, במסגרת הסדר הטיעון בת"פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ' דרעי**, בביצוע עבירות של סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה לפי סעיף 98(ג)1 לחוק מיסוי המקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963, וכן עבירות של הגשת דו"ח וידיעות לא נכונות ללא הצדק סביר, אי הגשת דו"ח למס הכנסה ואי ניהול פנקסי חשבונות וזאת על פי סעיפים שונים בפקודת מס הכנסה [נוסח חדש].
4. ביום 20.9.2022 דחה יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, השופט י' עמית, במסגרת פ"מ 3/25 **התנועה לאיכות השלטון נ' אריה דרעי** (20.9.2022) (להלן: "פרשת חזקת הקלון"), את בקשת התנועה לקבוע פרה-רולינג בעניין כשירותו של מר דרעי לכהן כשר בממשלה הבאה לאור הנימוק שטרם בשלה העת לדון בסוגיה: "משהבחירות עדיין לא התקיימו; משתפקיד הרכבת הממשלה טרם הוטל על מי מחברי הכנסת; משהרכב הסיעות אשר ירכיבו את הממשלה אינו ידוע לאיש (לרבות המבקשת); ומשחלוקת תפקידי השרים עדיין לא החלה ומועד השבעתם מעל בימת הכנסת לא נקבע – ברור שטרם בשלה העת לדון בסוגיית כשירותו של המשיב להתמנות לשר".
5. על אף זאת, בפרשת חזקת הקלון הבהיר יו"ר ועדת הבחירות, השופט י' עמית, את המצב המשפטי השורר ביחס לפרשנות סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה על שאלת כשירותו של מר דרעי לכהן כחבר בממשלה:

"המכונן קבע מעין 'חזקת קלון' לפיה אדם שהורשע ונידון לעונש מאסר על פי התנאים המנויים בחוק היסוד לא יהיה כשיר לכהן כשר בממשלת ישראל, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין בעבירה שבה הורשע אותו אדם משום קלון" (ראו פסקה 6 להחלטתו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, כב' השופט י' עמית, בפרשת חזקת הקלון).

6. כלומר, יו"ר ועדת הבחירות עמד על כך שחזקת הקלון – המונעת מאדם לכהן כשר – חלה על כל העת על אדם שהורשע והוטל עליו עונש מאסר. יתרה מכך, הוא הבהיר כי סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה מסמך אותו לדון רק בבקשות להסרת הקלון ולא "בבקשות לקביעת קיומו של קלון".
7. עוד הבהיר יו"ר ועדת הבחירות המרכזית בפרשת חזקת הקלון, כי לא כל אדם רשאי להגיש בקשה להסרת קלון. אלא בהתאם לסעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001, את הבקשה להסרת הקלון המאפשרת למי שהורשע במאסר וחלה עליו חזקת הקלון, כמו מר דרעי – לכהן כשר, יכול להגיש רק ראש הממשלה או חבר הכנסת שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה.
8. הנה כי כן, לאור האפשרות שחה"כ דרעי ימונה לשר – בניגוד לתנאי הכשירות בדין – עולה הצורך שתנחי את חה"כ נתניהו ותבהירי לו ולציבור כולו כי במידה והוא מעוניין למנות את חה"כ דרעי לשר הוא מחויב בפניה להסרת הקלון.
9. לנוכח החשיבות הציבורית של העניין וסד הזמנים הדחוק להרכבת הממשלה, אנא השיבו לנו בהקדם כדי שנוכל לבחון את המשך צעדינו בנושא, לרבות המשפטיים.

בכבוד רב,

הידי נגב, עו"ת
מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

נספח ע/16

העתק מכתבה של היועמ"ש אל

חה"כ בנימין נתניהו, מיום

17.11.2022

עמ' 176

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, כ"ג חשוון תשפ"ג
17 נובמבר 2022

לכבוד
ח"כ בנימין נתניהו
יושב ראש מפלגת הליכוד

שלום רב,

הנדון: תחולת סעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה
סמך: מכתבו של מר צחי ברודמן מיום 13.11.2022

קיבלנו את מכתבכם שבסמך.

לאחר שבחנתי חוות דעת שהונחו בפניי וקיימתי דיון בהשתתפות פרקליט המדינה, המשנים ליועצת המשפטית לממשלה, מנחל מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה, וגורמים נוספים מפרקליטות המדינה וממערך ייעוץ וחקיקה, מסקנתי היא שהוראת סעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה, העוסקת בתנאי כשירותם של שרי הממשלה, חלה גם על מי שנגזר עליו עונש של "מאסר על-תנאי". למען הסדר הטוב, אתיחס לדברים כתמצית.

הוראת הסעיף בחוק היסוד שבו עסקינן קובעת, כי "לא יתמנה לשר מי שהודשע בעבירה ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמו לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הודשע, בנסיבות הענין, משום קלון" (ההדגשה אינה במקור).

חוק העונשין, התשל"ז-1977, מנדיר את דרכי הענישה בפלילים, והוא מלמד בבירור כי עונש "מאסר" אינו כולל רק "מאסר בפועל", אלא גם "מאסר על-תנאי".¹ בנוסף לכך, השוואה לשונית להסדר הכשירות שנקבע בחוק-יסוד: הכנסת, כנוגע לחברי הכנסת, מעלה כי מקום שבו ביקשה הרשות המכוננת להחיל את הסדר הכשירות הנורמטיבית על מקרים של מאסר בפועל בלבד, הדבר בא לידי ביטוי במפורש בנוסח החוק.²

בחינה של חקיקת היסוד בענין כשירות נורמטיבית של חברי כנסת ושל שרים, ושל דיוני הכנסת בהקשר זה מעלה, כי הרשות המכוננת קבעה הוראות כשירות נפרדות ושונות להבר כנסת בחוק יסוד: הכנסת ולשר בממשלה בחוק יסוד: הממשלה, תוך שהכריעה כי ביחס לכהונת שרים יחול רף מחמיר יותר של כשירות נורמטיבית. זאת, לנוכח ההבדלים המהותיים בין התפקידים, ובשים לב לכך שכהונה כחבר כנסת מצויה בליבת הזכות לבהור ולהיבחר. במילים אחרות, בהנאם

¹ סעיף 52 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

² סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת, ובאופן דומה ראו גם סעיף 7(ב) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תתשכ"ה-1965.

היועצת המשפטית לממשלה

לחוקי היסוד האמורים, יכול אדם שהורשע בעבירה פלילית להיות כשיר לכהן כחבר כנסת, אך לא בהכרח יהיה כשיר לכהן כשר בממשלה.

לסיכום הדברים, עמדתי המשפטית, המבוססת על בחינת לשון החוק, תכליותיו, ונסיבות חקיקתו, היא כי בקביעתה את תחולת סעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה על מי שהורשע ונדון לעונש מאסר, ביקשה הרשות המכוננת לכלול גם מקרים בהם נגזר עונש של "מאסר על-תנאי". להשלמת התמונה אציין כי הייעוץ המשפטי לממשלה כבר נדרש בעבר לסוגיה זו והחזיק באותה עמדה אשר הובאה גם בפני בית המשפט הגבוה לצדק.³

ביום 1 בפברואר 2022 נגזר על חה"כ דרעי עונש הכולל רכיב מאסר על תנאי [ת"פ (שלום-י-ם) 56231-12-21].

מכאן, על מנת למנות את חה"כ דרעי לכהן כשר בממשלה, יש לפעול בהתאם לאמור בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, וקודם למינוי להגיש ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית בקשה לפי סעיף 3 לחוק הממשלה, התשס"א-2001. זאת, על מנת שיקבע האם בעבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, יש משום קלון.

בבדכה,
גלי בהרב-מיארה

³ בג"ץ 5853/07 אמונה – תנועת האישה הדתית הלאומית נ' ראש הממשלה, פסי 10 לפסק הדין של השופטת פרוקצ'יה (ארי"ש 6.12.2007).

נספח ע/17

העתק מכתבה של העותרת אל
היועצות המשפטיות לממשלה
ולכנסת, מיום 20.11.2022

עמ' 179

20 בנובמבר, 2022; כ"ו בחשוון תשפ"ג;

לכבוד:

חה"כ משה ארבל **עו"ד שגית אפיק** **עו"ד גלי בהרב מיארה**
 סיעת ש"ס, משכן הכנסת היועצת המשפטית לכנסת היועצת המשפטית לממשלה
 משכן הכנסת משכן הכנסת משרד המשפטים

- דחוף -

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק פרטית של ח"כ משה ארבל לתיקון סעיף 6 (ג) לחוק יסוד:

הממשלה

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הריני מתכבדת לפנות אליכם בנושא תיקון חוק יסוד: הממשלה, כדלהלן.

- ביום 13.11.2022 הטיל נשיא המדינה את תפקיד הרכבת הממשלה על חה"כ בנימין נתניהו, אשר פורסם כי מעוניין למנות את חה"כ אריה דרעי לשר, במסגרת המגעים להרכבת הממשלה.
- כידוע, ביום 1.2.2022 נידון מר אריה דרעי לעונש של **12 חודשי מאסר על תנאי** וקנס בסך 180,000 ש"ח בעקבות הודאתו והרשעתו, במסגרת הסדר הטיעון בת"פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ' דרעי**, בביצוע עבירות של סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה לפי סעיף 98(ג) לחוק מיסוי המקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963, וכן עבירות של הגשת דו"ח וידיעות לא נכונות ללא הצדק סביר, אי הגשת דו"ח למס הכנסה ואי ניהול פנקסי חשבונות וזאת על פי סעיפים שונים בפקודת מס הכנסה [נוסח חדש].
- והנה, ביום חמישי האחרון, 17.11.22, ועם תחילת המגעים בין המפלגות לשם הרכבת הממשלה, חה"כ משה ארבל הניח על שולחן הכנסת הצעת חוק פרטית שעיקרה תיקון סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, כך שתשונה התיבה "מאסר" ל"מאסר בפועל", כך שאדם יוכל להתמנות לשר אם הורשע וחלפו שבע שנים או יותר מיום סיום ריצוי המאסר בפועל.

העתק הצעת החוק הפרטית לתיקון חוק יסוד: הממשלה מצורף ומסומן כנספח א'.

- הצעת החוק הפרטית, כאמור, נועדה לשנות את המצב החוקתי הקיים, ולעמדתנו היא רצופה פגמים משפטיים, לרבות פגמים חוקתיים, אשר יפורטו להלן בקצרה.
- תחילה, יצוין כי בחוק העונשין, התשל"ז-1977 בפרק העוסק בדרכי ענישה מובא בבירור כי המונח "מאסר" כולל בתוכו את האפשרות להטלת מאסר על תנאי, ומשכך בהתאם לחוק העיקרי אשר מסדיר את הדין הפלילי המהותי בכלל, ואמצעי הענישה בפרט, מאסר הוא גם מאסר על תנאי.
- מעבר לפגיעה ואי ההלימה עם הדין הפלילי, מדברי ההסבר של הצעת החוק שבכותרת עולה כי היא עתידה לשנות את תפיסת הכשירות הנורמטיבית של שרים ולהקביל אותה לזו של חברי כנסת המעוגנת בחוק יסוד: הכנסת.
- מדובר, אפוא, ב"הורדת" רף הכשירות הנורמטיבית של שרים, אשר כידוע, אינם נדרשים להיות חברי כנסת ומשכך בחינת כשירותם הנורמטיבית אינה צריכה להיבחן בראי "הזכות לבחור ולהיבחר" כלשון הצעת החוק.

8. ויוער, כי לעמדתנו הפרדה זו לוקה בפגמים חוקתיים חמורים, ובעיקרם, החשש לשימוש לרעה בסמכות המכוננת.
9. בדוקטרינת "השימוש לרעה בסמכות המכוננת" כבר נעשה שימוש בפסיקה והיא הולכת ומתפתחת כמקור חוקתי לביקורת שיפוטית על הסמכות המכוננת של הכנסת (נייב רוזנאי "שימוש לרעה בחוק יסודי", בתוך ספר אליקים רובינשטיין (מרים מרקוביץ'-ביטון ואחי' עורכים, 1245 (עתיד להתפרסם (2020) (להלן: "רוזנאי, שימוש לרעה").
10. מן האמור בפסיקה ובספרות עולה כי כאשר הכנסת עושה שימוש לרעה בכוח שנמסר לה בנאמנות לכונן את הטקסט החוקתי בישראל; כלומר, כאשר בהפעילה את הסמכות המכוננת פוגעת הכנסת פגיעה קשה בעקרונות יסוד חוקתיים משטריים, שלא בתום-לב או משיקולים ענייניים ("אם התיקון נעשה שלא בתום לב, במשמעותו ובנפקותו המשפטית העמוקה של מושג זה" (כלשונו של כב' השופט ח' מלצר, בסעיף 8(ג) לפסק-דינו בבג"ץ 8260/16 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים נ' כנסת ישראל, נבו, 6.9.17) או שלא לשם התכלית שהוענקה לה, שהם הגנה על היסודות היהודיים והדמוקרטים של המדינה או הגנה על "ליבת הזכויות" של האדם – הרי שיש מקום לומר שהכנסת עושה "שימוש לרעה" בסמכותה המכוננת, ויש לקבוע שדין אותה פעולה – פסלות.
11. בענייננו, במנותק משאלת התוכן של הצעת החוק, ישנו חשש כבד כי הצעת החוק הפרטית, ומועד הנחתה על שולחן הכנסת, טרם כינון ממשלת ישראל ה-37, נעשו תוך "שימוש לרעה" בסמכות המכוננת, ועל בסיס שיקול לא ענייני, והוא מינויו של חה"כ דרעי לשר, על אף הרשעתו אשר הסתיימה במאסר על תנאי, ולא במאסר בפועל. משכך, מדובר בתיקון פרסונלי, נועד לסלול את דרכו של אדם אחר לתפקיד שר בממשלה הבאה, על אף המגבלות החוקתיות בעניין, תוך נסיון לעקוף את החובה להסרת קלון כאמור בסעיף 6 (ג) לחוק יסוד: הממשלה.
12. בשל התקדמות המשא ומתן הקואליציוני ובשל החשש כי הצעת החוק תקודם עוד בשבועות הקרובים, נודה לקבלת עמדתכם בדבר קידום הצעת החוק, ובהקדם האפשרי.

בכבוד רב,

גילי גוטורט, עו"ד

מנהלת המחלקה המוניציפלית ופניות הציבור
התנועה למען איכות השלטון

הכנסת העשרים וחמש

יוזם: חבר הכנסת משה ארבל

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – כשירותם של שרים)

1. תיקון סעיף 6 בחוק-יסוד: הממשלה¹, בסעיף 6 –

(1) בסעיף קטן (ג)(1), אחרי המילים "לעונש מאסר" יבוא "בפועל" ובמקום "לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר" יבוא "לרצות את עונש המאסר בפועל".

(2) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"ו) לעניין סעיף זה –

"מאסר בפועל" – סך כל תקופות המאסר שעל הנידון לרצות ברצף אחד, אף אם הוטלו בגזרי דין שונים, לרבות מאסר על תנאי שהופעל; "עבירה" – כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל".

דברי הסבר

תנאי מקדים למינוי לתפקיד שר הוא עמידה בתנאי הכשירות הקבועים בסעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה. בין תנאים אלו, הקביעה בסעיף 6(ג)(1) כי לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר, וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר. לשון סעיף 6(ג)(1) המדברת על תום ריצוי עונש המאסר ברורה היא ועניינה בריצוי עונש מאסר בפועל שכן עונש מאסר מותנה אינו מרוצה כלל. חיזוק לכך ניתן למצוא בהוראות סעיף 52 לחוק העונשין, תשל"ז-1977², שעניינו "מאסר על תנאי" ובו מובהר כי מאסר על תנאי לא נועד לריצוי ומי שנדון למאסר על תנאי "לא יישא את עונשו" אלא אם עבר תוך תקופת התנאי עבירה נוספת שנקבעה בגזר הדין והורשע בגינה. אף פסיקת בית המשפט העליון בבג"ץ 1993/03 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה** מעלה כי עניינו של סעיף 6(ג)(1) במאסר בפועל דווקא, ולא במאסר מותנה. מסקנה זו עולה בבירור מדבריו של כב' השופט בדימוס מישאל חשין ז"ל ביחס לסעיף שבנדון: "ובכן, הרשעה (בת-קלון) אשר שילחה את פלוני לבית הסוהר וטרם עברו שבע שנים מיום גמר ריצוי העונש (או מיום מתן פסק-הדין), הרשעה מעין-זו, תמנע את מינויו של פלוני להיותו שר בממשלה".

חרף לשונו של סעיף 6(ג)(1) לחוק יסוד: הממשלה, וכן החיזוקים שנמצאו בחקיקה ובפסיקה לפרשנותה הטבעית של הוראת הסעיף, בית המשפט העליון לא קבע עד עתה מסמרות בדבר פרשנותו. חוסר הבהירות שנגזרת מכך פוגעת בצפיות הנדרשת מהוראה בתחומים אלו ובזכותו של מועמד לכהונת שר לדעת מהו הסטאטוס המשפטי הנוגע לו ואם יש לפנות בעניינו לקביעת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית כמצוות הסיפא

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158.

² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

בסעיף שבנדון, אם לאו. עוד יצוין, כי בסעיף המקביל בחוק יסוד: הכנסת³, שעניינו בתנאי הכשירות לתפקיד חבר-כנסת, סעיף 6(א), וכן בסעיף המקביל בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה-1965⁴, שעניינו בתנאי הכשירות לתפקיד חבר מועצת רשות מקומית, סעיף 7(ב), קבוע במפורש כי כשירותו של פלוני להיבחר לכנסת או למועצת רשות מקומית מוגבלת אם נידון לתקופה העולה על שלושה חודשי מאסר בפועל דווקא וטרם חלפו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל. תיקון חוק יסוד: הממשלה בהתאם ייצור וודאות ובהירות חוקית ויביא להרמוניה חקיקתית נדרשת ורצויה לאור הוראות חוקים אלו.

הזכות לבחור ולהיבחר היא זכות יסוד במשטרנו החוקתי. זכות זו באה לידי ביטוי אף במינוי חבר הממשלה באמצעות בחירתו על ידי רוב חברי הכנסת ובכדי להביא לידי ביטוי את רצון העם ובחירת הציבור באופן מיטבי אשר הביע את אמונו במינוי זה ואשר הועמד לבחירת הציבור חרף עונש המאסר על תנאי שהושת עליו אין זה מן הראוי למנוע את התכלית הרצויה בשל עמימות ולאקונה בנוסח החוק. מוצע לפיכך לתקן את חוק יסוד: הממשלה ולקבוע גם בו כי קביעת הגבלה כה משמעותית על האפשרות של אדם להתמנות לשר תהיה מותנית בכך שנגזר עליו עונש מאסר בפועל, וטרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל. תיקון זה נועד ליצור ודאות ובהירות, להביא להרמוניה חקיקתית בין הוראות הכשירות החלות על שרים ואלה החלות על חברי כנסת וחברי מועצת רשות מקומית ולהבטיח באופן מיטבי את הזכות להתמנות לשר שכן מינויו של שר מתבצע באמצעות אישור הכנסת ברוב חבריה והבטחת פרשנותו הנכונה של סעיף הכשירות משרתת את תכלית זו.

³ ס"ח התשי"ח, עמ' 69.
⁴ ס"ח התשכ"ה, עמ' 248.

נספח ע/18

העתק המענה התמציתי מטעם
הייעוץ המשפטי לכנסת, מיום

20.11.2022

עמ' 184

הכנסת
הלשכה המשפטית

(סימוכין: 129878-2022)
כ"ו בחשוון התשפ"ג
20 בנובמבר 2022

לכבוד
עו"ד גילי גוטוירט
התנועה למען איכות השלטון בישראל

שלום רב,

הנדון: מכתבכם מהיום בענין הצעתו של חבר כנסת משה ארבל

פנייתך ליועצת המשפטית לכנסת, עו"ד שגית אפיק, בנושא שבנדון הועברה לטיפולי והריני מתכבד להשיבך כדלקמן:

1. בהתאם לרישומי, הצעת החוק נשוא מכתבך הועברה למזכירות הכנסת הבוקר, וטרם הועברה או נבחנה על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.
2. נגבש את עמדת הייעוץ המשפטי ונתייחס להצעת החוק ככל שהיא תקודם.

בכבוד רב,

שי וולהיים

עוזר ליועצת המשפטית לכנסת

העתק:
חבר הכנסת משה ארבל

נספח ע/19

ההסכם בדבר תפקידי חה"כ אריה

דרעי בממשלה ה-37 כפי שנחתם

ביום 7.12.2022

עמ' 186

בס"ד יג' כסלו התשפ"ג 7 בדצמבר 2022

לכבוד

ראש הממשלה המיועד מר בנימין נתניהו

הכנסת

ירושלים

מכובדינו,

הנדון: תפקידי סיעת ש"ס בכנסת ה-25 ובממשלה ה-37

נתכבד לאשר, כי הוסכם בין סיעת הליכוד לסיעת ש"ס, כי סיעת ש"ס תקבל את התפקידים בהתאם למפורט להלן:

1. לסיעת ש"ס יהיו 5 שרים בארבעה משרדים בממשלה ה-37:
 - 1.1. במחצית הראשונה לכהונת הממשלה ה-37 יכהן יו"ר סיעת ש"ס, הרב אריה דרעי בתור המשנה לראש הממשלה שר הפנים ושר הבריאות;
 - 1.2. במחצית השנייה לכהונת הממשלה ה-37 יכהן יו"ר סיעת ש"ס, הרב אריה דרעי בתור המשנה לראש הממשלה ושר האוצר ויפסיק לכהן כשר הפנים ושר הבריאות;
 - 1.3. שר לשירותי דת (המשרד לשירותי דת);
 - 1.4. שר בשרד הפנים.
 - 1.5. שר במשרד החינוך.
 - 1.6. סגן שר במשרד החקלאות;
 - 1.7. סגן שר במשרד השיכון או במשרד אחר שיוסכם עם ראש הממשלה.
2. במחצית השנייה לכהונת הממשלה ה-37, ככל שיש שר במשרד הפנים ו/או הבריאות מטעם סיעת ש"ס, אותו השר יפסיק את כהונתו ויעבור לשמש כשר במשרד האוצר.
3. חבר כנסת מש"ס יעמוד בראש וועדת הבריאות של הכנסת.
4. חבר כנסת מש"ס יעמוד בראש וועדת החינוך של הכנסת.
5. חבר כנסת מש"ס יעמוד בראש וועדה שתסוכם בין ראש הממשלה למשנה לראש הממשלה ויו"ר סיעת ש"ס למשך המחצית השנייה של הקדנציה.
6. עד לחתימת ההסכם הקואליציוני המלא, יוסדרו ממשקי העבודה והסמכויות בין יו"ר ש"ס ליו"ר הציונות הדתית במשרדיהם, כנגזרת של החילופין המיועדים ביניהם במשרדיהם. כמו כן יסוכמו הסמכויות הנוספות הקשורות למשרדים שבהסכם וייצוג ש"ס בוועדות שרים ובוועדות הכנסת.

בכבוד רב ובברכה,

 סיעת ש"ס

אנו מסכימים לאמור לעיל.

 סיעת הליכוד

נספח ע/20

העתק הצעת חוק יסוד : הממשלה
(כשירותם של שרים) (פ/91/25), כפי
שהונחה

עמ' 188

הכנסת העשרים וחמש

יוזם: חבר הכנסת משה ארבל

91/25/פ

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – כשירותם של שרים)

1. תיקון סעיף 6 בחוק-יסוד: הממשלה¹, בסעיף 6 –

(1) בסעיף קטן (ג)1, אחרי "לעונש מאסר" יבוא "בפועל" ובמקום "לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר" יבוא "לרצות את עונש המאסר בפועל";

(2) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"ו) לעניין סעיף זה –

"מאסר בפועל" – סך כל תקופות המאסר בפועל שעל הנידון לרצות ברצף אחד, אף אם הוטלו בגזרי דין שונים, לרבות מאסר על תנאי שהופעל;

"עבירה" – כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל."

דברי הסבר

תנאי מקדים למינוי לתפקיד שר הוא עמידה בתנאי הכשירות הקבועים בסעיף 6 לחוק-יסוד: הממשלה. בין תנאים אלו, נקבע בסעיף 6(ג)1 לחוק היסוד כי "לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר".

לעמדת חבר הכנסת המציע, תנאי הכשירות שבסעיף 6(ג)1 לחוק היסוד, שנוקט בלשון "לעונש מאסר", עניינו בריצוי מאסר בפועל ולא במאסר על תנאי, וזאת מהטעמים הבאים: ראשית, לשון סעיף 6(ג)1 לחוק היסוד מדברת על תום ריצוי עונש וברור שעניינה בריצוי עונש מאסר בפועל שכן עונש מאסר מותנה אינו מרוצה כלל. שנית, חיזוק לעמדה זו ניתן למצוא בהוראות סעיף 52 לחוק העונשין, התשל"ז–1977 שעניינו "מאסר על תנאי", ובו מובהר כי מאסר על תנאי לא נועד לריצוי, ומי שנדון למאסר על תנאי "לא יישא את עונשו", אלא אם עבר תוך תקופת התנאי עבירה נוספת שנקבעה בגזר הדין והורשע בגינה. שלישית, חיזוק נוסף לעמדה זו ניתן למצוא בלשון סעיף 19(א) לחוק המידע הפלילי ותקנת השבים, תשע"ט–2019, אשר כוללת גם היא את המונח "מאסר" מבלי לציין אם כוונתה למאסר מכל סוג שהוא או

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158.

למאסר בפועל, אולם ברור מהקשר הדברים, מהאמור בסעיף 19(ב) לאותו חוק, ומהאופן בו פורש הסעיף כי כוונת החוק היא למאסר שרוצה, מאסר בפועל וכן מאסר על-תנאי שהופעל. רביעית, אף פסיקת בית המשפט העליון בבג"ץ 1993/03 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה**, פ"ד נז(6) 817 (2003) מעלה כי עניינו של סעיף 6(ג)(1) לחוק היסוד במאסר בפועל דווקא, ולא במאסר מותנה, מסקנה העולה מדבריו של כב' השופט בדימוס מישאל חשין ז"ל ביחס לסעיף שבנדון: "ובכן, הרשעה (בת-קלון) אשר שילחה את פלוני לבית הסוהר וטרם עברו שבע שנים מיום גמר ריצוי העונש (או מיום מתן פסק-הדין), הרשעה מעין-זו, תמנע את מינויו של פלוני להיותו שר בממשלה" (עמ' 896 לפסק הדין). על אף האמור, בית המשפט העליון לא קבע עד עתה מסמרות בדבר פרשנות הסעיף. חוסר הבהירות שנגזרת מכך פוגעת בצפיות הנדרשת מהוראה בתחומים אלו ובזכותו של מועמד לכהונת שר לדעת מהו הסטאטוס המשפטי הנוגע לו ואם יש לפנות בעניינו לקביעת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית כמצוות הסיפא בסעיף שבנדון, אם לאו.

עוד יצוין, כי בסעיף המקביל בחוק-יסוד: הכנסת, שעניינו בתנאי הכשירות לתפקיד חבר-כנסת, סעיף 6(א) לחוק היסוד, וכן בסעיף המקביל בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965, שעניינו בתנאי הכשירות לתפקיד חבר מועצת רשות מקומית, סעיף 7(ב), קבוע במפורש כי כשירותו של פלוני להיבחר לכנסת או למועצת רשות מקומית מוגבלת אם נידון לתקופה העולה על שלושה חודשי מאסר בפועל דווקא וטרם חלפו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל. תיקון חוק-יסוד: הממשלה בהתאם ייצור ודאות ובהירות חוקית ויביא להרמוניה חקיקתית נדרשת ורצויה לאור הוראות חוקים אלו. הזכות לבחור ולהיבחר היא זכות יסוד במשטרנו החוקתי. זכות זו באה לידי ביטוי אף במינוי חבר הממשלה ואישור מינויו בהצבעת רוב במליאת הכנסת, ובכדי להביא לידי ביטוי את רצון העם ובחירת הציבור באופן מיטבי אשר הביע את אמונו במינוי זה, ואשר הועמד לבחירת הציבור חרף עונש המאסר על תנאי שהושת עליו, אין זה מן הראוי למנוע את התכלית הרצויה בשל עמימות בנוסח החוק. מוצע לפיכך לתקן את חוק-יסוד: הממשלה ולקבוע גם בו כי קביעת הגבלה כה משמעותית על האפשרות של אדם להתמנות לשר תהיה מותנית בכך שנגזר עליו עונש מאסר בפועל, וטרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל. תיקון זה נועד ליצור ודאות ובהירות, להביא להרמוניה חקיקתית בין הוראות הכשירות החלות על שרים ואלה החלות על חברי כנסת וחברי מועצת רשות מקומית ולהבטיח באופן מיטבי את הזכות להתמנות לשר אשר מינויו נעשה באישור הכנסת. הבטחת פרשנותו הנכונה של סעיף הכשירות משרתת את תכלית זו.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ח בכסלו התשפ"ג (12.12.2022)

נספח ע/21

העתק חוות דעת הייעוץ המשפטי
לכנסת, הכנה לדיון הראשון ביום

14.12.2022

עמ' 191

14 בדצמבר 2022
כ' בכסלו התשפ"ג

אל: חברי הוועדה המיוחדת
מאת: הייעוץ המשפטי לוועדה

מסמך הכנה לדין הקבוע ליום 14.12.2022 - הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – כשירותם של שרים) של חה"כ משה ארבל (פ/91/25) - הכנה לקריאה הראשונה

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את אחד מתנאי הכשירות למינוי שרים לממשלה, הקבוע בסעיף 6 לחוק-יסוד: הממשלה ולקבוע כי הגבלת הכשירות למינוי אדם לשר בשל הרשעתו בעבירה תתקיים רק אם אותו אדם נידון לעונש מאסר בפועל.

יודגש כי מכיוון שמדובר בתיקונים לחוק-יסוד: הממשלה, אישורם במליאת הכנסת יחייב רוב של 61 חברי כנסת בקריאה הראשונה, השנייה והשלישית.

רקע

א. המצב המשפטי הקיים

הסעיף הרלוונטי בחוק-יסוד: הממשלה לעניין כשירותו של אדם להתמנות לתפקיד שר קובע כך:

6. כשירותם של השרים: [...]

- (א) (1) לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.
- (2) יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לא יקבע כאמור בפסקה (1), אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון. [...]

לפי סעיף 6(ג) לחוק היסוד, מי שהורשע בעבירה ונידון "לעונש מאסר", לא יתמנה לשר לפני שחלפו שבע שנים מיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר ביניהם. ואולם, יו"ר ועדת הבחירות יכול לקבוע שאין בנסיבות הספציפיות של העבירה משום קלון, ובכך לאפשר את המינוי. במלים אחרות, הסעיף קובע חזקה ניתנת לסתירה לפיה מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר כאמור בסעיף עבר עבירה שיש עמה קלון ועל כן הוא מנוע מלהתמנות לשר עד תום התקופה האמורה, אך חזקה זו יכולה להיסתר בהחלטת יו"ר ועדת הבחירות.

ב. היסטוריה חקיקתית של הסעיף

חוק-יסוד: הממשלה משנת 1968 – במקור, בשל האופי הפוליטי של הליך מינוי השרים המשקף במקרים רבים את חלוקת הכוחות במערכת הפוליטית, בחוק-יסוד: הממשלה הראשון משנת 1968 לא הוטלו מגבלות פורמליות על כשירותם של שרים.

חוק-יסוד: הממשלה משנת 1992 – מצב זה השתנה בחוק-יסוד: הממשלה משנת 1992 שבו נעשה המעבר ל"בחירה ישירה" לתפקיד ראש הממשלה, ובו נקבעה הוראת אי-כשירות לשרים ולפיה "לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה שיש עמה קלון וטרם חלפו עשר שנים מיום שגמר לרצות את עונשו." (סעיף 16(ב) לחוק היסוד בנוסחו דאז). כלומר – הגבלת הכשירות הייתה קמה בשל כל עבירה שיש עמה קלון (בלי קשר לשאלה אם הוטל עונש מאסר), ותקופת אי הכשירות שנקבעה הייתה של עשר שנים.

חוק-יסוד: הממשלה משנת 2001 – כתשע שנים מאוחר יותר, בשנת 2001, משנחקק חוק-יסוד: הממשלה שביטל את הבחירה הישירה לתפקיד ראש הממשלה, קיבל הסעיף את נוסחו הנוכחי שבו נקבע התנאי של "עונש מאסר", קוצרה תקופת אי הכשירות מעשר שנים לשבע שנים ונקבע ההליך שבמסגרתו ניתן לפנות ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית כדי שייקבע שאין בעבירה קלון. התיקונים בסעיף נעשו במידה רבה בעקבות התיקון של הסעיף המקביל בחוק-יסוד: הכנסת שקובע כשירות של חברי כנסת ושתוקן בשנת 2000.

להשלמת התמונה יצוין שהרף לעניין **הפסקת כהונתו של שר מכהן** שהורשע בדין שונה מזה שנקבע **למינויו** - די בכך שבית המשפט הרשיע שר מכהן (למעט ראש ממשלה) בעבירה שנקבע לגביה שיש עמה קלון וכהונתו תיפסק ביום מתן פסק הדין, אף אם לא נגזר עליו כל עונש מאסר (בפועל או על-תנאי) (סעיף 23(ב) לחוק-יסוד: הממשלה).

ג. כשירות מול שיקול דעת

במהלך שנות ה-90 בית המשפט העליון קבע במספר פסקי דין (למשל בג"ץ 3094/93 בעניין **דרעי** ובג"ץ 4287/93 בעניין **פנחסי**) את הכלל לפיו "**כשירות לחוד ושיקול-דעת לחוד**", כלומר: גם אם שר או סגן שר (ונושאי משרה ציבורית נוספים) כשירים לכהן בתפקידם, למשל, משום שטרם הורשעו בדין, עדיין ניתן לבחון את שיקול הדעת של הגורם הממנה בהחלטתו למנות או לא לפטר את השר הרלוונטי. בהתאם לכך, נקבע שראש הממשלה חייב **להעביר מתפקידו** שר או סגן שר אם הוגש נגדו כתב אישום בעבירות חמורות, שבמהותן ובנסיבותיהן יש עמן מן הקלון, גם אם הוא כשיר לכהן במשרה לפי תנאי הכשירות שבחוק. בפסקי הדין הוסבר שאי-הפעלת הסמכות להעביר שר או סגן שר מתפקידו במקרה כזה עלולה להביא לפגיעה קשה באמון הציבור במערכות השלטון ומשכך היא עולה כדי חוסר סבירות קיצוני.

עם זאת, הפסיקה הדגישה כי למרות הכלל של "**כשירות לחוד ושיקול-דעת לחוד**", בפועל, במסגרת בחינת שיקול הדעת של הגורם הממנה **ניתן משקל לתנאי הכשירות הסטטוטוריים שקבע המחוקק**. לכן, ככל שהחלטה (בדבר מינוי, או אי-העברה מכהונה) עומדת בתנאי הכשירות שנקבעו בחוק, הדבר מקרין גם על סבירותה (ראו למשל בג"ץ 3095/15 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל** (13.8.2015), בפסקה 19 לפסק הדין; עניין **אמונה**, פסקה 24).

התיקון המוצע

בתיקון מוצע להחליף את הביטוי "**עונש מאסר**" שבסעיף במילים "**עונש מאסר בפועל**", ולערוך מספר התאמות בנוסח הנגזרות מכך, והמופיעות גם בסעיף המקביל בחוק-יסוד: הכנסת. זאת לפי הנוסח המוצע שלהלן שמוצג בסימון שינויים:

6. כשירותם של השרים: (א) לא יתמנה לשר מי שאינו אזרח ישראלי ותושב ישראל.
(ב) לא יתמנה לשר מי שמכהן במשרה או בתפקיד המפורטים בסעיף 7 לחוק-יסוד: הכנסת, אלא אם כן חדל לכהן באותה משרה או באותו תפקיד עובר למינויו או במועד מוקדם יותר, כפי שייקבע בחוק.

(ג) (1) לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר בפועל וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.
(2) יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לא יקבע כאמור בפסקה (1), אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון. [...]

(ו) לענין סעיף זה –

"מאסר בפועל" - סך כל תקופות המאסר בפועל שעל הנידון לרצות ברצף אחד, אף אם הוטלו בגזרי דין שונים, לרבות מאסר על תנאי שהופעל;
"עבירה" - כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל.

לפי פשוטו של מקרא, משמעות התיקון המוצע היא שתקופת אי-הכשירות של שבע שנים למינוי לשר תחול רק על מי שנידון לעונש מאסר בפועל (אשר כולל גם עבודות שירות). מי שנידון לעונש אחר שאינו כולל מאסר בפועל, ובכלל זה מאסר על-תנאי, כשיר להתמנות לשר, גם אם הורשע בעבירה שיש עמה קלון.

התיקון נועד לקרב את המגבלה שבסעיף 6 לחוק-יסוד: הממשלה לעניין שר, למגבלה הקבועה בסעיף 6(א) לחוק-יסוד: הכנסת לעניין חבר כנסת. בחוק-יסוד: הכנסת נקבע כי אדם לא זכאי להיבחר לכנסת, אם נידון בפסק דין סופי לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים, לפני שחלפו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונשו (אלא אם נקבע שאין בעבירה שהורשע משום קלון).

מדברי ההסבר להצעת החוק ניתן להבין כי היא נועדה להביא לכך שעונש של מאסר על-תנאי לא ייכלל בהגבלת הכשירות שבחוק-היסוד. עוד עולה מדברי ההסבר שהמציע סבור שהתיקון המוצע מבהיר בלבד, שכן לשיטתו סעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה מתייחס גם בנוסחו הנוכחי למאסר בפועל בלבד, ואינו כולל מאסר על-תנאי.

האם מדובר בתיקון מבהיר או מתקן?

כאמור, בדברי ההסבר להצעת החוק מובאת עמדת חבר הכנסת המציע ולפיה התיבה "לעונש מאסר" בסעיף בנוסחו הקיים מתייחסת למאסר בפועל בלבד, משום שהסעיף מתייחס לתום "ריצוי" המאסר וברור שהמונח ריצוי מתייחס למאסר בפועל (וכך גם עולה מסעיף 52 לחוק העונשין, התשל"ז-1977). המציע אף מפנה לסעיף 19 לחוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019, המתייחס למונח "מאסר" כשברור שכוונתו למאסר בפועל בלבד ולא למאסר על-תנאי, למעט מאסר על-תנאי שהופעל. עוד מציין המציע שעמדתו מתיישבת עם התייחסות השופט חשין ז"ל לסעיף בבג"ץ 1993/03 התנועה למען איכות השלטון נ' ראש הממשלה.

עם זאת, אף המציע מדגיש שבית המשפט העליון לא נדרש עד עתה במפורש לפרשנותו של הביטוי "לעונש מאסר" בסעיף 6(ג) לחוק-יסוד: הממשלה. ואכן, בפסיקת בית המשפט משנת 2015 בעניין מינוי לתפקיד סגן שר החוץ התייחס בית המשפט לכך ששאלת פרשנות הביטוי לא הוכרעה בפסק דינו של בית משפט השלום שכן העונש שהושת באותה פרשה לא כלל מאסר על-תנאי, ועל כן אף הוא לא נדרש לעסוק בה (בג"ץ 3997/14 התנועה למען איכות השלטון נ' שר החוץ (12.2.2015), בפסקאות 4 ו-17 לפסק דינו של הנשיא גרוניס).

למרות האמור, עמדתנו היא שהביטוי "לעונש מאסר" בסעיף 6(ג)(1) לחוק-יסוד: הממשלה כולל הן מאסר בפועל והן מאסר על תנאי, ועל כן התיקון המוצע אינו תיקון מבהיר אלא יש בו משום שינוי הדין.

אנו סבורים שהדבר נלמד בראש ובראשונה מלשון הסעיף הכוללת **שתי חלופות** שמהן מונים את תקופת אי הכשירות של שבע שנים – "מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר" **או** "מיום מתן פסק הדין" **לפי המאוחר**. נראה כי הפרשנות הטבעית של שתי חלופות אלה היא כזו: (1) החלופה הראשונה ("גמר לרצות את עונש המאסר") מתייחסת למצב שבו נגזר על האדם מאסר בפועל ועל כן שבע השנים מתחילות להיספר רק מהמועד שסיים את ריצוי המאסר; (2) **החלופה השנייה ("יום מתן פסק הדין") מתייחסת לסיטואציה שבה נגזר על האדם מאסר על תנאי, ולכן אינו "מרצה" כל מאסר, ולכן שבע השנים מתחילות להיספר כבר מיום מתן פסק הדין**. ההתייחסות בסעיף למועד המאוחר מבין השניים ("לפי המאוחר") נדרשת כדי לוודא שבמצבים שבהם נגזר על אדם מאסר בפועל, תקופת שבע השנים תימנה מסיום ריצוי המאסר ולא ממועד פסק הדין, וכשנגזר על אדם מאסר על-תנאי ממילא רק החלופה של מועד מתן פסק הדין היא הרלוונטית.

חיזוק נוסף לכך, ניתן לשאוב מהשוואה לסעיף המקביל לענייננו - סעיף 6(א) לחוק-יסוד: הכנסת העוסק בכשירות של חברי כנסת שם נקבע כי:

"כל אזרח ישראלי ... זכאי להיבחר לכנסת, זולת אם ... [ש]נידון, בפסק דין סופי, לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים וביום הגשת רשימת המועמדים **טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל** ... אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון".

מההשוואה לחוק-יסוד: הכנסת ניתן ללמוד כי כאשר אי הכשירות מותנית במאסר בפועל דווקא, הדבר מצוין במפורש בחוק היסוד ולא הסתפקו בביטוי "עונש מאסר". מעבר לכך, כאשר התנאי הוא מאסר בפועל ולא מאסר על תנאי, שבע השנים נמנות "מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל" **וכלל אין את החלופה המופיעה בחוק-יסוד: הממשלה שעניינה ביום מתן פסק הדין**, כי חלופה זו רלוונטית לסיטואציה של מאסר על-תנאי.

אנו סבורים כי מסקנה זו מקבלת חיזוק מכך שבחקיקה הישראלית הפלילית, ככלל, מקובל לראות במונח "עונש מאסר" כ"מקפל" בתוכו הן מאסר בפועל והן מאסר על תנאי. סעיף 52(א) לחוק העונשין קובע לעניין זה כי "הטיל בית המשפט עונש מאסר, רשאי הוא להורות בגזר הדין שהעונש, כולו או מקצתו, יהיה על תנאי". בדומה, בעבירות הקובעות ענישת מינימום מצא המחוקק לקבוע במפורש כי "עונש מאסר לפי סעיף ... לא יהיה, בהיעדר טעמים מיוחדים, כולו על-תנאי" (למשל, סעיף 355(ב) לחוק העונשין). כלומר, התפיסה היא שבהיעדר התייחסות מפורשת לעניין, המונח "עונש מאסר" כולל באופן טבעי גם מאסר על תנאי. אף בחוק המידע הפלילי שהוזכר בדברי ההסבר, לא הסתפק המחוקק בשימוש במונח "מאסר" כשהתכוון שיפורש כ"מאסר בפועל" אלא מצא לנכון להגדיר במפורש שבאותו הקשר המונח "מאסר" כולל מאסר על-תנאי שהופעל (סעיף 19(ב) לאותו חוק).

לבסוף, כך גם עולה מדיוני ועדת החוקה משנת 2014 בעניין הצעת חוק לתיקון חוק-יסוד: הממשלה. באותו מקרה, ביקשה הכנסת לתקן את הגבלת הכשירות על שרים המעוגנת בסעיף 6 האמור תוך הוספת הגבלת כשירות חמורה יותר של 14 שנים שתחול על מי שנידון לעונש מאסר בפועל בתנאים מסוימים. התיקון אושר במליאת הכנסת אך לא ברוב הדרוש (61) ולכן נקבע כי לא אושר כדן. ואולם, עולה ממנו כי הכנסת עצמה סברה שיש הבחנה ברורה בין עונש מאסר שהיה קיים כבר בסעיף, לבין עונש של מאסר בפועל שהוצע להוסיף באותו תיקון. הדבר אף הודגש בדיוני הוועדה (ראו דברי היועצת המשפטית לוועדה דאז, עו"ד סיגל קוגוט לפיהם סעיף 6(ג)(1) לחוק-יסוד: הממשלה מונע מינוי של אדם לשר גם אם נגזר עליו רק מאסר על תנאי, ודברי חכ"ל משה מזרחי ז"ל (עמ' 16 לפרוטוקול הדיון מיום 21.5.2014; עמ' 2 לפרוטוקול הדיון מיום 2.7.2014)).

מכל מקום, בלי קשר למחלוקת אודות המצב המשפטי הקיים, ברור כי בתיקון המוצע מבוקש לקבוע בצורה מפורשת וחד-משמעית שהגבלת הכשירות למינוי אדם לשר תחול רק במצב שבו הוא נידון למאסר בפועל.

נקודות לדיון

1. הזהירות הנדרשת בכל הנוגע לתיקונים לחוקי יסוד

בעקרון, נוכח מעמדם של חוקי היסוד, על הכנסת להתייחס בזהירות לכל תיקון בחוק יסוד, ולהימנע ככל הניתן מתיקונים תכופים שלהם, ובמיוחד שינוי של המגבלות המבניות הנכללות בחוקי היסוד המשטרניים הכוללים את "כללי המשחק". בנוסף, ככלל, רצוי לערוך תיקונים חוקתיים במבט "צופה פני עתיד" ולא עם תחולה מיידיית.

במספר פסקי דין שניתנו בשנים האחרונות קבע בית המשפט העליון כי במצבים חריגים תיקונים חוקתיים יכולים להיפסל אם הם אינם מתאימים להוות חלק מחוקת המדינה וחקיקתם מהווה "שימוש לרעה בסמכות המכוננת". ההלכה שנפסקה בהקשר זה על-ידי הנשיאה חיות בבג"ץ 5969/20 שפיר ואח' נ' הכנסת ואח' (23.5.2021) היא כי דוקטרינת "השימוש לרעה" מבוססת על שלושה מבחני עזר שיש לבחון ביחס לתיקון חוקתי (אף כי צוין באותו פסק דין כי אין מדובר ב"רשימה סגורה" של מבחנים): **יציבותה** של הנורמה המוצעת – האם התיקון המוצע כולל נורמה קבועה צופה פני-עתיד או זמנית במהותה; **כלליותה** של הנורמה המוצעת – האם התיקון המוצע כולל מקרה ספציפי או חלה על שורה של מקרים; **ומבחן ההתאמה למארג החוקתי** – האם מדובר בנורמה המתאימה מבחינה נושאית להיכלל בחוקה. אם חסר אחד מהמאפיינים הללו נדרש בית המשפט לבחון האם יש צידוק בכל זאת לעגן את הנורמה בחוק יסוד חרף הקשיים המתעוררים לגביה.

במקרה זה, התיקון המוצע הוא תיקון קבוע (ולא הוראת שעה) אשר יחול באופן כללי גם בעתיד, לא רק על שרים המתמנים לממשלה הנוכחית אלא על כל מינוי של שר בעתיד. לכן, לכאורה אינו מהווה "שימוש לרעה" לפי שלושת מבחני העזר שנקבעו בפסק הדין בעניין שפיר.

ואולם, בפסק דין מאוחר יותר בעניין ממשלת החילופים (בג"ץ 2905/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (12.7.2021)) חידד בית המשפט (בדעת רוב) כי יכולים להיות מקרים חריגים נוספים שבהם גם תיקון קבוע וכללי של חוק יסוד המוחל מיידיית לא יעמוד במבחן שנקבע בעניין שפיר, וזאת כשהכנסת מצויה ב"ניגוד עניינים מוסדי". הדוגמאות שניתנו בפסק הדין עסקו בסיטואציות שבהן הכנסת המכהנת "מיטיבה" עם עצמה כמוסד, או משנה בדיעבד את כללי המסגרת שבהתאם להם הצביעו הבוחרים (למשל, כנסת המאריכה את תקופת כהונתה מיידיית ומכאן ואילך, או המשנה באופן מיידי ועתידי את מספר חברי הכנסת) (שם, פס' 15-16 לפסק דינה של הנשיאה חיות).

במקרה שלפנינו, מדובר בתיקון חוקתי שמבקש לצמצם מגבלה חוקתית הנוגעת לרף הנדרש מבחינת טוהר המידות של חלק מ"השחקנים" במערכת הפוליטית עצמם, ולא מוצע להחילו באופן עתידי, על הכנסות הבאות למשל, אלא באופן מיידי. על כן, יש בו היבט "פרסונלי" משמעותי המקשה על הוועדה לדון בו "מאחורי מסך בערות" ומטבע הדברים הדיון יושפע מזהות הגורמים שהתיקון משליך עליהם. מכל מקום, במישור של דוקטרינת "השימוש לרעה", בטרם הוכרו מבחני עזר נוספים על אלה שהוזכרו בעניין שפיר, ובטרם התלבן בפסיקה משמעות המונח "ניגוד עניינים מוסדי", כל שניתן לומר בהקשר זה הוא שנראה שהמקרה הנוכחי אינו עולה כדי אותם "מקרי קצה" שהוזכרו בפסיקה הקיימת כמעוררים "ניגוד עניינים מוסדי".

בכל מקרה, נוכח אופיו הקבוע של התיקון מוצע לוועדה לבחון במבט כללי את התיקון ואת ההצדקות לו ואת התאמתם למארג החוקתי הקיים.

2. ההצדקה להקלה בתנאי הכשירות של שרים :

ככלל, תנאי הכשירות לשרים מבטאים איזון בין אינטרסים מנוגדים : **מצד אחד**, הרצון לשמירה על טוהר המידות במערכות השלטון ועל אמון הציבור בהן באמצעות הגבלת היכולת של אנשים שהורשעו בעבירות שיש עמן קלון להתמנות לתפקידי שרים. **מצד שני**, הרצון לאפשר לראש הממשלה להחליט תוך הפעלת שיקול דעת רחב ככל הניתן את מי למנות לשר (ובעקיפין, לאפשר בכך לציבור להשפיע על השאלה מי יתמנה לשר וייצג אותו בממשלה) וכן האינטרס של מי שהורשע בשיקום ותקנת השבים.

כאמור, בתיקון מוצע לקבוע כי לא יהיה די בהטלת מאסר על-תנאי על אדם כדי להוביל לפסילתו מלכהן כשר, אלא יהיה נדרש מאסר בפועל, זאת על רקע העובדה שעבירה שבה נידון אדם למאסר על-תנאי היא עבירה שבנסיבותיה נתפסת כפחות חמורה שבה ראוי להימנע משלילת חירותו של האדם וניתן להסתפק באזהרתו.

התיקון המוצע מבטא הסטה של נקודת האיזון תוך הרחבת שיקול הדעת של ראש הממשלה שהוא הגורם הממנה והדגשת האינטרס בתקנת השבים והפחתה ברף הנדרש לעניין טוהר המידות ממי שמתמנה לתפקיד של שר. **מוצע כי הוועדה תיתן דעתה לשאלת הרף המתאים בהקשר זה.**

3. השוואה בין תנאי הכשירות של שרים לתנאי הכשירות של חברי כנסת :

התיקון מקרב את הרף לעניין שרים לזה שנקבע לעניין חברי כנסת. כאמור, חבר הכנסת אינו כשיר להיבחר רק אם מוטל עליו **מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים.**

האם יש הצדקה להבחנה בין חברי כנסת ובין שרים או שרצוי להשוות ביניהם ?

מצד אחד, יש טעמים ברורים לקבוע תנאי כשירות **יותר לשרים ביחס לחברי כנסת. ראשית**, מכיוון שהזכות להיבחר כחבר הכנסת היא זכות יסוד חוקתית, לעומת מינוי לתפקיד שר שאינו זכות קנויה, יש הצדקה לקבוע כי ההגבלה על הזכות להיבחר **לכנסת** תהיה מצומצמת יותר ; **שנית**, חבר כנסת נבחר ישירות על-ידי העם והפונקציה העיקרית שהוא ממלא היא **פוליטית** כמייצג של הציבור שבחר בו. לעומת זאת, שר מקבל לידיו **סמכויות ביצוע שלטוניות** – הוא מופקד על משרד ממשלתי ומכוון את עשייתו, ובתפקידו זה יש צורך רב יותר להבטיח את אמון הציבור בטוהר המידות שלו.

מצד שני, ניתן לגרוס שיש הצדקה **ליצור האחדה** בין תנאי הכשירות של חברי כנסת לבין אלו של שרי הממשלה כדי למנוע מצב שבו אדם זוכה לתמיכה ציבורית גדולה ונבחר לכנסת, אך תנאי הכשירות הסטטוטוריים יימנעו ממנו להתמנות לתפקיד של שר במטרה להגשים את רצון הציבור שבחר בו.

בכל מקרה, יש לזכור כי הנוסח המוצע אינו יוצר האחדה מלאה בין תנאי הכשירות אלא רק מצמצם את הפער ביניהם, ומוצע כי הוועדה תיתן דעתה לשאלת ההצדקה לכך.

נספח ע/22

העתק העמ' הרלוונטיים מתוך
פרוטוקול הדיון בוועדה המיוחדת

מיום 14.12.2022

עמ' 198

הכנסת

הכנסת ה-25
מושב ראשון

פרוטוקול מס' 1

מישיבת הוועדה המיוחדת לדיון בהצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון – שר נוסף במשרד) (פ/25/81)
ובהצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון – כשירותם של שרים) (פ/25/91)
יום רביעי, כ' בכסלו התשפ"ג (14 בדצמבר 2022), שעה 12:00

סדר היום:

בחירת יו"ר

2. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון - שר נוסף במשרד), של ח"כ שמחה רוטמן
3. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון - כשירותם של שרים), של ח"כ משה ארבל

נכחו:

חברי הוועדה:

יואב קיש – יו"ר ועדת הכנסת
שלמה קרעי – היו"ר
טלי גוטליב – מ"מ היו"ר
שמחה רוטמן – מ"מ היו"ר
משה ארבל
אוריאל בוסו
בועז ביסמוט
ולדימיר בליאק
שרן מרים השכל
אלמוג כהן
מתן כהנא
יוראי להב הרצנו
חנוך דב מלביצקי
מאיר פרוש
מיכל שיר סגמן

חברי הכנסת:

שרת האנגריה קארין אלהרר
שרת הכלכלה והתעשייה אורנה ברביבאי
שרת החינוך יפעת שאשא ביטון
שרת העלייה והקליטה פנינה תמנו
סגן שר הביטחון אלון שוסטר
סגן שר הביטחון עידן רול
בצלאל אברהם
משה אבוטבול
ינון אזולאי
גדי איזנקוט
זאב אלקין
דבי ביטון
חיים ביטון
רם בן ברק
יואב בן צור

אברהם בניהו בצלאל
טלי גוטליב
מאי גולן
סימון דוידסון
מיכל מרים וולדיגר
בועז טופרובסקי
משה טור פז
יוסף טייב
חילי טרופר
עופר כסיף
נעמה לזימי
טטיאנה מזרסקי
יוליה מלינובסקי
מיכאל מלכיאלי
יעקב מרגי
שרון ניר
יואב סגלוביץ
גדעון סער
יוסף עטאונה
מאיר פרוש
יסמין פרידמן
מטי צרפתי הרכבי
גלעד קריב
עידן רול
גלעד קריב
אפרת רייטן מרום
עאידה תומא סלימאן

מוזמנים:

אביטל סומפולינסקי
זיו מאור
עמיר פוקס
תומר נאור
גיא בוסי
ענת אסיף
חיליק מרצ'ק
איל זנדברג
גיל לימון

- המשנה ליועצת המשפטית לממשלה
- יושב-ראש האגודה לזכות הציבור לדעת
- המכון הישראלי לדמוקרטיה
- התנועה לאיכות השלטון
- מומחה למשפט חוקתי ומינהלי

ייעוץ משפטי:

גור בליי
ניצן רוזנברג

מנהלת הוועדה:

איל קופמן

רישום פרלמנטרי:

הדס צנוירט;
אסתר מימון;
אלון דמלה;
חבר מתרגמים

בחירת יו"ר**יו"ר הוועדה המסדרת יואב קיש (הליכוד):**

שלום רב, אני מתכבד לפתוח את הישיבה. בהתאם להוראות סעיף 1א106 לתקנון הכנסת, הוועדה תבחר יושב-ראש מבין חבריה לפי המלצת ועדת הכנסת. לעניין הוועדות המיוחדות מחליפה הוועדה המסדרת את ועדת הכנסת, והיא החליטה להמליץ לוועדה המיוחדת לדיון בהצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון – שר נוסף במשרד) (81/25/פ) ובהצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון – כשירותם של שרים) (91/25/פ), לבחור בחבר הכנסת שלמה קרעי שיושב פה לידי כיושב-ראש הוועדה. תכף ניגש להצבעה.

אקריא את חברי הוועדה: מהליכוד: שלמה קרעי – יושב-ראש, חברת הכנסת טלי גוטליב – איפה היא? דנית פה? מישהו מהסיעה? תקראו בבקשה. אשמח שכל חברי הוועדה יהיו פה. חנוך פה? כן. בועז ביסמוט. מיש עתיד מיכל שיר עומדת פה. יוראי להב הרצנו, ולדימיר בליאק, המחנה הממלכתי – מתן כהנא, שרן מרים השכל – איפה? אפשר לקרוא לה? לא יכול להכרחי אבל אשמח שתבוא. מש"ס משה ארבל. אוריאל בוסו. יהדות התורה – מאיר פרוש. שלום. שמחה רוטמן כאן, עוצמה יהודית – אלמוג כהן. חד"ש-תע"ל – עאידה תומא סלימאן – אשמח שמנהל הוועדה שלה יקרא לה, ומהעבודה גלעד קריב – פה? גם נשמח. אמרנו 12:00. שמח לראות את השר חילי טרופר. אני יכול להצביע במקום טלי גוטליב. אצביע במקומה.

ראשית, אני מאוד שמח להפקיד את הוועדה החשובה הזו בידי שלמה קרעי. היא עוסקת בחוק יסוד: הממשלה עם שני תיקוני חוק שהוגשו לה. היו לנו דיונים ארוכים בוועדה המסדרת איך נכון לעשות זאת. אני חושב שהמתווה הנוכחי הכי נכון. בכוונה בחרנו 17 חברים כי זה משקף את החשיבות. לא הקמנו ועדת חוקה, אבל הקשר – לא סתם אנו בחדר הזה.

שלמה, אני יודע שכך תעשה – שכל מי שירצה יאמר דברו ולעשות פה דיון ממצה, חשוב. ברור שיש לנו חשיבות ללוחות הזמנים. ודאי שמעל הכול חשוב שהליך החקיקה יושלם כראוי, בכפוף לכך ששלמה ייבחר.

לידיעת חבריי מהאופוזיציה – כשהקמנו את הוועדות הזמניות של כספים וחופ וביטחון, סיעת יש עתיד – היחידה לדעתי מהאופוזיציה – בחרה להצביע נגד. אמרתי שזה בעיניי לא ראוי, לא מכובד ולא היה בכנסת ואני מאוד מקווה שהפעם זה ישתנה.

אני מעלה להצבעה את ההחלטה לבחור בשלמה קרעי כיושב-ראש הוועדה. מי בעד – ירים ידו. מי נגד? מי מתנגד?

הצבעה

בעד – 9
נגד – 4
נמנעים – אין
אושר.

יו"ר הוועדה המסדרת יואב קיש (הליכוד):

ההחלטה התקבלה. שלמה בבקשה, בהצלחה.

היו"ר שלמה קרעי:

בוקר טוב לכולם. לפני שנפתח בדיון החשוב שאנו יושבים פה כחברי האסיפה המכוננת לתיקונים בחוק היסוד אני רוצה להודות לחברי היקר יושב-ראש הוועדה המסדרת יואב קיש, לצוות הוועדה המסדרת שישב אתנו אתמול שעות ארוכות כדי להקים את הוועדות הללו, לכל עובדי הכנסת שהיו פה עד השעות המאוחרות של הלילה. נייחל, כמו שמשה רבנו בירך את עם ישראל – ויהי נועם ה' אלוהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידיו כוננהו. תודה רבה.

יו"ר הוועדה המסדרת יואב קיש (הליכוד):

אמן. בהצלחה לכולם.

משה ארבל :

אני בכוונה מדבר על הפיל שבחדר ומעלה את הטענות הללו כי חשוב שיינתן להן מענה.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד) :

למה? קריאת ביניים.

היו"ר שלמה קרעי :

ביקשתי לא להפריע. עובדה שמוציאים אותך. אתה רואה שאני מחליט.

משה ארבל :

הסוגיה הזו והחקיקה הזו מיועדת בעיקר עבורנו כלל חברי הכנסת המתנגדים והתומכים להקמת ממשלה שתובא בפניהם, עבור כל מועמד שתנאי הכשירות ידונו בעניינו.

רם בן ברק (יש עתיד) :

אל תדבר בשמנו.

היו"ר שלמה קרעי :

חבר הכנסת רם בן ברק, אתה בקריאה ראשונה.

רם בן ברק (יש עתיד) :

שלא ידבר בשמי, זה הכול.

היו"ר שלמה קרעי :

תאפשר לחבר הכנסת ארבל להשלים.

רם בן ברק (יש עתיד) :

מדבר בשם אלה שיש להם עבירות אולי.

היו"ר שלמה קרעי :

אתה בקריאה שנייה. תאפשר לו להשלים רשות הדיבור שלו ותהיה לך זכות להגיב.

רם בן ברק (יש עתיד) :

כמה פעמים הפרעת לי והיית יותר סבלני אליך. זוכר את זה או לא? הרי עד לפני שבוע לא היית ראש ועדה.

היו"ר שלמה קרעי :

תאפשר לו להשלים את דבריו.

רם בן ברק (יש עתיד) :

תמחוק את הקריאה השנייה.

משה ארבל :

כאשר לטעמי תובא לפנינו במצב החוקי הקיים היום טרם התיקון להצבעת תמיכת חברי הכנסת תמיכה או התנגדות בממשלה שהסוגיה הזו תהיה רלוונטית עבודה, חוסר הבהירות הזה פוגע בנו חברי

הכנסת. לכן הצורך בהחלטות בלשון החוק בצורה מאוד חדה וברורה נועד עבורנו הרבה יתר מאשר מועמד כזה או אחר.

בנוגע להערה שגם כתוב בדבריה של היועצת המשפטית לממשלה וגם במה שראיתי במסמך שהוצג בפנינו של המכון הישראלי לדמוקרטיה שמבקשת למצוא הצדקה להבחנה שבין כשירות שרים לכשירות חברי הכנסת לנוכח העובדה שלשר יש סמכויות משמעותיות, ביצועיות – על זה אבקש להשיב, שבאופן חד וברור, גם לפי הנוהל וגם לפי חוזר מנכ"ל של משרד הפנים, לא רק תנאי השכר והתנאים הנלווים אלא גם הסמכויות שיש לראשי רשויות במדינת ישראל, ראשי ערים הן סמכויות נרחבות. שכרם של ראשי ערים מוצמד לשכר השרים בהתאם לגודל הרשות. פעולותיו של ראש רשות מקומית והסמכויות שנתונות בידו פעמים רבות מאוד גבוהה ומשמעותית לאין ערוך משרים רבים שיושבים סביב שולחן הממשלה – כמובן תלוי משרד וכדומה. חרף האמור החוק מאוד ברור בעניין ראשי רשויות שמאפשר אלא אם כן היה מאסר בפועל, ולטובת יצירת אתה הרמוניה חקיקתית שמדברת באופן חד וברור וגורף גם לגבי נציגי ציבור שעוסקים בפעילות ביצועית וגם כאלה שעוסקים וחברים בגוף קולגיאלי כדוגמת כנסת ומועצת רשות מקומית וגם לגבי נושאי תפקידי ביצוע – אל מול כל אלה נכון יהיה להבהיר את הדרוש להבהרה, לתקן את הדרוש תיקון ולא להתעלם יחד עם כל הדברים הללו גם מהעובדה שהרשעתו בפלילים על סמך הסדר טיעון שאדבר פה ספציפית על חבר הכנסת אריה דרעי שהגיע לבית המשפט אחרי 6 שנים של עינוי דין מתמשך, ואמירתו של היועץ המשפטי הממשלה הקודם שההר לא הולף אף לא עכברון בסופו של דבר מתוך אותו הסדר טיעון שדיבר באופן ברור ומובהק על עבירת מס מהדרגה הנמוכה ביותר שלא נועדה כדי להונות את רשויות המס והפעולות הללו וההרשעה הזו אין לי ספק שאם הייתה מובאית בפני יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, לו הייתה לו סמכות לא היה נקבע קלון בעניינה. ברור לי מעל כל ספק גם לנוכח חלוף הזמן, כמעט עשור, מ-2013, מועד ביצוע אותן עבירות שהיו בהסדר הטיעון, ולאור כל האומר זה גם מנטרל את הטענה על הפרסונליות. הבעיה המרכזית שאין סמכות לטעמי ליושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לדון כלל סוגית הקלון. אשר על כן נכון יהיה שניצור הרמוניה חקיקתית, נאמר בצורה ברורה וחדה את מה שטעון להבהיר. תודה רבה לכולם.

היו"ר שלמה קרעי:

תודה, חבר הכנסת ארבל. נעבור לשמוע את דברי היועצים המשפטיים. נתחיל עם היועץ המשפטי לוועדה, גור, בבקשה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

מתי אפשר יהיה לשאול שאלות את הייעוץ המשפטי?

היו"ר שלמה קרעי:

בסבב הדוברים שאחרי שהם ידברו. הם עדיין אתנו, גור ואביטל. לכל אחד יהיה רשות דיבור. תשאלו שאלות ואתן להם להשיב מדי כמה דוברים.

גור בלי:

צהריים טובים. קודם כל, כיוון שיש פה חברי כנסת חדשים, אפנה תשומת הלב לכך שבועדת חוקה – בדרך כלל גם להפיץ לחברי הכנסת מסמך הכנה כפי שהפצנו פה – זה בטאבלטים שלכם, וגם הסעיפים הרלוונטיים שיהיו לנוחותכם כדי שתוכלו לקרוא לפני ולעבור במהלך הדיון על הדברים. זה נותן גם את הרקע המשפטי הרלוונטי, גם מעלה שאלות לדיון וגם מציף נקודות לתשומת הלב. כך גם עשינו פה. מסמכי ההכנה הזו לאורך הזמן חברי הכנסת אמרו לי תמיד, קואליציה ואופוזיציה, שהיו משאב מאוד משמעותי בהכנה לדיונים. אני שמח שאנו יכולים לתת את השירות הזה לוועדה ולחברי הכנסת.

אנחנו פה בתיקון לחוק יסוד : הממשלה. ברור שיש פה לחצים, השבעת ממשלה, לוחות זמנים, אבל כפי שציין היושב-ראש, נוכח מעמד חוקי היסוד, במיוחד שאנו מדברים על חוקי יסוד משטרתיים שקובעים את המסגרת של המשחק הדמוקרטי שלנו, ברור שיש לדון בהם בהחלטות ובצורה רצינית ושקולה. זה צריך ללוות אותנו בכל הדיונים.

פן נוסף שאומר אותו אחר כך – הוא גם בכתובים – זה שבגלל שמדובר בתיקונים לחוק יסוד : הממשלה, זה צריך לעבור ב-61 ומעלה בקריאה ראשונה, שנייה ושלישית. אני כבר מזכיר את זה כאן ויוזכר בהמשך.

קצת דברי רקע כלליים. בהצעה הזו כפי שאמר חבר הכנסת ארבל, מוצא לתקן אחד מתנאי הכשירות למינוי שרים לממשלה שקבוע בסעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה ולקבוע בסעיף שהגבלת כשירות למינוי אדם לשר בשל הרשעה בעבירה תתקיים רק אם אותו אדם נידון לעונש מאסר בפועל.

בנוסף הקיים יש שלושה מרכיבים בכשירות. אם נידון לעונש מאסר – יש מחלוקת, עמדתנו שונה מעמדת חבר הכנסת ארבל – אני כרגע שם את זה בצד – עונש מאסר. לא עברו 7 שנים מיום שסיים לרצות את המאסר או מפסק הדין, ושלוש, לא קבל החלטה פודה שאומרת: זה בסדר, למרות ההרשעה אין קלון. אלה שלושת התנאים.

הסעיף הזה עבר כל מיני גלגולים לאורך השנים, וכפי שפירטנו במסמך ההכנה הגלגול האחרון הוא מ-2001 בעקבות גם תיקון שנעשה לחוק יסוד: הכנסת. צריך גם לציין לשלמות התמונה שאם שר כבר מכהן בתפקיד ומורשע בעבירה שיש עמה קלון עליו להפסיק כהונתו באותו זמן גם אם קיבל רק קנס. לא משנה – קנס, על תנאי, בפועל – מכוח סעיף 23ב. מכוח חקיקה. שתהיה התמונה.

טלי גוטליב (הליכוד):

הוראת חוק ספציפית.

רם בן ברק (יש עתיד):

השאלה גם אם ישעסקה, אם צריך להתחשב בה.

טלי גוטליב (הליכוד):

אנחנו מדברים על החוק הנקי, על האותיות הכתובות שלו.

רם בן ברק (יש עתיד):

הוא חתם על עסקה.

היו"ר שלמה קרעי:

מחקתי את השנייה, חבר הכנסת בן ברק. זה לא אומר שהיא לא יכולה לחזור.

גור בליי:

נקודת רקע אחרונה לפני שאצלול לסוגיות שעומדות פה במוקד הדיון, החל משנות ה-90 התפתחה בפסיקת בית המשפט מה שידוע בכינוי הלכת דרעי פנחסי, לפיה גם אם שר או סגן שר עומד בתנאי הכשירות שכתובים בחוק – עדיין יכולה לעלות טענה בקשר לשיקול הדעת או הסבירות של ההחלטה למנותו או לא לפטרו מהתפקיד בשל החשש לפגיעה באמון הציבור במערכות השלטון במצבים מסוימים. זה אומר שמה שקובעים בהקשר הזה של הכשירות הוא רק נדבך אחד, ומעליו נדבך סבירות, אבל בהחלט הודגש בפסיקה שבמצבים שבהם יש כללי כשירות יש לתת להם משקל לא מבוטל כשבוחנים גם את הסבירות, כלומר הם אינדיקציה משמעותית גם לשאלת הסבירות אבל הם לא קובעים זאת חד משמעית. עד כאן בחינת רקע בסיסי.

לגבי התיקון עצמו, רוצים להוסיף את המילה בפועל. יש פה 3 נקודות מרכזיות שארצה להתייחס אליהן. אשתדל לקצר. נקודה ראשונה, האם זה תיקון מבהיר או מחדש. שנייה, לגבי הקושי שאנו רואים בחקיקה שהיא פרסונלית עם תחולה מיידית. הנקודה השלישית, מה השיקולים הרלוונטיים בלי קשר לעיתוי. כשמחוקקים חוק מסוג זה שעוסק בכשירות, מה אנו מציעים לוועדה לדון. מה שני הצדדים של הסוגיה הזו. חבר הכנסת ארבל נגע בחלקן – היחס בין ח"כים לשרים, שאלות כאלה. אתייחס לזה.

רם בן ברק (יש עתיד):

תגייד גם את עמדתך?

גור בליי:

בחלק מהדברים. בחלק – אציג את השיקולים.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

כשאתה מדבר על תחולה מיידית, אתה מדבר על תחולה רטרואקטיבית, כלומר אדם שהורשע בעבר בעבירה שגוזרת מאסר כלשהו יוחל עליו עכשיו. עבירות שקרו בעבר.

טלי גוטליב (הליכוד):

בלבד שעברו 7 שנים מתום ריצוי המאסר.

היו"ר שלמה קרעי:

תנו ליועץ המשפטי להשלים דבריו. יהיה לכם זמן לשאול שאלות. יש לנו זמן. כולם פה ידברו עד הבוקר. אין מונדיאל. אנחנו פה עד יום שישי בקידוש. הכול בסדר.

רם בן ברק (יש עתיד):

בגלל שזה מרוקו.

היו"ר שלמה קרעי:

מקודם אחד פה קרא לי גזען על חבר העמים בחוצפתו. הכול טוב. תמשיך.

גור בלי:

לגבי מתקן מול מבהיר – עמדתנו כייעוץ משפטי לכנסת שונה מעמדת המציע. אנו סבורים שבהקשר הזה – הסברנו את זה במפורט במסמך ההכנה, ואחזור על הנקודות העיקריות בעל פה, שהפרשנות ההגיונית והמתבקשת של סעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה זה כרגע שחל על מאסר על תנאי. לכן לא תיקון מבהיר אלא משנה. הסעיפים בפניכם והדברים די ברורים.

המציע הדגיש רק חלק מהסעיף. בסעיף כתוב שאיך מונים את שבע השנים מתקופת המאסר? או מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין. יום סיום ריצוי עונש המאסר ודאי רלוונטי למאסר בפועל. יום מתן פסק הדין זה מועד שרלוונטי למאסר על תנאי כי שם אינך מרצה דבר.

טלי גוטליב (הליכוד):

זה לא נכון. זה כשיש לך מאסר בפועל שמנכה ימי מעצר. זה לא נכון.

רם בן ברק (יש עתיד):

נותנים ליועץ המשפטי לדבר?

היו"ר שלמה קרעי:

אתה לא הסגן שלי. אתם מאבדים את השפיות. תנו ליועץ המשפטי להשלים דבריו.

גור בלי:

הקריאה הפשוטה במקרה הזה של שתי החלופות, האחת מדברת על זה שהריצוי נוגע למצב של מאסר בפועל, ויום פסק הדין נוגע למאסר על תנאי שבו אינך מרצה דבר. למה כתוב לפי המאוחר – כי כאשר אדם כן מרצה מאסר בפועל – קודם כל גוזרים עליך כמה שנים ואז אתה מרצה. זה לפי סיום הריצוי.

הדבר הזה מתחזק כשמשווים לסעיף המקביל שנמצא בפניכם בחוק יסוד: הכנסת. הם נחקקו על ידי אותה כנסת בתקופה מאוד דומה, ושם יפה מאוד ידעה הכנסת לומר כשהיא רוצה לומר מאסר בפועל, כתבה: בפועל, וגם באותו מקרה לא במקרה דיברו רק על 7 שנים מיום תום ריצוי המאסר. לא הזכירו את החלופה של יום מתן פסק הדין כי החלופה בעינינו של יום מתן פסק הדין לא רלוונטית למאסר על תנאי.

לכן כששמעתי הסברים אמרו: על מה שהוא ריצה קודם וכו'. אם כך, לכאורה היה צריך להיות גם בחוק יסוד: הכנסת. לא. כשמיישבים אחד מול השני את חוק יסוד: הממשלה וחוק יסוד: הכנסת, זה נמצא בפניכם. ברור שפה כתוב מאסר, פה הוסיפו את המילה בפועל, כשיש רק מאסר לרבות על תנאי, הפרשנות שלנו, יש שתי חלופות לספור. כשיש רק בפועל יש רק חלופה אחת. לכן הדברים בעינינו מאוד ברורים.

הדבר הזה מקבל חיזוק נוסף בעינינו. הדוגמאות הרבות שיש במשפט הפלילי, החל מסעיף 52 לחוק העונשין שמגדיר בכלל מה זה מאסר על תנאי שתמיד מדבר על מאסר על תנאי כחלק מאסר. שופטים כעניין שבשגרה אומרים: כך וכך שנים, מתוכם כך וכך על תנאי. רואים את זה גם בענישת מינימום והרבה מאוד מקומות אחרים. לבסוף, הנקודה האחרונה בהקשר הזה, בשנת 2014 ועדת חוקה בכנסת, פתחנו את הפרוטוקולים, דנה בתיקון לנושא הזה, נקי. לא הייתה הקמת משלה, לא היו פרסונות שדיברו עליהן. רצו להחמיר. זו הייתה הצעה של חבר הכנסת משה מזרחי ז"ל שנפטר לפני ימים ספורים. בסופו של דבר אושר במליאה אבל לא ב-61 ולכן לא נכנס לספר החוקים - הייתה הפרדה בין מאסר 7 שנים, מאסר בפועל 14 שנים. לכולם היה ברור וזה נאמר גם בפרוטוקולים - אנו מפנים במסמכי ההכנה שלנו כולל היועצת המשפטית של הוועדה דאז אז סיגל קוגוט, כולל חבר הכנסת מזרחי ז"ל, כל הזמן אמרו בוועדה, מאסר, כולל מאסר על תנאי, ולכן מאסר מספיק לכתוב את זה, וכשאומרים מאסר בפועל זה מאסר בפועל. זה היה נקי כשלא דובר על שום דבר.

היו"ר שלמה קרעי:

היועץ המשפטי - - -

רם בן ברק (יש עתיד):

למה אתה מפריע?

היו"ר שלמה קרעי:

אני היושב-ראש. אני יכול להפריע בלי אישור. מה שאתה אומר על 2014 שהיה דיון נקי - יש לזכור ולהבהיר שזה היה אחרי חקיקת החוק. כלומר אין לזה משמעות למה הפרשנות הנכונה. הם אמרו כך ב-2014, אנחנו היום חושבים אחרת.

קריאה:

כשזה היה משיקולים פוליטיים - שם הייתה האמת.

היו"ר שלמה קרעי:

הבנתי את מה שאמר.

גור בלי:

זה מביא אותי לנקודה הבאה. לפעמים כשיש מקרה אחד על השולחן, זה אולי קצת משפיע על שיקול דעתנו. לעומת זאת כשלא היה דבר על השולחן, זו הייתה המסקנה וחוזרים על זה כמה פעמים בדיון. משה מזרחי אומר: כולל מאסר על תנאי? היא אומרת, היועצת המשפטית: כן. לכן דעתנו החד משמעית היא שבהקשר הזה המאסר - - -

היו"ר שלמה קרעי:

כלומר לא חברי הכנסת חשבו כך. היועצת המשפטית חשבה כך.

משה טור פז (יש עתיד):

זה נשמע נורא ברור.

גור בלי:

עד כאן מבהיר או מחדש – בעינינו זה מחדש. כפי שנאמר פה, הכנסת רשאית לחדש. הפה שאסר הוא הפה שהתיר. לכן מותר לשנות בהחלט, הכנסת סוברנית לעשות זאת בכובעה כרשות מכוונת אבל בעינינו זה שינוי. זה לא הבהרה.

זה מביא אותי לנקודה השנייה שגם עליה דיברו כמה וכמה דוברים. כאמור על כנסת להתייחס בזהירות לכל תיקון בוק היסוד ולהימנע משינויים תכופים שלהם, כי המשחק הדמוקרטי כמו כל משחק - אנו רוצים שיהיה יציבות בכללים כמה שאפשר ושהכללים ייקבעו בצורה צופה פני עתיד כמה שיותר. וככל הניתן לא להחיל אותם על אירועים נתונים ברגע מסוים. במקרה שלפנינו, זה לא מה שקורה. במקרה שלפנינו מדובר בתיקון חוקתי, שרוצה לצמצם מגבלה חוקתית. זו מגבלה חוקתית. לא מדובר במצב כמו מנגנון חדש כמו ממשלת חלופין או שר נוסף במשרד או דברים אחרים. מדובר במגבלה שלא מאפשרת לבן אדם להתמודד, ובעצם במצב שבו המגבלה הזאת עושה מלאכתה, עובדת כשהיא מגבילה אותנו, במצב הזה הכנסת מבקשת לשנות אותה, ולשנות בעצם את הרף מבחינת טוהר המידות של השחקנים במערכת הפוליטית עצמה. אם הכנסת הייתה סבורה, שזו מגבלה לא מוצלחת, ושצריך לשנותה – אפשר להחיל אותה עתידית, לומר: היא תחול מהכנסות הבאות ואז אנחנו במצב הכי נקי, אבל במצב הזה - אם הכנסת חושבת שצריך לשנות את הסטנדרט באופן עקרוני, הייתה יכולה להחיל את זה למשל מהכנסת הבאה.

משה טור פז (יש עתיד):

אבל זה לא פרסונלי.

גור בלי:

בסיטואציה הזו אנו סבורים שיש פה היבט פרסונלי משמעותי שמקשה על הוועדה לדון בתיקון מאחורי מסך בערות מה שנקרא, וברור שזה משפיע. העובדה של הגורמים שמושפעים מזה, משפיע באופן טבעי על שיקול הדעת של חברי הכנסת, ובמובן זה – זה תיקון לא פשוט בכלל. אתן דוגמה מימים אלה. לו היינו דנים באופן מופשט בכללי הנבדל לפני המונדיאל או אחריו, אפשר היה לחשוב אם הכלל מוגזם או לא. הורס התקפות טובות.

משה טור פז (יש עתיד):

אפשר לקרוא לזה חוק מסי במקום חוק דרעי.

גור בלי:

אבל כאשר אנחנו במצב שנבחרת מסוימת היא בהתקפה במשחק מסוים, וקובעים שמישהו - ברור שאתה קבוצה שמתקיפה תגיד שזה לא נבדל, והקבוצה השנייה תגיד שכן.

שר הבינוי והשיכון זאב אלקין:

אני חושב שהמקרה לא דומה כי פה הקבוצה במתקפה רוצה לקבוע את כלל הפנדל, אם הולכים לדוגמה שלך.

גור בלי:

אני מדבר על היכולת לדבר באופן בלתי-תלוי בדמויות ובאופן נקי. אל מול מצב שבו השחקנים - -

היו"ר שלמה קרעי:

אתה בעצם אומר שגם הטענות של האופוזיציה הן טענות פוליטיות, לא נקי.

גור בלי:

לא אמרתי פוליטיות. כולם במשחק פוליטי.

היו"ר שלמה קרעי :

זה דו כיווני.

מיכל שיר סגמן (יש עתיד) :

מה פוליטי בעבריון שהורשע פעמיים על ידי בית משפט?

היו"ר שלמה קרעי :

את לא ברשות דיבור.

גור בלי :

אמרתי דבר ברור שלצערי אמרנו אותו גם בכנסות קודמות. יש לי פה ציטוטים של חברי כנסת משני הצדדים שאמרו את זה משני הצדדים. הדבר הוא מאוד ברור. כשמקבלים את הכללים האלה במצב עם תחולה מיידי, כשברור על איזה שחקן או שחקנים זה חל, כל הדיון – קשה מאוד להתרחק ולקבוע מהי הנורמה החוקתית הטובה למדינת ישראל. הדיון מושפע מאוד מכל הצדדים, מהזהות של הפרסונות בעניין הזה.

ברמה של התערבות שיפוטית בהקשר הזה, בפסקי דין שונים התפתחה דוקטרינה שמכונה השימוש לרעה בסמכות המכוננת, שהתייחסה למקרים שבהם לא בגלל התוכן של הצעת החוק אלא בגלל דברים שקשורים במסגרת של החקיקה שלה, בית המשפט יכול אולי להתערב בהם, קבעו שלושה עזר, בית המשפט קבע: יציבות הנורמה, כלליות הנורמה והתאמתה למסגרת החוקתית הכוללת. במקרה הנוכחי - התיקון הוא קבוע ולא חל רק פה אל יחול גם לעתיד. הוא גם חלק מהמערך החוקתי. במובן הזה התיקון הזה לכאורה תואם.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד) :

אדוני היועץ המשפטי, כפיח שאמרת, הכנסת רשאית לחוקק כך אם היא חושבת. תפקידך כיועץ משפטי לומר דבר מאוד-מאוד פשוט: חוקי או לא חוקי. מה שאנו כרגע מקבלים זה סוג של - -

רם בן ברק (יש עתיד) :

מה פתאום? אתה לא שואל, אתה אומר.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד) :

אני חושב אחרת. אל תגיד לי מה פתאום.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד) :

למה אתה מאפשר לו?

היו"ר שלמה קרעי :

אישרתי לו שאלה קצרה.

שר הבינוי והשיכון זאב אלקין :

הוא יועץ משפטי לוועדה, לא לממשלה.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד) :

בכל מקרה השאלה שלי מאוד פשוטה. למה חברי הוועדה צריכים עכשיו, בכל הכבוד, לקבל את עמדת על זה, אם זה כך או אחרת? נורא-נורא פשוט. בסוף כן, לא. שחור, לבן.

יסמין פרידמן (יש עתיד):

אז בוא נבטל את היועצים המשפטיים של הוועדות. זה מה שאתה אומר?

היו"ר שלמה קרעי:

חברת הכנסת פרידמן.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד):

אם היית מקשיבה במקום לצעוק, היית מבינה בדיוק מה אני אומר. היית מבינה מה אני שואל. אני עורך דין 22 שנה.

יסמין פרידמן (יש עתיד):

יאללה עם 22 שנה. מה הקשר?

טלי גוטליב (הליכוד):

נשמה, שנינו 22 שנה עורכי דין, והוא מהטובים שיש אגב. קנאת סופרים תרבה חוכמה.

יסמין פרידמן (יש עתיד):

אני 22 שנה הייתי מתנדבת. נראה לי שזה יותר שווה.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד):

השאלה שלי נורא פשוטה: מה הרלוונטיות עם כל הכבוד לכל הסקירה הארוכה הזו ולכל חוות הדעת הזו? אני לא אומר לבטל. אנו כוועדה מחוקקת צריכה לקבל את עמדת היועץ המשפטי כיועץ שיגיד האם אתם יכולים לחוקק או לא. אם יש מניעה משפטית – מהי, ואם אין, אין מניעה משפטית וזהו.

היו"ר שלמה קרעי:

גור, אני חושב שהתכוונת להתייחס לזה, אז תתייחס לזה יותר מפורטות.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

היו"ר שלמה קרעי:

מה קורה? אני שאלתי אותו. גור, בבקשה.

גור בלי:

אשיב לשאלה. חברי הכנסת הוותיקים פה במשכן יכולים להעיד שההסתכלות הזו מחמיצה הרבה מהתרומה של היועצים המשפטיים לוועדות השונות בעבודת החקיקה. אני חושב שהתרומה שלנו באופן רחב יותר היא לסייע לוועדות גם להבין, מה הרקע המשפטי לחקיקה, גם לקבל הצעות לחלופות, גם לשמוע איך אנחנו חושבים – במקרה הזה חקיקה חוקתית צריכה להיראות. מה ישפר אותה ויטייב אותה. בסופו של דבר דווקא בגלל שאין לנו היכולת לומר שיש מניעה, דווקא בגלל המעמד של הייעוץ המשפטי לכנסת כלא בעל זכות וטו בהקשר הזה התוכני, אני מציע לך להסתכל על הייעוץ המשפטי לכנסת כמשאב. אתה יכול לומר: למרות מה שאתה אומר ולמרות שאני ממליץ לעשות חקיקה חוקתית בראייה צופה פני עתיד ולא על מקרה פרסונלי – למרות זאת אני רוצה לעשות זאת. אני יכול להגיד לך בסעיפים בדברים הרבה פחות שנויים במחלוקת: אני ממליץ לך בחוק חדלות פירעון לעשות כך וכך כי כך עושים באנגליה. אתה יכול לאמץ זאת או לא. אנחנו נותנים לוועדות הכנסת לפי מיטב היכרותנו ושיפוטנו המקצועיים את עמדתנו המשפטית העקרונית.

היו"ר שלמה קרעי :

חברת הכנסת פרידמן.

משה טור פז (יש עתיד) :

היו"ר שלמה קרעי :

חבר הכנסת טור פז, אתה בקריאה שלישית. חמש דקות הפסקה.

משה טור פז (יש עתיד) :

התאפסתי.

היו"ר שלמה קרעי :

אז קריאה ראשונה.

רם בן ברק (יש עתיד) :

מבקשים מהיועץ המשפטי להגיד : חוקי או לא חוקי.

גור בלי :

אשיב לשאלה ואז אמשיך ברצף הדברים. אני חושב, שאלה לגיטימית. אני חושב שעניתי. עלתה שאלה, אם יש הצעה קונקרטיה שנובעת מזה. הצעה קונקרטיה שאני יכול לחשוב עליה בשלוף : תחילתו של חוק זה בכנסת ה-26.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

רעיון מצוין.

יסמין פרידמן (יש עתיד) :

אני בעד.

משה טור פז (יש עתיד) :

יתכבד השר.

היו"ר שלמה קרעי :

חברי הכנסת, תנו ליועץ המשפטי להשלים דבריו.

גור בלי :

ניסיתי להשיב לחבר הכנסת מלביצקי לגבי רוחב היריעה של התפקיד שלנו וגם הוא שאל : אז מה ההערות בעלמא – איך הן מיתרגמות לחוק. הטענה העיקרית שלי היא בקושי, בחקיקה שהיא פרסונלית וחלה מיידיית כשכולנו יודעים מי השחקנים, צד אחד יהיה בעיד ואחד יהיה נגד, ולא באופן נקי – אם אתה קובע שזה חל מהכנסת הבאה – אולי אז הדבר הזה לא מושפע מהדמויות עצמן. זה דרך מסוימת לפתור את זה.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד) :

זה מבחינתך מניעה עיקרית.

גור בליי :

אמרתי שזה הוא הקושי העיקרי שאנו רואים בעניין הזה. תכף אדבר לגופו של התיקון.

לגבי הפסיקה של בית המשפט בקשר הזה. בית המשפט בחן חקיקת יסוד של הכנסת על רקע, במסגרת מסגרת החקיקה שלהם במסגרת דוקטרינה שכונתה שימוש לרעה בכותרת חוק יסוד שפותחה החל מבג"ץ סתיו שפיר והלאה. דיברו שם על מבחן הכלליות.

טלי גוטליב (הליכוד) :

שם זה היה הוראת שעה.

גור בליי :

אני שומר את זה להמשך. מייד. יציבות, כלליות והתאמה למארג החוקתי, אלה שלושה פרמטרים שבית המשפט דיבר עליהם. באופן מקורי זה כוון במידה רבה, כפי שציינה חברת הכנסת גוטליב - להוראות שעה. במקרה הזה לא מדובר בהוראת שעה כי התיקון הוא קבוע, והוא לא רק על מקרה אחד – על מקרה אחד אבל גם על מקרים רבים בעתיד. גם על מינויי שרים בעתיד. לכן במובן הזה לכאורה הוא עומד ברמה הראשונית במבחנים של סתיו שפיר והוא לא שימוש לרעה.

אבל המצב טיפה יותר סבוך מזה כי בפסק דין מאוחר בנושא ממשלת חילופים וגם בפסק דין סתיו שפיר עצמו נוספו רבדים נוספים בהקשר הזה. קודם כל בפסק דין בעניין ממשלת החילופים גם על משהו שלא היה הוראת שעה, בית המשפט אמר שיכולות להיות סיטואציות שבהם תיקון שהוא לא הוראת שעה והוא קבוע וכללי ייחשב שימוש לרעה אם הכנסת נמצאת בניגוד עניינים מוסדי. ככה התייחס לזה בית המשפט. במקרים שבהם הכנסת מיטיבה עם עצמה כמוסד, משנה בדיעבד כללי המסגרת שלה, הדוגמאות שהובאו בהקשר הזה הן מאוד קיצוניות, של כנסת שמאריכה לעצמה את הכהונה או מקטינה מספר חברי הכנסת. לכן בשורה התחתונה בהיבט של הדוקטרינה של השימוש לרעה אני לא יכול לומר חד משמעית היכן הפסיקה תיפול על הנושא הזה. מצד אחד לכאורה מבחני העזר של סתיו שפיר יותר מכוונים בבסיסם להוראת שעה ופה זה לא הוראת שעה. מצד שני כן התפתח בפסיקה המושג של ניגוד עניינים מוסדי, וגם נאמר שמבחני העזר האלה אינם רשימה סגורים - יכולים להיות עוד. לכן בהקשר הזה כל מה שאני יכול לומר שהפסיקה מתפתחת בכיוון הזה. קשה לראות לאיזה כיוון. בהחלט יש פה קשיים. מצד שני העובדה שמדובר בהוראת קבע כללית הוא לטובת החקיקה. זה פתוח.

שמחה רוטמן (הציונות הדתית) :

מה מקור הסמכות של בית המשפט לומר את זה?

גור בליי :

זאת שאלה אחרת. אני מדבר על הפסיקה הקיימת. זאת שאלה נפרדת. אתה יודע שאני תמיד שמח להידיין איתך על השאלות האלה, שמחה.

היו"ר שלמה קרעי :

נתכנס לשורת סיכום.

גור בליי :

לסיום, התוכן של ההסדר, שגם את זה הזכירו – חבר הכנסת מלביצקי ואחרים. בכל מקרה למרות כל מה שנאמר עכשיו בהנחה ששמים בצד את ההיבטים הפרסונליים ואת הקשיים שנובעים מכך, בסופו של דבר כן חשוב שהכנסת תנסה להסתכל בצורה נקייה ככל הניתן על תוכן התיקון הזה, שאומר מפורשות, בלי קשר לעמדה אם זה מבהיר או מחדד, זה אומר שמאסר על תנאי חד-משמעית לא יפגע בכשרות אלא רק מאסר בפועל.

הכנסת צריכה לחשוב האם היא רוצה את זה. יש פה שיקולים – מנינו אותם במסמך ההכנה – מצד אחד, ככל שאתה מקשה את הכשירות, מציב תנאים יותר קשים, אתה מעלה את רף טוהר המידות ואמון הציבור, מערכות השלטון שיגיד: אני לא רוצה אנשים שהורשעו אפילו במאסר על תנאי או אפילו בקנס. הכיוון השני, ככל שמקלים - משאירים לראש הממשלה אפשרות להפעיל שיקול דעת רחב יותר

במינוי, ובעקיפין מאפשרים לציבור להשפיע באופן יותר חופשי על מי יתמנה לתפקיד שרים. הציבור לא בוחר את השר אבל את חברי הכנסת ומהם מתמנים שרים. הוועדה צריכה לדון באיך ובגיסא בעניין.

נקודה אחרונה, היחס מול חברי הכנסת, חברי הכנסת מול השרים. העמדה לאורך השנים של הכנסת הייתה שיש מקום – גם כתבנו זאת במסמך ההכנה – יש הבחנה בין חברי כנסת לשרים, כי חברי כנסת הם קודם כל נבחר ציבור, לכן צריך להיות יותר מקלים איתם, כלומר הרף לגביהם גם צריך להיות יותר גבוה כי הם נבחר ציבור ישירים, וגם לגבי שרים – הם גם לא נבחרים ישירות וגם הם ממלאי פונקציה ציבורית. יש להם זכויות ביצוע שלטוניות. יש יותר חשיבות לשמור על אמון הציבור וטוהר המידות שלהם וכו'. לכן עד היום היה פער כזה. התיקון פה מציע לצמצם אותם. עדיין הוא נשאר כי חברי כנסת, לפי המוצע, רק מעל 3 חודשי מאסר בפועל יצטרכו לבדוק אם יש להם קלון, ופה מוצע ששרים רק אם יש להם יום ומעלה, כלומר נשאר דלתא אבל היא מצטמצמת. הוועדה צריכה לחשוב אם זה המסר שהיא רוצה להעביר בין היחס בין חברי כנסת לשרים ובין חופש הפעולה של ראש הממשלה לבין הסטנדרטים בתחום טוהר הצמידות.

היו"ר שלמה קרעי:

תודה. לפני עמדת נציגת היועצת המשפטית לממשלה, יש לי כמה הערות לומר על דבריך. קודם כל, הפער שאמרת שקיים בין חברי הכנסת לשרים בממשלה הוא לפי פרשנותך. בעיניי, להשוות ניסוחים – כן כתוב בפועל, כאן כתוב שלושה חודשים – זה לא הלכה למשה בסיני. בפני חברי הכנסת כשהם מחוקקים חוק לא עומד מכלול ספר החוקים, הם לא דנים על קוצו של יו"ד. מחוקקים כפי שנראה להם. לכן השיטה של הפרשנות וההשוואה והמילה פה ושם בעיני לא מדויקת.

הערה יותר מהותית – ממתני חוקי היסוד - - -

מיכל שיר סגמן (יש עתיד):

זאת הסיבה שנתניהו התפטר פעם קודמת, אני מזכירה לך.

היו"ר שלמה קרעי:

את בקריאה שנייה. נקודה יותר מהותית – הניסיון לדון בחוקי יסוד כשאנחנו יושבים כאן באסיפה המכוננת ולדון אותם בהיבט פסיקה, זה ממש הזוי בעיניי.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

היו"ר שלמה קרעי:

חבר הכנסת הרצנו, תן לי לומר את מה שאני רוצה. גם לי אתה לא מאפשר רשות דיבור? יגיע תורך – תאמר את מה שאתה רוצה. תרשום הערות.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

אפשר הערות ביניים ליושב-ראש.

היו"ר שלמה קרעי:

אסור ליושב-ראש.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

אז מה מותר לחברי הכנסת?

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

שווה לבדוק את זה מול היועץ המשפטי של הכנסת.

היו"ר שלמה קרעי :

אתה בקריאה ראשונה.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד) :

מה מותר?

היו"ר שלמה קרעי :

די.

ולדימיר בליאק (יש עתיד) :

היו"ר שלמה קרעי :

חבר הכנסת בליאק.

ולדימיר בליאק (יש עתיד) :

לא מדבר איתך.

היו"ר שלמה קרעי :

אל תדבר. אתה מפריע לי.

שרת החינוך יפעת שאשא ביטון :

באמת אמרת את זה?

משה טור פז (יש עתיד) :

נראה לי ששלמה קרעי לא התרגל למעמדו. אתה יו"ר ועדה.

היו"ר שלמה קרעי :

אתה בקריאה שנייה.

היו"ר שלמה קרעי :

בכלל הנרמול הזה, בחינת ההיבטים של חוק יסוד, הרי ממה בית המשפט בכלל שואב את כל סמכויותיו? מחוקי יסוד. האם אנחנו עכשוי דנים האם חוק יסוד, לראות האם זה סביר, האם נכנס לפרמטרים של שפיטה? ממתני הכנסת נכנעה להפיכה שיפוטית של חוקי היסוד? מעולם לא הסכמנו להיכנע לכך שחוקי היסוד יוכלו להיות נידונים האם הם בסדר או לא בסדר. לכן השאלה המשפטית היא לא רלוונטית בכלל בעיניי. מה שרלוונטי כאן זה שאלה ערכית, אולי שאלה פוליטית. זו השאלה שעומדת כאן כשאנחנו באים לתקן את חוקי היסוד בשבתנו כאסיפה המכוננת. היבטים משפטיים בעיניי פחות חשובים.

גלעד קריב (העבודה) :

משפט מופלא. ההיבטים המשפטיים פחות חשובים, כשעוסקים בחקיקה.

היו"ר שלמה קרעי :

נכון.

אוריאל בוסו (ש"ס) :

לפיד ענה ליועץ המשפטי : בעיניי זה חוקי. מכאן תתקדמו.

גלעד קריב (העבודה) :

היבטים של פסיקה לא רלוונטים לחקיקת חוקי יסוד.

אוריאל בוסו (ש"ס) :

לא היה כזה דבר שראש ממשלה אומר ליועצת המשפטית לממשלה : בעיניי זה חוקי. מכאן תתקדמו.

היו"ר שלמה קרעי :

היבטים של פסיקה לא רלוונטיים בשבתנו כאסיפה המכוננת לחקיקת חוקי יסוד.

גלעד קריב (העבודה) :

האסיפה המכוננת לא כדאי שתכתב עם עמדות? לא חייבת לקבל אבל להתכתב עם עמדות בפסיקה, לא רלוונטי מה שבית המשפט העליון של מדינת ישראל אומר על ערכי היסוד?

היו"ר שלמה קרעי :

קודם כל אנחנו נבחרנו על ידי הציבור ולא בית המשפט העליון. אם הקשבת לכל חוות הדעת של היועץ המשפטי, הוא נותן חוות דעת בהקשרים של מה נאמר בפסיקה פה ומה נאמר בפסיקה - - -

גלעד קריב (העבודה) :

אנחנו לא רוצים לדעת את זה? זה לא תפקידו לתת לחברי הכנסת שדנים בהצעת חוק יסוד לדעת מה בית המשפט העליון של מדינת ישראל אמר בנושאים האלה? גם לזה צריך לכסות עיניים, לכסות אוזניים, לא להקשיב לבית המשפט?

היו"ר שלמה קרעי :

כפי שראית נתתי לו לדבר עד סוף דבריו. הקשבת לו היטב. ההערה שלי שהיבט של הפסיקה פחות רלוונטי בהרבה בחקיקת חוקי יסוד. זה לא חוק רגיל שאתה אולי בוחן אותו לאורם של חוקי היסוד.

משה ארבל :

גם היועץ המשפטי בדבריו בכתב ובעל פה לא אמר שמדובר בשימוש לרעה בסמכות הרשות המכוננת. אז גם בהלימה לאותה פסיקה שגם אם יש מקום לערער עליה - - -

היו"ר שלמה קרעי :

זה קל וחומר.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד) :

אני הבנתי את היועץ המשפטי אחרת.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

אני רוצה לשאול שאלה כי היא מאוד חשובה וחשוב לשמוע את גור לפניה. האם חבר כנסת ארבל, כי הוא חבר בסיעת ש"ס, ומגיש חוק לנושא אריה דרעי שהוא יו"ר מפלגתו - האם בכלל כשיר להגיש כזו הצעת חוק?

היו"ר שלמה קרעי :

אאפשר לגור להשיב על זה כשיגיע זמן היועצים המשפטיים להשיב על שאלות.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

אולי בכלל אין מקום להצעת החוק הזו.

היו"ר שלמה קרעי :

אם לא היה מקום – היה אומר זאת בדבריו. כרגע אמר שמשפטית, אין בעיה עם החוק גם לאור הפסיקה ולאור הכללים ולאור שאמרתי שזה פחות רלוונטי בעיניי. אאפשר לו לענות כשיגיע הזמן.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד) :

הדברים של היועץ המשפטי פשוט סתרו את כל דברי ההסבר של הצעת החוק, ומה שאמר חברי חבר הכנסת ארבל -

היו"ר שלמה קרעי :

לא סתרו שום דבר. הבנת הנקרא והנשמע. אמר שהצעת החוק היא תקינה ועומדת בכללים שנקבעו.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד) :

מבחינתי הדברים של היועץ המשפטי הבהירו לי, מאחר שחבר הכנסת ארבל אמר שמדובר בשינוי חוק יסוד בצורה שמבהירה, בצורה כללית ולא פרסונלית, היועץ המשפטי הסיר את המסכות ואולי שווה לזמן בהקשר הזה את עבריין השמחה, את אריה דרעי לאולם הזה כי מדובר פה בחוק פרסונלי, לא כללי, רטרואקטיבי, כשהיועץ המשפטי לוועדה קבע שיש קשיים שאולי נכון לדחות את התחולה של הכנסת הזו לכנסת ה-26. הדברים חשובים בהקשר הזה.

ולדימיר בליאק (יש עתיד) :

שאלה ליועץ המשפטי. האם המשקל של ההיבט הפרסונלי בהצעת החוק, עד כמה הוא מקשה עלינו בבואנו לדון בהצעה?

היו"ר שלמה קרעי :

תודה. חבר הכנסת ארבל.

משה ארבל :

אדוני היושב-ראש, אני באמת אומר זאת בצורה הכי כנה : אני שמח על כמות חברי הכנסת הגדולה והמשמעותית וריבוי הדעות שמגיעים לוועדה. זה מלמד על רצון חברי הכנסת ללבן את הסוגיות הללו. לא לחינם יש צורך ברוב מיוחד במליאה של למעלה מ-61 כפי שציין היועץ המשפטי. הצורך הזה נועד ואני שמח שבא לידי ביטוי בוועדה, כדי שהסוגיות הללו יהיו מלובנות לעומק. אנו לא מחוקקים כעת תיקון לחוק יסוד מתוך חשש כלשהו, מה ייפסק בבית המשפט או מה לא ייפסק. זו לא השאלה. אנו כרגע התאספנו כדי לומר מה הנורמה שלדעת הכנסת צריכה לחול מעתה ועד עולם לא בהוראת שעה; באופן ברור. וכן, גם הדעות המתנגדות לדעתי נכון להן וחשוב להן שיישמעו ותישמענה כאן בצורה מאוד ברורה כדי שהתהליך הזה יהיה בלב פתוח ונפש חפצה בצורה מיטבית. תודה.

היו"ר שלמה קרעי :

בבקשה.

רם בן ברק (יש עתיד):

אני רוצה לשאול שאלה לא קשורה ליועץ המשפטי, בעניין טיפה שונה מההסבר על החוק שהיה לדעתי הסבר מצוין ומקיף וחשוב. אני רוצה לשאול באופן כללי, כשעושים עסקת טיעון, מה הדיון עם מי שמפר את עסקת הטיעון?

היו"ר שלמה קרעי:

תודה. אביטל, נציגת היועצת המשפטית לממשלה, בבקשה.
תודה. אשמח אם ככל הניתן יאפשרו לי לדבר באופן רציף, וככל שיהיו שאלות נענה עליהן בהמשך.
קודם כל, אני מביאה את עמדת היועצת המשפטית לממשלה ביחס לפרשנות של הדין הקיים של הוראת חוק היסוד ולקשיים ולהיבטים המשפטיים שעולים ביחס להצעת החוק. הצעת החוק הזו היא הצעה כפי שנאמר פה, שמבקשת, שעוסקת בתנאי הכשירות, תנאי הסף המינימליים של שרים לכהן בממשלה בהיבטים של טוהר מידות. כמובן, היא פה על השולחן במסגרת הכובע של הכנסת כרשות מכוונת. נקודת המוצא של הדיון הזה, שלכנסת יש פררוגטיבה רחבה לעצב את הוראות חוק היסוד בהתאם לשיקול דעתה. זה נקודת המוצא לדיון כולו. יחד עם זאת לא ניתן להתעלם מהחריגות של הצעת החוק שלה – לא רק בעיתוי שלה; גם במטריה החוקתית שהיא עוסקת, בשינוי של הצעה או בהצעה לשנות את ההסדר הזה ערב הקמת ממשלה זה דבר מאוד לא שגרתי, ודאי לא ביחס להסדר שעומד בתוקפו הרבה מאוד שנים. לכן אנו מבקשים להביא בפניכם את הסוגיות המרכזיות שלטעמנו נכון לשים על השולחן ואת הקשיים המשפטיים שלעמדתנו קיימים בהצעת החוק.

מה הצעת החוק הזו מבקשת לעשות – היא קובעת שתנאי הסף למי שיכהן כשר בממשלה תהיה הרשעה עם מאסר בפועל. שרק במקרה כזה צריך יהיה לבדוק את סוגית הקלון כתנאי לכהונה בממשלה. מנגד, מי שהורשע בעבירה והוטל עליו עונש מאסר על תנאי אפילו סוגית הקלון שלו לא תיבדק לצורך תנאי הסף המינימליים לכהונה בממשלה. זו המהות של הצעת החוק. יש למסגר מבחינת מה היא מבקשת להביא.

בדברי ההסבר כפי שציין חבר הכנסת ארבל בדבריו יש שתי הצדקות שמובאות לשינויים המבוקשים: אחת, שיש פה הסרת עמימות, וההסדר עצמו כבר היום מתייחס למאסר בפועל בלבד ומדובר רק בהבהרה מה שנקרא במחוזותינו תיקון מבהיר. הדבר השני, שגם מהותית, יש הצדקה ליצור הרמוניה חוקתית ורף שווה לחברי כנסת ושרים, להנמיך את הרף לרף של חברי הכנסת.

משה ארבל:

וראשי ערים ונבחרי ציבור.

אביטל סומפולינסקי:

נכון, כדי לייצר רף זהה לכל הקבוצה הזו. יש לומר שהצעת החוק הזו לא מייצרת רף זהה לחברי הכנסת, כי עדיין חברי כנסת ושרים יש ביניהם עדיין הבחנות.

אני רוצה להתייחס לשני הדברים הללו ואז אתייחס לעיתוי שבו אנו דנים בהצעת החוק. בכל הקשור לפרשנות – וכפי שציין היועץ המשפטי לוועדה, והדברים הובאו בהרחבה, אני לא מוצאת מקום לחזור עליהם אבל זו הייתה עמדת היועצת המשפטית לממשלה כשראש הממשלה המיועד פנה אליה בנושא הזה. הדברים הובאו בהרחבה. מה שכן אני רוצה לציין, שלמען הסר ספק, לא מדובר בפרשנות פרסונלית. זו פרשנות מסורתית של הייעוץ המשפטי לממשלה והובאה כבר ב-2007 במסגרת השאלה ביחס למינויו לשר של חבר הכנסת חיים רמון כך שלא מדובר בפרשנות חדשה. הדברים כמובן גם עלו במסגרת הדיונים פה בשנת 2014.

אציין ביחס לדברים של חבר הכנסת ארבל לעניין התיקון, שיש לראות שהתיקון הזה לא רק מוסיף אחרי המילה מאסר את מאסר בפועל, אלא גם מוריד את כל המילים – לרצות את עונש המאסר או מיום פסק הדין לפי המאוחר.

היו"ר שלמה קרעי:

למה?

אביטל סומפולינסקי:

אני יכולה לנסות לנחש למה. כי כאשר חברי הכנסת הכניסו ב-2011 לתוך ההסדר לעומת ההסדר שחוקקו כמה חודשים קודם לכן, בשנת 2000, את ההסדר ביחס לכשירות חברי כנסת. לא מדובר בהפרש של 50 שנה בין הכנסות; מדובר באותה כנסת ממש, וכאשר דנים בחוקי יסוד חברי הכנסת ודאי רואים לנגד עיניהם את ההסדרים שערכו, ודאי כשהם ערכו בעצמם את ההבדלים הללו. כשהם מתייחס בחוק יסוד: הממשלה למשהו רחב יותר ממאסר בפועל אלא מאסר על תנאי עלתה השאלה: ממתי אנו מונים את המאסר על תנאי? האם מונים אותו מיום ריצוי עונש המאסר? שזה מה שכתוב בחוק יסוד: הכנסת - לא רלוונטי למי שלא הוטל עליו מאסר בפועל. אז מכניסים את המילים: או מיום פסק הדין כי זה בא לענות למצבים שבהם הוטל רק עונש מאסר על תנאי. ואז עולה השאלה: אבל רגע, ביחס למאסר בפועל יש גם יום פסק הדין וגם מיום ריצוי עונש המאסר, אז מוסיפים את המילה לפי המאוחר. כאשר חבר הכנסת ארבל מבקש לשנות את ההסדר ולהביא אותו למקום אחר, שבו מדובר רק במאסר בפועל, אם כל ענייננו היה בהבהרה, כל מה שהיה צריך לעשות, זה להוסיף אחרי המילה מאסר את המילים: בפועל. זה לא מה שהצעת החוק הזו עושה. לכן השאלה, איך צריך לעצב את הנורמות של תנאי הכשירות הסטטוטוריים של שרים - זה עומד לפתחה של הכנסת. זו שאלה ערכית, רצינית, משטרית, שוודאי שלכנסת יש פרוגרטיבה לקבוע אם היא רוצה זאת כמאסר בפועל או על תנאי אבל לשיטתנו, ואני חושבת שיש עוגנים מאוד-מאוד חזקים שהתיקון הזה לא מסיר חוסר בהירות, אבל אם היה נדרש להסיר חוסר בהירות והיה תיקון מבהיר, מה שהיה צריך להיות כתוב זה מאסר לרבות מאסר על תנאי. זה היה בגדר תיקון מבהיר. אנו נמצאים היום בתיקון שמבקש לשנות את המצב הקיים וזו לעמדתנו צריכה להיות נקודת המוצא לדיון. לא סתם פלפול משפטי בשאלה איך פרשים את זה. זו נקודת מוצא מאוד חשובה לדיון הזה בעיקר בגלל העיתוי שבו מבקשים לתקן את הצעת החוק הזו. זה ביחס להצדקה הראשונה של הסרת העמיתות.

ביחס לטיעון השני שחבר הכנסת ארבל פירט בהרחבה על ההצדקה לעמדתו להוריד את הרף ביחס לשרים כדי שיהיה תואם ביחס לרף חברי הכנסת, כאמור, הדברים לגמרי מבחינת הדין המהותי עומדים לפתחה של הוועדה הזו, של הכנסת. אבל כן חשוב לנו להביא בפניכם את ההצדקות שהכנסת הזו מצאה גם ב-92', גם ב-2001 ובמידה רבה גם ב-2014 לעשות את ההבחנה בין שרים לחברי כנסת, וחזקה על הכנסת שגם החל משנות ה-90 היא יודעת היטב שגם ביחס לשרים יש היבטים של ייצוגיות והחשיבות במתן מרחב פעולה לכנסת בלבחור את שריה ואת הממשלה שהיא רוצה וזה אכן נכון משטרית לאפשר לכנסת מרחב פעולה ביחס לדבר הזה. חברי הכנסת ראו לנגד עיניהם עקרונות מתנגשים בהקשר הזה. מצד אחד עומדים עיקרון של טוהר המידות, עיקרון המלחמה בשחיתות, עיקרון אמון הציבור בנבחרי הציבור. אלה עקרונות נכבדים שאני בטוחה שגם הכנסת הזו רואה אותם לנגד עיניה. הם עמדו בצד אחד של המשקולת. בצד השני של המשקולת עמד עיקרון הייצוגיות ועיקרון הזכות לבחור ולהיבחר. אלה משתנים כשמדברים על חברי כנסת וראשי ערים מול שרים בהיבטים שונים. חלק מהם זה חברי כנסת וראשי עשרים נבחרים באופן ישיר על ידי הציבור וברור שבהקשר הזה המאזן בין הערכים האלה השתנה, וחברי הכנסת בהחלט בהקשר הזה קבעו ביחס לחברי כנסת וראשי ערים רף נמוך יותר, אבל כשהם הגיעו לשרים, ושר לא חייב להיות חבר כנסת מבחינת ההסדר שבחוק יסוד, והוא לא נבחר ישירות על ידי הציבור אלא על ידי הכנסת - בהקשרים האלה חברי הכנסת ביקשו לתת דגש יותר גדול לעיקרון של טוהר המידות ומלחמה בשחיתות שלטונית. אלה נקודות המוצא שחברי הכנסת סברו באופן מודע גם בשנות ה-90, גם ב-2001 ובוודאי ב-2014 כשביקשו להחמיר עוד יותר את הרף ביחס לשרים ל-14 שנים כאשר היה מדובר בהרשעה בעבירות שממש עסקו במילוי התפקיד.

עוד דבר שיש לשים עליו את הדעת, זה שההסדר הנוכחי היום לא מונע ממי שהוטל עליו עונש מאסר על תנאי לכהן כשר באופן מוחלט. ההסדר הזה קובע שבהקשר של מי שהוטל עליו עונש מאסר על תנאי תיבחן שאלת הקלון שלו בפני ועדת הבחירות. יו"ר ועדת הבחירות. הצעת החוק הזו עכשיו מבקשת להסיר את המגבלה הזאת של עצם הדיון בפני יו"ר ועדת הבחירות. זו גם שאלה מהותית שיש לשאול, האם יש באמת הצדקות לעשות שינוי בקונספציה שליוותה את הכנסת עד כה מתוך הבנה של ההבחנות בין שרים לחי"כים. זה בהקשר המהותי וזה בהחלט עומד לפתחה של הוועדה להכרעה. זו הכרעה מהותית מאוד. צר לי שאנו נמצאים בלוחות זמנים קצרים מאוד לדון בתיקון מסוג זה.

היו"ר שלמה קרעי:

לא, יש לנו כל הזמן שבעולם. הבהרתי את זה בדבריי מראש. כמה שאת צריכה.

אביטל סומפולינסקי:

כאשר מביאים תיקון לחוק יסוד עובר להקמת ממשלה זה מעמיד את התיקון כולו בסדר זמנים שהוא לא מאפשר לקיים את הדיון הזה כפי שנעשה אגב בכל אחת מהפעמים שבהן הכנסת דנה בהקשרים

הללו. הם היו הקשרים מנותקים מהזמן והמקום. זה כפי שאמר היועץ המשפטי לוועדה, דרך מתאימה יותר לבחון הסדרים מסוג זה. עד כה דיברתי על מהות הצעת החוק שזו סוגיה נכבדה בהחלט.

אני רוצה לדבר על ההקשר של הדיון בהצעת החוק בנקודת הזמן הזו. במידה רבה אנו מסכימים לניתוח המשפטי של היועץ המשפטי של הוועדה. אחד את הדברים שבעינינו נכון לשים אותם לדון פה בשולחן. הצעות חוק שמובאות ערב הקמת ממשלה, כפי שציין יו"ר הוועדה בפתח דבריו, הם לא דבר זר במקומותינו. יש הרבה מאוד מקרים שמביאים, עובר להקמת ממשלה, תיקונים שונים לחוק יסוד: הממשלה, כאלה ואחרים שנועדו לסייע בהקמת ממשלה. אני יכולה רק להניח שביסוד התיקונים אלה לא תמיד עומדת תפיסה משטרית מרשימה במיוחד שממשלה חייבת שיהיה לה שר במשרד אלא השיקולים הם יותר קואליציוניים ופוליטיים בהקשר הזה. הדברים הללו לא רצויים מבחינת השינויים התכופים של חוקי היסוד אבל התחולה המיידית שלהם מעוררת פחות קושי בהקשרים כאשר הכנסת בכובעה כרשות מכוונת קובעת הסדרים של חוק יסוד: הממשלה שבאים להסדיר מערכת היחסים של הקואליציה ושל הממשלה בינה לבין עצמה. אלה מסוג ההסדרים המשטריים שאנחנו רגילים לראות עובר להקמת הממשלה. גם בהקשרים אלה, אמר בית המשפט שכאשר יגיע הסדר מאוד משמעותי וישנה מהותית את המשטר, גם הוא יכול להיות שיתעורר לגביו שאלה ביחס לתחולתו המיידית. בכל מקרה אנו לא מדברים פה על הצעת החוק שמבקשת להסדיר את מערכות היחסים בתוך הרוב. אנו מדברים פה על הצעת חוק שיש לשים אותה על השולחן שמדברת בסוגיה מאוד רגישה של טוהר המידות של שרי הממשלה. זה לא מסוג ההצעות שאנחנו רגילים לערוך בהן שינויים, ודאי לא שינויים לצורך הקמת הממשלה או עובר להקמת הממשלה. אלה תיקונים שגם כשאנו בוחנים אותם בצורה נייטרלית לחלוטין בלי שאנו מסתכלים על מי השחקנים שהדבר הזה יחול עליהם, שאלת התחולה המיידית שלהם עולה לדיון. כך למשל בשנת 2014 אותה הצעת החוק שדיבר עליה היועץ המשפטי לוועדה כאשר חבר הכנסת מזרחי ז"ל העלה את ההצעה שלו להחמיר ל-14 שנים את תקופת הצינון בעבירות מסוימות עלה לדיון פה בוועדת חוקה, האם נכון שהתיקון הזה יחוקק רטרואקטיבית. כלומר זה מסוג ההוראות שהתחולה המיידית שלהן היא מטרידה אותנו בלי קשר לשאלה, אם אנו יודעים על מי תחול או לא. פה הקושי הנוסף לא רק בזה. לא רק שאנו עוסקים בסוג ההוראות של חוק יסוד שלא נהוג לערוך בהן בסוג תכופים, ודאי לא ערב הקמת ממשלה, ודאי לא בסוגיה שעוסקת בטוהר המידות של שרי הממשלה. פה אנו עוסקים בהצעת החוק כפי שאנו יודעים, כפי שאמר חבר הכנסת ארבל בכנות, אנו יודעים מיהו השחקן שהצעת החוק הזו תשפיע עליו, תסיר לו מגבלה שקיימת ותמנע או תייתר לו את הצורך לבחון את ההרשעה שלו אל מול יו"ר ועדת הבחירות. אלה לא נסיבות שאפשר להתעלם מהן כאשר הכנסת באה להפעיל את הסמכות המכוונת שלה לצרכים שאנו יודעים בדיוק מי השחקן שהדבר הזה ישפיע עליו מיידית. יכול להיות שבעתיד יהיו שחקנים אחרים, אבל מדובר בנסיבות שאי אפשר לא לבחון את השאלה האם לשם כך נועדה הסמכות המכוונת לערוך שינויים משטריים כדי לסדר הרשעה זו או אחרת ומיניו זה או אחר לכהונת שר.

היו"ר שלמה קרעי:

לכנסת יש ייעוץ משפטי והם שומרים על תקינות ההליך של החקיקה בכנסת. אין זה מתפקידה של היועצת המשפטית לממשלה לשמור על תקינות ההליך החקיקתי כאן בכנסת עם כל הכבוד.

אביטל סומפולינסקי:

שאלת התקינות של ההליך חורגת הרבה מעבר לשאלה כמה זמן עורכים את הדיון אלא לשם מה מופעלת. הסמכות המכוונת לא עוסקת בתקינות ההליך.

שמחה רוטמן (הצינונות הדתית):

גם בשאלה הזאת אין ליועץ המשפטי יותר מדי מה לענות.

היו"ר שלמה קרעי:

אם כבר תקינות תהליך, איך אפשרתם לוועדת שרים לחקיקה של ממשלה מודחת להתכנס השבוע ולקבל החלטות? או חוק הסדרים שעובר בצורה לא תקינה הרבה פעמים?

משה ארבל:

או להתכנס לוועדת שרים לחקיקה עוד לפני שהיה פ להצעת החוק? הצעת חוק שעוד לא פורסמה.

גלעד קריב (העבודה) :

חבר הכנסת ארבל אני מזכיר לך שהיה דיון בוועדה המסדרת על ההצעה שלכם לפני שהיה לה פ. קיבלנו שם את דברי ההסבר בלי נוסח החוק. אז זה מה שמטריד אותך, ועדת השרים לחקיקה.

היו"ר שלמה קרעי :

אני מציע שהייעוץ המשפטי לכנסת שיושב פה לידי, הם ישמרו על תקינות ההליך כאן בוועדה.

גלעד קריב (העבודה) :

יושב-ראש הוועדה, יש סיבה שהמשפטנים מטעם הרשות המבצעת לא יכולים לחוות דעתם? יש פה מסורת איתנה בבית הזה.

היו"ר שלמה קרעי :

יש סיבה לכך שאתה מנסה לסתום לי את הפה ולא לומר מה שאני חושב כהערה לדברים של המשנה ליועצת המשפטית?

גלעד קריב (העבודה) :

מותר בקריאת ביניים. אני שואל את אדוני היושב-ראש מה הפסול שחברי הכנסת ישמעו גם עמדה מטעם הייעוץ המשפטי לממשלה שמחווה כמעט בכל דיון חוקתי את עמדתו ביריעה רחבה של סוגיות? מה קרה שנשמע עמדתו בנושא הזה?

היו"ר שלמה קרעי :

הייעוץ המשפטי לממשלה יכול לחוות דעתו על החוק ומהותו. לא על תקינות ההליך.

גלעד קריב (העבודה) :

איפה זה נאמר?

היו"ר שלמה קרעי :

כך אני רוצה שיהיה בוועדה שלי. בוועדה שלך שתהיה עוד 40 שנה בעז"ה, יהיה משהו אחר.

גלעד קריב (העבודה) :

אל תדאג. לא 40 שנה. הרבה יותר מהר ממה שאתה חושב בקצב ההתנהגות שלך.

שמחה רוטמן (הציונות הדתית) :

יהיו בעינינו כימים אחדים.

אביטל סומפולינסקי :

אני חושבת שהשאלה לשם מה נועדה הסמכות המכוננת ומה הגבולות של הסמכות המכוננת לא נוגעת רק לתהליך של הליך החקיקה. היא הרבה יותר רחבה. כאשר הכנסת למשל שינתה את כללי האי אמון והפכה את זה מאי אמון רגיל לקונסטרוקטיבי ושינתה את מערכת היחסים בין הרוב למיעוט ועלתה השאלה אם אפשר לעשות זאת באותה כנסת או בכנסת אחרת, אלה מסוג השאלות שאנו שואלים באיזה אופן אפשר להפעיל את השימוש של הסמכות המכוננת למשל בתחולה המיידית והכנסת קבעה אכן שהתחולה הזאת לא יכולה להיות מיידית אלא מהכנסת הבאה. השאלות האלה הן עוסקות הרבה מעבר לשאלה התהליכית.

שמחה רוטמן (הציונות הדתית):

כללי האי אמן שינוי בשתי הכנסות האחרונות וזה חל מיידית כבר באותה כנסת לגבי חילופים בין ראש ממשלה רגיל, ראש ממשלה חליפי וזה חל מיידית כולל לגבי זה. נכון בעבר הרחוק -

אביטל סומפולינסקי:

נכון, הם אכן הופעלו ואכן אחת השאלות המרכזיות שבית המשפט דן בהן - הוצא על זה צו על תנאי. עלתה השאלה, האם התחולה המיידית של אי האמון הזה, הקושי שלה הוא מספיק גדול ומורכב כדי שבית המשפט שמצדיק התערבות שיפוטית או לא. זו לא הייתה סוגיה - -

משה ארבל:

גברתי מציגה כאן דעת יחיד של השופט מלצר ולא דעת הרוב ומטעה את חברי הכנסת.

שמחה רוטמן (הציונות הדתית):

הוצא צו על תנאי, העתירה נדחתה.

טלי גוטליב (הליכוד):

זו הטעיה. את מציגה את זה כאילו הפסיקה עם דעתך, והפסיקה לא רק עם עמדתך. בדיוק להפך.

גלעד קריב (העבודה):

היא אמרה מפורשות שהסוגיה נדונה בבג"ץ והוצא צו על תנאי. אני לא שמעתי אחרת. תפסיקו עם ההתלהמות הזו. אף אחד לא הטעה את חברי הכנסת.

טלי גוטליב (הליכוד):

העתירה נדחתה ובזה זה נגמר.

גלעד קריב (העבודה):

הסוגיה נדונה.

טלי גוטליב (הליכוד):

ועמדת היועמ"ש נדחתה.

טלי גוטליב (הליכוד):

אני מבקשת ממערך הייעוץ המשפטי לזכור שאנחנו יודעים את פסקי הדין. אנחנו פה ואנחנו על המחשב. לא להגיד מה שלא היה בפסיקה.

שמחה רוטמן (הציונות הדתית):

ההערה לא הייתה לגבי ההליך המשפטי אלא לגבי האמירה כיצד הכנסת נהגה. ההליך המשפטי – ופה אני מצטרף קצת לעמדת היושב-ראש – אני כופר בסמכות בית המשפט העליון לבטל חוקי יסוד, נקודה, בלי קשר מה יגידו. גם אם יעלו את הנקודות הכי צודקות וגם אם חוק היסוד יהיה הגרוע ביותר שכולנו נסכים שאסור לו להיות. בית המשפט לא יכול לבטל אותו.

שר המשפטים גדעון סער:

ואם יבטלו כך את הבחירות?

היו"ר שלמה קרעי:

ואם בית המשפט יבטל את הבחירות?

טלי גוטליב (הליכוד):

השנים מעידות שהכנסת חזקה מהרשות השופטת וגם יודעת מה היא עושה ושומרת על זכויות אדם וזכויות מיעוט. ההיסטוריה מלמדת שאנו עושים את עבודתנו. הכנסת עושה עבודתה.

אוריאל בוסו (ש"ס):

בינתיים מי שרצה למנוע את הבחירות זה גוש השינוי שאמרו: נפזר כנסת רק ב-80 ולא התפזרה הכנסת בלי תקציב. אצלנו לא מנעו בחירות עדיין.

גלעד קריב (העבודה):

בינתיים מי שמוסיפים להם עוד שנה לקדנציה של כנסת זה אתם. אצלכם הכול יכול להיות. חבר הכנסת ארבל יגיש תיקון לחוק יסוד: הכנסת.

היו"ר שלמה קרעי:

אביטל, אני שמח על הידע שמיתוסף כאן. כך תוכלי להבהיר כך שלא יהיו חילוקי דעות.

אביטל סומפולינסקי:

אם היה מורשה לי להשלים את הדברים לא היה צורך בהבהרה. פסק הדין בעניין ממשלת חליפין דן בסוג אחר של הוראות חוק יסוד שמתקנות ערב הקמת ממשלה, ייחודיות של התיקון הזה עסק בשינוי משטרים משמעותי של הקמת מוסד ממשלת החליפים. זו לא הייתה הוראת השעה לכן בית המשפט לא דן בעצם הכללת הסדר זמני בחוקה על זמנית. זה השימוש לרעה שעד כה בית המשפט דן בו, אלא עלתה השאלה האם עצם העובדה שמחוקקים מסדר כה משטרי ומשמעותי לצורך הקמת ממשלה והאם הדבר הזה לא עולה לכלי שינוי כללי המשחק תוך כדי המשחק. נתן היועץ המשפטי לוועדה קודם דוגמה ברוח הכדורגל. יכול להיות מצב שבו בעטת את הכדור לתוך השער והחמצת. כן, יש מצבים שבהם גם אם עומדים 11 מנדטים, 400,000, ביציע וצועקים למסי, לא סתם שלחנו אותך לשחק במונדיאל אלא שלחנו אותך לנצח בו – הוא לא יכול לקחת את השער ולשים אותו 5 ס"מ ימינה ולהגיד: ניצחתי. יש מצב שבו שינוי כללי המשחק - קרואטיה לא הייתה צריכה לשאול איפה כתוב בתקנון הכדורגל האם אפשר להזיז את השער.

גלעד קריב (העבודה):

מה זה עלם הדימויים הזה?

אביטל סומפולינסקי:

העיקרון שיש כללי משחק שאי אפשר לשנות תוך כדי תנועה זה עיקרון שמקובל פה בכנסת. זה עיקרון שחברי הכנסת דנים בו ודאי כשעושים שינויים משטריים, כשמחילים אותם בתחולה מיידית. ודאי כשעושים זאת על סוגיה כה רגישה כמו זו של טוהר המידות של שרי הממשלה. עדיין אני מסכימה עם מה שאמר חבר הכנסת קרעי בתחילת דבריו - הדיון בחדר הזה לא צריך להתמצה בשאלה מה אותו מקרה קצה של קצה שאולי בית המשפט יתערב בו, כן או לא. פה אנו לא דנים בחלון הצר שדרכו בית המשפט יפעיל התערבות שיפוטית. פה הסוגיה הרבה יותר רחבה. הכדור פה במגרש. איך נכון לעצב את הכללים הללו. לא רק מה נכון שיהיו כללי הרשות אלא לצורך מה הרשות המכוננת צריכה להפעיל. גם שאלה כבדת משקל שהכנסת הזו לטעמנו חייבת לדון בה גם בלוחות הזמנים של ערב הקמת ממשלה כי זו שאלה שחורגת הרבה מעבר לנקודה של דיון כזה או אחר של מאסר או מאסר על תנאי.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד):

מה הכוונה לשם מה?

(חברת הכנסת מיכל שיר סגמן מוצאת מאולם הוועדה)

טלי גוטליב (הליכוד):

איזו אנטישמיות. מבית. לא ייאמן. עו"ד זיו מאור, כל הכבוד. רציתי לבקש את סליחתך שמישהו בכנסת העיז לדבר על הכיפה שעל ראשך. שמישהו העיז. אנטישמיות כאן בוועדה.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

באיזו קריאה נמצאת חברת הכנסת גוטליב?

היו"ר שלמה קרעי:

בקריאה טרומית... עוד" מאור.

זיו מאור:

כאשר אני מעיין בחוות הדעת מלכתחילה המסגרת של חוות דעת שמתיימרת להתוות לחברי כנסת בפרט כאשר על הפרק הצעת חוק יסוד את גבולות המותר והאסור עבורם כמכוננים היא חריגה בוטה מאוד מסמכות ואין על חברי הכנסת בשבתם כרשות המכוננת מורא של כל הכרעה מלבד מוראו של הציבור בבחירות או מלבד מורא הרוב בכנסת המסוימת שדנה בהצעת החוק. לא פרקליטים ולא יועמ"שים צריכים לרפות ידיכם. זה לגבי המסגרת.

לגבי המהות, חוות הדעת המשפטית הזו משוללת מיסודה. היא נשענת על אדנים משפטיים פגומים. היא חסרת תוקף בגלל שעקרונות היסוד של השיטה שאותם קבע אהרון ברק סותרים מפורשות הוראות חוק יסוד שכווננו על ידי הכנסת במדינת ישראל ובראשם סעיף 2 לחוק יסוד: השפיטה, שאוסר על בית המשפט לבטל חוקים. כאשר זה מה שעומד לנגד עיניו של הייעוץ המשפטי, מבחינתם זה לא משנה מה תהיה התוצאה של הצעת החוק הזו. גם אם היא תצלח, כפי שמזהירים בגוף חוות הדעת לגבי המתח שבין כשירות לשיקול דעת, הם ינסו לסתור, לפסול, ואם לא יצליחו בית המשפט ינסה להתעלם מהוראות החוק הזה. אתם חברי הכנסת הנבחרים בכנסת החדשה נדרשים לעמוד מול המשמר, לסכל אחת ולתמיד את האיום הזה על הדמוקרטיה הישראלית. תודה רבה.

היו"ר שלמה קרעי:

תודה. שר המשפטים גדעון סער, יש פה בחור מהמכון הישראלי לדמוקרטיה שמבקש שלוש דקות לפני שצריך לצאת. ברשותך.

עמיר פוקס:

תודה, יושב-ראש הוועדה. אני רוצה לתמוך בדברים שאמר היועץ המשפטי לוועדה, קודם כל לגבי הפרשנות של החוק הקיים. לא צריך כמעט שום להיות ספק. גם דברים שאמרה נציגת היועצת המשפטית לממשלה. מובן שמדובר בתיקון, וצריך לדון, האם יש לתקן או לא צריך. אבל הבהרה אין פה. לא אחזור על דברים שנאמרו אבל אני חושב שאתם צריכים להבין איך זה נראה מבחוץ ומה המשמעות של תיקון כזה, כי המשמעות של תיקון כזה, היא שכללי הכשירות לא באמת חלים, כי אם ברגע שמגעי מקרה שכללי הכשירות פוסלים משהו להתמנות כשר, ואז משנים את הכללים הללו, זה אומר שהכללים הללו לא באמת קיימים. זה קצת היה נשמע בדברים של חברי פה. הכללים הללו הם בדיחה. זה מה שהכנסת תשדר, את המסר, שהכללים הללו המלצה. ואם הציבור רוצה להתגבר עליהם, הוא יעשה זאת. לכן למשל כשבאה סוגית ראש הממשלה, וכולם אמרו: אבל הכללים אומרים שצריך רק כשמורשע לסיים תפקידו וכו'. בעצם זה לא אומר כלום – גם כשיורשע ולא משנה מה, הכנסת תוכל או לבטל בדיעבד את ההרשעה או לבטל את חוק יסוד: הממשלה שאומר שחייב להתפטר גם אחרי ההרשעה. הכול סדר. רק שיהיה על השולחן. שהמסר שאנו אומרים פה, הוא שאין לנו באמת חוקי יסוד שקובעים כללים אלא אפשר לשנותם בדיעבד.

היו"ר שלמה קרעי:

ואתה מייצג את המכון הישראלי לדמוקרטיה.

שר המשפטים גדעון סער :

היה לש"ס קמפיין טוב, גם יועץ אסטרטגי מעולה ישראל בכר אבל הציבור לא הצביע על חוק עוקף קלון וכשרואים את סקרי דעת הקהל שמתפרסמים בימים האחרונים - יש רוב אדיר בציבור שאתם מדברים בשמו נגד חוק הקלון.

טלי גוטליב (הליכוד) :

איזה רוב?

היו"ר שלמה קרעי :

חבל שהרוב בסקרים לא הלך להצביע.

שר המשפטים גדעון סער :

הוא לא הצביע על זה. הוא הצביע ואנו מכבדים תוצאות הבחירות.

היו"ר שלמה קרעי :

בוא נראה מה יצביע עוד 4 או 5 שנים, אם ישנה הצבעתו.

שר המשפטים גדעון סער :

כל היומרה לחשוב שיש שלטון נצחי שלעולם לא מוחלף – למדנו ממורנו ורבנו מנחם בגין ע"ה שכל שלטון דינו יום אחד להסתלק ולהחליף את מקומו. הציבור בוחר לכנסת. הבחירה היא לכנסת. לכן גם יש רף נפרד לכנסת ולממשלה. את השרים בוחר ראש הממשלה. אבל לפי השיטה הזו, הרי מצד אחד גם חבר הכנסת ארבל לא הציע מה שהציע עו"ד נאור שהציע בכלל למחוק את סוגית הקלון מתנאי הכשירות. אם היה גם מאסר בפועל אז הייתם אומרים: הציבור הצביע בהמוניו – בואו נבטל את המאסר בפועל. הדברים לא מתיישבים. הטיעון סותר עצמו.

עכשיו נאמר דבר שאין לו יסוד – נאמר כאילו הפרקליטים הביאו להתפטרותו של חבר הכנסת דרעי. חבר הכנסת דרעי לפי שיקול דעתו בחר יומיים לפני הדיון, 25 בינואר בבית המשפט, בחר להתפטר.

טלי גוטליב (הליכוד) :

ידע למה הפרקליטות מסוגלת. עד כמה השימוש לרעה בכוח השררה.

שר המשפטים גדעון סער :

אני לא טוען לעניין עסקת טיעון. זה נעשה על רקע הוראה ברורה בחוק, אחרת, שקובעת שחבר כנסת שמורשע בפסק דין סופי, מושעה מיידית מהכנסת. חבר הכנסת דרעי בחר – שערך לעצמכם למה – להתפטר. אף אחד לא כפה עליו להתפטר. הטיעון הזה מוטב שלא היה נשמע משנשמע.

טלי גוטליב (הליכוד) :

היה צריך להיגמר בכופר, שנינו יודעים.

בועז ביסמוט (הליכוד) :

בחסות חברי מש"ס, שותפי הטבעיים - דרעי באמת התפטר אך עד כמה שאני זוכר, המש"ס ואמר שינהיג את ש"ס בכל מקום שבו יהיה. זה גם בעסקת הטיעון.

שר המשפטים גדעון סער :

יש הבדל בין הנהגת מפלגה פוליטית לכהונת שר הממשלה. דרעי גם עמד בראשות סיעת ש"ס ב-99. היא קיבלה תוצאה עוד יותר מרשימה – 17 מנדטים. ולמרות זאת לא מונה לשר, כך שהבחירה ברשימה, אין בה חזקה חלוטה שהעומד בראש ימונה לשר.

טלי גוטליב (הליכוד) :

זה היה בהליך הקודם, 99'.

היו"ר שלמה קרעי :

פקעה סבלנותם של חברי הכנסת.

שר המשפטים גדעון סער :

זה לא היה קשור להלכת דרעי פנחסי אלא לדרישת אהוד ברק כמי שכונן את הממשלה והסכים לצירוף ש"ס.

אסיים את דבריי בסיפור נחמד שיפיג את אוירת הוויכוח בוועדה. ב-1986 במונדיאל המופלא שבו נבחרת ארגנטינה זכתה בשנית באליפות העולם כבש דיאגו ארמאנדו מראדונה את השער המכונה יד האלוהים. הייתי אז חייל. זו הייתה הפעם האחרונה שארגנטינה זכתה מאז באליפות העולם. רובנו מקווים שביום ראשון תהיה פעם שלישית. השער נכבש ביד. השופט אישר את השער. לא היה ואר. ראינו כולנו בעינינו שהשער היה שער בלתי חוקי. הוא קבע תוצאה מסוימת, אבל היה בלתי חוקי – הוא נכבש ביד. היום יש ואר. אתם קבלתם לעניין הביקורת השיפוטית החוקתית כאילו זה דבר חדש. רוצה לומר, הביקורת השיפוטית החוקתית הייתה בישראל הרבה לפני וקי היסוד של שנות ה-90' והרבה לפני פסק דין המזרחי. גם הרבה לפני העידן הזה היה בג"ץ ברגמן ונפסלה חקיקה של הכנסת. אין באמת בעיניי דמוקרטיה, בלי שהיה כתוב בחוק אבל איש לא ערער על זה.

שמחה רוטמן (הציונות הדתית) :

הוא רק אמר שבין חוק שדורש 61 לחוק שלא עבר - החוק של ה-61 גובר. הוא לא פסל את החוק.

גלעד קריב (העבודה) :

מי הסמיך?

שר המשפטים גדעון סער :

הביקורת השיפוטית היא חשובה לדמוקרטיה.

טלי גוטליב (הליכוד) :

בינו לבין הוראת החוק אין קשר. בינו לבין פסק הדין אין קשר. נבדוק כל הזמן. אותו דבר 99' ואריה דרעי.

שר המשפטים גדעון סער :

אני בטוח שאת מכירה את בג"ץ ברגמן וגם את בג"ץ דרך ארץ ואת כל הפסיקות שקדמו לשנות ה-90'. אין דמוקרטיה אמיתית בלי ביקורת שיפוטית חוקתית. אפשר לומר בהחלט: אנחנו רוצים לשנות את כלליה. לקבוע למשל פסקת התגברות. לקבוע שנדרש רוב מיוחד. לקבוע למשל - -

טלי גוטליב (הליכוד) :

ביקורת שיפוטית אינה ביטול חוק. אני רוצה לדייק אותך לסיום.

היו"ר שלמה קרעי :

ביקשתי כבר משר המשפטים לסיים.

שר המשפטים גדעון סער :

אסיים. אפשר גם לקבוע, שיש עילות מסוימות - ללכת למודל ריכוזי ולא מבוזר כמו פסק דין המזרחי. לומר שאין דבר שבגיננו תהיה קיימת ביקורת שיפוטית חוקתית על חקיקת הכנסת זה דבר רע מאוד. גם השופטים השמרנים כמו השופט סולברג דיברו על הליך לא תקין כעילת פסילה. אני מציע לכם לשנן ולקרוא היטב בימים הקרובים את פסק הדין.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד) :

היה שיקול דעת לצאת מאותו מצב.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

מה ההבדל בין אז להיום?

היו"ר שלמה קרעי :

יוליה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

לא זוכרת שטלי ביקשה רשות לדבר. תסביר לנו כללי המשחק.

היו"ר שלמה קרעי :

באיזו קריאה את נמצאת?

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

לא נמצאת.

היו"ר שלמה קרעי :

בטרומית.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד) :

שאלה לשר המשפטים – ציינת שהייתה הוראת חוק, נדמה לי בממשלת החילופים. אמרת שמאוד הסתייגת ממנה והנימוק היחיד שבגללו הצבעת בשבילה היה כי חשבת שהגיע העת להקים ממשלה נכון?

שר המשפטים גדעון סער :

אמרתי שמאוד לא אהבתי את חוק ממשלת החילופין, ובהחלט היה שיקול דעת לצאת מהמצב שהיינו בו.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד) :

מה ההבדל בין אז להיום?

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו) :

אם דרעי לא שר – אין ממשלה?

אוריאל בוסו (ש"ס) :

אנו שמחים שיש שיקול דעת לחבר כנסת.

אני אומר דוגמאות מצחיקות, משעשעות, נהנו, צחקנו. מה שקורה הוא מאוד מאוד רציני. כאשר אנחנו באים לחוקק חוק-יסוד, טוב או לא טוב, נכון או לא נכון, ואנחנו שואלים את עצמנו, לא האם החוק הזה הוא טוב ונכון, אלא השאלה כיצד יתייחס אליו בג"ץ, אנחנו מועלים בתפקידנו.

אנחנו צריכים להגיד בצורה ברורה כוועדה, חברי כנסת וכריבון, עם כל הכבוד לבית המשפט העליון, שאין לו שום זכות, ואף אחד לא העניק לו את הסמכות לגעת בחוקי-יסוד, אין לו שום כלים לבחון מה הוא שימוש לרעה בחוקי-יסוד, והטענות הבאות מגוחכות על ניגוד עניינים מוסדי, כאשר הן באות ממוסד שעסוק ב-30 השנים האחרונות בהעצמת כוחו עוד ועוד ועוד, ובניצול כל הזדמנות שיש כדי להשאיר עוד שיקול דעת ולקחת עוד כוח לאנשיו – הטענות של אותו גוף לגבי ניגוד עניינים מוסדי, הן באמת מביכות. וזה מה שאנחנו צריכים לומר כוועדה וככנסת.

אמר פה נציג המכון הישראלי לדמוקרטיה שאם אנחנו משנים את כללי הכשירות, אז כללי הכשירות לא קיימים למעשה, כי הכנסת יכולה לקבוע אותם, לשנות אותם כרצונה. הוא צודק, רק לא על הכנסת - - -. כללי הכשירות שקבעו וקובעים במשך שנים רבות ששר שהוגש נגדו כתב אישום יכול לכהן, לא קיימים כי בג"ץ אמר. נכון שזה כתוב. אז מה? וכלל הכשירות שאומר שראש ממשלה שיש כנגדו כתב אישום יכול להתמנות להיות ראש ממשלה, אמרו: 11 שופטים שמתחילים לכבד אותו, אבל הם לא אמרו: אנחנו לא נדון בנושא כי כלל הכשירות מאוד ברור והגיוני ואנחנו לא יכולים לדון בו ולשקול, אלא הם דנו. קיימו דיון ב-11 שופטים, כדי לבוא ולהגיד שהם מאוד מאוד היו רוצים ללכת נגד מילתו המפורשת של המחוקק, אבל כאשר 61 חברי כנסת אמרו שהם לא יכולים, אז הם לא יעשו את זה. זאת אומרת, כלל הכשירות שנקבע היה למרמס וחזרנו לאירוע. כלל הכשירות שנרמס בפעם הראשונה על ידי בית המשפט העליון בעניין דרעי ופנחסי בשנות ה-90, עכשיו כזעקת הקוזק הנגזל הם באים ואומרים: אם תשנו את כללי הכשירות פר מקרה, כמו שאנחנו עשינו לכל אורך העשורים האחרונים, ונבדוק כל מקרה לגופו ונשנה אותו איך שמתחשק לנו – אם תעשו את זה, אז אתם פוגעים בכללי הכשירות.

אז אני אומר: אני רוצה שיהיו כללי הכשירות, ושיקול הדעת נמצא בנושא הזה בידיים של הכנסת. מה שהכנסת תקבע, זה מה שיהיה, וכך זה היה צריך לפעול במדינה דמוקרטית.

היו"ר שלמה קרעי:

תודה, חבר הכנסת רוטמן. עו"ד תומר נאור, התנועה לאיכות השלטון.

תומר נאור:

תודה רבה. יישר כוח, שמחה, אפילו הסכמנו על חלק מהדברים. הדברים שאני אומר הם גם על דעת חברתי שנאלצה לצאת, היא ביקשה שאני אומר את זה. אנחנו דנים היום באיזה תיקון שמונח על שולחן הוועדה שמעלה לטעמנו, התנועה לאיכות השלטון, קשיים בכמה רבדים, גם בתוכן החוק עצמו, גם בהליך.

אני יוצא מנקודת הנחה, ואני מתחבר לדברים שאמר יושב-ראש הוועדה בתחילת הכינוס, שהליך החקיקה הוא הליך אפילו מקודש. הוא ההליך הטבעי, היסודי ביותר בדמוקרטיה, הוא צריך להיות נקי, טהור, מנותק מכל שיקול פרסונלי. הליך חקיקה בוודאי שהוא בבחינת כינון חוקה, ופתח פה היושב-ראש ואמר: אנחנו היום אסיפה מכוננת, הוא חייב להיות מאחורי מסך בערות, הוא חייב להתבסס על נתונים מקצועיים, על תשתית עובדתית מוצקה, והוא גם חייב לכלול דיונים בנוגע להשלכות העתידיות שלו. זה נאמר פה היום, ולצערי בשלוש השנים האחרונות שכחנו את זה.

זה לא משנה מה הפוזיציה שכל אחד ואחת מחברי וחברות הכנסת מביאים לדיון הזה, אין פה אף אחד בחדר שלא נפגע פוליטית בצורה כזאת או אחרת מהאדוות של כל מיני חוקים שמיהרו לחוקק פה בהליכי בזק לפני שקמה הממשלה, ואני מדבר גם על ממשלת השינוי וגם על ממשלת האחדות והרוטציה. מה שקרה פה בשנים האחרונות גרם במורד הדרך לנזקים ולכל מיני באגים חקיקתיים, וכולם פה נפגעו בזה.

אנחנו חשבנו לתומנו שעם הקמת ממשלה, מה שנקרא "יציבה לארבע שנים", כפי שמקפידים לומר חברי הקואליציה העתידית, הנוהג הזה שבעינינו הוא נוהג פסול הסתיים, ולצערי החקיקה שדנים בה היום היא שרשור של אותו נוהג, של אותה חקיקת בזק שאנחנו רואים בשנים האחרונות.

הפגם הראשוני הוא בעצם הכינוס של הישיבה הזאת. אנחנו כארגון חברה אזרחית קיבלנו את הזימון להירשם לדיון הזה בשעה 11:41, דיון שמתחיל בשעה 12:00.

היו"ר שלמה קרעי:

לא אישרו לנו להוציא זימון לפני שההצבעה הייתה במליאה. וחוץ מזה, יש גם מחר יום דיונים. אם לא היית מספיק להגיע היום, הייתי מאפשר לך מחר להשמיע דברים.

משה ארבל (ש"ס):

אתה יכול גם היום וגם מחר.

אוריאל בוסו (ש"ס):

סוף סוף הם חזרו לעבודה, התנועה לאיכות השלטון, אחרי תקופת יובש. כל הכבוד לכם, באמת.

אפרת רייטן מרום (העבודה):

גם הם לא בסדר?

היו"ר שלמה קרעי:

ביקשתי להוציא זימון כבר אתמול, אבל אמרו - - -

תומר נאור:

אני שם את הדברים על דיוקם.

היו"ר שלמה קרעי:

תדע שיש עוד יום דיון גם מחר. שישמעו גם חברי האופוזיציה, שהם חושבים שהם עושים לי פיליבסטר, גם ככה אנחנו ממשיכים גם מחר, אז זה על חשבונכם.

תומר נאור:

חברי, חבר הכנסת משה ארבל, הוא דיבר על הרמוניה חקיקתית, על הצורך להשוות את תנאי הכשירות לאלה של חברי הכנסת, הוא גם דיבר פה על ראשי ערים. קודם כול, וזה נאמר פה – שמחה, אתה לא עוזב באמצע שאני מדבר, זה מעליב אותי.

שמחה רוטמן (הציונות הדתית):

סליחה, אבל אני אצפה. אני בדרך לשיבה דחופה.

תומר נאור:

הדבר הראשון שנאמר פה: שר הוא לא חבר כנסת. שר הוא מינוי של הכנסת – ראש עיר אגב הוא נבחר ציבור כמו חבר כנסת, ראש עיר הוא נבחר הציבור אגב אולי ברמה הכי גבוהה מבחינת בחירה ישירה – וככה, מן הראוי שיחולו עליו סטנדרטים תמורים יותר.

הזכות לבחור ולהיבחר שחלה על חברי כנסת וגם על ראשי ערים היא אולי הזכות הנעלה ביותר בדמוקרטיה, ולכן במקום שבו מקילים על חברי כנסת להיבחר, בוודאי זה לא אמור להשליך על מינוי של שר.

דרך אגב, חבר הכנסת ארבל, דיברת על לקונה. אין פה לקונה, הוועדה שדנה בתיקון לחוק-יסוד: הממשלה בשנת 2001, שאגב בניגוד להליך בין היומיים-שלושה שקורה פה, ישבה במשך שבועות ארוכים, דייקה את הסעיף, ואני מבקש להפנות לפרוטוקול מס' 266, לשיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מיום 26 בפברואר 2001, שם דיברה היועצת המשפטית המיתולוגית של הוועדה, עו"ד סיגל קוגוט - - -

גור בליי:

אז היא הייתה מטעם הממשלה למען הדיוק.

איל זנדברג :

היא הייתה מיתולוגית גם בממשלה.

תומר נאור :

היא אמרה ברחל ביתך הקטנה שלא ניתן להשוות את תנאי הכשירות של שר לתנאי הכשירות של חבר כנסת, משום שמדובר בשני דברים נפרדים. היא דיברה על כך שלחברי כנסת יש מנגנונים אחרים, מנגנונים של השהיה, היא דיברה על הזכות לבחור ולהיבחר, היא דיברה על המנגנון הדו-שלבי, וחבל ששמחה יצא, שמדבר על פנייה ליושב-ראש ועדת הבחירות – על כל הדברים האלה היא דיברה, והוועדה עשתה זאת מאחורי מסך בערות. ואגב, חשוב לציין שהוועדה אז הצביעה פה אחד, זאת אומרת, היה אז רוב, כל הבית הזה היה בעד. לא היה פה קואליציה-אופוזיציה, משום שלא היה על השולחן משהו ספציפי או איזה אדם פרסונלי שהחקיקה נוגעת אליו, וזו הנקודה השנייה.

אותו פיל שחשבתי שיהיה בחדר, אבל מהר מאוד חשפנו אותו, זה לא הרמוניה חקיקתית. יש פה אדם שמעוניין לשוב לתפקיד שר בממשלה, והכנסת מתיישרת כדי לקדם את אותו מינוי של אותו שר בממשלה, וזו חקיקה פרסונלית.

נשים רגע בצד מה בג"ץ יגיד או לא יגיד. לפני בג"ץ, לפני עילות התערבות, חקיקה פרסונלית היא חקיקה רעה, נקודה. חקיקה אמורה להיות על-זמנית. אמרתי, מאחורי מסך של בערות. כל חקיקה שתפקידה להיטיב עם אדם מסוים היא פסולה. היא חורגת מעקרון הכלליות והיא פוגעת בדרך שבה הציבור מסתכל על כל הליך החקיקה.

אנחנו שומעים בימים האחרונים, וזו הנקודה האחרונה, ברשות יושב-ראש הוועדה, את הביטוי שאני מסכים איתו, "חיזוק מעמדה של הרשות המחוקקת". נכון, יש את זה בקווי היסוד של הליכוד, אם אני לא טועה, מדברים על זה. כל הזמן מדברים על חיזוק מעמדה של הרשות המחוקקת אל מול בית המשפט.

שכחנו שאת הסיבות שבית המשפט התעצם פה כל כך ב-30 השנים האחרונות, ואני אגב לא חולק שבית המשפט התעצם פה, משום שבצד השני התעצמה רשות אחרת שדרסה את הרשות המחוקקת וזו הממשלה. היא התעצמה פה על ידי ועדת השרים לענייני חקיקה, שקיבלה עוד ועוד סמכויות, שעכשיו אנחנו מקוננים עליהן, והיא התעצמה פה על ידי תיקון חוזר ונשנה של הצבעת אי-אמון והרוב הנדרש, והיא התעצמה פה כשיושב-ראש כנסת מסרב לכנס את הכנסת כדי לדון בהחלפתו, משום שהוא אומר שהוא רוצה לחכות ולראות מה יקרה עם הממשלה, והיא מתעצמת עכשיו, כשהכנסת דורסת את מנגנוני החקיקה שלה, עושה את זה בהליך בג"ץ, פטור מהנחה, כל הדברים שאנחנו מכירים מהימים האחרונים, כדי לקדם הקמה של ממשלה.

לו הכנסת רוצה לחזק את מעמדה, הכנסת צריכה לחוקק במנותק מכל מיני אינטרסים של הממשלה. רוצה הממשלה לקום, שתעשה את זה על פי החוק, אחר כך שהכנסת תחליט מה היא עושה עם החוקים האלו. אבל לבוא ולומר "אנחנו מחזקים את מעמד הרשות המחוקקת באמצעות דריסה של הרשות המחוקקת על ידי הממשלה" זה לא חיזוק, אלא זה פשוט ביצור השליטה של הממשלה בבית הנבחרים שלנו. אני מקווה לפחות, במורד הכנסת הנוכחית, שאנחנו נראה איכשהו את הכנסת מבצרת את מעמדה שלה ולא דואגת לרשות המבצעת. תודה.

היו"ר שלמה קרעי :

תודה עו"ד נאור. רשות הדיבור של עו"ד גיא בוסי, מומחה למשפט חוקתי ומינהלי, ולטובת חברי האופוזיציה זה גם מי שניסח את ההסכמים הקואליציוניים של ממשלת השינוי, אז אולי הוא לטובתכם. בואו נשמע.

גיא בוסי :

גם של ממשלות אחרות.

אפרת רייטן מרום (העבודה) :

אל תצבע אותו בצבע פוליטי.

נספח ע/23

העתק הצעת החוק לתיקון חוק
יסוד : הממשלה (תיקון מס' 11) (שר
נוסף במשרד וכשירותם של השרים),
כפי שפורסם לקראת קריאה ראשונה

עמ' 229

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

15 בדצמבר 2022

942

כ"א בכסלו התשפ"ג

עמוד

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 14) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים) 4.....

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם הוועדה המיוחדת של הכנסת לדיון בהצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון - שר נוסף במשרד) ובהצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון - כשירותם של שרים) :

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 14) (שר נוסף במשרד וכשירותם של השרים)*

1.	בחוק-יסוד: הממשלה ¹ (להלן - חוק היסוד), בסעיף 5(ג), אחרי "שר בלי תיק" יבוא "או שר נוסף במשרד כמפורט בסעיף 24א".	תיקון סעיף 5
2.	בסעיף 6 לחוק היסוד -
(1) בסעיף קטן (ג)1), אחרי "לעונש מאסר" יבוא "בפועל" ובמקום "או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר" יבוא "בפועל";
(2) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:
"ו) לעניין סעיף זה -
"מאסר בפועל" - לרבות מאסר על-תנאי שהופעל;
"עבירה" - כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל."	תיקון סעיף 6
3.	בסעיף 13(ד) לחוק היסוד, אחרי "התפקידים" יבוא "או תחומי הפעילות".	תיקון סעיף 13
4.	בסעיף 15 לחוק היסוד, אחרי "ועל תפקידו" יבוא "או על תחומי הפעילות שבאחריותו".	תיקון סעיף 15
5.	אחרי סעיף 24 לחוק היסוד יבוא:	הוספת סעיף 24

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע להוסיף סוג נוסף של שר להרכב הממשלה - שר נוסף במשרד. הממשלה תוכל למנות שר נוסף במשרד שבו מכהן שר הממונה על המשרד. השר הנוסף יהיה אחראי לתחומים מסוימים מתחומי הפעילות של המשרד, בכפוף לשר הממונה על המשרד, כך שהשר הממונה על המשרד ייוותר האחראי בפני ראש הממשלה כאמור בסעיף 4 לחוק היסוד (סעיפים 1 ו-5).

לפי חוק היסוד, אפשר למנות שר לתפקידו במועד כינון הממשלה משהביעה בה הכנסת אמון או לאחר מכן, אם הממשלה החליטה על צירופו וההודעה על כך ועל תפקידו של השר שצורף אושרה בכנסת. מוצע לקבוע כי מינוי או צירוף כאמור של שר נוסף במשרד לממשלה ייעשה באותו אופן שבו מתמנים לממשלה או מצטרפים

בהצעת חוק זו מוצעים שני תיקונים לחוק-יסוד: הממשלה (להלן - חוק היסוד):

1. תיקון שנועד לאפשר מינוי של שר נוסף במשרד ממשלתי, אשר יפעל בכפוף לשר הממונה על אותו משרד;
2. תיקון תנאי הכשירות למינוי שרים לממשלה.

שר נוסף במשרד (לסעיפים 1 ו-3 עד 7)

סעיף 5 לחוק היסוד קובע הוראות לעניין הרכב הממשלה, ולפיהן הממשלה מורכבת מראש הממשלה ומשרים אחרים. עוד קובע הסעיף כי ככלל שר יהיה ממונה על משרד אך אפשר שיהיה גם שר בלי תיק, כלומר שר שאינו ממונה על משרד.

* הצעות חוק מס' פ/81/25 (מספר פנימי: 2198130) ו-פ/91/25 (מספר פנימי: 2196976); הועברו לוועדה ביום י"ט בכסלו התשפ"ג (13 בדצמבר 2022).

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158; התשפ"א, עמ' 382.

”שר נוסף במשרד 24א. במשרד שממונה עליו שר יכול שיתמנה שר נוסף, שיהיה אחראי, בכפוף לשר הממונה על המשרד, לתחומים מסוימים בתחומי הפעילות של המשרד.”

6. בסעיף 31 לחוק היסוד, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
- ”(1ג) הממשלה רשאית, באישור הכנסת, להחליט כי שר ישמש כשר נוסף במשרד ולקבוע תחומים מסוימים מתחומי הפעילות של המשרד שאותו שר יהיה אחראי להם, בכפוף לשר הממונה על המשרד, בהתאם להוראות סעיף 24א.
- ”(2ג) הממשלה רשאית, במשרד שמכהן בו שר נוסף, להעביר תחומי פעילות בינו ובין השר הממונה.”
7. בסעיף 43(ד) לחוק היסוד, אחרי ”על תפקידו” יבוא ”או על תחומי הפעילות שבאחריותו”. תיקון סעיף 43ד

ד ב ר י ה ס ב ר

עונשו או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר שבהם. ואולם, ניתן לפנות ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת אשר רשאי לקבוע כי אין עם העבירה משום קלון, וכך להתיר את המינוי (אלא אם כן בית המשפט כבר קבע כי יש עם העבירה משום קלון).

מוצע לקבוע כי הגבלת הכשירות האמורה למינוי שר בממשלה תחול רק אם העונש שנגזר על המועמד הוא עונש מאסר בפועל, לרבות מאסר על-תנאי שהופעל. במקרה כזה, אותו אדם לא יתמנה לשר לפני שחלפו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונשו. ההוראות לעניין הפנייה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ולקביעת בית המשפט לעניין הקלון יחולו כבעבר.

התיקון יביא לצמצום הפער בין הרף הנדרש למינוי השרים הקבוע בסעיף 6 לחוק היסוד ובין הרף הקבוע בסעיף 6(א) לחוק-יסוד: הכנסת, לעניין הזכות להיבחר כחבר הכנסת. בהתאמה, מוצע למחוק את החלופה שלפיה תקופת הגבלת הכשירות למינוי שרים תחיל ”מיום מתן פסק הדין”, שאינה קבועה בסעיף האמור בחוק-יסוד: הכנסת.

לפי הוראות סעיף 44 לחוק-יסוד: הממשלה, יש לקבל הצעת חוק-יסוד זו ברוב של חברי הכנסת.

יזמים: חברי הכנסת שמחה רוטמן, משה ארבל, ניסים ואטורי

אליה שרים אחרים כאמור בסעיפים 13 ו-15 לחוק היסוד. לפי המוצע, הוראות אלה יחולו גם לעניין שר נוסף במשרד בממשלת חילופים כאמור בסעיף 43 לחוק היסוד (סעיפים 3, 4 ו-7).

עוד מוצע לקבוע כי אם מי שמתמנה לתפקיד שר נוסף במשרד כבר מכהן באותה העת כשר במשרד אחר או כשר בלי תיק, הממשלה תוכל, באישור הכנסת, להחליט כי הוא ישמש כשר נוסף ולקבוע את תחומי הפעילות שיהיה אחראי להם, בכפוף לשר הממונה. הממשלה תוכל גם להחליט, ללא אישור הכנסת, להעביר תחומי פעילות בין השר הממונה על המשרד ובין שר נוסף המכהן כבר במשרדו (סעיף 6). יצוין כי הסדר שאפשר למנות שר נוסף במשרד במסגרת ממשלת חילופים נכלל בחוק היסוד כהוראת שעה לתקופת כהונתה של הכנסת ה-23 (ר' סעיף 35) לחוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8 והוראת שעה) (ס"ח התש"ף, עמ' 39). כמו כן, הצעת חוק באותו עניין הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי הממשלה (הצעות חוק הממשלה - 1422).

כשירותם של שרים (לסעיף 2)

סעיף 6 לחוק היסוד, שעניינו כשירותם של השרים, קובע כי מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר לא יתמנה לשר במשך שבע שנים מהיום שגמר לרצות את

נספח ע/24

העתק נוסח התיקון הכולל את סעיף
התחולה המיידית, כפי שהובא
להצבעה לקראת קריאה שנייה
ושלישית

עמ' 234

נוסח מעודכן – לעניין סעיף התחילה בלבד (סעיף 8 להצעת החוק):

חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 14)

1. תיקון סעיף 5 בחוק יסוד: הממשלה (להלן – חוק היסוד), בסעיף 5(ג), אחרי "שר בלי תיק" יבוא "או שר נוסף במשרד כמפורט בסעיף 24א".
2. בסעיף 6 לחוק היסוד –
- (1) בסעיף קטן (ג)1, אחרי "לעונש מאסר" יבוא "בפועל" ובמקום "או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר" יבוא "בפועל";
- (2) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:
- "(ו) לעניין סעיף זה –
- "מאסר בפועל" – לרבות מאסר על-תנאי שהופעל;
- "עבירה" – כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל."
3. תיקון סעיף 13 בסעיף 13(ד) לחוק היסוד, אחרי "התפקידים" יבוא "או תחומי הפעילות".
4. תיקון סעיף 15 בסעיף 15 לחוק היסוד, אחרי "ועל תפקידו" יבוא "או על תחומי הפעילות שבאחריותו".
5. הוספת סעיף 24א אחרי סעיף 24 לחוק היסוד יבוא:
- "שר נוסף במשרד 24א. במשרד שממונה עליו שר יכול שיתמנה שר נוסף, שיהיה אחראי, בכפוף לשר הממונה על המשרד, לתחומים מסוימים בתחומי הפעילות של המשרד."
6. תיקון סעיף 31 בסעיף 31 לחוק היסוד, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
- "(ג) הממשלה רשאית, באישור הכנסת, להחליט כי שר ישמש כשר נוסף במשרד ולקבוע תחומים מסוימים מתחומי הפעילות של המשרד שאותו שר יהיה אחראי להם, בכפוף לשר הממונה על המשרד, בהתאם להוראות סעיף 24א.
- (ג2) הממשלה רשאית, במשרד שמכהן בו שר נוסף, להעביר תחומי פעילות בינו ובין השר הממונה."
7. תיקון סעיף 43ד(ו) לחוק היסוד, אחרי "על תפקידו" יבוא "או על תחומי הפעילות שבאחריותו".
8. תחילתו של חוק-יסוד זה ביום קבלתו בכנסת.

תחילה

נספח ע/25

העתק החלטת הוועדה המסדרת
בדבר סדרי דין מיוחדים בקריאה
שנייה ושלישית, מיום 26.12.2022

עמ' 236

הוועדה המסדרת

סימוכין : 2022-135373

הכנסת ה-25

החלטת הוועדה המסדרת
בדבר סדרי דיון מיוחדים בקריאה השנייה והשלישית
בהצעת חוק-יסוד : הממשלה (תיקון מס' 11) (כ/942)
מיום ב' בטבת תשפ"ג – 26 בדצמבר 2022

לאור העובדה שלהצעת החוק הוגשו 63 הסתייגויות, החליטה הוועדה המסדרת כי מדובר ב"מקרה יוצא מן הכלל" לעניין מספר ההצבעות, הנכנס בגדרי סעיף 98 לתקנון המאפשר לוועדה המסדרת לקבוע סדרי דיון מיוחדים.

1. הדיון בקריאה השנייה יחל ביום ההנחה וההצעה פטורה מחובת המתנה לפי סעיף 88(ב) לתקנון הכנסת.

2. לעניין בקשה להצבעה שמיית לפי סעיף 36(ב) לתקנון, יתקיימו לא יותר מ-4 הצבעות שהתבקשו על ידי הממשלה או חברי כנסת מהסיעות שהיו חברות בקואליציה בכנסת ה-24 וכן סיעת חד"ש-תע"ל (או רובם מסיעות אלה) ולא יותר מ-4 הצבעות שהתבקשו על ידי חברי כנסת מסיעות אחרות (או רובם מסיעות אלה), בקריאה השנייה ובקריאה השלישית יחד.

יושב ראש הכנסת רשאי לאשר מספר מקסימלי גדול יותר של הצבעות שמיות, במספר זהה לשני הצדדים.

חבר הכנסת יואב היש
יושב ראש הוועדה המסדרת

נספח ע/26

העתק העמי הרלוונטיים בפרוטוקול
מס' 266 בישיבת ועדת חוקה חוק
ומשפט של הכנסת, מיום 26.2.2001

עמי 238

פרוטוקולים/ועדת חוקה/2789
ירושלים, י' באדר, תשס"א
5 במרץ, 2001

הכנסת החמש-עשרה
נוסח לא מתוקן
מושב שלישי

פרוטוקול מס' 266
מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
יום שני, ג' באדר התשס"א (26 בפברואר 2001), שעה 09:00

נכחו:

חברי הוועדה: אמנון רובינשטיין - היו"ר
קולט אביטל
יואל אדלשטיין
אפי אושעיה
בנימין אלון
מוחמד ברכה
עזמי בשארה
משה גפני
יעל דיין
שאול יהלום
אליעזר כהן
סופה לנדבר
עוזי לנדאו
יוסף לפיד
אופיר פינס-פז
ראובן ריבלין

מוזמנים: תמי אדרי
יואל נוה - משרד האוצר, סגן הממונה על התקציבים
עו"ד יהושע שופמן - משרד המשפטים, משנה ליועמ"ש
עו"ד סיגל קוגוט - משרד המשפטים
עו"ד דלית דרור - משרד המשפטים
אהוד שיל"ת - משרד הפנים, המפקח על הבחירות
נתן ארן - העמותה לדמוקרטיה פרלמנטרית

יועץ משפטי: שלמה שהם

מנהל/ת הוועדה: דורית ואג

קצרנית: אסתר מימון

סדר היום: הצעת חוק-יסוד: הממשלה (ביטול והשבה), של חבר הכנסת עוזי לנדאו

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (ביטול והשבה), של חבר הכנסת עוזי לנדאו

היו"ר אמנון רובינשטיין:

אני פותח את ישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט. אנחנו ממשיכים בקריאה של הצעת חוק-יסוד: הממשלה, ביטול חוק הבחירה הישירה, שעבר בכנסת בקריאה ראשונה. סיכמנו את סעיף 16 בישיבה הקודמת.

סיגל קוגוט:

בעקבות הישיבה הקודמת עשינו תיקונים מסוימים בסעיפים 1-16. התיקון הראשון הוא בסעיף 5(ד) - במקום המלים "רשאי שיהיה ממלא מקום ראש ממשלה" יבואו המלים "אחד השרים יהיה ממלא מקום ראש הממשלה".

היו"ר אמנון רובינשטיין:

זה לא הוחלט, זו היתה הצעה.

סיגל קוגוט:

מאחר שלמלא-מקום ראש ממשלה יש תפקידים אמיתיים, בניגוד לסגן ראש ממשלה, חייב להיות אחד שבאמת יהיה ממלא מקום.

התיקון השני הוא בסעיף 6 - ראינו שאי-אפשר סתם לומר "כשיר להיות מועמד לכנסת", כיוון שהיו כל מיני שינויים. לכן בסעיף קטן (ב), בעקבות מה ששאל יהלום ביקש, עשינו הסמכה, שאפשר יהיה אחר כך, בחוק רגיל, לקבוע תקופות צינון.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

יהיה חוק ממשלה רגיל?

סיגל קוגוט:

כן. הצעתי כבר כמה סעיפים, ואפשר יהיה להכניס שם גם תקופת צינון לשרים. בחוק-היסוד כתבנו: "לא יתמנה לשר - - אלא אם כן חדל לכהן באותם משרה או תפקיד עובר למינויו או במועד מוקדם יותר, כפי שייקבע בחוק". כאן נתנו את ההסמכה.

שלמה שהם:

למה שיניתם את סעיף קטן (א) והעברתם לסעיף קטן (ג)?

סיגל קוגוט:

כשאומרים "כשיר להיות מועמד לכנסת", תקופות הצינון הן אחרות, ולכן צריך לסייג גם את סעיף קטן (ב) וגם את סעיף קטן (ג). עדיף כבר לכתוב מהם התנאים עצמם.

סעיף קטן (ג) זה עניין הקלון. הוחלט כאן על שבע שנים במקום עשר שנים. לפי חוק-היסוד הנוכחי אי-אפשר עשר שנים, אבל בכנסת יש מנגנונים של השעיה אחרי ערכאה ראשונה, דבר שלא מתאים לשר. לא מתאים ששר יתמנה אחרי שהוא הורשע בבית-המשפט המחוזי ומיד הוא יושעה, לכן כתבנו סעיף שדומה למנגנון בכנסת. מיד אומר מה השינויים, אבל קודם אקרא את הסעיף.

"(ג) לא יתמנה לשר מי שהורשע ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות העניין, משום קלון."

זה דומה, אבל לא זהה, כי כאן פסק-דין לא חייב להיות פסק-דין סופי. לכנסת מישהו יכול להיבחר, אבל אם הוא מורשע בפסק-דין בערכאה ראשונה אפשר להשעות אותו, ואם הוא יושב-ראש הכנסת אפשר להדיח אותו. כאן אין השעיה, לכן אני צריכה כבר כאן להגיד שמי שמורשע

במחוזי, הוא גם לא ראוי להיות שר. בחוק הממשלה, שתראו אחר כך, עשיתי פרוצדורה איך מבקשים מיושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית להחליט שאין עם העבירה משום קלון.

תיקונים נוספים - ראשית, כתבנו ה"א הידיעה, תראו בסעיף 7(א), שהנשיא צריך להתייעץ עם נציגי הסיעות בכנסת, ולא נציגי סיעות, שלא יהיו חרמות. שנית, לסעיף 7(ב) העברנו את סעיף 13, שאם טרם התכנסה הכנסת, עדיין אין סיעות, כי הכנסת עוד לא התכנסה - אז הוא מתייעץ עם נציגי רשימות המועמדים שנבחרו לכנסת.

סעיף 14 הטמענו בסעיף 13. אלה הם השינויים בסעיפים שעברנו עליהם בישיבה הקודמת.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

מה השינויים בסעיף 13(ג)?

סיגל קוגוט:

סעיף 14 עבר לסעיף 13(ג), הוא חלק מהרכבת הממשלה, ולכן הוא לא צריך להיות בסעיף נפרד. זה עניין של עריכה, לא שינינו את הנוסח.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

הדבר היחיד שאולי שנוי במחלוקת זה השינוי מ"סיעות" ל"הסיעות". מישהו הציע את זה, וזה לא הוסכם.

אנחנו עוברים לסעיף 17.

סיגל קוגוט:

בנוסח החדש, אנחנו בסעיף 15, מפני שקיצצנו סעיפים.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

לפני שאנחנו עוברים הלאה, יש הערה לשלמה שהם.

שלמה שהם:

בעקבות מחשבה שהשקעתי בנושא הזה, אני לא כל כך שקט בשאלה של דרך הרכבת הממשלה על-ידי הנשיא והטלת הרכבת הממשלה. היה צריך למצוא מנגנון מסוים שיאמר לנשיא שיש לו הסמכות, הכבוד וכן הלאה, אבל להטיל את הרכבת הממשלה על מי שיש לו הסיכוי הגדול ביותר. הייתי הולך לכיוון של 61 חברי כנסת שחותמים, ואז הנשיא מטיל. אני לא יודע אם תלכו לשינוי מרחיק לכת כזה.

היו"ר אמנון רובינשטיין:

זה קיים בחוק.

עוזי לנדאו:

איך זה היה בחוק הישן?